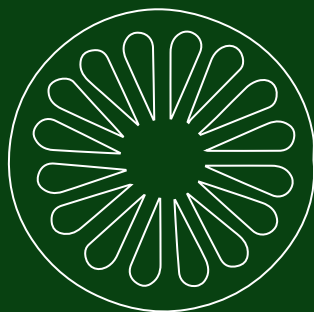

50 BIBLIJSKA PARAMIČA

THAJ

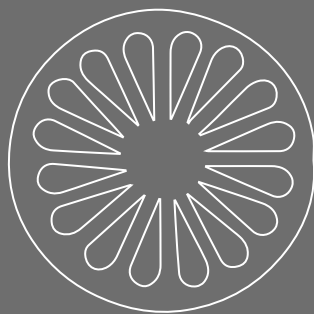

LAČHO LAFI TARO

LUKA

50 BIBLIJSKA PARAMIČA

THAJ

LAČHO LAFI TARO

LUKA

Sadržaj

50 Biblijska Paramiča	2
Lačo lafi taro Luka	69
Rečnik -Alavari	157

50 Biblijska Paramiča

Open Bible Stories

unrestricted visual Bible stories

50 key stories of the Bible, from Creation to Revelation, in text, audio, and video, in any language, for free.

This work is a translation of unfoldingWord. Open Bible Stories. The original work by unfoldingWord is available from <https://openbiblestories.org>.

If you would like to notify unfoldingWord regarding your translation of this work, please contact us at <https://unfoldingword.org/contact/>.

Published 2021 by Romska Biblija (RomBib) for Vlach Gurbet version.
www.rombib.com

Cover Design: OM EAST, east.om.org

eBooks for download:

east.om.org/ebooks

This is a joint production by Romska Biblija (RomBib) and OM EAST.

This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License. To view a copy of this license, visit
(English) <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode#languages>
(hrvatski) <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.hr>
or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

50 Biblijska Paramiča

1. Paramič: Sar o Dol čerda i phuv

*Biblijsko paramič andaro: 1
lil e Mojsijaso 1–2*

1 ¹ Ak sar čerdilo sa angleder. Paše šov đive o Dol čerda o svemir thaj sa sosi ane leste. O Dol čerda i phuv, a i phuv sasa tamno thaj čučī, thaj naj sasa khanči oblikujimo pe late. A pe paja sasa e Devleso Dux.

² I o Dol vačarda: “Nek avol svetlo!” Thaj čače avilo o svetlo. O Dol dikhlja kaj o svetlo si šukar i dija le vika “đive”. Crdija le tari tama, savo dija vika “rat”. O Dol čerda o svetlo ko prvo đive taro čeripe.

³ Ko dujto đive taro čeripe, o Dol vačarda i čerda o nebo upreder i phuv. Čerda o nebo gija so crdija o paj odupral taro paj telal.

⁴ Ko trito đive, o Dol vačarda i crdija e paja taro kopno. O kopno dija vika “phuv” a e paja dija vika “more”. O Dol dikhlja kaj sa so čerda sasa šukar.

⁵ Tegani o Dol vačarda: “Andari phuv nek baron sa vrste kašta thaj biljke.” I gija sasa. O Dol dikhlja kaj sa so čerda sasa šukar.

⁶ Ko štarto đive taro čeripe, o Dol vačarda i čerda o kham, o čhon thaj e čerenja. O Dol čerda len te den svetlo e phuvaće te sikaven o đive thaj i rat, e beršese dobura thaj e berša. O Dol dikhlja da sa so čerda sasa šukar.

⁷ Ko pandto đive, o Dol vačarda thaj čerda sa so plivil ane paja thaj sa e čirikljen. O Dol dikhlja kaj si gova šukar thaj blagoslovisada len.

⁸ Ko šovto đive taro čeripe, o Dol vačarda: “Nek aven životinje sa e vrste ki phuv!” Thaj sa čerdilo gija sar o Dol so vačarda. Nesave životinje sesa domaća, nesave lazisade ki phuv a nesave sesa divlja. O Dol dikhlja da si gova šukar.

⁹ O Dol vačarda: “Ka čera manušen ke amari slika te aven sar amen. Len ka avol autoritet ki phuv thaj pe životinje.”

¹⁰ Gija, o Dol lija zala phuv, čerda la ano oblik e manušeso, thaj phurdija o životo ane leste. Gole manušeso alav sasa Adam. O Dol čerda o vrt kaj o Adam šajine te živil thaj čuta le gothe te šaj dičhol po vrt.

¹¹ Maškar o vrt, o Dol sadisada duj posebna kašta: kaš taro životo

thaj kaš taro savo đanol pe o šukar thaj o bilačhipe. O Dol vačarda e Adamese kaj šaj hal tar sa e kašta ano vrt sem taro kaš tar savo đanol pe o šukar thaj o bilačhipe. Ako hal tare gova kaš, ka merol.

¹²Thaj o Dol vačarda: “Naj šukar o manuš te avol korkoro.” A nijekh životinja taro vrt našti avol e Adameso pomočniko.

¹³Thaj gija o Dol sovljarda e Adame zurale. O Dol lija jekh tare Adameso rebro i čerda đuvlja thaj anda la e Adamese.

¹⁴Kana dikhlja la o Adam, vačarda: “Gijate, voj si sar mande! Neka avol blagoslovimo alav, ‘Romni’, golese kaj čerdi taro Muš.” Golese o muš ka ačhavol pe dade thaj pe da thaj ka avol jekh telo pe romnjasa.

¹⁵O Dol čerda e muše thaj e đuvlja ke piri slika. Blagoslovisada len thaj vačarda lenđe: “Te avol tumen pherdo čhave thaj unukura thaj pheren i phuv”. O Dol dikhlja da sa so čerda sasa but šukar, i sasa zadovoljno sa gova so čerda. Gova čerdilo pe ko šovto đive taro čeripe.

¹⁶Ke eftato đive o Dol završisada pi buči. Gija o Dol odmorisada tare buča so čerda. Blagoslovisada o eftato đive i čerda le te avol sveto, golese kaj ke gova đive

odmorisada tar pi buči. Gija o Dol čerda o svemir i sa ane leste.

2. Paramič: O greh avol ano sveto

Biblijsko paramič andaro: 1 lil e Mojsijaso 3

2¹O Adam thaj lesi romni sesa but bahtale ano lačo vrt savo čerda lenđe o Dol. Ni sesa urade šeja, al golestar ni lađajle, golese so naj sasa greh ano sveto. But droma phirde ano vrt thaj vačarde e Devlesa.

²Gothe ano vrt sasa jekh sap, savo sasa lukavo. Pučlja e romnja: “O Dol li vačarda tumenđe kaj našti xan taro nijekh plod tar kala kašta ano vrt?”

³A i romni vačarda lese: “O Dol vačarda kaj šaj xa tare sa e kašta, samo našti xa taro kaš taro pindaripe o šukar thaj o bilačhipe. O Dol vačarda amende: ‘Ako xaljam il doldam gova plod ka mera.’”

⁴A o sap vačarda e romnjače: “Gova naj čače! Ni ka meren. O Dol đanol kana ka xan gova plod, ka aven sar o Dol i ka đanen o šukar thaj o bilačhipe sar i Vov so đanol.”

⁵I romni dikhlja gova plod kaj si lačo thaj ukusno. Voj manglja

te avol đangli, thaj golese lija gova plod i xalja le. Tegani dija pe romese, thaj i vov xalja.

⁶ Tari jekh drom, putajle lenđe jakha, i dikhlje kaj si nanđe. Dikhlje te učaren pe thaj lije e listura taro kaš te čeren pese šėja.

⁷ O Adam thaj i Eva šunde kaj o Dol phirol ko vrt. Solduj đene garadile taro Dol. O Dol dija vika: “Adame, kaj san?” A o Adam vačarda lese: “Šundem tut sar phire ano vrt, thaj daraljem, golese so sem nango. Pa garadiljem.”

⁸ O Dol pučlja le: “Ko vačarda tuče kaj san nango? Xaljan li kova plod so vačardem tuče te ma xa?” A o Adam vačarda: “Tu dijan ma kala romnja. Voj dija man gova plod.” O Dol pučlja e romnja: “So čerdan?” A i romni vačarda e Devlese: “O sap hohadama.”

⁹ O Dol vačarda e sapeso: “Tu san proketo! Ka lazi ke čo vođi i phuv ka xa. Tu em i romni ka mrzin tumen, a i će čhave thaj lače čhave ka mrzin pe. E đuvljako potomko ka uštavol tut po šoro, a tu ka rani le ki patum.”

¹⁰ O Dol vačarda e romnjaće: “Ka čerav čo bijanipe te avol but dukhavno. Ka mande će

rome, a vov ka avol kova savo ka vladil tusa.”

¹¹ A e muršese vačarda o Dol: “Šundan će romnja, a man ni šundan. Akana si i phuv proketo, tu but ka muči tut, te bi avola tu hamase. I ka mere, a čo telo ka iril pe ani phuv.” Gija o murš dija alav pe romnjaće “Eva”, so značil “koja savi dol životo”, golese so ka avol dej sa e manušenje. A o Dol urada e Adame thaj e Eva ane kože tare životinje.

¹² O Dol vačarda: “Akana kana e manuša postanisade sar amen save đanen o šukar thaj o bilačipe, našti mukha len te xan taro kaš e životeso i te živin sa e đivesa.” Gija o Dol tradija e Adame thaj e Eva taro but lačo vrt. O Dol čuta zuralen melekuren ko vudar e vrteso, te ma bi xana taro kaš savo isi le plod savo dol životo.

3. Paramič: O Dol bičhalol baro paj ki phuv

*Biblisko paramič andaro: 1
lil e Mojsijaso 6–8*

3¹ Nakhlo but vreme, pherdo manuša živina ki phuv. Postanisade but bilače thaj

nasilna. Sesa gači bilače da o Dol manglja te uništil sa ki phuv bare pajesa (potop).

² O Dol sikada po milost e Nojase. Vov sasa pravedno manuš savo živisada maškare bilače manuša. O Dol vačarda e Nojase kaj ka bičhalol baro paj. Vačarda lese te čerol baro brodo.

³ O Dol vačarda e Nojase te čerol baro brodo te avol baro 140 metra dugačko, 23 metra široko thaj 13,5 metra visoko. O Noja trubuja te čerol o brodo taro kaš, thaj te avol ke trin spratura, te avol le but sobe, thaj te avol le krovo thaj đamura. O brodo ka aračhol e Noja, lese porodica, thaj svako vrsta tare kopnena životinje gova vreme kana ka aven bare paja ki phuv.

⁴ O Noja šunda e Devle. Vov thaj lese trin čhave čerde gasavo brodo savo manglja o Dol. Trubuja len but berša te čeren o brodo, golese kaj sasa but baro. O Noja vačarda e manušenđe kaj ka mučhol o Dol bare paja thaj vačarda te irin pe premalo Dol, von ni veruisade lese.

⁵ O Dol vačarda e Nojase thaj lese porodicaće te čiden pherdo hamase pese thaj e životinjende. Kana sasa sa spremno o Dol vačarda e Nojase kaj si vreme vov, lesi romni, lese trin čhave thaj lenđe romnja, te

ulazin ano brodo i gija ano brodo sesa ohto đene.

⁶ O Dol bičhalda po jekhe murše thaj đuvlja tar sa e životinje thaj tare čiriklja te aven ano brodo te aven sigurna kana ka perol baro bršnd. O Dol bičhalda po efa muršikane thaj đuvljikane životinjen save ka šaj te den pe sar kurbanura. Kana sesa savore kala andre ano brodo, o Dol korkoro phanglja o vudar.

⁷ Tegani počnisada o bršnd te perol, te perol, i te perol. Dijapese saranda đive thaj saranda rača thaj ni ačhilo! O paj da iklilo i andari phuv. Celo sveto sasa učardo pajesa čak e embare planine.

⁸ Sa so sesa đuvdo ki phuv mulo. Ačhile đuvde samo ko brodo so sesa manuša thaj životinje. O brodo sasa po paj thaj arakhlja savoren so sesa andre te ma tason.

⁹ Kana e bršnda ačhile, o brodo sasa pe paja vađi pand čhon, a gova vreme o paj lija te crdol pe. Jekh đive o brodo ačhilo ko jekh vrho tari planina, al o sveto sasa vađi talo paj. Nakhle vađi trin čhon thaj e vrhura tare planine dičhile.

¹⁰ Nakhle vađi saranda đive, thaj o Noja bičhalda jekhe gavrano te dičhol dal šučili i phuv. O gavrano đelo thaj avilo, rodija šuči phuv, thaj ni arakhlja.

¹¹ Pale gova bičhalda e golubica. Ni voj ni arakhlja šučí phuv, thaj irisajli ko Noja. Kurko đive pale gova, opet bičhalda e golubica. Irisajli ano muj sasa la terno kaš tari maslina! O paj crdijape, e biljke palem barile.

¹² O Noja ađučarda vađi kurko đive thaj e golubica trito drom bičhalda. Akava drom arakhlja pese kaj te ačhol i ni irisajli. O paj šučilo!

¹³ Pale duj čhon o Dol vačarda e Nojase: “Tu thaj cí porodica thaj e životinje šaj ikljen taro brodo. Te avol tumen pherdo čhave thaj unukura thaj pheren kaja phuv.” Gija o Noja thaj lesi porodica iklile taro brodo.

¹⁴ Kana iklilo o Noja taro brodo, čerda oltari thaj čhinda tare svako vrsta save sesa za ko kurbano. O Dol sasa bahtalo gole kurbanenca thaj blagoslovisada e Noja thaj lese porodica.

¹⁵ O Dol vačarda: “Dav lafi kaj nikad ni ka čerav harami i phuv paše bilačhe buča so e manuša čeren, thaj ni ka uništiv i phuv pajesa, i te si e manuša grešna tare piro čhavoripe.”

¹⁶ O Dol čerda prvo drom duga sar znako taro lafi savo dija. Svako drom kana si i duga ko nebo, o Dol

ka dolpe gođi so dija gova lafi, thaj ka den pe gođi lese manuša.

4. Paramič: E Devleso savez e Avramesa

Bibliško paramič andaro: 1 lil e Mojsijaso 11–15

4¹ But berša palo baro paj, opet sesa but manuša ano sveto, thaj savore vačarde jekhe čhibasa. O Dol vačarda te pherdol i phuv, thaj von ni čerde gova. Nego čidijepe thaj čerde jekh foro.

² Sesa but ponosna, thaj ni manglje te šunen o Dol so vačarda lendē. Čak lije te čeren jekh baro toranj te bi avena ko nebo. O Dol dikhlja gova te čidije pe e manuša ka čeren bilačhipe, thaj ka čeren po but bare grehura.

³ Golese o Dol čerda te ma avol jekh čhib nego but čhiba thaj e manuša širisajle ko celo sveto. A o foro savo lije te čeren dija pe vika Babel so si “zbunimo”.

⁴ Kana nakhle nekobor šel berša, o Dol vačarda jekhe manušese kaso alav sasa Avram. O Dol vačarda lese: “Ačhav cí phuv thaj će familija, thaj đa ani phuv savi me ka sikavav tuče. Ka blagosloviv tut thaj tutar ka čerav baro narodo. Ka čerav tu slavno. Ka blagosloviv

okolen save tut blagoslovin i ka čerav harami kolen so tut čeren harami. Sa e familije ki phuv ka aven zbog tute blagoslovime.”

⁵ O Avram šunda e Devle. Lija pe romnja, e Saraja, pe slugen thaj sa so sasa le. Thaj đelo ani phuv Hanaan savi o Dol sikada lese.

⁶ Kana o Avram reslo ano Hanaan, O Dol vačarda: “Dik sa paše tute. Ka dav tut thaj čire potomkurende ano nasledstvo sa kaja phuv so šaj diče.” Gothe o Avram naselisajlo.

⁷ Jekh đive, o Avram arakhlja e Melhisedeke, e rašaje e Najbare Devleso. O Melhisedek blagoslovisada e Avrame i vačarda: “O Najbaro Dol kaso si o nebo thaj i phuv blagoslovil e Avrame.” Tegani o Avram dija desetak tar sa so isi le.

⁸ But berša nakhle, a e Avrame thaj e Saraja naj sasa len čhavo. O Dol opet vačarol e Avramese da ka avol len čhavo i gači potomkura kozom si čerenja ko nebo. O Avram pačaja ane Devleso dindo lafi. O Dol proglasisada e Avrame pravedno golese kaj pačaja ane leso lafi savo dija le.

⁹ O Dol čerda savez e Avramesa. O savez si vačaripe maškare duj strane. O Dol vačarda: “Ka dav tut čhave tar čiro telo. Ka dav tut i phuv o Hanaan čire

potomkurende.” A e Avrame vađi naj sasa čhavo.

5. Paramič: Čhavo taro obećanje

Biblisko paramič andaro: 1 lil e Mojsijaso 16–22

5¹ Deš berš sar resle o Avram thaj i Saraja ano Hanaan, al vađi naj sasa len čhavo. Golese e Avramesi romni, i Saraja, vačarda lese: “O Dol ni dija ma čhaven, a me sem akana but purani te aven ma čhave, ak tuče mi sluškinja, i Agara. Le i la romnjaće te šaj bijanol mande čhave.”

² Gija o Avram lija romnjaće e Agara. I Agara bijanda murše, o Avram dija le alav Jišmael. A i Saraja sasa ljubomorno pi Agara. Kana sasa e Jišmaele dešutrin berš, o Dol opet vačarda e Avramese:

³ “Me sem, o Dol savo šaj sa. I me ka čerav tusa zavet.” Tegani o Avram pelo ke koča i poklonisajlo e Devlese di ki phuv. O Dol vačarda e Avramese: “Ka ave dad bute narodose. Ka dav tuče thaj će potomkurende i phuv o Hanaan te avol lendi i me ka avav lengo Dol sa e đivesa. Mora te čere suneti sa e muršen ane čiri familija.”

⁴ “Če romnja, e Saraja, ka avola čhavo. Vov si čhavo taro lafi savo dijem tuče. Dele alav Isak. Me ka čerav zavet lesa, lestar ka avol

baro narodo. Thaj taro Jišmael ka čerav baro narodo, al mingro savez ka čerav e Isakosa.” Tegani e Avraameso alav menjisada ano “Avraam” so značil “dad butengo”. O Dol menjisada e Sarajako alav ani “Sara” so značil “princeza”.

⁵ Gova đive o Avraam čerda suneti sa e muršen ane po čher. Berš đive pale gova, e Avraame sasa 100 berš, a e Sara 90, i Sara bijanda e Avraamese murše. Dije le alav Isak, sar o Dol so vačarda.

⁶ Kana sasa o Isak terno čhavo, o Dol manglja te ispitil e Avraamesi vera gija so vačarda lese: “Le e Isako, čire jekhe čhave, thaj mudar le mande sar kurbano.” O Avraam opet šunda e Devle i spremisada te dol kurbano pe čhave.

⁷ I dok phirde o Avraam thaj o Isak ko than e kurbaneso, o Isak pučlja: “Dade, kašta isi amen, a kaj o bakro?” O Avraam vačarda lese: “O Dol ka dičhol e bakrese amare kurbanese, mo čhavo.”

⁸ Kana resle ko than e kurbaneso, o Avraam phanglja pe čhave e Isako thaj čuta le ko oltari. O Avraam sasa spremno te mudarol pe čhave, o Dol vačarda Avraamese: “Ač! Ma čer khanči e čhave! Akana đanav kaj dara mandar golese so ni mangljan te garave će jekhe čhave mandar.”

⁹ Tar jekh drom o Avraam dikhlja paše peste bare ovno savo zakačisajlo ano žbunje. O Dol dija te avol o ovno kurbano umesto o Isak. O Avraam sasa bahtalo kaj dija e ovno sar kurbano.

¹⁰ Tegani o Dol vačarda e Avraamese: “Sana spremno te de sa, pa čak i će jekhe čhave, obećiv da ka blagosloviv tut. Ka aven tut poviše potomkura nego so isi čerenja ko nebo. Golese kaj šundan man, sa e familije ki phuv ka aven blagoslovime kroz čiri familija.”

6. Paramič: O Dol brinil pe e Isakose

*Biblisko paramič andaro: 1
lil e Mojsijaso 24,1–25,26*

6¹ Kana o Avraam sasa but purano, leso čhavo, o Isak, čerdilo baro murš. O Avraam bičhaldal jekhe sluga te iril pe ani phuv kaj sasa e Avraamesi familija, te anol romnja lese čhave e Isakose.

² But dur sasa o drom kaj bešli e Avraamesi familija, o Dol inčarda e sluga di ki Reveka. Voj sasa e Avraamese phrales i unuka.

³ I Reveka pristanisada te ačhavol pe familija thaj te iril pe e slugasa ane Isakoso čher. O Isak lija la romnjaće samo so avili.

⁴ Nakhle but berša, o Avraam mulo, i sa so dija o lafi thaj o zavet e Avraamese nakhle po Isak. O Dol dija lafi kaj ka aven e Avraamese potomkura gači da nakašti te đinen pe, a e Isakosi romni, i Reveka, naštine te aven la čhave.

⁵ O Isak molisajlo e Revekaće, thaj o Dol dija te ačhol khamni, bliznakonencar. Duj čhavore borina pe ane Revekako vođi, pa i Reveka pučlja sosi gova.

⁶ O Dol vačarda e Revekaće: “Duj narodura ka ikljen tare će duj čhave save si ane tute. Ka borin pe maškar peste thaj o phureder ka služil e ternese.”

⁷ Kana bijandile e Revekaće čhave, o phureder čhavo sasa lolo thaj balalo, thaj dije le alav Esav. A o cikneder ičarda e Esave tari patum, golese dije le alav Jakov.

7. Paramič: O Dol blagoslovil e Jakove

*Bibliško paramič andaro 1 lil
e Mojsijas 25,27–33,20*

7 ¹ Sar e čhave barile, o Jakov volisada te bešol čhere, a o Isav volisada te lovil. I Reveka volisada e Jakove, a o Isak e Isave.

² Jekh đive dok irisajlo o Isav taro lov, sasa but bukhalo. O Isav vačarda e Jakoves: “Moliv tut, dema tar gova hape so čerdan.” O

Jakov vačarda lese: “Angleder tu dema čo phurederipe.” Thaj gija o Isav dija po phurederipe. O Jakov dija le taro hape.

³ O Isak manglja te dol po blagoslov e Isaves. A angleder so reslo, i Reveka thaj o Jakov prevarisade le gija so o Jakov čerda pe kaj si o Isav. O Isak sasa purano thaj ni dikhlja. A o Jakov urada e Isaves šeja thaj čuta pe peste morči pe vasta thaj ki pi kor.

⁴ O Jakov avilo ko Isak i vačarda: “Me sem o Isav, aviljem te dema čo blagoslov.” Kana o Isak osetisada i morči i mirišisada e Isaves šeja, mislisada kaj si gova o Isav thaj blagoslovisada e Jakove.

⁵ O Isav zamrzisada e Jakove golese kaj čorda leso phurederipe, thaj leso blagoslov. Manglja te mudarol e Jakove kana ka merol lengo dad.

⁶ I Reveka šunda e Isaveso plan. Golese voj thaj o Isak bičhalde dur te živil o Jakov laće familijasa.

⁷ O Jakov živisada but berša e Revekaće familijasa. Ane gola berša vov ženisajlo i sasa le dešuduj murša thaj jekh čhej. O Dol čerda le but barvalo.

⁸ Nakhle biš berš sar sasa dur tar po čher ano Hanaan, o Jakov irisajlo pe familijasa, pe slugencar thaj pe stokasa.

⁹O Jakov darajlo golese so mislisada da o Isav mandol vađi te mudarol le. Vov bičhald e Isavese but tare piri stoka sar poklon. O sluga savo anda e stoka e Isavese vačarda lese: “Čo sluga, o Jakov, dol tut kale stoka. Vov ka avol sigate.”

¹⁰O Isav oprostisada e Jakovese, thaj sesa bahtale so dikhlje pe. O Jakov šukar živisada ano Hanaan. O Isak mulo, a o Jakov thaj o Isav prahosade le. O zavet savo dija o Dol e Avraamese akana nakhlo taro Isak po Jakov.

8. Paramič: O Dol spasil e Josife thaj lese familija

Biblsko paramič andaro: 1 lil e Mojsijaso 37–50

8¹ But berša nakhle, o Jakov sasa purano, bičhald pe em mangle čhave, e Josife, te dičhol so čeren lese phrala save aračen e stoka.

²E Josifese phrala mrzisade le kaj lengo dad po but manglja le i golese so o Josif dikhlja suno kaj ka avol lengo vladari. Kana o Josif avilo ke pe phrala, von dolde le thaj bičinde le nesave manušenđe save sesa trgovcure e roburencar.

³Angleder so irisajle čhere, pharade e Josifese šėja makhlje

ano rat tari buzni. Sikade pe dadese i vov pačaja kaj e divlja životinje halje e Josife. O Jakov sasa but bibahtalo.

⁴E trgovcure e Josife inđarde ano Egipat. O Egipat sasa bari, zurali phuv savi sasa paši len o Nil. E trgovcure bičinde e Josife sar robo jekhe barvale službenikose. O Josif kandija pire gospodare šukar, a o Dol blagoslovisada e Josife.

⁵E gospodaresi romni manglja te avol e Josifesa, a vov ni manglja te ma bi grešil e Devlese ke kava način. Voj but holajli i hohada thaj tužisada e Josife te bi vov avola phanglo i bičhald ano phanglipe. I ano phanglipe, sasa verno e Devlese, thaj o Dol blagoslovisada le.

⁶Duj berš pale gova, o Josif sasa vađi ano phanglipe, a sasa nevino. Jekh rat, o Faraon (gija e Egipcánura dena vika pe vladaren), sasa le duj sune save but uznemirisade le. Khoni tare lese savetnikura naštime te vačaren lese so gola sune značin.

⁷O Dol dija e Josife daro te šaj tumačil e sune, i golese o Faraon manglja te anen lese e Josife taro phanglipe. O Josif tumačisada o suno thaj vačarda: “O Dol ka bičhalol ehta berš lači žetva, pal gova ka avol ehta berš bukhalipe.”

⁸ O Faraon sasa oduševimo e Josifesa pa čuta le te avol dujto najzuralo manuš ano celo Egipat.

⁹ O Josif vačarda te garaven but hamase i hrana kala ehta berš kana ka avol lači žetva. Von bičinde i hrana e manuše i kana aven gola ehta berš bukhalipe te avolen so te xan.

¹⁰ O bukhalipe naj sasa samo ano Egipat, sasa i ano Hanaan, kaj živisada o Jakov thaj lesi familija.

¹¹ Gija o Jakov bičhalda pe phurederen čhaven ano Egipat te činen hamase. E phrala ni pindarde e Josife kana ačhile angle leste te činen hrana. A o Josif len pindarda.

¹² Kana iskušisada pe phralen te dičhol dal promenisajle, o Josif vačarda lenđe: “Me sem tumaro phral, o Josif! Ma daran. Tumen dikhlen te čeren mande bilačhipe kana bičinden man sar robo, a o Dol gova čerda ko šukar! Aven bešen ano Egipat te šaj me brinima tumendar thaj tumare familijende.”

¹³ Kana irisajle e Josifese phrala čhere thaj vačarde pumare dadese, e Jakovese, kaj o Josif si đuvdo, vov sasa but bahtalo.

¹⁴ O Jakov sasa purano, nakhlo ano Egipat pe familijasa, thaj savore živisade odori. Angleder so

o Jakov mulo, blagoslovisada sa pe čhaven.

¹⁵ O zavet savo o Dol dija e Avraamese nakhlo po Isak, pa po Jakov, akana pe dešuduj e Jakovese čhave thaj pe lenđe familije. E potomkura tare dešuduj čhave čerdile dešuduj plemenura taro Izrael.

9. Paramič: O Dol akharol e Mojsija

*Biblisko paramič andaro: 2
lil e Mojsijaso 1–4*

9¹ O Josif kana mulo, sa lesi familija ačhile ano Egipat. Von thaj lenđe potomkura nastavisade te živin odori but berša i sasa len but čhave. Von akhardona Izraelcura.

² Nakhle po but tare šel berš, e Izraelcura sesa but đene. E Egipcánura ni setisajle so čerda lenđe o Josif. Lije te daran tare Izraelcura golese so sesa but đene. Golese o Faraon kana sasa vladari taro Egipat čerda len te aven robura e Egipcánurende.

³ E Egipcánura čute len te čeren lenđe but čhera čak i cela forura. I phari buči čerda lenđe životura te aven bedna, al len o Dol blagoslovisada, i dija len vađi poviše čhaven.

⁴ O Faraon dikhlja kaj isi len pherdo čhave, pa vačarda pe manuše te mudaren sa e Izraelkone bebicen thaj te čhuden len ani len o Nil.

⁵ Jekh Izraelka bijanda murše čhave. Voj thaj blagoslovimo rom garade e bebica sa dok šajine.

⁶ Kana naštine te garaven le više, čute le ani korpa tari trska i mukhlje le pajesas te đal ani len o Nil, te spasin le te ma mudaren le. Lesi phureder phen sa dikhlja so ka avol lesa.

⁷ E Faraonesi čhej dikhlja i korpa i dikhlja sosi andre. Kana dikhlja da si andre cikno čhavoro, lija le sar pire čhave. Lija jekha Izraelka te dol le čuč i thaj ni đanglja da si goja đuvli lesi pravo dej. Kana o cikno barilo thaj ni pilja više čuč i, irisada le e Faraonese čhejaće, i voj dija le alav, Mojsije.

⁸ Jekh đive, kana o Mojsije barilo, dikhlja sar o Egipcāno marol e Izraelkone robo. O Mojsije pokušisada te spasil pe manuše e Izraelco.

⁹ Kana o Mojsije mislisada kaj khoni ni dičhol le, mudarda e Egipcānone thaj prahosada leso telo. A neko dikhlja so o Mojsije čerda.

¹⁰ Kana šunda o Faraon so čerda o Mojsije, manglja te mudarol le. O Mojsije našlo taro Egipat ani

divljina kaj ka avol sigurno tare Faraonese vojnika.

¹¹ O Mojsije postanisada čobano ani divljina dur taro Egipat. Lija romnja tare gova than thaj sasa le duj čhave.

¹² Jekh đive, dok o Mojsije parvarda pe bakren, dikhlja sar jekh žbuno phabol. Ali o žbuno nikako te phabol. O Mojsije avilo po paše pašo žbuno te šaj dičhol pošukar. Sar avola pašo phabardo žbuno, e Devleso glaso vačarda lese: “Mojsije, uljar č i obuća. Ačhe ko sveto than.”

¹³ O Dol vačarda: “Dikhljem i patnja čire narodosi. Ka bičhalav tut ko Faraon te bi ikale sa e Izraelcuren taro ropstvo taro Egipat. Me ka dav len i phuv o Hanaan, i phuv savi dijem lafesa e Avramese, Isakose thaj e Jakovese.”

¹⁴ O Mojsije pučlja: “A so ako manglje te đanen ko bičhaldas man, so te vačarav?” O Dol vačarda lese: “ME SEM KOVA SAVO SEM. Vačar lenđe: ‘ME SEM bičhaldas ma tumende.’ Thaj vačar lenđe: ‘Me sem o Jahve, O Dol tumare puranengo e Avraameso, Isakoso thaj e Jakoveso.’ Kava si mo alav ke sa e đivesa.”

¹⁵ O Mojsije darajlo i ni manglja te đal ko Faraon golese so mislisada da našti vačarol, a o Dol bičhaldas

e Mojsijase phrale, e Aarone, te pomognil le. O Dol vačarda e Mojsijase thaj e Aronese kaj o Faraon ka avol tvrdo glavo.

10. Paramič: Deš bilačipe (pošastura)

*Bibliško paramič andaro: 2
lil e Mojsijas 5–10*

10¹ O Mojsije thaj o Aaron dele ko Faraon. Vačarde lese: “Kava vačarol o Dol e Izraeleso: ‘Muk me narodo!’” A o Faraon ni šunda len. Mesto te mučhol e Izraelcuren, vov čuta len te čeren po phari buči!

² O Faraon ni manglja te mučhol e narodo, pa o Dol bičhalda deš bilače pošastura po Egipat. Maškar kala pošastura, o Dol sikada e Faraonese kaj si Vov po zuralo taro Faraon thaj sa e Egipatska devela.

³ O Dol čerda i len o Nil ano rat, a o Faraon ni manglja te mučhol e Izraelcuren te đan.

⁴ O Dol bičhalda e žamben po celo Egipat. O Faraon preklinjisada e Mojsija te crdol e žamben. Al, kana mule sa e žambe, o Faraon zurada po ilo i ni mukhlja e Izraelcuren te ikljen taro Egipat.

⁵ O Dol bičhalda komarcuren. Pal gova bičhalda pošastura e osen. O Faraon dija vika e Mojsija thaj

e Aarone thaj vačarda lende te crden e osen, a e Izraelcura ka šaj te ikljen taro Egipat. O Mojsije molisajlo, O Dol crdija e osen taro Egipat. O Faraon zurada po ilo i ni mukhlja e narodo te ikljol.

⁶ Aver drom, O Dol čerda nasvalipe maškare egipćanendi stoka thaj von mule. E Faraoneso ilo sasa zuralo golese ni mukhlja e Izraelcuren.

⁷ O Dol vačarda e Mojsijase te čudol praho ano vazduho anglo Faraono. Thaj kana gova čerda, dukhavne čirura pojavisajle e Egipćanurende, a na e Izraelcurende. O Dol zurada e Faraoneso ilo, thaj o Faraon ni manglja te mučhol e Izraelcuren te đan.

⁸ Pal gova, o Dol bičhalda graduška savi uništisada po but so sadisade e Egipćanura i mudarda sa ko sasa avri. O Faraon dija vika e Mojsija thaj e Aarone thaj vačarda lende: “Grešisadem, šaj đan.” O Mojsije molisajlo, i graduška ačhili te perol taro nebo.

⁹ A o Faraon opet grešisada thaj zurajlo leso ilo. Vov ni mukhlja e Izraelcuren te đan.

¹⁰ O Dol bičhalda pherdo skakavcura save sesa po Egipat. Kala skakavcura xalje sa so sadisade so ačhilo sasto pali graduška.

¹¹ O Dol bičhalda tamina trin ðive. Sasa gači tamina da e Egipcánura naštine te ikljen tar pe čhera. Al sasa svetlo kaj živisade e Izraelcura.

¹² Thaj pale kala enja pošastura, o Faraon ni manglja te mučhol e Izraelcuren te ðan. Sar ni manglja te šunol, O Dol planirisada te mučhol vaði jekh pošast. Kava ka promenil e faraoneso stav.

11. Paramič: Pasha

Bibliško paramič andaro: 2 lil e Mojsijas 11,1–12,32

11 ¹ O Dol upozorisada e Faraone ako ni mučhol e Izraelconen te ðan, da ka mudarol sa e muršen save prva bijandile taro egipatsko narodo thaj lenðe stoka. Kana šunda gova o Faraon vov ni manglja gova te pačal thaj ni manglja te šunol e Devle.

² O Dol arakhlja način sar te aračhol kolen save prva bijandile save pačaje ande leste. Sa e familije trubuje te aračhen savršenone terne bakre thaj te čhinen le.

³ O Dol vačarda te mačhen e terne bakreso rat pe vudara tar pe čhera, te pečen o mas thaj sigate te xan le, e mangresa savo čerdo bizo kvasaco. Thaj vačarda lenðe te aven spremna te ikljen taro Egipat čim xan.

⁴ E Izraelcura čerde gija sar o Dol so vačarda lenðe. Ani rat, o Dol nakhlo taro Egipat thaj mudarda sa kolen save prva bijandile.

⁵ Sa e Izraelcuraenðe vudara sesa makhle ano rat, pa o Dol samo nakhlja paše gola čhera. Savore andre sesa sigurna. Sesa spasime golese kaj sesa makhle e terne bakrese ratesa.

⁶ A e Egipcánura ni pačaje e Devle thaj ni ašunde Lese zapovedura. Golese o Dol kana nakhlja tar lenðe čhera mudarda sa ði jekhe prvone bijande čhave.

⁷ Sa e prvo bijande murša e Egićanurenðe mule, tare prvo bijande phanglimata save sesa phangle, ði ko angluno bijando čhavo e Faraoneso. But manuša ano Egipat ruje tari bari žal.

⁸ Ane goja rat, o Faraon akharda e Mojsija thaj e Aarone thaj vačarda: “Inðar e Izraelcuren thaj ačhaven o Egipat akana!” O Egipatsko narodo isto terisade e Izraelconen te ðan sigate.

12. Paramič: O Dol ikalol pe narodo taro Egipat

Bibliško paramič andaro: 2 lil e Mojsijas 12,33–15,21

12 ¹ E Izraelcura but sesa bahtale so ačhaven o Egipat. Naj sesa više robura, i ðana

ani obećimi phuv! E Egipcánura dije e Izraelcuren sa so manglje, dije len sumnakaj thaj srebro thaj avera stvar save sesa vredna. Nesave manuša save pačaje ano Dol đe e Izraelcurencar thaj đe andaro Egipat.

² O Dol inđarda len bare stubosa taro oblako savo đelo prekalo đive angle lende, a ki rat gova stubo čerdilo oblako tari jag. O Dol sasa lenca uvek i inđarda len sa dok putujisade. Sa so trubuje te čeren gova sasa te đan pale Leste.

³ Ni nakhlo but, o Faraon thaj leso narodo menjisade po mišljenje thaj manglje e Izraelcurencar te aven opet lenđe robura. O Dol čerda te avol o Faraon zurale šoreso te bi dičhola o narodo kaj si o Jahve Jekh Čačukano Dol, te razumin kaj si, o Jahve, po zuralo taro Faraon thaj lese devala.

⁴ Gija o Faraon thaj lese vojnika đe pale Izraelcurencar te bi čerena len opet pire roburen. I kana dikhlje e Izraelcurencar e Egipatskone vojnika sar aven, shvatisade kaj si maškar e Faraonesi vojska thaj o Lolo more. Sesa but daravne i dije vika: “Sose ačhadam o Egipat? Ka mera!”

⁵ O Mojsije vačarda e Izraelcurende: “Ma daran! O Dol ka boril pe tumende i avđive thaj ka spasil tumen.” Tegani o

Dol vačarda e Mojsijase: “Vačar e narodose te aven po paše pašo Lolo more.”

⁶ Tegani o Dol crdija o stubo taro oblako thaj čuta le maškare Izraelcurencar thaj e Egipcánura von naštime te dičhen e Izraelcuren.

⁷ O Dol vačarda e Mojsijase te vazdol po va po more i te ulavol o paj. Tegani o Dol čerda bari barval savi crdija o paj levo thaj desno, gija čerdilo drom maškaro more.

⁸ E Izraelcurencar phirde maškaro more ki šuči phuv a ke strane sasa duvara taro paj.

⁹ Tegani o Dol crdija o oblako taro drom te dičhen e Egipcánura e Izraelcuren sar našen. E Egipcánura odlučasade te đan pale lende.

¹⁰ Gija đe pale Izraelcurencar maškaro more, ali o Dol čerda e Egipcánura te daran thaj te zaglavin pe lenđe vordona. Dije vika: “An te naša! O Dol boril pe e Izraelcurende!”

¹¹ Kana nakhle e Izraelcurencar ki aver strana taro more, o Dol vačarda e Mojsijase palem te vazdol po va. Vov šunda le, o paj pelo pi Egipatsko vojska i o paj irisajlo ko po than. Sa i Egipatsko vojska tasili.

¹² Kana dikhlje e Izraelcurencar kaj e Egipcánura si mule, pačaje ano Dol i pačaje kaj si o Mojsije proroko e Devleso.

¹³E Izraelcura sesa bahtale kaj o Dol ikalda len taro meripe thaj taro ropstvo. Akana sesa slobodna te šaj služin e Devlese. E Izraelcura dilabije but dilja te proslavin piri nevi sloboda thaj slavisade e Devle golese so spasisada len tari Egipatsko vojska.

¹⁴O Dol vačarda e Izraelcurende te slavin i Pasha svako berš te den pe godi sar dija len pobeda pe Egipčaja i spasisada len taro ropstvo. Slavisade le gija so činde terne bakre, te xan le mangresa savo čerdo bizo kvasaco.

13. Paramič: E Devleso savez e Izraelcurencar

Biblisko paramič andaro: 2 lil e Mojsijaso 19–34

13¹Kana nakhada o Dol e Izraelcuren taro Lolo more, inčarda len maškari divljina di ko brego savo akhardol Sinaj. Gova brego sasa isto kaj o Mojsije dikhlja o phabardo žbuno. O narodo čuta pe šatora talo brego.

²O Dol vačarda e Mojsijase thaj e Izraelisko narodose: “Ako ka šunen man thaj ičaren mo savez, ka aven mingro dragoceno posed, carstvo sveštenikurengo, thaj sveto narodo.”

³Trin dive pale gova, kana o narodo duxovno pripremisajlo, O Dol ulilo taro vrho taro brego o Sinaj grmljavinasa, munjenca, čurosa thaj glasnone zvukonencar tare trube. Samo e Mojsijase sasa dozvolimo te uštol ko brego.

⁴Tegani o Dol dija len savez i vačarda lende: “Me sem o Jahve, o Dol tumaro, savo ikalda tumen taro Egipatsko ropstvo. Ma te avol tumen avera devela.”

⁵“Ma čeren idolen niti te klanjin tumen lende, golese kaj me o Jahve, sem ljubomorno Dol. Ma len mo alav ko uvredljivo način. Dičhen te avol tumende e savatoso dive sveto. Avere lafurencar, čeren sa tumari buči ane šov dive, o eftato dive si dive za ko tumaro odmor thaj te setin tumen pe mande.”

⁶“Poštuji će dade thaj će da. Ma mudar. Ma čer preljuba. Ma čor. Ma hohav. Ma poželi te avol tut averese romnja, čher il bilo so so si taro čiro pašutno.”

⁷Tegani o Dol pisisada kala Deš zapovestura ke duj ploče taro bar thaj dija len e Mojsijase. O Dol dija vađi but avera zakonura thaj pravilura save trubun te sledin pe. Ako e manuša si poslušna ka šunen kala zakonura, o Dol obečisada kaj

ka blagoslovil len thaj ka štitil len. Ako len ni šunen thaj naj poslušna, o Dol ka kazni len.

⁸ O Dol e Izraelcurenđe dija i detaljno sar te čeren o šatori savo manglja von te čeren. Dija pe vika Šatori taro Sastanko, sasa le duj sobe, savo delisada bari fironga. Samo o barosvešteniko šajine te đal andre ani soba pali fironga, golese kaj odori živisada o Dol.

⁹ Ko bi phadžola e Devleso zakon, šajine te anol životinjen po oltari anglo Šatori taro Sastanko sar kurbano e Devlese. O svešteniko bi činola e životinja i bi phabarola la po oltari. O rat e životinjako bi učarola e grehura gole manušese i bi čerola gola manuše čisto ane Devlese jakha. O Dol odaberisada e Mojsijase phrale e Aarone, thaj e Aronese potomkuren te aven lese sveštenikura.

¹⁰ O narodo pristanisada te aven poslušna e zakonurenđe save o Dol dija len, te poštujin jekhe Devle thaj te aven leso posebno narodo. Al pal gova so obečisade e Devlese kaj ka aven poslušna, but grešisade.

¹¹ O Mojsije sasa but đive ko vrho taro brego o Sinaj thaj vačarola e

Devlesa. E narodose dosadisajlo te ađučaren te iril pe. Ande e Aronese sumnakaj i rodije lestar te čerol lenđe idole!

¹² O Aaron čerda taro sumnakaj idole ane e guruveso oblik. E manuša lije sar dile te klanjin pe e idolese thaj ande lese kurbano! O Dol sasa but holjamo pe lende golese kaj grešisade planirisada sa te mudarol len. A o Mojsije molisada lenđe, i o Dol šunda lesi molitva i ni uništisada len.

¹³ Kana o Mojsije ulilo taro brego thaj dikhlja e idole, sasa gija holjamo kaj phaglja e ploče taro bar pe save o Dol pisada e Deš zapovestura.

¹⁴ Tegani o Mojsije phaglja e idole, čerda le ano praho, čuta o praho ane zala paj i čuta e narodo te pijen gova paj. O Dol bičhalda bilačipe pe manuša i but lendar mule.

¹⁵ O Mojsije čerda neve ploče taro bar za ke Deš zapovestura save ka zamenin kola so vov phaglja. Opet đelo ko brego thaj molisada e Devle te oprostil e narodose. O Dol šunda e Mojsija thaj oprostisada lenđe. O Mojsije irisajlo taro brego e Deše zapovesturencar ke neve

ploče taro bar. O Dol inđarda e Izraelcuren taro brego Sinaj premali Obećimi phuv.

14. Paramič: O narodo phirda ani divljina

Biblisko paramič andaro: 2 lil e Mojsijaso 16–17; 4 lil e Mojsijaso 10–14; 20; 27; 5 lil e Mojsijaso 34

14¹ Kana o Dol vačarda e Izraelcurenđe e zakonura save manglja von te šunen sar deo tar leso savez lencar, ačhade o brego o Sinaj. O Dol lija te inđarol len premali Obećimi phuv, savi akharola pe Hanaan. O stubo taro oblako đala angle lende premalo Hanaan i von đana pale leste.

² O Dol obećisada e Avraamese, e Isakose thaj e Jakovese kaj ka dol i Obećimi phuv lende potomkurenđe, a gothe živisade but narodura. I dije pe vika Hananci. E Hanaancura ni klanjisajle niti šunde e Devle. Von klanjisajle e hohavne devlende, thaj čerena but bilače buča.

³ O Dol vačarda e Izraelcurenđe: “Tumen mora te isterin sa e Hanaancuren tari Obećimi phuv. Ma aven ano mir lencar, thaj ma len tumen lencar. Mora sa te phađen lende idoluren. Ako ni šunden ma, ka klanjin tumen lende idolurenđe umesto mande.”

⁴ Kana resle paši granica taro Hanaan, o Mojsije birisada dešudujen muršen, po jekhe tar svako pleme. Sikada gole muršen kaj te đan, te dičhen goja phuv savi si. Gija trubuje te dičhen e Hanaancuren dal si zurale il si slaba.

⁵ Dešuduj murša nakhle maškaro Hanaan saranda đive i irisajle. Vačarde e manušenje: “I phuv si plodno thaj but dol bijandipe.” A deš đene vačarde: “E forura si lende but zurale a e manuša si divura! Ako amen napadi len, ka pobedin amen thaj ka mudaren amen!”

⁶ O Kalev thaj o Isus Navin, e duj so đele te dičhen i phuv, vačarde: “Čače si e manuša taro Hanaan bare thaj zurale, al amen šaj pobedi len! O Dol ka boril pe amende!”

⁷ O narodo ni šunda e Kaleve thaj e Isuse Navine. Holajle po Mojsije thaj po Aaron thaj vačarde: “Sose anden amen ke kava bilačo than? Trubujam te ača ano Egipat, a na te ava mudarde ano maripe, a amare romnja thaj amare čhave te aven robura.” O narodo manglja te biril avere vođa savo ka irilen ano Egipat.

⁸ O Dol but holajlo avilo ano šatori taro Sastanko. O Dol vačarda: “Sar bunisaljnen protiv

mande, sa o narodo ka phiol ki divljina. Sem o Isus Navin thaj o Kalev, sa kas isi biš berš il po but ka meren i nikad ni ka uđin ani Obećimi phuv.”

⁹ Kana o narodo kava šunda, sasa lenđe žal so grešisade. Lije po oružije i đe te napadin e narodo taro Hanaan. O Mojsije upozorisada len te ma đan kaj o Dol naj lencar, al von ni šunde le.

¹⁰ O Dol lencar ni sasa ani bitka, pa von hasarde thaj but đene mudardile. Pal gova e Izraelcura okrenisajle taro Hanaan thaj phirde ani divljina saranda berš.

¹¹ Ke gola saranda berš sar o Izraelsko narodo phirda ki divljina, o Dol brinisajlo lenđe. Dija len mangro taro nebo, savo akhardilo “mana”. Thaj bičhalda lenđe jato prepelice (srednje bare čiriklja) ane lenđe logora te bi šaj xana mas. Ane sa gova vreme o Dol arakhlja lenđe šeja thaj lenđe sandale te ma trošin pe.

¹² O Dol čudesno dija len paj tari stena. A pale sa gova, o Izraelsko narodo vačarola, mrmljila protiv o Dol thaj protiv o Mojsija. A čak i tad, o Dol sasa verno za ke obećanja save dija e Avraamese e Isakose thaj e Jakovese.

¹³ Jekh dujto drom kana e narodo naj sasa paj, O Dol vačarda e Mojsijase: “Vačar e stenaće, i o

paj ka thavdol latar.” A o Mojsije lađarda e Devle anglo celo narodo gija so duj droma čalada ani stena e štaposa umesto te vačarol e stenaće. O paj čaće thavdija andari stena i savore pilje, a o Dol sasa holjamo po Mojsije thaj vačarda: “Tu ni ka uđi ani Obećimi phuv.”

¹⁴ Kana e Izraelcura phirde saranda berš ki divljina, savore so bunisajle protiv o Dol sesa mule. Tegani o Dol opet anda len angli Obećimi phuv. O Mojsije sasa but purano o Dol odabirisada e Isuse Navine te pomognile te vodil e narodo. O Dol obećisada da jekh đive ka bičhalol jekh đive proroko sar o Mojsija.

¹⁵ O Dol vačarda e Mojsijase te đal ko vrh e bregoso te bi šaj dičhola i Obećimi phuv. O Mojsije dikhlja i Obećimi phuv, al o Dol ni mukhlja le te ulazil ane late. Tegani o Mojsije mulo, e Izraelcura žalisade saranda đive. O Isus Navin postanisada lengo nevo vođa. O Isus Navin sasa šukar vođa golese kaj pačaja thaj sasa poslušno e Devlese.

15. Paramič: Obećimi phuv

Biblisko paramič andaro:

Isus Navin 1–24

15 ¹ Avilo i gova vreme e Izraelcura te ulazin ano

Hanaan, ani Obećimi phuv. O Isus Navin bičhalda duje uhoden ano Hanaansko foro Jerihon kas sesa zurale duvara. Ane gova foro živisada jekh prostitutka blagoslovimo alav si Raava, savi garada e uhoden a posle pomognisada te našen. Čerda gova golese so pačaja ano Dol. E uhode obećisade da ka aračhen e Raava thaj lače familija kana ka uništin o Jerihon.

² E Izraelcura morajle te načhen i len o Jordan te bi avena ani Obećimi phuv. O Dol vačarda e Isuse e Navinese: “Nek đan anglal e sveštenikura.” Kana e sveštenikura čute pe pingre ani len o Jordan, o paj savo đala odupral ačhilo te thavdol te bi e Izraelcura šaj načena ki dujto strana pi šuči phuv.

³ E manuša kana nakhle i len o Jordan, o Dol vačarda e Isuses e Navinese sar te napadil o zuralo foro o Jerihon. O narodo šunda e Devle. Baš sar vačarda o Dol te čeren, e vojnika thaj e sveštenikura okolisade šov đive o foro Jerihon jekh drom ko đive.

⁴ A o eftato đive, e Izraelcura okolisade eфта droma o foro. I dok okolisade o foro poslednjo drom, e vojnika dije vika a e sveštenikura phurdije ane pe trube.

⁵ Tegani e duvara e Jerihonese pele! E Izraelcura uništisade sa ano foro sar o Dol so vačarda lende. Ačhade e Raava thaj lače familija, save postanisade deo tare Izraelcura. Thaj avera narodura save bešle ano Hanaan šunde da e Izraelcura uništisade o Jerihon, darajle but da i len ka napadin e Izraelcura.

⁶ O Dol vačarda e Izraelcurende ma te avol len mir nijekhe narodosa taro Hanaan. Al jekh taro Hanaansko narodo, save akhardile Giveonitura, hohade kaj bešen dur taro Hanaan. Rodije taro Isus Navin te čerol mir lencar. O Isus Navin thaj e Izraelcura ni pučlje e Devle kotar avile e Giveonitura. Thaj golese o Isus Navin čerda mir lencar.

⁷ E Izraelcura sesa but holjame kana dođanglje da e Giveonitura hohade len, ali ičarde o primirje lencar golese so dije obećanje anglo Dol. Kasnije, e carura tar aver narodo taro Hanaan, e Amorejcura, šunde kaj e Giveonitura sklopisade zavet e Izraelcurencar, pa čidije pe e vojske ani jekh bari vojska te bi napadina o Giveon. E Giveonitura bičhalde haberi e Isuses e Navinese, rodije pomoć lestar.

⁸ Gija o Isus Navin čidija e Izraelkona vojska i phirde celo rat

te aven ke Giveonitura. Sabalje, iznenadisade e amorejsko vojska thaj napadisade la.

⁹ O Dol borisajlo gova đive za ko Izrael. Bunisada e Amorejcuren gija so bičhalda bari graduška savi mudarda buten Amorejcuren.

¹⁰ O Dol čerda te ačhol o kham ki jekh than te bi e Izraelcura avola len vreme te pobedin e Amorejcuren. Gova đive o Dol pobedisada jekh bari pobeda za ko Izrael.

¹¹ Pale kava so o Dol pobedisada kale vojsken, but avera Hanaanska narodura čidije pe te napadin o Izrael. O Isus Navin thaj e Izraelcura napadisade len thaj pobedisade.

¹² Pal kaja bitka, o Dol dija svakone Izraeliskone plemese lengo deo tari Obećimi phuv. Onda o Dol dija mir ke sa e granice taro Izrael.

¹³ Kana o Isus Navin sasa purano, čidija sa e Izraelisko narodo. O Isus Navin posetisada len kaj si obavezna te šunen o savez savo o Dol čerda e Izraelcurencar ko Sinaj. O narodo obećisade kaj ka ačhen verna e Devlese i kaj ka đan pale Lese zakonura.

16. Paramič: Izbavitelja e Sudijende

Bibliško paramič andaro:

Sudije 1–3; 6–8

16 ¹ Kana mulo o Isus Navin, e Izraelcura sesa neposlušna e Devlese thaj ni ikalde averen Hanaancuren niti čerde e Devlese zakonura. E Izraelcura lije te klanjin pe e Hanaanskone devlende umesto e Jahvese, pravone Devlese. E Izraelcuren naj sasa caro, thaj čerde so mislisade kaj si šukar lende.

² Sar e Izraelcura nastavisade te na ašunen e Devle, Vov kaznisada len gija so mukhlja len te pobedin len lende dušmanura. Kala dušmanura čorde but stvara tare Izraelcura, uništisade sa lengo posed, thaj buten mudarde. Pale but berša so ni ašunde e Devle thaj sesa but potlačime tare pire dušmaja, e Izraelcura pokaisajle i rodije o Dol te ikalol len.

³ Tegani o Dol arakhlja osloboditelje savo spasisada len tare lende dušmanura thaj anda mir ki phuv. A o narodo opet zabistarda po Dol i opet klanjisajle

e idolende. Pa o Dol mukhlja e Midijancurende, o dušmansko narodo savo sesa paše lende, te pobedin len.

⁴ E Midijancura ehta berš lije sa o usev (kova so barilo lende tari phuv) tare Izraelcure. E Izraelcure gija darajle, garadepe ane pečine te ma bi aračhen len e Midijancure. Napokon, rodije e Devle te spasil len.

⁵ Jekh đive, jekh izraelsko murš leso alav sasa Gedeon čalavol la čorale o điv te ma bi e Medijancure čorena la. O meleko e Jahveso avilo e Gedeonese thaj vačarda: “O Dol tusa, zuralea ratnikona. Đa thaj spasi o Izrael tare Midijancure.”

⁶ E Gedeonese dade sasa le žrtveniko posvetimo jekhe idolese. O Dol vačarda e Gedeonese te peravol gova žrtveniko. A vov darajlo tare manuša, thaj ađučarda te perol mrako. Tegani perada gova žrtveniko thaj phaglja ane kotora. Pašo than kaj sasa o žrtveniko e idolese vazdija nevo žrtveniko e Devlese i žrtvuisada kurbano pe leste e Devlese.

⁷ Aver sabalje e manuša dikhlje kaj neko perada thaj phaglja o žrtveniko, but holajle. Đele e Gedeonese ko čher te mudaren le, a e Gedeoneso dad vačarda: “Sose pokušin te pomognin tumare devlese? Ako si čače dol, korkoro

nek aračhol pe.” Kana vačarda kava, e manuša ni mudarde e Gedeone.

⁸ E Midijancure opet avile te čoren tare Izraelcure. Sesa gači but kaj neštine te đinen pe. O Gedeon dija vika e Izraelcuren lesa te borin pe. O Gedeon rodija taro Dol duj znakura te bi avola sigurno da o Dol ka koristil le te spasil o Izrael.

⁹ Angluno znako, o Gedeon čuta e bakresi morči pi phuv i rodija taro Dol te mučhol i sabalutni rosa te perol samo pe bakresi morči, a na ki phuv. O Dol čerda gova. Aver rat, rodija te avol i phuv čindī, a e bakresi morči šuči. O Dol i gova čerda. Kala duj znakura uverisade e Gedeone kaj o Dol ka koristil le te spasil e Izraelcuren tare Medijancure.

¹⁰ 32.000 izraelska vojnika avile e Gedeonese, a o Dol vačarda kaj si gova but. O Gedeon bičhalda čhere 22.000 save darajle te maren pe. O Dol vačarda e Gedeonese da si opet gova but manuša. Thaj o Gedeon bičhalda savoren čhere, ačhada 300 vojnika.

¹¹ Goja rat o Dol vačarda e Gedeonese: “Ulji ano midijansko logori thaj kana šune so von vačaren, ni ka dara više.” I gija goja rat o Gedeon ulilo ano logori thaj kana šunda o midijansko vojniko so vačarol pe amalese

so dikhlija ano suno. E manušeso amal vačarda: “Kava suno značil kaj e Gedeonesi vojska ka pobedil e midijanskone vojska!” A kana šunda kava o Gedeon, proslavisada e Devle.

¹²O Gedeon irisajlo ke pire vojnika i svakonese dija šing, khoro thaj baklja. Okolisade o logori kaj sute e midijanska vojnika. E Gedeonese 300 vojnika čute pe baklje ane khore te ma bi dičena o svetlo tare baklje.

¹³Tegani sa e Gedeonese vojnika phaglje pe khore ano isto trenutko, tari jekh drom sikade i jag tare baklje. Trubisade ane pire šinga i dije vika: “Mačo e Jahvese thaj e Gedeonese!”

¹⁴O Dol zabunisada e Midijancuren, gija so lije te napadin thaj te mudaren pe maškar peste. Sigate, avere Izraelcuren dije vika andare lenđe čhera te pomognin te ikalen e Midijancuren. Buten mudarde a averen ikalde andari Izraelska phuva. 120.000 Midijancura

mudardile gova đive. O Dol spasisada o Izrael.

¹⁵O narodo manglja te čerol e Gedeone pire caro. O Gedeon ni dija gova te čeren, al manglja angrustika taro sumnakaj save lije tare Midijancura. E manuša dije e Gedeone but sumnakaj.

¹⁶O Gedeon koristisada o sumnakaj te čerol pese šėja savo o angluno svešteniko sasa le. Thaj e manuša lije te klanjin pe sar idolese. Golese o Dol opet kaznisada o Izrael golese so klanjisajle e idolende. O Dol mukhlja lenđe dušmanenđe te porazin len. Von vađi jekh drom rodi je te pomožil lenđe o Dol, thaj o Dol bičhalda lenđe vađi jekh osloboditelje.

¹⁷Kava ponovisajlo but droma: e Izraelcura grešisade, o Dol kaznil len, von pokain pe, a o Dol bičhalol osloboditelje te spasilen. But berša, O Dol bičhalda buten osloboditeljuren save spasina e Izraelcuren tare dušmaja.

¹⁸Konačno, o narodo molisada e Devle za ko caro sar savo sasa

avere narodo. Manglje caro savo ka avol baro thaj zuralo, savo ka šaj inđarol len ane bitke. E Devlese ni sviđisajlo gasavo zahtev, al dija len caro, save von manglje.

17. Paramič: E Devleso savez e Davidesa

Biblisko paramič andaro: 1 lil e Samuileso 10; 15–19; 24; 31; 2 lil e Samuileso 5; 7; 11–12

17 ¹ O Saul sasa angluno izraelsko caro. Sasa baro thaj zgodno, gasavo savo rodija o narodo. O Saul sasa šukar caro prva berša dok vladisada po Izrael. Onda sasa bilačo manuš savo ni šunda e Devle, golese o Dol odabirisada avere manuše savo ka avol caro mesto leste.

² O Dol odabirisada jekhe terne Izraelco leso alav si David savo ka avol caro palo Saul. O David sasa pastiri taro foro Vitlejem. Ane nesave prilike, dok arakhlja e bakren pe dadese, o David mudarda e lave thaj e medvedo save napadisade e bakren. O David sasa ponizno thaj pravedno manuš savo pačaja thaj šunda e Devle.

³ O David postanisada silno vojniko thaj vođa. Kana o David sasa vađi terno čhavo, borisajlo jekhe divosa kaso alav sasa Golijat. O Golijat sasa trenirimo vojniko,

but zuralo, thaj paše trin metra baro! A o Dol pomognisada e Davidese te mudarol e Golijate thaj te spasil o Izrael. Pale gova, o David pobedisada but pobeđe pe Izraelska dušmanura, golese o narodo veličisada le.

⁴ O Saul sasa ljubomorno golese so o narodo manglja e Davide. O Saul but droma pokušisada te mudarol e Davide, pale gova o David garadilo taro Saul. Jekh đive, o Saul rodija e Davide te mudarol le. O Saul uđisada ani isto pečina kaj o David garadilo taro Saul, a o Saul ni dikhlja le. O David sasa paše e Saulese i šajine te mudarol le ali ni. Mesto gova, o David čhinda tare Saulese šėja jekh kotor te dokažil e Saulese da ni ka mudarol le te bi avola caro.

⁵ Ko krajo o Saul mulo ani bitka, a o David sasa caro po Izrael. Vov sasa šukar caro, o narodo but manglja le. O Dol blagoslovisada e Davide thaj čerda le uspešno. O David borisajlo ane but bitke thaj o Dol pomognisada lese te pobedil e Izraelkonen dušmanen. O David osvojisada o Jerusalem thaj čerda le po glavno foro. Ke Davidesi vladavina, o Izrael postanisada zuralo thaj barvalo.

⁶ O David manglja te čerol hram kaj bi sa e Izraelcura šajine te klanjin pe e Devlese thaj te den

le kurbanuren. Paše 400 berš, e manuša klanjisajle e Devlese thaj ande lese kurbanen ano Šatori taro Sastanko savo o Mojsije čerda.

⁷ O Dol bičhalda e proroko e Natane ko David kale lafesa: “Sar san tu manuš taro maripe, ni ka čere Hram mande. Čo čhavo ka čerol le. A me but ka blagosloviv tut. Jekh tare čire potomkura ka vladil pe mingro narodo sa jekh đive!” Jedino e Davideso potomko savo šaj sa jekh đive si o Mesija. O Mesija si e Devleso Odabraniko savo ka spasil e manušen tare kava sveto tare lende grehura.

⁸ Kana o David šunda kala lafura, odma zahvalisada e Devlese i slavisada le golese kaj obečisada e Davidese baro čast thaj but blagoslov. O David ni đanglja kana o Dol ka čerol kala stvara. A sar i avilo gova, e Izraelcura mora te ađučaren vađi but angle so ka avol o Mesija, paše 1.000 berša.

⁹ O David vladisada pravedno thaj verno but berša, thaj o Dol blagosuisada le. Anglo po kraj pe đuvdimaso, but bilačhipe čerda premalo o Dol.

¹⁰ Jekh đive, dok sa e Davidese vojnatura sesa dur tare pe čera i vodisade bitke, vov tare pi palata dikhlja jekhe lače đuvlja sar najol. Lako alav si Betšeba.

¹¹ Vov umesto te crdol po dičhipe, o David bičhalda nekas te anen la leste. Suta lasa thaj bičhalda la čhere. Pale gova, i Betšeba bičhalda poruka e Davidese thaj vačarda lese kaj si khamni.

¹² E Betšebako rom, manuš kaso alav si Urija, sasa jekh tare najbolja vojnatura. O David dija vika e Urija te avol tari bitka i vačarda lese te bešol čhere paše pi romni. A o Urije ni manglja te bešol čhere golese kaj avera vojnatura sesa ko maripe. Golese o David bičhalda palal e Urija ano maripe i vačarda e generalese te čhuvol le kote kaj si e dušmanura em zurale te bi šaj vov mudardol.

¹³ Pal gova kana e Urija mudarde, o David lija e Betšeba. Kasnije bijanda e Davidese čhave. O Dol sasa but holjamo o David so čerda, pa bičhalda e proroko e Natane te vačarol e Davidese savo bilačhipe si leso greh. O David pokaisajlo paše po greh thaj o Dol oprostisada lese. Ane po životu pale gova, o David sledisada thaj sasa poslušno e Devlese čak i kana sasa but pharo vreme.

¹⁴ Al sar kazna za ke Davideso greh, leso cikno čhavo mulo. Isto gija sasa but borba ane Davidesi familija za ke leso životu, e Davideso zuralipe but slabisada.

I ako o David ni sasa verno e Devlese, o Dol sasa verno za ke pe obećanja. Kasnije e Davide thaj e Betšeba sasa vađi jekh čhavo i dije le alav Salomon.

18. Paramič: Ulado carstvo

Bibliško paramič andaro: 1 lil e Caronende 1–6; 11–12

18¹ Nakhle but berša, o David mulo. Leso čhavo o Salomon lija te vladil po Izrael. O Dol vačarda e Salomonesa thaj pučlja le so em više lestar mandol. Kana o Solomon manglja mudrost, o Dol sasa but zadovoljno lestar thaj čerda le em mudro manuš ko sveto. O Salomon siklilo but stvara golese sasa but mudro sudija. O Dol čerda le te avol em barvalo.

² Ano Jerusalm, o Salomon čerda o Hram saveše plan čerda leso dad thaj čidija materijal. O narodo akana klanjisajlo e Devlese thaj anda kurbanuren ano Hram umesto ano Šatori tare Sastankura. O Dol avilo ano Hram, thaj živisada pe narodosa.

³ O Salomon manglja romnjen andare avera phuva. Sasa neposlušno e Devlese thaj ženisada bute romnjen, sasa le paše 1.000 đuvlja! But lendar sesa đuvlja andare avera phuva thaj von ande pe devlen pesa, savende klanjisajle.

Kana o Salomon sasa purano, i vov klanjisajlo lende devlende.

⁴ O Dol sasa holjamo po Salomon thaj, sar kazna e za ke Salomoneso neverstvo, obećisada kaj ka podelil e narodo Izraelskone ke duj carstvura pale leso meripe.

⁵ O Salomon kana mulo, leso čhavo, o Rovoam, čerdilo caro. O Rovoam sasa dilo. Sa e manuša taro Izraelsko narodo čidijepe te potvrdin le carose. Vačarde e Rovoameše kaj o Salomon čhuvola len te čeren phari buči thaj počinena lese baro porezi.

⁶ O Rovoam lende dileste vačarda: “Tumen mislisaden kaj mo dad o Salomon čhuvola tumen te čeren phari buči, me ka čhuvav tumen te čeren vađi po phari buči, thaj ka kazniv tumen po but nego vov.”

⁷ Deš plemenura taro Izraelsko narodo bunisajle protiv o Rovoam. Ačhile lese verna samo duj plemenura. Kala duj plemenura postanisade o Judejsko carstvo.

⁸ Kola deš plemenura taro Izraelsko narodo save bunisajle protiv o Rovoam čute manuše kaso alav si Jerovoam te avol lengo caro. Čute po carstvo ano severno than e phuvako thaj dije le vika Izraelsko carstvo.

⁹ O Jerovoam bunisajlo protiv o Dol thaj čuta e manušen ane

grehura. Čerda dujen idolen te bi klanjinape lenđe umesto e Devlese ano Hram ano Judejsko carstvo.

¹⁰ O Judejsko thaj o Izraelsko carstvo postanisade dušmanura thaj but droma marde pe jekh protiv avereste.

¹¹ Ano nevo Izraelsko carstvo, sa e carura sesa bilače. But tare kala kraljura mudarde sesa tare Izraelcura save manglje te aven carura umesto lende.

¹² Sa e carura thaj po but narodo ano Izraelsko carstvo klanjisajle za ke idolura. Lengo klanjipe e idolurenđe avola gija so sasa bludno nemoral nesavo drom i pe čhaven žrtvujina.

¹³ E Judejska carura sesa potomkura e Davidese. Nesave carura sesa šukar, vladisade pravedno thaj klanjisajle e Devlese. Al po but tare Judejska carura sesa bilače thaj pokvarime, thaj klanjisade e idolenđe. Nesave carura žrtvuisade pe čhaven hohavne devlenđe. Po but manuša

bunisajle protiv o Dol thaj klanjisajle avere devlenđe.

19. Paramič: E prorokura

Biblisko paramič andaro: 1 lil e

Caronenđe 16–18; 2 lil e

Caronenđe 5; Lil e Jeremijaso 38

19¹ Maškari celo istorija tare Izraelcura, o Dol bičhalda prorokuren. E prorokura šunde e Devlese habera taro Dol thaj vačarde e narodose.

² O Ilija sasa proroko kana o Ahav sasa caro taro Izraelsko carstvo. O Ahav sasa bilačo manuš thaj čuta e manušen te klanjinpe hohavne devlese kaso alav sasa Vaal. O Ilija vačarda e Ahavese: “Ni ka avol bršnd thaj rosa ano Izraelsko carstvo dok me ni vačarav.” Gova čerda e Ahave but holjame.

³ O Dol vačarda e Ilijase te đal đī ko jekh potoko ani pustinja thaj te garadol taro Ahav kaj manglja te mudarol le. Svako sabalje thaj rat, e čiriklja ande lese mas thaj

mangro. O Ahav thaj lese vojnika rodije e Ilija, al naštime te aračhen le. O šučipe sasa gači zuralo kaj i o potoko šučilo.

⁴ Gija o Ilija đelo ane aver phuv. Jekh udovica thaj lako čhavo ačhile bizo hape kaj sasa šučipe ki sa i phuv. A von dikhlje e Ilija, thaj o Dol čerda gija kaj lendi posuda e aresa thaj e uljesa ni sasa čuči. Sasa len hamase ke kava bukhalipe. O Ilija ačhilo gothe berš đive.

⁵ Pale trin tepaš berš, o Dol vačarda e Ilijase te iril pe ano Izraelsko carstvo te vačarol e Ahavese kaj ka bičhalol bršnd. Kana o Ahav dikhlja e Ilija vačarda: “Kate san, tu savo ane problemura!” O Ilija vačarda lese: “Tu san gova savo anol problemura. Ačhaden e Jahve, pravone Devle, thaj klanjin tumen e Vaalese. An sa e manušen taro Izraelsko carstvo ko brego Karmel.”

⁶ Sa e manuša taro Izraelsko carstvo, thaj 450 e Vaalese prorokura, avile ko brego Karmel. O Ilija vačarda e manušenje: “Đi kana ka predomislin tumen? Ako si o Jahve tumaro Dol, lese služin, ako si o Vaal tumaro dol, lese služin!”

⁷ Tegani o Ilija vačarda e Vaalese prorokuređe: “Čhinen guruve thaj spremin le sar kurbano, a ma phabaren jag. I me ka čerav

gova. Dol savo phabarol jag si pravo Dol.” Gija e Vaalese prorokura spremisade kurbano, a ni phabarde jag.

⁸ Tegani e Vaalese prorokura molisade e Vaale: “Šun amen, Vaale!” Celo đive molisade dije vika pa i čhinde pe čurikencar, a naj sasa odgovor.

⁹ Ko kraj o đive, o Ilija spremisada e kurbano e Devlese. Vačarda e manušenje te čhoren dešuduj bare čare pajesa pi kurbano po mas, pe kašta thaj pi phuv sa dok naj sasa sa čingo.

¹⁰ O Ilija molisada: “Jahve, o Dol e Avraameso, e Isakoso thaj e Jakoveso sikav avđive kaj san tu Dol taro Izrael thaj kaj sem čo kandino. Šun ma te bi đanen kala manuša kaj san tu lengo čačukano Dol.”

¹¹ Odma i jag peli taro nebo thaj phabarda o mas, e kašta, e bara, i phuv, thaj i o paj so sasa pašo žrtveniko. E manuša gova dikhlje, pele ki phuv thaj vačarde: “O Jahve so o Dol! O Jahve so o Dol!”

¹² O Ilija vačarda: “Ma mučen nijekh e Vaaleso proroko te našol.” E manuša dolde sa e Vaalese prorokuren, inđarde len gothar thaj mudarde len.

¹³ O Ilija vačarda e carose e Ahavese: “Akana iri tut ano foro, iril pe o bršnd.” Pal gova o nebo

kalilo i lija te dolpese. O Jahve ačhada o šučipe thaj sikada kaj si Vov čačukano Dol.

¹⁴ Pale Ilijaso vreme, o Dol birisada e manuše palo alav Jelisije te avol proroko. O Dol čerda but čudura kroz o Jelisije. Jekh taro čudo sasa e Naamanesa, e dušmanengo zapovedniko, save sasa bilačo kožno nasvalipe. Šunda e Elisijese thaj delo o Elisija te sastarol le. O Jelisije vačarda e Naamanese te čindarol pe efta droma ani len o Jordan.

¹⁵ Angleder, o Naaman sasa holjamo thaj ni manglja te čerol gova, golese kaj sasa lese glupo. A kasnije predomislasjlo, čindarda pe efta drom ani len o Jordan. Kana eftato drom čindarda pe, lesi koža sastili! O Dol sastarda le.

¹⁶ O Dol bičhalda buten prorokuren. Von vačarena e manušenđe te ačhaven te klanjinpe e idolurenđe thaj te sikaven i pravda thaj milost averenđe. E prorokura upozorisade e manušen te ačhaven o bilačhipe thaj te šunen e Devle, o Dol ka sudil len sar kriva thaj ka kaznil len.

¹⁷ Po but vreme, ni šunde e Devle. But droma ni čerde šukar e prorokurenkar a nekad i mudarena len. Jekh drom, e proroko e Jeremija čute ano šuko bunari thaj ačhade le te merol. Ani čik lija te

properol ko bunari, a tegani o caro pelo lese žal thaj čuta pe slugen te ikalen e Jeremija taro bunari angleder so te merol.

¹⁸ E prorokura i dalje vačarde taro Dol thaj e manuša ni manglje len. Vačarde e manušenđe da o Dol ka uništil len ako ni pokajin pe. A i vačarde e manušenđe za ko obećanje da ka avol e Devleso Mesija.

20. Paramič: O izgnanstvo thaj o iripe

Biblijsko paramič andaro: 2 lil e Caronenđe 17; 24–25; 2 lil taro Dneviko 36; lil e Ezraso 1–10; lil e Neemijaso 1–13

20¹ O Izraelsko carstvo thaj o Judejsko carstvo solduj grešisade premalo Dol. Phaglje o savez savo phanglja o Dol lencar ko Sinaj. O Dol bičhalda pe prorokuren te vačarol lenđe te bi pokaina pe thaj palem te klanjin pe lese, al von ni manglje te šunen.

² Golese o Dol kaznisada solduj carstvura gija so mukhlja lenđe dušmanurenđe te uništil len. O Asirisko carstvo, jekh zuralo, bilačo narodo, uništisada o Izraelsko carstvo. E Asircura mudarde bute manušen ano Izraelsko carstvo, lije sa so sasa vredno, thaj phabarde lenđi phuv.

³E Asircura čidije sa e vođen, e barvalen, thaj e đanglen manušen thaj inđarde len ani Asirija. Ano Izraelsko carstvo ačhile samo e čore Izraelcura kas ni mudarde.

⁴A ani phuv taro Izraelsko carstvo ande averen manušen save te bešen gothe. Gola avera manuše čerde forura thaj lije pe e Izraelcurencar save ačhile gothe. E potomkura tare Izraelcura save lije pe avere manušencar lengo alav si Samarijancura.

⁵E manuša taro Judejsko carstvo dikhlje sar sesa kaznime taro Dol o narodo taro Izraelsko carstvo golese kaj ni šunde e Devle. A von klanjisajle e idolenđe, thaj e devlenđe tare Hanaancura. O Dol bičhalola e prorokuren a von ni manglje te šunen len.

⁶Nakhle paše 100 berš sar e Asircura phaglje o Izraelsko carstvo, o Dol bičhalda e Navahudonozone, o caro Vavilonsko, te te napadil o Judejsko carstvo. O Vavilon sasa zuralo carstvo. O Judejsko caro pristanisada te avol e Navahudonzereso sluga thaj te počinol lese but pare svako berš.

⁷Al pale nesave berša, o Judejsko caro bunisajlo protiv o Vavilon. Von čidijepe thaj napadisade o Judejsko carstvo. Osvojisade o foro o Jerusalem, sa phaglje o Hram,

thaj lije sa o blago taro foro thaj taro Hram.

⁸Te bi kaznila e Judejskone caro so bunisajlo, e Navahudonozone vojnikura mudarde e carose čhaven angle leste a le korade. Pal gova inđarde e caro ano phanglipe te merol ano Vavilon.

⁹O Navahudonozor thaj lesi vojska inđarde sa e manušen taro Judejsko carstvo ano Vavilon, ačhade samo e čore manušen te sijin i phuv. Kava doba kana e Devleso narodo sasa naterimo te ačhaval i Obećimi phuv akhardol Izgnanstvo.

¹⁰I kaj kaznisada pe narodo paše lenđe grehura gija so inđarda len ano izgnanstvo, Vov ni zabistarda len a i piro obećanje. O Dol pazisada pe piro narodo thaj vačarda lenđe prekale pire prorokura. O Dol obećisada lenđe kaj pale eftavardeš berš, opet ka irin pe palal ani Obećimi phuv.

¹¹Eftavardeš berš nakhle, o Kir o persisko caro, pobedisada e Vavilone, i gija o Perisko carstvo menjisada e Vavilonskone carstvo. E Izraelcura akana dije pe vika Jevreja thaj po but đene po celo životo nakhade ano Vavilon. Samo zala purane manuša Jevreja setina pe e Judejskone phuvaće.

¹²O Persisko carstvo sasa zuralo, ali šukar premale narodura saven

pokorisade. I gija kana o Kir sasa caro tari Persija, naredisada savo Jevrejo manglja te iril pe ani Judeja, šaj iril pe šaj mečhol i Persija i te đal palal ani Juda. Dija len pare te vazden o Hram! Gijate, pale eftavardeš berš ano izgnanstvo, jekh cikni grupa tare Jevreja, irisajle ano Jerusalem ani Judeja.

¹³ Kana e manuša avile ano Jerusalem, opet vazdije o Hram, thaj e duvara okolo o foro. Iako sesa talo vlast avere narodostar, von živisade ani Obećimi phuv thaj klanjisajle ano Hram.

21. Paramič: O Dol obećil e Mesija

Biblisko paramič andaro: 1 lil e Mojsijas 3,15; 12,1–3; 5 lil e Mojsijas 18,15; 2 lil e Samuileso 7; lil e Jeremijas 31; lil e Isaijas 59,16; lil e Daniloso 7; lil e Malahijas 4,5; lil e Isaijas 7,14; lil e Mihejeso 5,2; lil e Isaijas 9,1–7; 35,3–5; 61; 53; Psalmura 22,18; 35,19; 69,4; 41,9; lil e Zaharijas 11,12–13; lil e Isaijas 50,6; Psalmura 16,10–11

21 ¹ Taro anglunipe, o Dol planiril te bičhalol e Mesija. O prvo obećanje taro Mesija avol e Adamese thaj e Evaće. O Dol obećisada da ka avol

bijando taro potomko e Evako savo ka phađol e sapeso šoro. O sap savo hohada e Eva sasa o Sotona. O obećanje značisada kaj o Mesija ka pobedil e Sotona.

² O Dol obećisada e Avraamese kaj sa e narodura prekale leste ka aven blagoslovime. Kava blagoslov ka avol pherdo kana ka avol o Mesija ano određeno vreme ano budućnost. Vov ka čerol te aven spasime e manuša taro sa o narodo.

³ O Dol obećisada e Mojsijase da ano budućnost ka vazdol vađi jekhe proroko sar leste. Kava sasa vađi jekh obećanje taro Mesija savo ka avol ane nesavo kasnije vreme.

⁴ O Dol obećisada e carose e Davidese kaj jekh tare lese potomkura ka vladil sar caro po narodo e Devleso sa e đivesa. Kava značil kaj o Mesija ka avol jekh tare Davidese potomkura.

⁵ Ano proroko o Jeremija, o Dol obećisada kaj ka čerol Nevo savez, al na sar savez savo o Dol čerda e Izraelesa ko Sinaj. Ano Nevo savez, o Dol ka pisil piro zakon ane ile e manušenje, a e manuša ka pindaren le svako pese, von ka aven Leso narodo, a Vov ka oprostil lenđe grehura. O Mesija ka čerol o Nevo savez.

⁶ E Devlese prorokura gija i von vačarde kaj o Mesija ka avol proroko, svešteniko thaj caro.

Proroko si manuš savo ašunol o lafi e Devleso thaj vačarol e Devleso lafi e narodose. O Mesija save o Dol obečisada ka avol kova savršeno proroko.

⁷ E Izraelska sveštenikura ande žrtve e Devlese umesto o narodo sar замена zaki kazna tare lenđe grehura. E sveštenikura molisajle e Devlese e manušenđe. O Mesija ka avol savršeno najbaro svešteniko savo ka dol pes sar savršeno kurbano e Devlese.

⁸ O caro si neko ko vladil po carstvo i savo sudil e narodose. O Mesija ka avol savršeno caro savo ka bešol ko prestolje pire pretkose e Davidese. Ka vladil pi sa i phuv sa e đivesa, thaj ka sudil čačimasa i ka čerol čačukane odluke.

⁹ E Devlese prorokura vačarde but stvara taro Mesija. O proroko Malahije angleder dikhlja kaj o baro proroko ka avol angleder so ka avol o Mesija. O proroko Isajia vačarda kaj e Mesija ka bijanol čhej. O proroko o Mihej vačarda kaj ka avol bijando ano Vitlejem.

¹⁰ O proroko Isajia vačarda kaj o Mesija ka živil ani Galileja, kaj kolende ile kase si phađe vov ka sastarol, ka proglasil sloboda e phanglende. Gijate vačarda kaj o Mesija ka sastarol e nasvalen thaj kolen save našti šunen, dičhen, vačaren il phiren.

¹¹ O proroko Isajia gija i vačarda kaj o Mesija ka avol mrzimo kančhestar thaj čhudimo. Avera prorokura vačarde kaj kola save ka mudaren e Mesija ka čhelen kocka za ke lese šeja thaj leso amal ka izdajil le. O proroko o Zaharije vačarda kaj e Isuseso o amal ka avol počindo tranda srebrenjakura sar plata so ka izdajil e Mesija.

¹² E prorokura isto vačarde sar o Mesija ka merol. O Isajia vačarda kaj e manuša ka čhungaren le, ka maren muj lesa, thaj ka maren le. Ka pusaven le, ka merol ane bare muke thaj patnje, i ako khanči ni čerda.

¹³ E prorokura vačarde kaj o Mesija ka avol savršeno, bize grehura. Ka merol te lol i kazna za ke grehura avere manušenđe. Lesi kazna ka anol mir maškare manuša thaj o Dol. Kava si razlog sose e Mesijaso meripe si e Devlesi volja.

¹⁴ E prorokura vačarde kaj o Mesija ka merol thaj o Dol ka vazdole (vaskrsnil le) tare mule. Tare Mesijaso meripe thaj vaskrsnipe, o Dol ka čerol po plan te spasil e grešnikuren thaj te avol o Nevo savez.

¹⁵ O Dol vačarda e prorokurende but buča taro Mesija, a o Mesija ni avilo ke nikaso vreme tar gola prorokura. Po but tare 400 berš sar dija poslednjo proročanstvo,

ko vreme savo trubuja, O Dol bičhalda e Mesija ko sveto.

22. Paramič: Bijandipe e Jovaneso

Biblisko paramič andaro:

Lačho lafi taro Luka 1

22¹ Ano prošlost, o Dol vačarda pire narodosa pale pe melekura thaj e prorokura. Thaj nakhle 400 berš kana khamči ni vačarda. Tari jekh drom o meleko avilo jekhe purane sveštenikose leso alav sasa Zaharije e habereso taro Dol. O Zaharije thaj lesi romni, i Jelisaveta, sesa but pobožna manuša, a naj sasa len čhave.

² O meleko vačarda e Zaharijase: “Če romnja ka avola čhavo. Ka den le alav Jovan. Vov ka avol pherdo sa Dux Sveti, ka pripremil e narodo za ko Mesija.” O Zaharija vačarda “Mi romni thaj me sam but purane te aven amen čhave. Sar šaj đanav kaj kava ka avol?”

³ O meleko vačarda e Zaharijase: “Bičhaldo sem taro Dol te anav tuče kava lačho haberi, al tu ni pačhajan ma, ni ka vačare sa dok ni bijandol o čhavo.” Odma, o Zaharije naštine te vačarol. O meleko ačhada e Zaharija. Pele gova, o Zaharije irisajlo čhere i lesi romni ačhili khamni.

⁴ Kana i Jelisaveta sasa šov čhon khamni, isto gova meleko tari jekh drom ikילו e Jelisavetače rođakinjače, blagoslovimo alav sasa Marija. Voj sasa čhej i sasa verime e manušesa kaso alav sasa Josif. O meleko vačarda: “Ka ače khamni thaj ka bijane murše čhave. Ka dele alav Isus. Vov ka avol Čhavo e Devleso e Najbareso thaj ka vladil sa e đivesa.”

⁵ I Marija vačarda: “Sar gova šaj, me sem vađi čhej?” O meleko vačarda lače: “O Dux Sveti ka uljol pe tute, i o zuralipe e Devleso ka zasenil tut. Gija o čhavo ka avol sveto, e Devleso Čhavo.” I Marija pačaja gova thaj prihvatisada gova so vačarda lače o meleko.

⁶ Pale gova kana vačarda e Marijače, voj đeli ki Jelisaveta. Kana šunda i Jelisaveta e Marijako pozdrav, e Jelisavetako čhavo hutija ane lako vođi. Solduj đuvlja radujisajle so čerda o Dol lenđe. I Marija sasa trin čhon ki Jelisaveta, thaj irisajli čhere.

⁷ Pal gova i Jelisaveta bijanda murše čhave, o Zaharija thaj i Jelisaveta čute e cikneso alav Jovan, sar so vačarda o meleko. Tegani o Dol mukhlja e Zaharijase te vačarol opet. O Zaharija vačarda: “Slava e Devlese, kaj setisajlo pe narodose! Tu, mo čhavo, ka akhardo proroko e

Devleso e Najbareso savo ka vačarol e narodose sar te primin o oproštenje pe grehurende!”

23. Paramič: Bijandipe e Isuseso

Biblisko paramič andaro: Lačo lafi taro Matej 1; Lačo lafi taro Luka 2

23¹ I Marija sasa verimi e pravednone manušese leso alav sasa Josif. Kana o Josif šunda kaj si i Marija khamni, đanglja kaj gova naj leso čhavo. Ni manglja te lađarol e Marija, pa planirisada čorale te ačhavol la. Angleder so ka čerol gova, o meleko avilo thaj vačarda lese ano suno.

² O meleko vačarda: “Josife, ma dara te le e Marija romnjaće. I bebica so si ane late si taro Sveti Dux. Voj ka bijanol murše. Dele alav Isus (so značil ‘o Jahve spasil’) golese kaj vov ka spasil e manušen tare lende grehura.”

³ Gija o Josif lija romnjaće e Marija, lija la an po čher, thaj ni suta lasa sa dok ni bijanda.

⁴ Kana avilo o vreme i Marija te bijanol, i rimsko vlada vačarda savorende kaj zbog o popis trubul te đan ane forura kaj lende purane živisade. O Josif thaj i Marija morajle te putujin taro Nazaret, kaj živisade ano Vitlejem golese kaj lengo pretko sasa o David kaso bijando foro sasa o Vitlejem.

⁵ Kana resle ano Vitlejem, naj sasa than kaj te ačhen. Jekh than kaj arakhlje sasa than kaj bešena e životinje. Gothe o čhavoro bijandilo thaj lesi dej čuta le ani baleja, golese kaj naj sasa aver than sojmase. Thaj dije le alav Isus.

⁶ Goja rat, nesave čobanura paše arakhlje pe bakren. Tari jekh drom, o meleko ano sjaj ikילו, von darajle. O meleko vačarda lende: “Ma daran, isi man šukar haberi tumende. O Mesija, o Gospodari, bijandilo ano Vitlejem!”

⁷ “Roden e čhavore, motimo ane šeja, sar pašljol ani baleja.” Tari jekh drom o nebo pherdilo e melekurencar save slavisade e Devle, thaj vačarena: “Slava e Devlese ko nebo thaj šukaripe ki phuv e manušende kolende so o Dol smiluisajlo.”

⁸ E čobanura sigate resle ko than kaj o Isus sasa, arakhlje le sar pašljol ani baleja, baš gija sar o meleko vačarda lende. Sesa but uzbudime. E čobanura irisajle odori kaj sesa lende bakre, slavisade e Devle za sa so šunde thaj dikhlje.

⁹ Pale nesavo vreme, e đangle taro durutno istok dikhlje jekh čeren ko nebo. Shvatisade kaj bijandilo nevo caro Jevrejsko. Gijate von đe dur te bi dičhena

kale caro. Avile ano Vitlejem thaj arakhlje e Isuse thaj lese roditeljen kaj bešen.

¹⁰ Kana e đangle dikhlje e Isuse lese dejasa, poklonisajle thaj lese klanjisajle. Dije le skupa darura. Pale gova irisajle čhere.

24. Paramič: O Jovane krstil e Isuse

Biblisko paramič andaro: Lačo lafi taro Matej 3; Lačo lafi taro Marko 1,9–11; Lačo lafi taro Luka 3,1–23

24 ¹ O Jovane, o čhavo e Zaharijaso thaj e Jelisavetako, barilo thaj čerdilo proroko. Živisada ani divljina, xalja avđin thaj skakavcura thaj phirada šėja čerde tare bala e kamilaće.

² But đene iklile ani pustinja te bi šunena e Jovane. Vov propovedisada thaj vačarola lenđe: “Pokajin tumen, golese so si o carstvo e Devleso paše!”

³ Kana e manuša ašunde so vačarola o Jovane, but đene lendar pokajisajle tare pe grehura, a o Jovane krstisada len. But e verska vođe i von avile te krstil len o Jovane, al von ni pokaisajle ni priznajisade pe grehura.

⁴ O Jovane vačarda e verskone vođe: “Tumen sen sapa otrovna! Pokajin tumen i menjin

tumaro ponašanje. Svako kaš savo ni anol šukar bijandipe ka avol čhindo thaj ka avol čhudimo ani jag.” O Jovane pherda sa okova so e prorokura vačarde: “Dik, bičhalav me glasniko angle tute, savo ka čerol čiro drom.”

⁵ Nesave Jevreja pučlje e Jovane vov li si o Mesija. O Jovane vačarda lenđe: “Me najsem o Mesija, al ka avol neko pale mande. Vov si gači baro, kaj me naj sem vredno ni lese menije te uljarav.”

⁶ Aver đive, o Isus avilo te krstil le o Jovane. Kana dikhlja le o Jovane, vačarda: “Dičhen. Ek o Bakro e Devleso savo ka inđarol e grehura akale svetose.”

⁷ O Jovane vačarda e Isuses: “Naj sem vredno te krstiv tut. Tu man trubul te krsti.” A o Isus vačarda: “Tu trubul te krsti man, gija trubul te čerdol.” Gija o Jovane krstisada le, a o Isus nikad ni grešisada.

⁸ Kana o Isus iklilo andaro paj kana sasa krstimo, o Dux e Devleso iklilo ano oblik e goluboso ulilo thaj ačhilo pe leste. Tad, e Devleso glaslo šundilo taro nebo: “Tu san Čhavo kas me mangav, but sem zadovoljno tusa.”

⁹ O Dol angleder vačarda e Jovanese: “O Dux Sveti ka avol pe kova kas ka krsti. Gova manuš si o Čhavo e Devleso.” Samo jekh si

Dol. A kana o Jovane krstisada e Isuse, šunda o glaso e Devleso e Dadeso sar vačarol, dikhlja e Devle e Čhave, gova si o Isus, thaj dikhlja e Svetone Duxo.

25. Paramič: O Sotona iskušil e Isuse

Biblisko paramič andaro: Lačo lafi taro Matej 4,1–11; Lačo lafi taro Marko 1,12–13; Lačo lafi taro Luka 4,1–13

25¹ Pale gova o Isus kana sasa krstimo, o Dux Sveti inđarda le ani divljina, thaj gothe postisada saranda đive thaj saranda rača. Gothe o Sotona avilo thaj e Isuse iskušisada te grešil.

² O Sotona iskušisada e Isuse gija so vačarda lese: “Ako san tu e Devleso Čhavo, čer kala bara te aven mangro te bi šaj te xa!”

³ A o Isus vačarda lese: “Pisimo si ano Lafi e Devleso: ‘E manušese ni trubul samo mangro te bi živila, trubul svako lafi savo o Dol vačarol!’”

⁴ O Sotona inđarda e Isuse ko najbaro than po Hramo thaj vačarda lese: “Ako san e Devleso Čhavo, čhude tut tele, golese so si pisimo: ‘O Dol naredisada pe melekurende te ičaren tut te ne bi čire pingre čalavena ano bar.’”

⁵ O Isus vačarda e Sotonase gija so citirisada taro Lafi. Vačarda: “Ano Lafi e Devleso, Vov naredil pe narodose: ‘Ma iskuši e Rajo, e Devle čire.’”

⁶ Tegani o Sotona sikada e Isusesa sa e carstvura e svetose i sa lenđi slava thaj vačarda: “Ka dav tu sa kava tuče ako pokloni tu thaj klanji tu mande.”

⁷ O Isus vačarda: “Đa mandar, Sotono! Ano Lafi e Devleso, Vov naredil pe manušende: ‘Klanjin tumen samo e Rajose, tumare Devlese thaj lese služin.’”

⁸ O Isus ni mukhlja pe ke Sotonase kušnjje, o Sotona golese mukhlja le. Pale gova e melekura avile, thaj brinisajle e Isusesa.

26. Paramič: O Isus počnil piri služba

Biblisko paramič andaro: Lačo lafi taro Matej 4,12–25; Lačo lafi taro Marko 1,14–15, 35–39; 3,13–21; Lačo lafi taro Luka 4,14–30, 38–44

26¹ Kana nakhle e Sotonase iskušenjura, o Isus irisajlo pherdo e zuralimasa taro Dux Sveti ani Galileja kaj bešola sa. O Isus đala taro than đi ko than te sikavol. Savore lestar šukar vačarde.

² O Isus đelo ano Nazaret kaj nakhlo leso čhavoripe. Ko savato,

đelo ko than kaj klanjina pe. Dije le o Lil taro proroko o Isaija te čitil lestar. O Isus putarda o Lil thaj lija te čitil e manušenđe.

³ O Isus čitisada: “O Dol dija man piro Duxo te šaj vačarav lačho haberi e čororende, putaripe e phanglende, iripe o dičhipe e korende, thaj oslobodipe kolende save si potlačime. Kava berš si e Devleso milost.”

⁴ O Isus tegani bešlo. Savore dikhle ane leste. Đanen da kava odlomko taro Lil savo akana šunde si e Mesijaso. O Isus vačarda lende: “E lafura save čitisadem desin pe akana.” E manuša sesa zadivime. “Naj li kava e Josifeso čhavo?”, pučlje pe.

⁵ Tegani o Isus vačarda: “Čače si kaj ni jekh proroko naj prihvatimo an po bijando foro. Ko vreme e prorokoso e Ilijaso, sesa pherdo udovice taro Izrael. A kana ni dija bršnd trin tepaš berš, o Dol ni bičhaldal te pomognil udovica taro Izrael, nego udovicaće tare aver narodo.”

⁶ O Isus nastavisada te vačarol: “I ko vreme e prorokoso Jelisijeso, sasa but देने nasvale tare kožno nasvalipe. O Jelisije khanika ni iscelisada lendar, kas iscelisada taro kožno nasvalipe gova sasa o Namaan, zapovedniko tare Izraelska dušmanura.” Manuša

save šunde le sesa Jevreja. Kana šunde so o Isus vačarol, sesa holjame pe leste.

⁷ E manuša taro Nazaret ikalde le taro than kaj klanjina pe thaj inđarde le ko rubo e lejako te bi mudaren le. A o Isus nakhlja maškare pherdo manuša thaj ačhada o foro o Nazaret.

⁸ O Isus đelo maškaro than e Galilejako, thaj but देने avile paše leste. Ande but manušen save sesa nasvale il naštine te phiren, pa i kolen save naštine te dičhen, te phiren, te šunen, il te vačaren. O Isus sastarda len.

⁹ But manuša ane kaste sesa e benga ande anglo Isus. Ke Isuseso naređenje, e benga iklile tare manuša, thaj vačarena: “Tu san o Čhavo e Devleso!” But manuša sesa zadivime thaj klanjisajle e Devlese.

¹⁰ Tegani o Isus birisada dešudujen muršen thaj dija len vika apostolura. E apostolura phirde e Isusesa thaj siklile lestar.

27. Paramič: Paramič taro šukar Samarijanco

Biblisko paramič andaro: Lačho lafi taro Luka 10,25–37

27 ¹ Jekh đive, o učitelj tare Mojsijaso zakono avilo ko Isus te iskušil le thaj pučlja le: “Učitelju, so te čerav te bi avola ma

životo večno?” O Isus vačarda lese: “Sosi pisimo ane Devleso zakono?”

² O učitelji tare Mojsijasno zakono vačarda lese kaj ane Devleso zakono vačarol: “Čumide e Rajo, e Devle čire sa će ilesa, će dušasa, će zuralimasa, thaj će gođasa. Thaj mang će pašutne sar korkore tut.” O Isus vačarda lese: “Isi tu pravo! Čer kava thaj ka živi.”

³ A o učitelji tare Mojsijasno zakono manglja te sikavol lese kaj si vov pravedno, thaj pučlja le: “Ko si mo pašutno?”

⁴ O Isus vačarda e učiteljese tare Mojsijasno zakono gija so vačarda lese jekh paramič: “Sasa jekh Jevrejo savo phirola dromesa taro Jerusolim ando Jerihon.”

⁵ “Dok o manuš phirda, pele pe leste grupa čora. Lije sa so sasa le thaj marde le thaj sasa skoro mulo. Thaj đe le pese.”

⁶ “Pale gova, desisajlo kaj jekh Jevrejsko svešteniko nakhlo gole dromesa. Kana kava versko angluno dikhlja e manuše kaj si čordo thaj mardo crdija pe ki aver rig e dromesi, ignorišisada e manuše kase trubuja pomoć, thaj đelo pe dromesa.”

⁷ “Pale gova, jekh Levito đelo gole dromesa. (E Levitura sasa o pleme

tare Jevreja save pomožisade e sveštenikurende ano hramo.) O Levito nakhlo tari dujto rig e dromesi thaj ignorišisada e manuše savo sasa čordo thaj mardo.”

⁸ “Aver manuš savo nakhlja gole dromesa sasa o Samarijanco. (E Samarijancura sesa potomkura e Jevrejende save ženisajle manušencar tare avera narodura. E Samarijancura thaj e Jevreja mrzisajle.) Kana dikhlja o Samarijanco e Jevreje, sasa le žal. Avilo di leste thaj pačarda lese rane.”

⁹ “O Samarijanco vazdija e manuše čuta le pi po her thaj inđarda le ani gostionica savi sasa pašo drom thaj brinisajlo lese.”

¹⁰ “Aver đive, o Samarijanco trubuja te đal pe dromesa. Dija zala pare e manuše kasi sasa i gostionica thaj vačarda lese: ‘Dik le, thaj ako troši po but pare tare kava so dijem tut, me ka počinav tuče sa kana ka irima.’”

¹¹ Tegani o Isus pučlja e đangle taro zakon: “So misli? Ko tare kala trin देने sasa em pašutno manuš kalese savo sasa mardo thaj čordo?” Kava vačarda: “Kova savo sasa lese milosrdno.” O Isus vačarda lese: “Đa i tu čer gija.”

28. Paramič: Barvalo terno čhavo

Biblisko paramič andaro: Lačo lafi taro Matej 19,16–30; Lačo lafi taro Marko 10,17–31; Lačo lafi taro Luka 18,18–30

28¹ Jekh đive, jekh terno barvalo čhavo avilo pašo Isus i pučlja le: “Šukarea učitelju, so mora te čerav te avol man đuvdipe bizo meripe?” O Isus vačarda lese: “Sose man akhare ‘Šukarea?’ Samo si jekh šukar, a gova si o Dol. Ako mande te avol tut đuvdipe bizo meripe, av kova savo ka šunol e Devlese zakonura.”

² O terno pučlja: “Savo zapovedura e Devlese trubul te šunav?” O Isus vačarda lese: “Ma mudar. Ma čer preljube. Ma čor. Ma hohav. Poštuji će dade thaj će deja thaj mang čire pašutnen sar korkore tut so mande.”

³ O terno čhavo vačarda: “Me šunav kala zakonura taro ciknipe. So vađi trubul te čerav te živiv sa e đivesa?” O Isus dikhlja le thaj kamlja le.

⁴ O Isus vačarda: “Ako mande te ave savršeno, onda đā i bičin sa so isi tut thaj de gola pare e čorende, thaj ka avol tut blago ko nebo. Tegani av thaj phir pale mande.”

⁵ Kana šunda kava o terno čhavo so vačarda o Isus, sasa but tužno,

golese kaj sasa but barvalo thaj ni manglja te dol sa so sasa le. Irisajlo thaj đelo taro Isus.

⁶ Akana o Isus vačarda pe sikadende: “But si pharo e barvalende te aven ano carstvo e Devleso! Čače po loče si e kamilaće te načhol tare suvaće kana nego li o barvalo te đal ano carstvo e Devleso.”

⁷ Kana e sikade šunde so o Isus vačarda, sesa šokirime thaj pučlje: “Ko ka avol onda spasimo?”

⁸ O Isus dikhlja pe sikaden thaj vačarda: “E manušende kava si nemoguće, al e Devlesa, sa si moguće.”

⁹ O Petar vačarda e Isusesa: “Amen sa ačhadam thaj phira pale tute. Savi ka avol amari nagrada?”

¹⁰ O Isus vačarda lende: “Sa ko ačhada pe čhera, phralen, phejen, dade, deja, čhaven il po imanje zbog mande, ka primil 100 droma po but a i ka avol le đuvdipe bizo meripe. A but save sesa anglune ka aven poslednja, a save sesa poslednja ka aven anglune.”

29. Paramič: Paramič taro nemilosrdno sluga

Biblisko paramič andaro: Lačo lafi taro Matej 18,21–35

29¹ Jekh đive, o Petar pučlja e Isuse: “Rajo,

kozom droma trubul te oprostiv me phralese ako grešil protiv mande? Efta droma?” O Isus vačarda lese: “Na efta droma, nego eftavardeš droma po efta!” Kalesa o Isus mislisada da uvek trubul te oprosti. O Isus vačarda kaja paramič.

² O Isus vačarda: “O carstvo e Devleso si sar o caro savo mandol te ravnil e računura pire slugencar. Jekh sluga sasa dužno baro dugo gači baro sar plate paše 200.000 berša.”

³ “Sar o sluga naštime te počinol po dugo, o caro vačarda: ‘Bičinen kale manuše thaj lese familija sar roburen te bi počinola pe leso dugo.’”

⁴ “O sluga pelo ke pire koča anglo caro thaj vačarda: ‘Moliv tut av strpljivo mancar, ka iriv sa so sem dužno.’ O caro smiluisajlo pe po sluga, oprostisada leso dugo thaj mukhlja le.”

⁵ “A gova sluga kana đelo taro caro, arakhlja pe kolega savo sasa sluga savo lese sasa dužno štar čhon plata. O sluga dolda pe kolega i vačarda lese: ‘Iri me pare so san mande dužno!’”

⁶ “O kolega e slugaso pelo pese ke koča thaj vačarda: ‘Moliv tut ađučar man, i ka dav tut sa so sem

tuče dužno.’ Al mesto gova, o sluga čhudija pe kolega ano phanglipe sa dok ni iril o dugo.”

⁷ “Nesave avera sluge dikhlje sa so sasa thaj sesa but uznemirime. Đele ko caro thaj sa vačarde lese so sasa.”

⁸ “O caro akharda gole sluga thaj vačarda: ‘Tu bilačheja slugo! Oprostisadem tuče gači dugo golese kaj molisadan man. I tu trubujan gija te čere.’ O caro sasa gači holjamo kaj čhudija e bilače sluga ano phanglipe dok ni isplatil sa o dugo.”

⁹ Tegani o Isus vačarda: “Kava ka čerol mo nebesko Dad thaj tumende ako ni oprostin tumare phralende taro ilo.”

30. Paramič: O Isus parvarol pand milja manušen

Bibliško paramič andaro: Lačo lafi taro Matej 14,13–21; Lačo lafi taro Marko 6,31–44; Lačo lafi taro Luka 9,10–17; Lačo lafi taro Jovan 6,5–15

30 ¹ O Isus bičhaldala pire apostoluren te propovedin thaj te sikaven e manušen ane but gava. Thaj kana irisajle vačarde e Isuse so čerde. O Isus dija len vika te đan lesa ko mirno than ke aver

strana taro jezero odori te odmorin pe. Uklile ano čamco, thaj nakhle ki dujto strana taro jezero.

² Pherdo manuša dikhlje e Isuse thaj e sikaden sar uklile ano čamco. Kala manuša prastije tari obala ki dujto strana thaj angleder resle lendar. Thaj kana o Isus thaj lese sikade resle odori, pherdo manuša sesa gothe, ađučarde len.

³ Ane gola but đene sesa paše 5.000 murša, gothe ni računin pe e đuvlja thaj e čhavore. E Isusese sasa but žal gole manušenje.

E Isusese si von sar bakre bizo pastiri. Sikada len thaj sastarda e nasvalen save sesa maškar lende.

⁴ Ane gova đive, e sikade vačarde e Isusese: “Kasno si thaj forura naj kate paše. Bičhal e manušen te đan te bi xana khanči.”

⁵ A o Isus vačarda pe sikadenđe: “Den len tumen khanči hamase!” Von vačarde: “Sar šaj amen gova te čera? Isi amen samo pand mangre thaj duj cikne mače.”

⁶ O Isus vačarda pe sikadenđe te vačaren e manušenje te bešen pi čar, an svako grupa po pinda đene.

⁷ Tegani lija o Isus e pand mangre thaj e duj mače, dikhlja ano nebo, thaj zahvalisada e Devlese.

⁸ Tegani phaglja o mangro thaj e mačhen ke katora. Dija gova ke pe sikade te den e manušenje. E sikade nastavisade te den hamase,

thaj o hape ni ačhilo. Sa e manuša halje thaj savore čalile.

⁹ Pale gova e sikade čidije sa so ačhilo so ni xaljape ačhilo sa gači, dešuduj korpe! Sa kava hamase ačhilo tare pand mangre thaj duj mače.

31. Paramič: O Isus phirol po paj

Biblisko paramič andaro: Lačo lafi taro Matej 14,22–33; Lačo lafi taro Marko 6,45–52;

Lačo lafi taro Jovan 6,16–21

31 ¹ O Isus vačarda pe sikadenđe te ukljen ano čamco i te načhen koja strana taro jezero dok vov mečhol e narodo te đan pese. Kana đelo pese o narodo, uštilo ko brego te molil pe. O Isus sasa gothe korkoro, a molisajlo đi kasno uveče ani rat.

² Paše gova vreme, e sikade sesa ane po čamco thaj veslisade, al đi kasno ani rat resle samo đi ke opaš o jezero. Veslisade bare mukasa golese kaj i barval phurdija averthar.

³ O Isus završisada i molitva thaj đelo kare pe sikade. Phirda po paj ko jezero i đala prema lengo čamco!

⁴ E sikade kana dikhlje e Isuse but darajle, golese kaj mislisade kaj dičhen duxo. O Isus đanglja kaj darajle, pa dija len vika

thaj vačarda lenđe: “Ma daran. Me sem!”

⁵ Tegani o Petar vačarda e Isusesse: “Rajo, ako san tu, naredi mande te avav ke tute po paj.” A o Isus vačarda e Petrese: “Ava!”

⁶ Gija o Petar ikילו taro čamco i lija te phirol premalo Isus pi površina e pajesi. Al kana zala phirda, crdija po pogled taro Isus lija te dičhol e talasura thaj te osetil i bari barval.

⁷ O Petar lija te daral i lija te properol ano paj. Dija vika: “Rajo, arak ma!” O Isus odma dolda le. Tegani vačarda e Petrese: “Tu manuše a cikne veraće, sose sumnjisadan?”

⁸ Kana o Petar thaj o Isus uklile ano čamco, i barval odma ačhili te phurdol thaj o paj smirisajlo. E

sikade sesa zadivime. Klanjisajle e Isusesse. Vačarde lese: “Tu san čače, e Devleso Čhavo.”

32. Paramič: O Isus sastarol opsednutime manuše thaj e nasvale đuvlja

Biblisko paramič andaro: Lačho lafi taro Matej 8,28–34; 9,20–22; Lačho lafi taro Marko 5,1–20; 5,24b–34; Lačho lafi taro Luka 8,26–39; 8,42b–48

32 ¹ Jekh đive, o Isus thaj lese sikade nakhle čamcosa ano than kaj živina e Gerazencura.

² Kana resle ki dujto strana taro jezero, manuš opsednutimo bengencar prastija nakaro Isus.

³ Kava manuš sasa gači zuralo kaj khoni naštime te anol le ko redo. E

manuša phanglje lese pingre thaj lese vasta lancurencar, čak i len šajine te činol.

⁴ Gova manuš bešola paše limora ane gova than. Kava manuš bi dola vika celo đive thaj celo rat. Ni phirada šėja thaj stalno činola pe barencar.

⁵ Kana avilo gova manuš ko Isus, pelo ke pe koča angle leste. O Isus vačarda e bengese: “Iklji tar kava manuš!”

⁶ O opsednutimo manuš dija vika zurale: “So mande mandar Isuse, Čhaveja e Devleso Najbareso? Moliv tut, ma mučima!” Tegani o Isus pučlja e benge: “Sar čo alav?” Kava vačarda lese: “Mo alav si Legija, golese kaj sam but đene.” (Legija si grupa tare nekobor milja vojnatura ani rimsko vojska.)

⁷ E benga molisade e Isuse: “Moli tut ma bičhal amen averthe tare kava than.” A gothe paše sasa paše pherdo bale save xana ko brego. E benga molisade e Isuse: “Moli tut bičhal amen ane bale mesto gova!” O Isus vačarda: “Đan!”

⁸ E benga iklile andaro manuš thaj đele ane bale. E bale prastaje tari litica ano jezero thaj tasile. Sesa paše 2.000 bale ane gova krdo.

⁹ Kana e manuša save arakhlje e balen dikhlje so sasa, prastije ano foro thaj savorende vačarde so dikhlje so čerda o Isus. E

manuša taro foro avile te dičhen e manuše savo sasa pherdo bengas. Bešlo šukar, sasa urado šėja, thaj ponašisajlo sar normalno manuš.

¹⁰ E manuša but darajle i rodije o Isus te đal lendar. Gija o Isus uklilo ano čamco thaj spremisajlo te đal. O manuš savo sasa opsednutimo molisada e Isuse te đal pal leste.

¹¹ A o Isus vačarda lese: “Na, mangav te ače čhere thaj te vačare će amalende thaj će familijaće so o Dol čerda tuče thaj sar vov arakhlja tut.”

¹² Gija o manuš đelo thaj vačarda savorende golestar so o Isus čerda lese. Savore save šunde so čerda lese o Isus sesa ano čudo.

¹³ O Isus irisajlo ki dujto strana e jezerosi. Kana reslo odori, but đene čidiye pe paše leste thaj čičidiye le. Ane gola but manuša sasa jekh romni savi dešuduj berš sasa nasvali taro thavdipe o rat. Dija sa pe pare ke doktora te sastaren la, a sasa lače po bilače.

¹⁴ Šunda kaj o Isus sastarol bute nasvalen manušen thaj mislisada: “Sigurno sem ako dolav ma pe Isusesse šėja, ka avav i me sasti.” Gija avili palo Isus thaj dolda pe ke lese šėja. Samo so dolda pe, o rat ačhilo.

¹⁵ O Isus odma osetisada sar zuralipe iklilo lestar. Irisajlo thaj pučlja: “Ko dolda ma?” E sikade

vačarde lese: “Gači manuša si paš tute thaj gurin pe an tute. A tu puče: ‘Ko dolda ma?’”

¹⁶I romni peli ke pe koča anglo Isus, tresisada thaj but darajli. Tegani vačarda e Isusese so čerda i kaj si akana sasti. O Isus vačarda lače: “Či vera sastarda tut. Đa ano mir.”

33. Paramič: Paramič taro sejači

Biblisko paramič andaro: Lačo lafi taro Matej 13,1–8, 18–23; Lačo lafi taro Marko 4,1–8, 13–20; Lačo lafi taro Luka 8,4–15

33¹ Jekh đive, o Isus sikada bute manušen paši obala taro jezero. Gači manuša avile te šunen le kaj o Isus morajlo te ukljol ano čamco pašo paj te šaj šunen le. Bešlo ano čamco thaj sikada e manušen.

²O Isus vačarda lenđe kaja paramič: “Jekh sejači iklilo te čhudol o seme. Dok vastesa čhudiya o seme, nesavo pelo ki phuv, thaj e čiriklja avile thaj xalje sa o seme.”

³“Aver seme pelo ki barali phuv, kaj sasa zala phuv. O seme ki barali phuv barilo sigate, al o koreno

naštine te širil pe ani phuv duboko. Pa kana iklilo o kham, thaj tatarda, e biljke šučile thaj mule.”

⁴“A aver seme pelo maškaro žbunje. Kava seme lije te barol, al e žbunura tasade le. Golese kala biljke save iklile tar gova seme savo pelo ki žbunasto phuv ni dije nisavo bijandipe.”

⁵“Aver seme pelo ki šukar phuv. Kava seme barilo thaj dija 30, 60 pa nesavo i 100 droma po but seme nego so sasa sijime. Kas isi kana nek šunol!”

⁶Kaja paramič bunisada lese sikaden. Golese o Isus objasnisada lenđe: “O seme si o Lafi e Devleso. O drom si manuš savo šunol o Lafi e Devleso, thaj ni razumil thaj avol o beng thaj lol lestar o Lafi.”

⁷“Barali phuv si manuš savo šunol o Lafi e Devleso thaj prihvatil la radosno. Al voj načhol tare pharipe il taro progonstvo, pa perol.”

⁸“Žbunali phuv si manuš savo šunol o Lafi e Devleso, al sar o vreme načhol, e brige, o barvalipe thaj o šukaripe kale svetose ugasin leso manglipe premalo Dol. Sar rezultat tar gova, o učenje savo šunda ni dija bijandipe.”

⁹“A i šukar phuv si manuš savo šunol o Lafi e Devleso, pačal ane leste, thaj dol bijandipe.”

34. Paramič: O Isus sikavol avera paramiča

Biblisko paramič andaro: Lačho lafi taro Matej 13,31–33, 44–46; Lačho lafi taro Marko 4,30–32; Lačho lafi taro Luka 13,18–21; 18,9–14

34¹ O Isus vačarda but paramiča tare e Devleso carstvo. Na primer, vačarda: “O carstvo e Devleso si sar seme tari gorušičica savo neko sadisada an pi phuv. Danen kaj si o seme e gorušičikako em cikno seme savo e manuša sadin.

² Al kana barol o seme tari gorušičica, vov avol embari biljka tare sa ki phuv, baro gači kaj šaj i e čiriklja te čeren pe gnezdura ke kašta.”

³ O Isus vačarda vađi jekh paramič: “O carstvo e Devleso si sar kvasaco savo i đuvli mešil ano humer savo posle barjarol sa o humer.

⁴ O carstvo e Devleso si sar kova blago savo garavol pe ano polje. Nesavo aver aračhol o blago thaj pa prahol le. Vov gači obradujisajlo

da đelo i bičinda sa so isi le thaj golesa đelo činda gova polje.

⁵ O carstvo e Devleso si sar jekh lačho biseri bare cenako. Kana aračhol le jekh trgovco, vov sa biknol so sasa le thaj đal te činol le.”

⁶ Onda o Isus vačarda jekh paramič tar nesave manuša save sa po pouzdanje čute ane pe šukar buča, a mrzísade avere manušen. Vačarda lenđe: “Duj manuša đele ano Hram te molin pe. Jekh lendar sasa porezniko, a dujto versko angluno.”

⁷ O versko angluno gija molisada: “Hvala tuče, Devla, so naj sem grešno sar avera manuša sar nesave čora, nepravednikura, preljubnikura il sar kava porezniko.

⁸ Na primer, me postiv duj droma ko kurko, thaj dav desetak tare sa e pare thaj imovina so isi man.”

⁹ “A o porezniko ačhilo dur tar o versko angluno, ni ni dikhlja da upre ano nebo. Mesto gova čalada pe palmencar ano kolin thaj molisada: ‘Devla, moliv tut smiluji tut mande kaj sem grešno.’”

¹⁰ Tegani o Isus vačarda: “Vačarav tumenđe čačipe. O Dol šunda i molitva e poreznikosi thaj

proglasísada le pravedniko. Thaj ni sasa lese šukar i molitva taro versko angluno. O Dol ka ponizil svakone ko si ponosno, a ka vazdol kole ko si ponizno.”

35. Paramič: Paramič taro šukar dad

*Biblijsko paramič andaro: Lačho
lafi taro Luka 15,11–32*

35¹ Jekh đive, o Isus sikavola bute poreznikuren thaj avere grešnikuren save čidi jepe te šunen le.

² Nesave verska anglune save sesa i von gothe dikhlje sar o Isus ponašil pe kale grešnikurencar sar te phene lese amala, thaj lije te vačaren maškar peste. Golese o Isus vačarda lenđe kaja paramič.

³ “Sasa jekh manuš kas sasa duj čhave. O terno čhavo vačarda pe dadese: ‘Dade, mangav mingro nasledstvo akana!’ Gija o dad ikalda i ulada lenđe piri imovina maškare pe duj čhave.”

⁴ “Sigate o cikneder čhavo čidija sa so isi le thaj đelo dur thaj xalja sa e pare ane po grešno životu.”

⁵ “Pale gova, baro bukhalipe sasa an goja phuv kaj sasa o cikneder čhavo, a le ni sasa pare te činol hamase. Golese arakhlja samo jekh buči savi šajine te čerol, a gova si te parvarol e balen. Sasa gači

bukhalo kaj manglja te hal i okova so xan e bale.”

⁶ “Thaj, o terno čhavo vačarda korkoro pese: ‘So me čerav? Sa e sluge me dadese isi len pherdo hamase, a me kate merav bukhalo. Ka irima ke mo dad thaj ka mangav te avav jekh tar lese sluge.”

⁷ “Gija o cikneder čhavo lija te iril pe palal ke pe dadeso čher. I kana sasa dur tar po čher, leso dad dikhlja le thaj pelo lese žal. Prastija an po čhavo, zagrlisada le thaj čumidija le.”

⁸ “O čhavo vačarda: ‘Dade, grešisadem premalo o Dol thaj premale tute. Naj sem vredno te avav čo čhavo.”

⁹ “Leso dad vačarda jekhese tar pe sluge: ‘Đa sigate an em šukar šeja thaj urav me čhave! Čhuv angrustik pe leso naj thaj urav le sandale ke pingre. Pale gova čin em thule telco te šaj avol amen gozba thaj te slavi, golese kaj mo čhavo sasa mulo akana si đuvdo! Sasa hasardo akana si arakhlo!”

¹⁰ “Thaj gijate e manuša lije te slavin. Pale gova, o phureder čhavo avilo čhere tar pi buči. Šunda i muzika thaj o čhelipe thaj pučlja so si gova.”

¹¹ “Kana o phureder čhavo šunda kaj slavin golese so irisajlo leso phral čhere, sasa gači holjamo kaj ni manglja te dol ano čher. Leso

dad iklilo avri thaj molisada le te avol andre thaj te slavin, vov ni manglja.”

¹²“O phureder čhavo vačarda pe dadese: ‘Sa kala berša radisadem vredno tuče! Nikad ni sema kova savo ni šunda tut, a ni dijan ma ni cikne buznja te šaj proslaviv me amalencar. A akana kana avilo kava čiro čhavo savo xalja sa pe pare ko grešno ponašanje irisajlo čhere, tu lese čhingan em šukare telco!’”

¹³“O dad vačarda lese: ‘Mo čhavo, tu san uvek mancar, i sa so isi man čiro si. A lače si kaj slavi, golese kaj čo phral sasa mulo, akana si đuvdo. Sasa hasardo akana si arakhlo!’”

36. Paramič: O Mojsije thaj o Ilija vačaren e Isusesa

Biblisko paramič andaro:
Lačo lafi taro Matej 17,1–9;
Lačo lafi taro Marko 9,2–8;
Lačo lafi taro Luka 9,28–36

36¹ Jekh đive, o Isus lija pesa trinen sikaden. E Petre, e Jakove, thaj e Jovane. (O učeniko alavesa Jovan naj isto manuš savo krstisada e Isuse.) Uštile ke jekh baro brego te molin pe.

² Dok o Isus molisajlo, lesa mu putajlo sar o kham thaj lese šėja čerdile parne sar svetlo, gači parne kaj naštine gasavo parnipe khoni te čerol ki phuv.

³ Tare jekh drom iklile o Mojsije thaj o proroko o Ilija. Kala manuša živisade angleder šel berš angle kava. Vačarde e Isusesa taro Lesa meripe, savo sigate ka avol ano Jerusalem.

⁴ Kana o Mojsije thaj o Ilija vačarde e Isusesa o Petar vačarda e Isusesa: “Šukar si kaj sam amen kate. Ka čera trin čhera, jekh tuče, jekh e Mojsijase, thaj jekh e Ilijase.” O Petar ni đanglja so vačarol.

⁵ Đi kaj o Petar vačarda, oblako taro svetlo ulilo maškar lende thaj glaso andaro oblako vačarda: “Kava si mo čhavo kas me čumidav. Lesa sem zadovoljno. Le šunen.” E trin sikade darajle but thaj pele pese pi phuv.

⁶ Tegani o Isus dolda len thaj vačarda: “Ma daran, ušten.” Kana dikhlje paše peste, samo o Isus sasa gothe.

⁷ O Isus thaj e trin sikade ulile taro brego. O Isus vačarda lende: “Ma khanikase te vačaren so sasa kate upre. Sigate ka merav, pale

gova ka irima ano đuvdipe. Pale gova šaj vačaren e manušenđe.”

37. Paramič: O Isus vazdol e Lazare tare mule

Biblisko paramič andaro:

Lačo lafi taro Jovan 11, 1–46

37 ¹ Jekh đive, e Isusese avilo haberi kaj o Lazar si but nasvalo. O Lazar thaj lese duj pheja, i Marija thaj i Marta, sesa but paše amala e Isusese. Kana o Isus šunda o haberi, vačarda: “Kava nasvalipe ni ka ačhol ano meripe nego ani slava e Devlese.” O Isus but manglja pe amalen, a ađučarda te načhen vađi duj đive.

² Kana nakhle duj đive, o Isus vačarda pe sikadenđe: “Ka iri amen ani Judeja.” E sikade vačarde: “Ali Učitelju, ni nakhlo but sar odori manglje te mudaren tut!” O Isus vačarda lenđe: “Amaro amal o Lazar zasuta, ka đav te vazdav le.”

³ E Isusese sikade vačarde: “Rajo, ako o Lazar sovol, vov ka sastol.” Tegani o Isus jasno vačarda lenđe: “O Lazar mulo. Šukar si kaj ni sema gothe, te bi tumen šaj verujina ane mande.”

⁴ Kana o Isus reslo ane Lazareso bijando foro, o Lazar sasa mulo već štar đive. I Marta iklili anglo

Isus thaj vačarda: “Rajo, te avesa gothe, mo phral ne bi merola. A me verujiv kaj o Dol ka dol tu sa so mande Lestar.”

⁵ O Isus vačarda: “Me sem o Uštipe (Uskrsnuće) thaj o Životo. Ko verujil ane mande, ka živil, pa iako merol. Svako ko verujil an mande nikad ni ka merol. Veruji li gova?” I Marta vačarda lese: “Va, Rajo! Verujiv kaj san tu o Mesija, Čhavo e Devleso.”

⁶ Tegani thaj i Marija resli. Peli e Isusese angle ćanga thaj vačarda: “Rajo, te avesa gothe, mo phral ne bi merola.” O Isus pučlja: “Kaj čuten e Lazare?” Vačarde lese: “Ano limori. Av thaj dik.” Tegani o Isus ruja.

⁷ O limori sasa pećina kaj sasa učhardi jekhe bare baresa. Kana reslo o Isus đī ko limori, vačarda lenđe: “Crden o bar.” A i Marta vačarda: “Mulo si već štar đive. Ka khandol.”

⁸ O Isus vačarda: “Ni li vačardem tuče kaj ka diče i slava e Devlesi ako veruji ande mande?” Tegani crdije o bar.

⁹ Tegani o Isus dikhlja ano nebo thaj vačarda: “Dade, hvala tuče so šune ma. Me đanav kaj tu uvek man šune, a kava vačarav zbog kala manuša so ačhen kate,

te bi verujina kaj Tu bičhaldan ma.” Tegani o Isus dija vika: “Lazare iklji!”

¹⁰I o Lazar iklilo! Vađi sasa učardo ane mulikane šėja. O Isus vačarda lenđe: “Pomožin lese te uljarol kala mulikane šėja thaj crden lestar gova!” But Jevreja veruisade pale gova ano Isus so čerda kava čudo.

¹¹A e verska anglune e Jevrejende sesa ljubomorna pa čidijepe zajedno te vačaren sar te mudaren e Isuse thaj e Lazare.

38. Paramič: O Isus si izdajimo

Biblisko paramič andaro: Lačo lafi taro Matej 26,14–56; Lačo lafi taro Marko 14,10–50; Lačo lafi taro Luka 22,1–53; Lačo lafi taro Jovan 12,6; 18,1–11

38¹ Svako berš, e Jevreja slavin i Pasha. Gova proslavin golese kaj o Dol ikalda lenđe puranen taro ropstvo andaro Egipat angleder but berša. Nakhle trin berš sar o Isus počnisada te propovedil thaj te sikavol javno, o Isus vačarda pe sikadende kaj mandol te čerol i Pasha lencar ano Jerusalem, thaj odori ka avol vov mudardo.

²Jekh tare Isusese sikade sasa manuš kaso alav sasa Juda. E Juda si buči sasa i blagajna tare

apostolura, but kamlja pare thaj često čorola andari blagajna. Kana resle o Isus thaj lese sikade ano Jerusalem, o Juda đelo e jevrejskonende anglunende manglja parende te izdol e Isuse. Đanglja kaj e jevrejska anglune ni pačan kaj si o Isus Mesija thaj kaj manden te mudaren le.

³E jevrejska anglune, počinde e Judase tranda srebrenjakura te izdol e Isuse. Kava sasa sar so vačarde e prorokura. O Juda pristanisada, lija e pare, thaj đelo. Lija te rodol prilika sar te kandol len te dolen e Isuse.

⁴Ano Jerusalem, o Isus slavila i Pasha pe sikadencar. Ko Pashalno hape, o Isus lija o mangro thaj phaglja le. Vačarda: “Len i xan kava. Kava si mo telo, savo dol pe tumende. Kava čeren mande te setin tumen.” Gija, o Isus vačarda lenđe kaj leso telo ka avol žrtvuji mo lenđe.

⁵Pale gova o Isus vazdija o tahtaj thaj vačarda: “Pijen kava. Kava si mo rat taro Nevo Savez savo čhordol pašo oprostipe e grehura. Kava čeren te den tumen gođi mande svako drom kana pijen.”

⁶Pal gova o Isus vačarda pe sikadende: “Jekh tumendar ka izdol ma.” E sikade sesa šokirime, thaj pučlje ko bi šaj čerola gova. O Isus vačarda: “Manuš kase dav

kava kotor mangro si o izdajniko.” Tegani dija o mangro e Judase.

⁷ So lija o Juda o mangro, o Sotona avilo ane leste. O Juda iknilo thaj đelo te pomognil e Jevrejskone anglunende te dolen e Isuse. Sasa mrako.

⁸ Palo hape, o Isus thaj lese sikade đe ki Maslinsko gora. O Isus vačarda: “Savore ka ačhaven ma erat. Pisimo si: ‘Ka čalavav e pastire thaj sa e bakre ka našen.’”

⁹ O Petar vačarda: “Te mukhlje tu savore, me ni mukhav tut.” Tegani o Isus vačarda e Petrese: “O Sotona mandol tumen savore, me molisajjem tuče, Petre, čo pačaipe ma te ačhol. Thaj, erat, angleder o bašno so đilabol, trin droma ka vačare kaj ni pindarema.”

¹⁰ O Petar vačarda e Isuse: “Ako i ako trubul ka merav, me nikad ni ka phenav gova!” Savore e sikade vačarde gova.

¹¹ Pale gova o Isus đelo pe sikadencar ko than savo akhardola Getsemansko vrt. O Isus vačarda pe sikadende te molin pe te ma bi đana ano bilačipe. Tegani đelo o Isus te molil pe.

¹² O Isus molisada trin droma: “Dade mingreja, ako šaj, moliv tut

te ma pijav kava tahtaj tare patnje. A ako našti averčhande te aven e manuškane grehura oprostime, nek avol čiri volja.” O Isus sasa but uznemirimo thaj leso znoj sasa sar kapljice rat. O Dol bičhalda meleko te zuravol le.

¹³ Pale svako drom kana molisajlo, o Isus irisajlo ke pe sikade, al von zasute. Kana irisajlo trito drom, o Isus vačarda “Ušten! Mo izdajniko si kate.”

¹⁴ O Juda avilo e Jevrejskone anglunencar, e vojnikecar, thaj bute manušencar. Indarena mačura thaj čile. O Juda avilo e Isuse thaj vačarda: “Pozdrav, Učitelju” thaj čumidija le. Kava sasa znako e Jevrejsko anglunende te đanen kas te dolen. Tegani o Isus vačarda e Judase: “Judo, izdaima čumidimasa?”

¹⁵ Dok dolde e vojnika e Isuse, o Petar ikalda po mačo thaj čhinda e anglunesveštenikose slugaso kan. O Isus vačarda e Petrese: “Iri o mačo! Me tar mo Dad šaj te mangav sa i vojska e melekurendi te branil ma. Al trubul te šunav me Dade.” O Isus sastarda gole manušeso kan. Pale gova kana dolde e Isuse, sa e sikade našle.

39. Paramič: O Isus si osudimo

Biblisko paramič andaro: Lačho lafi taro Matej 26,57–27,26; Lačho lafi taro Marko 14,53–15,15; Lačho lafi taro Luka 22,54–23,25; Lačho lafi taro Jovan 18,12–19,16

39¹ Kava sasa ani rat. E vojnatura inđarde e Isuse ano čher e anglunesveštenikoso te bi šaj o anglunesvešteniko pučola le. O Petar pratisada len odural. Kana e Isuse čute andre ano čher, o Petar ačhilo avral thaj tatilo paši jag.

² Andre ano čher, e jevrejska anglune sudina e Isuse. Ande hohavne svedokuren te hohaven lestar. Al lengo hohaibe naj sasa isto, golese e jevrejska anglune naštime te dokažin kaj si o Isus bango kančese. O Isus khanči ni vačarda.

³ Ko krajo, o anglunesvešteniko dikhlja e Isuse thaj vačarda: “Vačar amende, tu li san o Mesija, Čhavo e đuvde Devleso?”

⁴ O Isus vačarda: “Va, thaj ka dičhen ma sar bešav e Devlesa thaj avav tare nebesura.” O Anglunesvešteniko pharada pe šeja ani holi thaj avere verskone anglunende vačarda: “Ni trubun amen svedokura! Šunden kaj vačarda kaj si e Devleso Čhavo. So si tumari presuda?”

⁵ E jevrejska anglune vačarde: “Vov zaslužil te merol!” Tegani e Isusesa jakha phanglje, čhungarde le, čalade le thaj marde muj lesa.

⁶ Sar o Petar ađučarda anglo čher, jekh sluškinja dikhlja le thaj vačarda lese: “Tu sana e Isusesa!” O Petar vačarda kaj ni pinđarol le. Pale gova, aver sluškinja gova isto vačarda, a o Petar vačarda kaj ni pinđarol le, vađi jekh drom. Posle e manuša vačarde: “Đana kaj sana e Isusesa, so duj đene sen tari Galileja.”

⁷ O Petar lija te hal sovli, vačarola: “O Dol nek prokletil man ako pinđarav kale manuše!” Thaj tari jekh drom o bašno lija te đilabol, thaj o Isus irisajlo thaj dikhlja e Petre.

⁸ O Petar đelo thaj but ruja. Ane gova vreme o Juda, o izdajniko, dikhlja kaj e jevrejska anglune osudisade e Isuse ko meripe. O Juda pherdo tuga, crdija pe gothar, thaj mudarda pe.

⁹ Sabalje rano, e jevrejska anglune inđarde e Isuse ko Pilat, ko rimsko upravitelji. Nadisajle kaj o Pilat ka osudil e Isuse thaj ka vačarol te mudaren le. O Pilat pučlja e Isuse: “Tu li san o Caro e Jevrejengo?”

¹⁰ O Isus vačarda lese: “Korkoro tu vačardan gova, al mingro carstvo naj tar kaja phuv. Te

avol gija, me sluga bi borinape mande. Aviljem ki phuv te vačarav o čačipe e Devleso. Savore save manden o čačipe, šunen ma.” O Pilat pučlja: “So si čačipe?”

¹¹ Palo vačaripe e Isusesa, o Pilat iklilo maškare but manuša thaj vačarda: “Me ni dikhav nisavo krivnja ane kava manuš.” A e jevrejska anglune thaj but đene vačarde: “Razapnin le!” O Pilat vačarda: “Naj vov krivo.” A von dije vika po zurale. Tegani o Pilat vačarda trito drom: “Naj vov krivo!”

¹² O Pilat darajlo da kala but manuša ka bunin pe, thaj dija ke pe vojnika te razapnin e Isuse. E rimska vojnika šibisade e Isuse thaj čute lese carska šeja pe leste thaj kruna čerdi tare kare. Marde muj lesa thaj vačarde: “Dik, o caro e Jevrejengo!”

40. Paramič: O Isus si razapnimo

Biblijsko paramič andaro: Lačo lafi taro Matej 27,27–61; Lačo lafi taro Marko 15,16–47; Lačo lafi taro Luka 23,26–56; Lačo lafi taro Jovan 19,17–42

40 ¹ Pale gova so e vojnika marde muj e Isusesa, inčarde le te razapnin le. Čute le te inčarol o krsto pe savo ka merol.

² E vojnika inčarde e Isuse ko than savo dol pe vika “E šoreso kokalo” thaj čute lese vasta thaj lese pingre ko krsto. A o Isus vačarda lende: “Oprosti lende, Dade, kaj von ni đanen so čeren.” O Pilat čuta len te pisin “Caro e Jevrejengo” ko jekh znako thaj te čhuvlen le po krsto pe Isuseso šoro.

³ E vojnika čhelde barbuto e Isusesa šejenje. Kana gova čerde, pherde jekh proročanstvo savo vačarol: “Delisade me fistanura maškare peste thaj čhelde barbuto me šejenje.”

⁴ E Isuse razapnisade maškare duj čora. Jekh marda muj e Isusesa, a o dujto vačarda: “Dal ni dara taro Dol? Amen čače sam bande, a kava manuš naj.” Pale gova vačarda e Isusesa: “Moliv tut, seti tut mande ane čiro carstvo.” O Isus vačarda lese: “Ađive ka ave mancar ano raj.”

⁵ A e jevrejska anglune thaj but đene marde muj e Isusesa. Vačarde lese: “Ako san o Čhavo e Devleso, ulji taro krsto thaj spasi tut! Tegani ka pača ane tute.”

⁶ Onda o nebo kalilo, thaj sasa opaš o đive. Kalilo ano podne thaj sasa kalipe trin sata.

⁷ Tegani o Isus vačarda: “Gotovo si! Dade, mo Dux dav ane čire vasta.” Tegani perada po šoro i

dija po Dux. Kana mulo sasa baro potres, a i zavesa savi delisada ano Hram e manušen tare Devlesi prisutnost, pharadili ke duj kotora, odupral natele.

⁸ Pe merimasa, o Isus putarda o drom e manušenđe te aven pašo Dol. Kana o vojniko so pazisada e Isuse dikhlja sa so sasa, thaj vačarda: “Čače, kava manuš ni sasa bango. Sasa e Devleso Čhavo.”

⁹ Tegani o Josif thaj o Nikodem, duj jevrejska anglune save pačaje kaj si o Isus Mesija, pučlje e Pilate paše Isuseso telo. Pačarde leso telo ano platno thaj pašljarde le ano limori savo sasa ani stena. Tegani pašljarde baro bar po limori te bi phandena o limori.

41. Paramič: O Dol vazdol e Isuse tare mule

Biblisko paramič andaro: Lačo lafi taro Matej 27,62–28,15; Lačo lafi taro Marko 16,1–11; Lačo lafi taro Luka 24,1–12; Lačo lafi taro Jovan 20,1–18

41 ¹ Pale gova so razapnisade e Isuse, e neverna e jevrejska anglune vačarde e Pilatese: “Kova hohavno, o Isus, vačarda kaj ka uštol tare mule pale trin đive. Neko mora te aračhol o limori te ma čoren lese sikade leso telo thaj pale gova te ma

vačaren lese sikade kaj Vov uštilo tare mule.”

² O Pilat vačarda: “Len nekobor vojniguren thaj aračhen o limori šukar.” Gija zapečatisade o bar ko vudar tari grobnica thaj čute vojniguren te aven sigurna kaj khoni ni ka čorol e Isuseso telo.

³ Đive pale so prahosade e Isuse sasa savatno đive, a e Jevrejende naj sasa dopustimo ke gova đive te đan ke limora. Gija palo savatno đive sabalin, e đuvlja spremisade te đan ke Isuseso limori te čhuven vađi miris tari mirođija pe leso telo.

⁴ Tari jekh drom, tresisada i phuv. O meleko savo sijajisada sar i munja avilo taro nebo. Crdija o bar savo sasa po ulaz taro limori thaj bešlo pe leste. E vojnigure save arakhlje o limori darajle, i pele ki phuv sar mule.

⁵ Kana e đuvlja resle pašo limori, o meleko vačarda lenđe: “Ma daran. O Isus naj kate. Vov uštilo tare mule, sar so vačarda! Dičhen ano limori thaj dičhen korkore!” E đuvlja dikhlje ano limori thaj dikhlje e Isuseso telo kaj sasa. Leso telo ni sasa gothe!

⁶ Pale gova o meleko vačarda e đuvljende: “Đan thaj vačaren e sikadende: ‘O Isus uštilo tare mule thaj đelo ani Galileja angle tumende.’”

⁷ E đuvlja pherdile bahtalipe thaj i darajle. Prastije te vačaren e sikadende lačno vest.

⁸ Dok e đuvlja sesa ko drom premale sikade te vačaren lende o lačno lafi, o Isus sikadilo lende, thaj von klanjisajle lese. O Isus vačarda: “Ma daran. Đan thaj vačaren me sikadende te đan ani Galileja. Odori ka dičhen ma.”

42. Paramič: O Isus irilpe ano nebo

*Biblisko paramič andaro taro Matej
2 Lačno lafi 8,16–20; Lačno lafi
taro Marko 16,12–20; Lačno lafi
taro Luka 24,13–53; Lačno
lafi taro Jovan 20,19–23;
Buča e Apostolende 1,1–11*

42¹ Ko đive kana o Isus uštilo tare mule, duj lese sikade sesa ano foro savo sasa paše. Dok phirde, vačarde maškare peste so sasa e Isusesa. Nadisajle kaj si vov o Mesija, a akana mudardo. Akana e romnja vačaren kaj si đuvdo. Ni đanglje so te pačan.

² O Isus avilo paše lende thaj lija te phirol lencar, al von ni pinđarde le. Pučlja len sostar vačaren, thaj vačarde lese tare but šukar buča save sesa e Isusesa kala nesave đive save nakhle. Von mislisade kaj vačaren nesave manušesa

savo avilo te dičhol o foro savo khanči ni đanglja so sasa kala đive ano Jerusalem.

³ Tegani o Isus sikada len so vačarol o Lafi e Devleso taro Mesija. Anda len ani gođi so vačarde e prorokura, kaj vačarde kaj o Mesija mora te patil thaj ka avol mudardo, thaj kaj ka uštol o trito đive. Resle ando foro kaj manglje te aven kala duj देने, paše peli i rat.

⁴ Kala duj manuša akharde e Isuse te ačhol lencar, thaj vov ačhilo. Kana sesa spremna te xan večera, o Isus vazdija o mangro, zahvalisada e Devlese, thaj phaglja le. Tari jekh drom von pinđarde kaj si vov o Isus. Ali ane gova trenutko, o Isus hasajlo angle lende jakha.

⁵ Solduj manuša vačarde jekh averese: “Kava sasa o Isus! Golese amare ile phabile kana vačarda amende taro Lafi e Devleso!” Sigate đele ando Jerusalem. Kana resle, vačarde e sikadende: “O Isus si đuvdo! Dikhljam le!”

⁶ Dok e sikade vačarde maškar peste, o Isus tari jekh drom sasa ani soba thaj vačarda: “Mir tumencar!” E sikade mislisade kaj dikhlje duxo, a o Isus vačarda: “Sose sen darade thaj sumnjn? Dičhen me vasta thaj me pingre. E duxuren naj telo sar man so isi.”

Te bi sikavol lenđe kaj naj dux, rodija hamase. Dije le kotor peče mače, thaj vov xalja.

⁷ O Isus vačarda: “Vačardem tumende da sa so pisil ano Lafi e Devleso ka ispunil pe.” Tegani putarda lenđi gođi te šajine razumin o Lafi e Devleso. Vačarda: “Odavno sasa pisimo kaj o Mesija ka patil, ka merol, thaj ka uštol o trito đive.”

⁸ “Gija vačarol o Lafi kaj mingre sikade ka vačaren savorende te pokajin pe thaj te len o oproštenje pumare bezehende. Ka počnin taro Jerusalm, thaj ka đan ke sa e thana thaj ka vačaren e manušende. Tumen sen svedokura kalestar.”

⁹ Ke gola saranda đive, o Isus iknilo pe sikadende but droma. Jekh drom paše 500 denende tari jekh drom! Dokažisada pe sikadende ke but načinura kaj si vov đuvdo, thaj sikada len taro Carstvo e Devleso.

¹⁰ O Isus vačarda pe sikadende: “Sa o vlast ko nebo thaj ki phuv dija pe mande. Golese, đan, čeren sikaden tare sa e narodura gija kaj krstin len ko alav e Dadese, e Čhaveso, thaj e Duxo Svetoso, sikaven len te aven kola save ka šunen so me tumende vačardem.

Den tumen gođi, me ka avav uvek tumencar.”

¹¹ Pale saranda đive so uštilo o Isus tare mule, vačarda pe sikadende: “Ačhen ano Jerusalm dok mo Dad ni dol tumen o zuralipe tegani kana perol o Dux Sveti pe tumende.” Tegani o Isus uštilo ano nebo, o oblako garada le tare lengo dičhipe. O Isus bešlo ki desno strana e Devlese te vladil pe sa.

43. Paramič: I kandiri počnil

Biblijsko paramič andaro:

Buča e Apostolurende 2

43 ¹ O Isus kana irisajlo ano nebo, e sikade ačhile ano Jerusalm sar so vačarda lenđe te čeren. E vernikura odori čidije pe ki molitva.

² Svako berš, 50 đive pali Pasha, e Jevreja slavisade jekh baro đive a gova si Pedesetnica. I Pedesetnica si đive kana e Jevreja slavisade o đive kana čidol pe o điv. E Jevreja taro celo sveto avena ano Jerusalm te bi zajedno slavina i Pedesetnica. Kava berš, o vreme tari Pedesetnica sasa kurko đive sar o Isus đelo ko nebo.

³ Dok e vernikura sesa katane, tari jekh drom ano čher an savo

sesa šundili bari barval. Tari jekh drom ulile pe lenđe šore sar cikne jaga pe lenđe šore. Savore von pherdile sa Dux Sveti thaj lije te vačaren ane avera čhiba.

⁴ Kana e manuša ano Jerusolim šunde galama, but đene avile te dičhen sosi gova. Kana e manuša dikhlje e vernikuren sar vačaren kaj ka aven but šukar buča e Devlese, sesa začudime sar gova šunen pe pire dejenđe čhiba.

⁵ Nesave vačarde kaj si e sikade mate. A o Petar uštilo thaj vačarda: “Šunen ma! Kala manuša naj mate! Kava ispunil pe o proročanstvo so vačarda o proroko o Joilo kaj o Dol vačarol: ‘Ane poslednja đivesa, ka izliviv mo Duxo.’”

⁶ “Manušalen taro Izrael, o Isus sasa manuš savo čerda but zurale znakura thaj čudesura e Devlese zuralimasa, sar so dikhljen thaj đanen. A tumen razapnisaden le.”

⁷ “I ako o Isus mulo, o Dol vazdija le tare mule. Golesa pherdol o proročanstvo kaj vačarol: ‘Ni ka muče čo Sveco te černjol ano limori.’ Amen sam svedokura kaj o Dol palem vazdija ano životo e Isuse.”

⁸ “O Isus si vazdimo thaj bešol ki desno strana pašo Dol o Dad. A o Isus bičhaldal o Dux Sveti gijate sar obečisada kaj ka čerol. O Dux Sveti čerol akana sa so dičhen thaj šunen.”

⁹ “Tumen razapnisaden kale manuše, e Isuse. Te đanen sigurno, kaj o Dol čerda e Isuse Rajo thaj Mesija.”

¹⁰ Manuša save šunde e Petre sesa but uznemirime kava so šunde. Pučlje e Petre thaj e sikaden: “Phralalen, so te čera?”

¹¹ O Petar vačarda lenđe: “Svako tumendar trubul te pokajil pe thaj te avol krstimo ano alav e Isuseso e Hristoso, te bi o Dol oprostila tumare grehura. Tegani ka dol pe tumenđe daro taro Dux Sveti.”

¹² Paše 3.000 manuša veruisade an gova so o Petar vačarda thaj avile te čerdon e Isuseso sikade. Sesa krstime thaj čerdile deo tari Jerusolimsko kanđiri.

¹³ E sikade ni ačhile te šunen taro apostolsko sikajipe, po vreme dije katane, xalje katane, thaj molisade jekh averese. Uživisade katane te slavin e Devle thaj sa so sasa len delisade jekh averesa.

Savore šukar mislisade averendar.
Svako đive sa pobut manuša
postanina vernikura.

44. Paramič: O Petar thaj o Jovane sastaren e prosjako

Biblisko paramič andaro: Buča e Apostolurende 3,1–4,22

44¹ Jekh đive o Petar thaj o Jovane đele ano Hram. Kana avile pašo Hramsko vudar, dikhlje bande manuše sar mandol pese pare.

² O Petar dikhlja kale bande manuše thaj vačarda: “Najma pare te dav tut. Al ka dav tut kova so isi man. Ane Isuseso alav, ušti thaj phir!”

³ O Dol odma sastarda e bande manuše, a vov sigate lija te phirol te hutol gothe, thaj slavisada e Devle. E manuša ani avlin taro Hram sesa začudime.

⁴ But đene sigate avile te dičhen e manuše savo sasa sastardo. O Petar vačarda lenđe: “Sose sen začudime kaj si kava manuš sastardo? Amen ni sastardam le amare zuralimasa il šukarimasa. Gova sasa e Isuseso zuralipe thaj i vera savi o Isus dija amen te sastara kale manuše.”

⁵ “Tumen sen gola save vačarde e Rimskonese upraviteljese te mudaren e Isuse. Tumen mudarden e manuše savo dol

životo, al o Dol vazdija le tare mule. Iako ni razumisaden so čerden, o Dol iskoristisada tumare delura te bi ispunila pe o proroštvo kaj o Mesija trubul te trpil thaj te merol. Golese akana pokajin tumen, thaj irin tumen ko Dol te šaj tumare grehura te aven thode.”

⁶ E anglune taro Hram sesa but holjame so o Petar thaj o Jovan vačarde. Golese dolde len thaj čute len ano phanglipe. But đene veruisade ane Petrese lafura, thaj o broj tare manuša so veruisade ano Isus barilo ke pand milje đene.

⁷ Aver đive e jevrejska vođe ande e Petre thaj e Jovane anglo anglunosvešteniko thaj avera verska anglune. Pučlje e Petre thaj e Jovane: “Kase zuralimasa sastarden kale bande manuše?”

⁸ O Petar vačarda lenđe: “Kava manuš so ačhol angle tumende sastardo si e zuralimasa taro Isus o Mesija. Tumen razapnisaden e Isuse, a o Dol vazdija le ano životo! Tumen crdijen le tumendar, al naj nijekh aver način kastar šaj avol spasenje samo ko zuralipe e Isuseso!”

⁹ E anglune sesa šokirime sar gija šukar vačarda o Petar thaj o Jovan, golese kaj đanglje kaj si von duj obična manuša thaj ni nakhle nisavi bari škola. Tegani setisajle kaj kala manuša sesa e Isusesa.

Pale gova pretisade e Petre thaj e Jovane thaj mukhlje len.

45. Paramič: O Stefan thaj o Filip

Biblisko paramič andaro: Buča e Apostolurende 6,8–8,5; 8,26–40

45¹ Jekh tare anglune ani rano Kandiri sasa o Stefan. Sasa le šukar ugled i sasa pherdo Sveto Duxo thaj mudrost. O Stefan čerda but čudesura thaj šukar sikavola thaj e manuša verujina ano Isus.

² Jekh đive, dok o Stefan sikavola taro Isus, nesave Jevreja save ni veruisade ano Isus lije te čeren čingara e Stefanesa. Sesa but holjame thaj hohade e Jevrejskone anglunende taro Stefane. Vačarde: “Šundam sar vačarol bilače taro Mojsija thaj taro Dol!” E jevrejska anglune dolde e Stefane thaj ande le anglo anglunosvešteniko thaj anglune Jevreja, kaj sesa but hohavne svedokura save hohade taro Stefan.

³ O anglunosvešteniko pučlja e Stefane: “Čače li kava so vačaren tutar?” O Stefane vačarda lenđe gija kaj dija len gođi tare pherdo buča so čerda o Dol, tare Avraameso vreme đi ke Isuseso vreme, thaj sar e Devleso narodo sasa manuša save sesa kola save ni šunde e Devle. Thaj vačarda:

“Tumen zurale šorende thaj uštade manuša tumen čuden o Sveti Dux, sar tumare purane so čudije e Devle thaj mudarde e prorokuren. Al tumen čerden khanči po bilače nego so von čerde! Tumen mudarden e Mesija!”

⁴ E verska anglune kava šunde, sesa gači holjame kaj čak pe kana phanglje te ma šunen thaj zurale dije vika. Inđarde e Stefane andaro foro thaj čudije bara pe leste te bi mudaren le.

⁵ Dok o Stefane merola, vačarda: “Isuse, le mo dux.” Tegani pelo ke pe kočende thaj vađi jekh drom vačarda: “Rajo, ma džin lenđe kava greh.” Pale gova mulo.

⁶ Jekh terno čhavo savo akharda pe Savle sasa gole manušenca save mudarde e Stefane, thaj arakhlja lenđe šeja dok von čudije e bara pe leste. Gova đive, but đene ano Jerusalm lije te traden okolen save veruisade ano Isus, e vernikura našle ane avera thana. Thaj golese, kaj đana von vačarena taro Isus.

⁷ Jekh e Isuseso učeniko kaso alav sasa Filip sasa jekh tare okola vernikura save našle andaro Jerusalm dok tradije len. Đelo ani Samarija kaj vačarda taro Isus thaj but đene sesa spasime. Jekh đive o meleko e Devleso vačarda e Filipese te đal ko drom ani pustinja. Sar phirda po drom,

o Filip dikhlja jekhe bare manuše tari Etiopija sar vozil pe an pi kočija. O Dux Sveti vačarda e Filipese te đal thaj te vačarol gole manušesa.

⁸ Dok o Filip avilo di i kočija, šunda sar o Etiopljano čitil okolestar so pisil o Proroko o Isaija. O manuš čitisada: “Inđarde le sar terne bakre te činen le, a sar o bakro khanči ni vačarol gija i vov. Čerde bilačhipa lesa thaj ni pošujisade le. Lije leso životu.”

⁹ O Filip pučlja e Etiopljanine: “Haljare li so čiti?” O Etiopljano vačarda: “Na. Našti te haljarav ako neko ni objasnil mande gova. Moliv tu, ava beš paše mande. O Isaija pisisada li pestar kava il averestar?”

¹⁰ O Filip vačarda e Etiopljanonese kaj o Isaija pisisada taro Isus. O Filip gothe vačarda avera Lila te vačarol lese šukar haberi taro Isus.

¹¹ Dok o Filip thaj o Etiopljano đana, avile paše nesavo paj. O Etiopljano vačarda: “Dik, odori si nesavo paj! Šaj li te avav krstimo?” Thaj vačarda okolese savo vozil i kočija te ačhol.

¹² Gijate ulile ano paj, thaj o Filip krstisada e Etiopljanine. Pale gova so iklile andaro paj, o Dux Sveti tari jekh drom inđarda e Filipe dur ke aver than kaj vov nastavisada te vačarol e manušenđe taro Isus.

¹³ O Etiopljano nastavisada te đal pe čereste, bahtalo so pindarol e Isusesa.

46. Paramič: O Pavle čerdol hrišćanino

*Biblisko paramič andaro:
Buča e Apostolurende 8,3;
9,1–31; 11,19–26; 13,1–3*

46 ¹ O Savle si kova čhavo savo arakhlja e šeja kole manušenđe so mudarde e Stefane. Vov ni pačhaja ano Isus, golese but progonisada kolen save pačan. Đala taro čher ko čher ano Jerusalim te bi dolola e muršen thaj e đuvljen thaj čhudola len ano phanglipe. O anglunosvešteniko mukhlja e Savle te đal ano Damask te bi dolola e hrišćanuren thaj te irilen ano Jerusalim.

² Dok o Savle sasa po drom za ko Damask, zuralo svetlo taro nebo svetlisada paše leste, i vov

pelo ki phuv. O Savle šunda nekas sar vačarol: “Savle! Savle! Sose progonima?” O Savle pučlja: “Ko san tu Rajo?” O Isus vačarda lese: “Me sem o Isus. Tu man progoni!”

³ Kana o Savle uštilo, naštine te dičhol. Lese amala ande le ando Damask. O Savle ni xalja ni pilja khanči trin đive.

⁴ Ano Damask sasa jekh učeniko leso alav sasa Ananija. O Dol vačarda lese: “Đa ano čher kaj si o Savle. Čhuv će vasta pe leste te bi šaj vov dičhola ponovo.” A o Ananija vačarda: “Rajo, šundem kaj gova manuš gonil e vernikuren.” O Dol vačarda lese: “Đa! Le odabirisadem te vačarol tare mo alav e Jevrejende, thaj e manušende tar aver narodura. Vov but ka trpil me alavese.”

⁵ Gija o Ananija đelo ko Savle, čuta pe vasta pe leste, thaj vačarda: “O Isus, kova kas dikhljan ko drumo akari kana aviljan, bičhalda ma te šaj iriv čo dičhipe thaj te ave pherdo Dux Sveti.” O Savle odma lija te dičhol, a o Ananija krstisada le. O Savle xalja khanči thaj lesi zor irisajli.

⁶ O Savle odma lija te propovedil e Jevrejende ano Damask, vačarola: “O Isus si o Čhavo e Devleso!” E Jevreja sesa zadivime e manušesa savo manglja te mudarol e vernikuren akana pačal ano Isus!

A o Savle vačarola e Jevrejende, kaj si o Isus o Mesija.

⁷ Pale but đive, e Jevreja čerde plan sar te mudaren e Savle. Bičhalde manušen te roden le ke forurende vudara te bi mudarena le. A o Savle šunda paš gova plan, thaj lese amala pomognisade lese te našol. Jekh rat mukhlje le tare duvara andi krošnja. Palo našipe e Savleso taro Damask, vov ni ačhilo te vačarol taro Isus.

⁸ O Savle đelo ano Jerusalem te aračhol pe e sikadencar, a von darajle lestar. Tegani o pobožno kaso alav sasa Varnava inđarda e Savle ke apostolura, thaj vačarda lende sar o Savle bi darako vačarda ano Damask. Pale gova e sikade prihvatisade e Savle.

⁹ Nesave vernikura save naše andaro Jerusalem kaj sesa progonime đe le dur ano foro i Antiohija thaj vačarde taro Isus. Po but देने ani Antiohija ni sesa Jevreja, thaj, angluno drom, but देने lendar postanisade kola save verujin. O Varnava thaj o Savle đe le odori te sikaven kalen neven vernikure po but taro Isus thaj zurade i kandiri. Thaj angleder ani Antiohija e vernikura ano Isus dobisade alav “Hrišćanura”.

¹⁰ Jekh đive, dok e hrišćanura ani Antiohija postisade thaj molisade, o Dux Sveti vačarda lende: “Crden

mande e Varnava thaj e Savle te čeren buči zaki savi me akhardem len.” Gija i kandiri ani Antiohija molisajli e Varnavese thaj e Savlese thaj čute pe vasta pe lende. Gothar bičhalde len te vačaren o šukar lafi taro Isus ke but avera thana. O Varnava thaj o Savle sikade buten manušen tare but narodura, thaj but dene veruisade ano Isus.

47. Paramič: O Pavle thaj o Sila ano Filipi

Biblisko paramič andaro: Buča e Apostolurende 16,11–40

47 ¹ Dok o Savle putujisada andaro Rimsko Carstvo, lija te koristil po rimsko alav: “Pavle”. Jekh đive, o Pavle thaj leso amal o Sila đeje ano foro Filip te bi vačarena o šukar lafi taro Isus. Đele ko than paši len avral taro foro e manuša kaj čidije pe te molin pe. Gothe arakhlje jekha đuvlja lako alav si Lidija savi sasa trgovkinja. Voj manglja thaj klanjsajli e Devlese.

² O Dol putarda e Lidijako ilo te pačal ano vačaripe taro Isus, pale gova voj thaj lači familija krstisajle. Voj dija vika e Pavle thaj e Sila te ačhen ane lako čer,

thaj von ačhile ke late thaj ke lači familija.

³ O Pavle thaj i Sila but droma arakhlje pe manušencar ko than za molitvu. Svako đive dok phirde đī odori, jekh ropkinja savi sasa opsednutimi bengesa phirola pale lende. Prekal kava beng, voj dikhlarola e manušende i vačarola lende so ka avol lencar, but pare anola sa pe gospodarende sar dikhlarola.

⁴ I dok phirola, i ropkinja dola vika: “Kala manuša si sluga e Devlese Najbarese. Von vačaren tumende taro spasenje!” Voj čerda gači but droma da gova e Pavlese dosadisajlo.

⁵ Jekh đive, kana lija i ropkinja te dol vika, o Pavle irisajlo kare late i vačarda e bengese savo sasa ane late: “Ane Isuseso alav, iklji latar.” O beng sigate ačhada la.

⁶ E manuša save sesa lače vlasnikura but holajle! Đanglje kaj, bize benga, i ropkinja naštine e manušende te dikhlarol so ka avol lencar. Gija e manuša ni počinena khanči lače vlasnikurende golese so voj naštine te vačarol so ka avol lencar.

⁷ Gijate e vlasnikura gole ropkinjaće inđarde e Pavle thaj

e Sila ke rimska anglune, a von marde len thaj čute len ano phanglipe.

⁸ Čute e Pavle thaj e Sila ano naj arakhado phanglipe thaj phanglje lenđe pingre. A von, ani sred rat, đilabena đilja save slavina e Devle.

⁹ Tari jekh drom sasa baro potres! Sa e vudara ano phanglipe putajle thaj e lancura tare phangle manuša pele.

¹⁰ O tamničari savo arakhlja len đungajlo, kana dikhlja kaj sa e vudara taro phanglipe sesa putarde, darajlo! Mislisada kaj sa e phangle manuša našle, golese manglja te mudarol pe. (Đanglja kaj e rimska anglune ka mudaren le kaj mukhlja e phangle manušen te našen.) A o Pavle dikhlja gova thaj vačarda: “Ač! Ma te mudare tut, amen sam kate.”

¹¹ O tamničari sa izdraja dok avilo pašo Pavle thaj pašo Sila thaj pučlja: “So trubul te čerav te bi avava spasimo?” O Pavle vačarda lese: “Veruji ano Isus, ano Rajo, tu thaj či familija ka aven spasime.” Tegani o tamničari inčarda e Pavle thaj e Sila ane po čher thaj thoda lenđe rane. O Pavle vačarda o šukar lafi taro Isus savorende ane leso čher.

¹² O tamničari thaj celo leso čher veruisade ano Isus thaj sesa krstime. Pale gova o tamničari

dija e Pavle thaj e Sila te xan thaj katane sesa bahtale.

¹³ Aver đive e anglune e forose mukhlje e Pavle thaj e Sila taro phanglipe thaj manglje te đan taro foro o Filip. O Pavle thaj e Sila sesa ki Lidija thaj avera amala so sasa len thaj ačhade o foro. O šukar lafi taro Isus lija te širil pe, a i Kandiri lija te barol.

¹⁴ O Pavle thaj avera hriščanska anglune phirena ane but forura, vačarena thaj sikavena e manušen taro šukar lafi taro Isus. Gijate pisisade but lila te bi ohrabrina pe thaj te sikaven e vernikuren ane kandira. Nesave tare gola lila si akana ani Biblija.

48. Paramič: O Isus si o obećime Mesija

Biblisko paramič andaro: 1. Lil e Mojsijaso 1–3; 6; 14; 22; 2. Lil e Mojsijaso 12; 20; 2 lil e Samueleso 7; O Lil e Jevrejende 3,1–6; 4,14–5,10; 7,1–8,13; 9,11–10,18; Otkrivenje 21

48¹ Kana o Dol čerda o sveto, sa sasa šukar. Naj sasa greh. O Adam thaj i Eva manglje jekh avere thaj manglje e Devle. Naj sasa ni nasvalipe niti meripe. O Dol manglja te avol o sveto gasavo.

² O Sotona vačarda taro sap ano vrt sar bi hohavol e Eva. Tegani voj thaj o Adam grešisade premalo

o Dol. Sar grešisade, savore ki phuv avile nasvale thaj mule.

³ Golese so o Adam thaj i Eva grešisade, avilo khanči but po bilačhe. Von postanisade e Devlese dušmanura. Golese od tad svako manuš bijandol sa grešno narav, thaj si e Devleso dušmano. Maškar o Dol thaj e manuša rumisajlo o odnos, a sa si gova zbog o greh. A e Devle sasa plan sar te iril palal gova odnos.

⁴ O Dol obečisada kaj jekh tare e Evaće potomkura ka phađol e Sotonaso šoro, a o beng ka dukhavole ki patum. Gova vačarol amende kaj o beng ka mudarol e Mesija, a o Dol ka iril le ano životo, a tegani o Mesija ka phađol e bengeso šoro sa jekh đive. But berša pale gova o Dol objavisada kaj o Isus si o Mesija.

⁵ Kana o Dol pajesa mudarda celo phuv, čerda brodo savo ka spasil e manušen save veruisade ane leste. Ke gova način, savore zaslužin te aven uništine za ke pe grehura, a o Dol dija e Isuse te bi spasila svakone ko pačal ane leste.

⁶ Šele beršencar, e sveštenikura anena kurbanen e Devlese paše manuša te bi sikavena len savi kazna zaslužin paše lenđe grehura. A gola žrtve naštine te inđaren lenđe grehura. O Isus sasa em barosvešteniko. A

vov sasa averčhande tare avera sveštenikura, golese kaj anda korkoro pes sar jekh kurbano savi inđarol e grehura sa e manušenje ko sveto. O Isus sasa savršeno barosvešteniko golese kaj lija kazna za ko svako greh savo bilo ko čerda.

⁷ O Dol vačarda e Avramese: “Sa e narodura ane tute ka aven blagosuime.” O Isus sasa potomko e Avrameso. Sa e narodura si blagoslovime zbog leste, golese kaj svako ko verujil ano Isus si spasimo tare grehura, thaj postanil duxovno potomko e Avrameso.

⁸ Kana o Dol vačarda e Avramese te dol pe čhave e Isako sar kurbano, o Dol dija terne bakre zaki kurbano mesto leso čhavo, o Isak. Savore amen zasluži te mera paše amare grehura! A o Dol dija e Isuse, e Bakre e Devlese, sar kurbano te merol mesto amende.

⁹ O Dol kana bičhaldal zadnjo bilačhipo po Egipt, vačarda sa e Izraelskone familijende te čhinen šukare bakre thaj te mačhen leso rat ke svako vudar. Kana o Dol dikhlja o rat, nakhlo lenđe čhera thaj ni mudarda lenđe phurederen čhaven. Kava so sasa, dol pe vika Pasha.

¹⁰ O Isus sasa pashalno Terno Bakro. Vov si savršeno thaj bizo greh thaj sasa mudardo ano vreme

i pashalno proslava. Kana neko verujil ano Isus, e Isuseso rat si plata za ke lese grehura, a e Devlesi kazna ni avol pe gova manuš.

¹¹O Dol čerda Savez e Izraelcurencar, save sesa leso birime narodo. A o Dol akana čerda Nevo Savez savo si savorende dostupno. Sa kava nevo savez, bilo ko tare manuša šaj avol kotor tare e Devleso narodo gija so ka verujil ano Isus.

¹²O Mojsije sasa baro proroko savo vačarola e Devleso Lafi. A o Isus embaro tare sa e prorokura. Vov si Dol, gija da sa so čerda thaj vačarda sesa delura thaj o Lafura e Devlese. Golese e Isus dol pe vika Lafi e Devleso.

¹³O Dol obečisada e carose e Davidese kaj jekh tare lese potomkura ka vladil sar caro pe Devleso narodo sa jekh đive. Sar si o Isus o Čhavo e Devleso thaj Mesija, vov si posebno potomko e Davideso savo ka vladil sa jekh đive.

¹⁴O David sasa caro taro Izrael, a o Isus caro taro celo svemir! Vov ka avol palem thaj ka vladil ane

po carstvo ani pravda ano mir, sa jekh đive.

49. Paramič: E Devleso nevo savez

Biblsko paramič andaro: Lil e Rimljanurende 3,21–26; 5,1–11; Lačho lafi taro Jovan 3,16; Lačho lafi taro Marko 16,16; Lil e Kološanurende 1,13–14; 2. Lil e Korinćanurende 5,17–21; 1. Lil e Jovaneso 1,5–10

49¹O meleko vačarda e čhejaće savi akharola pe Marija kaj ka bijanol e Devlese Čhave. Gijate, dok sasa vađi čhej, o Dux Sveti sasa pe late i voj ačhili khamni. Bijanda murše thaj dija le alav Isus. Golese, o Isus sasa Dol thaj manuš.

²O Isus čerda but čudesura save dokažin kaj si vov o Dol. Phirda po paj, ačhada i barval, sastarda bute nasvale manušen, ikalda e bengen tare manuša, vazdija e mulen thaj čerda e pand mangre thaj duje ciknen mačhen gači hamase kaj halje paše 5.000 đene.

³O Isus sasa thaj baro učitelji, thaj vačarda sa autoritet golese

kaj vov čače e Devleso Čhavo.
Vov sikada kaj trubul te mande
avere manušen gija sar so mande
korkoro tut.

⁴ Gija sikada kaj trubul te mande
e Devle poviše nego so mande bilo
so aver, te manga Le po but nego
amaro barvalipe.

⁵ O Isus vačarda kaj o Carstvo
e Devleso si po vredno tare sa
ko sveto. Gova si em važno
kolese ko preperol ano Carstvo e
Devleso. Te bi avesa ane Devleso
Carstvose, mora te ave spasime
tare čire grehura.

⁶ O Isus sikada kaj nesave manuša
ka šunen le thaj ka aven spasime,
a avera na. Vačarda kaj si nesave
manuša sar šukar phuv. Von
primin o šukar lafi taro Isus i
tegani si spasime. Avera manuša
sar zurali phuv tare nesavo drom,
kaj i kučina (o seme) tare Devleso
Lafi ni avol andre thaj ni dol nisavo
bijandipe. Gola manuša crden o
haberi e Isuseso thaj ni aven ane
leso carstvo.

⁷ O Isus sikada kaj o Dol but
mandol e grešnikuren. Vov mandol
te oprostil lenđe thaj te čerol len
pire čhaven.

⁸ O Isus gija i vačarda amende
kaj o Dol ni mandol o greh. O
Adam thaj i Eva kana grešisade,
gova pelo pe lenđe potomkura. Sar
posledica tar gova, svako manuš

ko sveto grešil thaj gova crdol le
taro Dol. Golese, savore čerdile e
Devlese dušmanura.

⁹ A o Dol gija manglja savoren
ko sveto gači but kaj dija pe jekhe
Čhave kaj savo pačal ano Isus ni
ka avol kaznime paše pe grehura,
nego ka trail e Devlesa sa e đivesa.

¹⁰ Čire grehurende, tu san bango
thaj zasluži meripe. O Dol bi
trubula te avol holjamo pe tute, al
Vov čhorda piri holi po Isus a na
pe tute. Kana o Isus mulo ko krsto,
vov primisada čiri kazna.

¹¹ O Isus nikad ni grešisada, al
birisada te avol kaznimo thaj te
merol sar šukar kurbano te inđarol
čire grehura thaj e grehura sa e
manušende ko sveto. Golese o
Isus žrtvuisada korkoro pes, o
Dol šaj oprostil svako greh, pa i
najbare grehura.

¹² Šukar buča našti spasin tut.
Naj khanči so tu šaj čere te avol
tut zajedništvo e Devlesa. Samo
o Isus šaj te thovol će grehura.
Tu trubul te veruji kaj o Isus si e
Devleso Čhavo, kaj mulo ko krsto
mesto tuče, thaj kaj o Dol vazdija
le tare mule.

¹³ O Dol ka spasil svakone ko
verujil ano Isus thaj primil le sar
piro Rajo. Thaj ni ka spasil kolen
save ni verujin ane Leste. Naj
važno dal san barvalo il čoro, murš
il đuvli, purano il terno, kaj beše.

O Dol mandol tut thaj mandol te veruji ano Isus te bi le avola zajedništvo tusa.

¹⁴ O Isus dol tu vika te veruji ane leste thaj te ave krstimo. Veruji li kaj si o Isus o Mesija, jekh Čhavo e Devleso? Veruji li kaj san grešno thaj kaj zasluži o Dol te kaznil tut? Veruji li kaj o Isus mulo ko krsto te bi lola će grehura?

¹⁵ Ako veruji ano Isus thaj ane kova so čerda tuče, onda san hriščano. O Dol ikalda tut tare Bengeso carstvo taro kalipe thaj čuta tut ane Devleso carstvo e svetloso. O Dol lija čo purano, o grešno način tar čo životo, thaj dija tut nevo pravedno način taro životo.

¹⁶ Ako san hriščanino, o Dol oprostisada čire grehura golese so o Isus gova čerda. Akana, o Dol smatril tut pašutno amal a na dušmano.

¹⁷ Te san amal e Devleso thaj sluga e Isuseso o Rajo, trubul te ave kova savo šunol o Isus so sikavol. Te ako san hriščano, vađi ka ave ane kušnje tare grehura. A o Dol si verno thaj vačarol ako priznaji čire grehura, vov ka oprostil tuče. Vov ka dol tut zuralipe te mare tut e grehurencar.

¹⁸ O Dol vačarol tuče te moli tut, te sikljo leso Lafi, te slavi le avere hriščanurencar thaj te vačare

averende so Vov čerda tuče. Kava sa pomožil tuče te avol tut po duboko zajedništvo Lesa.

50. Paramič: O Isus irilpe

Bibliško paramič andaro: Lačo lafi taro Matej 24,14; 28,18; Lačo lafi taro Jovan 15,20; 16,33; Otkrivenje 2,10; Lačo lafi taro Matej

13,24–30, 36–42; 1 Lil e

Solumnjanurende 4,13–5,11; Lil e Jakoveso 1,12; Lačo lafi taro Matej 22,13; Otkrivenje 20,10; 21,1–22,21

50¹ Isi paše 2.000 berša, sa po but thaj po but manuša ano celo sveto šunde lačo lafi taro Isus o Mesija. I kandiri barol. O Isus obečisada kaj ka iril pe ko krajo e svetoso. Thaj iako vađi ni irisajlo, vov ka ičarol po obećanje.

² Thaj đi kaj ađučara e Isuse te iril pe, o Dol mandol te živi gija sveto te šaj te proslavil le. Vov mandol te vačara averende tare Leso carstvo. O Isus kana živisada ki phuv, vov vačarda: “Mingre sikade ka vačaren o lačo lafi taro carstvo e Devleso e manušenje ane celo sveto thaj tegani ka avol kraj.”

³ But narodura vađi ni šunde taro Isus. Angleder so irisajlo ano nebo, o Isus vačarda e hriščanurende te vačaren taro šukar lafi e manušenje save ni šunde. Vačarda: “Đan i čeren

sikaden tare sa e narodura!”, thaj:
“I njiva si spremno pašo čidipe!”

⁴ O Isus vačarda: “O sluga naj pobaro taro po gospodari. Sar e anglune tare kava sveto so mrzisade man, gija i tumen ka mučin thaj ka mudaren paše mande. Ako trpin ke kava sveto, aven ohrabrimo kaj me pobedisadem e benge, okole savo vladil kale svetosa. Ako ačhen verna di o kraj, o Dol ka spasil tumen!”

⁵ O Isus pe sikadende vačarda paramič te bi objasnila so ka avol e manušenar kana o sveto ka završil pe. Vačarda: “Nesavo manuš sadisada lačo seme ane po polje. Dok suta, avilo leso dušmano thaj sadisada korov maškar leso điv thaj našlo.

⁶ Kana e biljke barile, e sluga gole manušese vačarde lese: ‘Gospodarona, tu sadisadan lačo seme ko polje. Sose si akana korov pe leste?’ O Gospodari vačarda lende: ‘O dušmano sadisada le.’”

⁷ “E sluga vačarde pe gospodrese: “Te ikala li o korov?” O Gospodari vačarda: ‘Na. Ako gova čeren, ka čupin i o điv. Adučaren di ko čidipe tegani čiden o korov ki kupa, a o điv anen ani mi žitnica.’”

⁸ E sikade ni razumisade kaja paramič, pa pučlje e Isuse te vačarol lende kaja paramič. O Isus vačarda: “Manuš savo sadisada i lačo seme sikavol kaj si o Mesija. O polje sikavol kaj si kava sveto. Šukar seme sikavol kaj si e manuša ano Devleso carstvo.”

⁹ O korov sikavol e manušen save si e Bilačese. O dušmano savo sadisada o korov sikavol e benge. O čidipe sikavol o krajo taro sveto, a kala so čiden sikaven e Devlese melekura.

¹⁰ “Kana o sveto ka završil pe, e melekura ka čiden sa e manušen save preperen e bengese thaj ka čhuden len ani jag, kaj ka roven thaj ka maren dandencar ani bari patnja. A e pravednikura ka sijajin sar o kham ano carstvo e Devleso, lende Dadesa.”

¹¹ O Isus gija vačarda kaj ka iril pe ki phuv angleder o sveto so završil pe. Ka iril pe isto način sar i so đelo, gija, ka avol le i fizičko telo, thaj ka avol ane oblakura taro nebo. Kana ka iril pe o Isus, svako hriščano savo mulo ka uštol thaj ka aračhol le ano nebo.

¹² Tegani e hriščanura save si đuvde ka đan ano nebo thaj ka aven kole hriščanurencar save

uštile tare mule. Savore ka aven odori e Isusesa. Pale gova, o Isus ka živil pe manušencar ano savršeno mir thaj ano zajedništvo sa jekh đive.

¹³ O Isus obećisada kaj ka dol krune svakonese ko verujil ane leste. Von ka živin thaj ka vladin e Devlesa ano mir sa jekh đive.

¹⁴ O Dol ka sudil svakonese ko ni verujil ano Isus. Ka čhudol len ani jag e bengesi, kaj ka avol rojipe thaj tresipe e dandencar ani patnja sa đivesa. I jag nikad ni ka ačhol, ka phabol uvek, a e čerme ni ka ačhen te xan len.

¹⁵ O Isus ka iril pe, vov ka uništil e Benge thaj leso carstvo. Ka čhudol e Benge ano bengesi jag kaj ka phabol vov sa jekh đive,

kolencar save manglje le te sledin mesto te aven kola save šunen e Devle.

¹⁶ Sar o Adam thaj i Eva sesa kola save ni šunde e Devle thaj ande e grehura ane kava sveto, o Dol dija armaja o greh thaj rešisada te mudarol o greh. A jekh đive o Dol ka čerol nevo nebo thaj nevi phuv savi ka avol savršeno.

¹⁷ O Isus thaj lese manuša ka živin ki kaja nevi phuv, thaj Vov ka vladil sa e đivesa ke sa so postojil. Ka kosol svako asvi thaj ni ka avol patnja, žal, rojipe, bilačhipe, dukh ni meripe. O Isus ka vladil pe piro carstvo e mirosa thaj e pravdinasa, thaj vov ka avol pe manušencar sa jekh đive.

Lačho lafi taro Luka

The Gospel of Luke

Published 2021 for the Vlach Gurbet edition by Romska Biblija (RomBib)

www.rombib.com

Cover Design: OM EAST, *east.om.org*

eBooks for download:

east.om.org/ebooks

This is a joint production by Romska Biblija (RomBib) and OM EAST.

This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License. To view a copy of this license, visit
(English) <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode#languages>
(hrvatski) <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.hr>
or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Lačo lafi taro Luka

Kava si Lačo Lafi savo pisisada manuš palo alav Luka, savo sasa doktori, misionari savo phirda e apostolesa e Pavlesa (dik Kol 4,14; Flm 24; 2. Tim 4,11) thaj ni sasa Jevrejo. Kava lil sikavol e Isuseso bijandipe, lesa đuvdipe, sikajipe, čudesura, thaj meripe ko krsto, užtipe tare mule thaj lesa vazdipe ko nebo. Jekh tare glavno tema kale Lače Lafesi si kaj o Isus pherol e obećanjura save o Dol dija e Izraelese ani Purani Sovli kaj o Radosno haberi naj samo e Jevrejende nego i paše manuša save naj Jevreja. Ane kava lil taro Lačo Lafi sikada tare but teme, gothe uključil pe i molitva, o Duxo Sveto, radujipe, zahvalnost thaj e pare. Kava lil gija sikavol sar o Isus sastarda thaj oprostisada bute manušende, gothe si kola so sesa but nasvale il opsednutime bengenca, čororen, bezehalen, čhudime manušen thaj bute đuvljen. O Luka kava pisisada, khatende paše o 65 berš palo Hrist.

O Luka bičhalol lil e Teofilese tare Isuseso đuvdipe

1 ¹ Sar so đane but đene lije te pisin tar okova so sasa^a so o Dol obećisada prekale prorokura, a čerdilo maškar amende. ² Pisisade amende kola save korkore dikhlje vađi tare anglune đivesa thaj čerdile sluge e Devlese Lafese, ³ gija i me, mangleja Teofile, tuče pisiv sa redasa, golese so sa taro anglunipe ispitujišadem. ⁴ Gija ka ave uverimo da okova so sikade tut tare Hristoso đuvdipe si čačipe.

O meleko vačarol taro bijandipe e Jovaneso e krstiteljso

⁵ Ano vreme e Irodeso o caro e Judejako sasa nesavo svešteniko tare Avijinaso redo,^b akhardola Zaharija, thaj lesi romni sasa taro pleme e Aaroneso, savi akhardola Jelisaveta. ⁶ A sesa solduj čačutne anglo Dol, thaj živisade palo vačaripe thaj palo zakono e Rajoso bizo nisavo bilačipe. ⁷ Len naj sasa čhave, golese kaj i Jelisaveta naštine te ačhol khamni, a solduj đene sesa već purane.

^a 1,1 ispunisajlo ^b 1,5 O Avija sasa šorutno tar kaja grupa sveštenikura thaj sa von sesa kuštika (čhave) e Aaronese, savo sasa angluno izraelsko svešteniko (dik 2. Dnev 24).

⁸Thaj jekh đive, o Zaharija kandija e Devle ano Hram golese kaj palo dužnost sasa leso redo, ⁹kaj palo adeti e sveštenikurengo birisade le barbutosa te đal e Devlese te kadil ano Svetište e Rajoso.^a ¹⁰Thaj but manuša sesa avral thaj molisajle e Devlese kana o Zaharija dija te kadil ano Hram.

¹¹A e Zaharijase sikadilo o meleko e Rajoso savo ačhilo ki desno rig taro oltari e kadimaso. ¹²Thaj kana dikhlja le o Zaharija but darajlo.

¹³Al o meleko vačarda lese: “Ma dara, Zaharija! Golese kaj či molitva si šundi, thaj či romni i Jelisaveta ka bijanol murše. Tu ka dele alav Jovan. ¹⁴Thaj tu ka ave radosno thaj bahtalo, thaj but đene ka aven blagoslovime lese bijandimasa. ¹⁵Golese kaj ka avol baro anglo Rajo, thaj ni ka pijol mol thaj zuralo pijipe, thaj ka pherdol e Svetone Duxosa dok si ano vođi pe dako. ¹⁶Thaj vov bute čhaven e Izraelese ka iril anglo Rajo lengo Dol. ¹⁷Thaj vov^b ka đal anglo Rajo sar manuš savo anol o haberi ano duxo thaj ano zuralipe sar o Ilija o proroko. Ka miril e ile e dadende premale e čhave, thaj

okola so ni šunen e Devle te aven godaver sar e manuša save čeren okova so o Dol phenol da si šukar. Sa kava ka čerol te pripremil e manušen te šaj aven spremna e Rajose avimase.”

¹⁸Thaj vačarda o Zaharija e melekose: “Pal soste me gova ka đanav? Golese kaj sem purano thaj mi romni si bute beršendi.”

¹⁹Thaj phenda e Zaharijase o meleko: “Me sem o Gavril o savo ačhav anglo Dol.^c Bičhaldo sem te vačarav tuče kava lačo lafi.

²⁰Thaj ak, golese so ni pačajan an me lafura ka ave laloro thaj ni ka vačare đi gova đive đi kaj sa gova ni čerdol, thaj me lafura ka pherdon.”

²¹Thaj avral e manuša ađučarde e Zaharija, thaj čudisajle sose gači majisajlo ano sveto than e hrameso. ²²A kana iknilo o Zaharija naštine te vačarol. Vov dija len znakura golese kaj sasa laloro, thaj e manuša haljarde kaj dikhlja dičhipe đi kaj sasa ano sveto than e hrameso.

²³Thaj kana nakhle e đivesa tar leso kandipe ano Hramo o Zaharija đelo čhere. ²⁴A pale kala đivesa ačhili khamni i Jelisaveta

^a 1,9 E sveštenikura trubeje te phabaren guglo-mirišljavo tamjano sar anipe (prinos) e Devlese svako sabalje thaj rat ko oltari savo si posebno andre ano Hramo. ^b 1,17 O Jovan ^c 1,19 savo ačhav anglo Dol Ano original ačhol: “save ačhen anglo Dol”. Kava si phendo sar ukor e Zaharijase. Prisutnost e Gavriloso, savo avol taro Dol, bi trubula te avol dovoljno dokaz e Zaharijase.

lesi romni, thaj ni iklili avral pand čhon^a thaj vačarda: ²⁵ “Gija čerda mande o Rajo ane kala dive kaj pelo lese žal mande! Uljarda mandar kaja lađ maškare manuša kaj ni sasa ma čhave.”

O meleko vačarol taro bijandipe e Isuseso

²⁶ A kana i Jelisaveta sasa šovto čhon khamni o Dol bičhalda e meleko e Gavriilo ano cikno foro Nazaret ani Galileja. ²⁷ Ki jekh čhej Marija savi sasa mangli romese e Josifese savo sasa tari kuštik e carosi e Davidesi. ²⁸ Thaj avilo late o meleko o Gavriilo thaj phenda: “Av radosno, so arakhljan milost. O Rajo si tusa. Blagoslovimi san maškare đuvlja!”

²⁹ A voj kaj dikhlja e meleko darajli tare lafura lese thaj dija gođi savo sasa kava pozdrav? ³⁰ Thaj phenda lače o meleko: “Ma dara, Marije! Golese kaj arakhljan milost anglo Dol.^b ³¹ Ak, ka ače khamni, thaj ka bijane čhave, thaj ka dele alav Isus.^c ³² Vov ka avol baro, ka akhardol Čhavo Embareso, thaj ka dol le o Rajo o Dol autoritet te vladil sar caro, sar o David tar lesi kuštik so čerda. ³³ Thaj ka caruil ane kuštika e

Jakovese sa e đivesa, thaj lese carstvose ni ka avol krajo.”

³⁴ A i Marija pučlja e meleko: “Sar ka avol gova kana sem me vađi čhej?”

³⁵ Thaj vačarda lače o meleko o Gavriilo: “O Dux Sveti ka avol pe tute, thaj o Zuralipe e Embareso ka učarol tut. Golese kaj gova so ka bijandol ka avol sveto, thaj ka akhardol Čhavo e Devleso. ³⁶ Thaj ak, či bibi thaj voj ačhili khamni ane purane berša i ka bijanol murše. Thaj voj savi naštine ačhol khamni, akana si šov čhon khamni. ³⁷ Golese kaj o Dol šaj sa so phenol!”

³⁸ A i Marija phenda: “Ake i me sem sluškinja e Rajosi. Nek avol palo čo lafi!” Thaj o meleko đelo latar.

I Marija đal te dičhol e Jelisaveta

³⁹ A i Marija pale gola đivesa spremisajli thaj siđarda ani bregali phuv ano foro e Judejako. ⁴⁰ Kana resli odori, đeli ano čher e Zaharijaso, thaj pozdravisajli e Jelisavetasa. ⁴¹ Thaj kana i Jelisaveta šunda o pozdrav e Marijako, čhelda o čhavo ane lako vođi, thaj i Jelisaveta pherdili Sveto Duxo. ⁴² Thaj dija vika

^a 1,24 Pale pand čhon ka pindardol kaj si khamni. ^b 1,30 *arakhljan milost anglo Dol* Idiom “nači milost” značil te ave pozitivno prihvatio nekastar: “O Dol odlučisada te dol tut po milost” li “O Dol sikavol po ljubaznost.” ^c 1,31 Alav “Isus” značil: o Rajo spasil.

thaj vačarda e Marijaće: “Em blagoslovimi san maškare sa e đuvlja, thaj blagoslovimo o čhavo an čiro vodi. ⁴³ Kotar mande kava čast kaj tu i dej me Rajosi aviljan ke mande? ⁴⁴ Golese dik, kana šundem čo pozdrav ane mingre kana, čhelda o čhavoro ane mo vodi. ⁴⁵ Thaj blago tuče so pačajan kaj ka čerdol kova so vačarda tuče o Rajo!”

I Marija slavil e Devle

- ⁴⁶ Thaj i Marija vačarda:
 “Slavil mi duša mingre Rajo!
⁴⁷ Thaj mo dux blagoslovimo
 si ano Dol mingro
 o Spasitelj, i,
⁴⁸ so sasa milostivno e
 sluškinjaće piraće,
 golese dik, od akana ka
 akharen ma blagoslovimi
 sa e manuša.
⁴⁹ Golese so čerda mande but
 šukaripe o Zuralo Dol,
 sveto si leso alav!
⁵⁰ Vov si milostivno sa e
 manušeđe tare sa
 e kuštika
 save daran lestar.
⁵¹ Sikada po zuralipe pe vastesa,
 čhudija e barikanen ane
 mislura lende ilende.

- ⁵² Čhudija e vladaren taro
 lengo tron,
 thaj vazdija e teljarden.
⁵³ E bukhalen čaljarda šukarimasa,
 thaj e barvalen mukhlja
 čuče vastencar.
⁵⁴ Pomožisada e Izraele čire sluga
 te dolpe gođi taro milost,^a
⁵⁵ sar so vačarda
 amare kuštikende,
 e Avraamese, thaj lese semese*
 đi ko poslednjo đive.”
⁵⁶ Thaj i Marija bešli e
 Jelisavetasa paše trin čhon,
 thaj pale gova irisajli čhere.

Bijandilo o Jovan o Krstitelj

- ⁵⁷ A i Jelisavetaće avilo o sato te
 bijanol, thaj bijanda čhave. ⁵⁸ Thaj
 kana šunde lače pašutne thaj lači
 familija kaj o Rajo sikada lače baro
 milost, radujisajle lasa.
⁵⁹ Thaj kana o čhavoro sasa
 ohtoto đive, avile te čeren le
 suneti, thaj manglje te den le alav
 Zaharija. ⁶⁰ I Jelisaveta vačarda:
 “Na, leso alav ka avol Jovane!”
⁶¹ Thaj phende lače: “Naj
 tut khoni ani čiri familija gole
 alavesa!” ⁶² Thaj pučlje e dade
 e Zaharija vastencar sar bi vov
 mandola te dol leso alav. ⁶³ Thaj o
 Zaharija manglja khanči pe soste

^a 1,54 O Dol našti bistol. Kana o Dol “dolpe gođi”, gova si idiom savo značil kaj o Dol delujil ko temelji ke okova so obečisada. Kava vačarol tare Devleso obečanje e Avraamese (“golese so obečisada amare kuštikende kaj ka avol milosrdno”). * 1,55 Gal 3,16

šajine te pisil, thaj pisisada: “Jovan ka avol leso alav.” Thaj savore čudisajle. ⁶⁴Thaj o Zaharija lija te vačarol, thaj lija te slavil e Devle.

⁶⁵Thaj i dar e Devlesi avili ane sa e pašutne lende, thaj ki sa i bregali Judeja šundilo kava so sasa. ⁶⁶Thaj savore dije gođi tar gova:^a “So ka avol tar kava čhavo? Golese so o va e Rajoso sasa pe leste.”^b

O Zaharija prorokujil taro po čhavo o Jovane thaj taro Mesija

⁶⁷Thaj o Zaharija, o dad e Jovaneso, pherdilo e Svetone Duxosa thaj prorokuisada:

⁶⁸“Blagoslovimo o Rajo o Dol e Izraeleso
so avilo thaj ikalda pe^c
manušen!

⁶⁹Thaj vazdija amende e zurale Spasiteljje.^d
tari kuštik e Davidesi^e
pire slugasi,

⁷⁰sar so vačarda

andare muja tare sveta
prorokura pire ano
purano vreme

⁷¹kaj ka ikalol amen tare
amare dušmanura
thaj tare vasta^f save
mrzin amen.

⁷²Savo sasa milosno
amare kuštikende,
thaj ispunisada po sveto
savez^g,

⁷³savez savo dija e Avraamese
amare paradadese.

Kaj ka dol amen

⁷⁴te ikala amen tare vasta
amare dušmajende,

thaj te kanda e Devle bizi dar,

⁷⁵ano svetost thaj ano pravednost
angle leste sa dok
sam đuvde.

⁷⁶A tu, Jovane mo
čhavo, ka akhardo
proroko Embareso
golese kaj ka đa anglo Rajo te
čere leso drumo.

^a 1,66 Ano original ačhol: čute ano ilo ^b 1,66 o va e Rajoso sasa pe leste Izraz “va e Rajoso” odnosilpe pe Rajoso zuralipe. “E Rajoso zuralipe sasa lesa” il “O Rajo čerda ane leste zurale”. ^c 1,68 ikalda pe “počinda, otkupisada” ^d 1,69 e zurale Spasiteljje Ano original ačhol: “šing-rog spasenja amende”. I šing e životinjendi sasa simboli taro blagoslovimo zuralipe te branin pe. O Mesija vačarol vov si sar i šing savi isi la zuralipe te spasil o Izrael sar “savo šaj te spasil amen”. ^e 1,69 Ano original ačhol: “ano čher lese slugasi e Davidese”. E Davideso “čher” kate sikavol lese familija, tačno, lese kuštika: “ani familija lese slugasi e Davidesi” li “savo si tari kuštik tar leso kandino o David”. ^f 1,71 vasta predstavil zuralipe save bilače manuša koristin protiv e Devleso narodo. ^g 1,72 Ano original ačhol: “Savez” dik: Ps 106,45–46

⁷⁷ Ka sikave lese manušen sar te
pindaren o spasenje
prekalo oproštenje tare
lende grehura,

⁷⁸ Golese so si e Devleso ilo šukar,
ka avol o svetlost^a pe amende
sar nevi sabalin,

⁷⁹ te svetlil kolende so si ano
kalipe^b thaj ani sena
e merimasi,
a amare pingre ka phiren ko
drom taro mir.”^c

⁸⁰ A o čavoro o Jovane barilo
thaj zurajlo duxosa. Thaj đelo
ani pustinja sa di kaj ni iknilo
angle Izraelcura te vačarol o Lafi
e Devleso.

E Isuseso bijandipe

(Mt 1,18–25)

2¹ Ane gola đivesa kana
bijandilo o Jovan o Krstitelj
iknilo o vačaripe e caroso e
Avgustineso te popisin pe sa
e manuša ano Rimsko carstvo.

² Kava sasa angluno popis kana

o Kvirinije vladisada e Sirijasa.

³ Thaj savore pojdisade te pisin pe
alava ko spisko, ko foro kaj bešle
lende kuštika.

⁴ Gija o Josif sasa tari familija tari
kuštik e Davidesi, pojdisada taro
Nazaret ani Galileja ane Davideso
foro savo akhardol Vitlejem savo
si ani phuv i Judeja,^d ⁵ te pisil po
alav ko spisko e Marijasa, savi
sasa mangli lese, thaj voj sasa
khamni. ⁶ Thaj kana sesa ano
Vitlejem, avilo o vreme i Marija
te bijanol. ⁷ Thaj bijanda čhave pe
anglune, thaj pačarda le, čuta le
ani balija,^e golese kaj naj sasa than
ani gostionica.^f

E čobanura thaj e melekura

⁸ Thaj sesa e čobanura ane goja
phuv pašo Vitlejem save arakhlje
ke poljura račasa pe bakren. ⁹ Thaj
dik, o meleko e Rajoso ačhilo
maškare lende, thaj e Rajosi slava
svetlisada len, thaj von but darajle.

¹⁰ Thaj o meleko vačarda lende:
“Ma daran! Dik, anav tumende

^a **1,78** svetlost Svetlo si često metafora pašo čačipe. Kate vačarol pe taro duxovno čačipe savo o Spasitelj ka dol sar iklipe e khameso savo sikadol ki phuv. DikMal 4,2. ^b **1,79** kalipe Kate si i tama metafora pašo odsutnost taro duxovno čačipe. Kate e manušenje savende nedostajil duxovno čačipe vačarol sar te phene bešen ano kalipe: “manuša save ni danen o čačipe”. ^c **1,79** drom taro mīrsi metafora pašo đuvdi pe savo anol di gova sar manuš te avol le mir e Devlesa: “te avol mirno an po đuvdipe” il “te phire ko drom savo indarol ko mir”. ^d **2,4** VitlejemIako o Vitlejem sasa cikno foro, gothe o caro o David sasa bijando i sasa proroštvo kaj o Mesija ka bijandol gothe (Mih 5,2). ^e **2,7** Than ano savi čhuvola pe pus thaj bobo e stokaće ^f **2,7** “naj sasa than lende dujende te achen ani soba e gosturendi.” Golese so verovatno avile but manuša ano Vitlejem te pisin pe ko spisko.

lačho lafi e radujimaso so ka avol sa e manuŝende! ¹¹ Golese kaj avdiŝe bijandilo o Spasitelj, savo si Hristos, o Rajo, ano foro kaj sasa bijando o caro o David. ¹² Thaj ake, tumende znako pal savo ka pindaren le: ka araĉhen ĉhave savo si paĉardo thaj paŝljol ani baliĵa.”

¹³ Thaj tari jekh drom paŝo meleko sikadili bari vojska melekura^a, save hvalina e Devle vaĉarindoj:

¹⁴ “Slava e Devlese ko uĉipe, thaj ki phuv mir maŝkare manuŝa save si pale Devleso mandipe.”

¹⁵ Thaj kana e melekura ĉele lendar ano nebo, e ĉobanura phende jekh averese: “Ka ĉa ĉi o Vitlejem, te dikha gova so odori sasa sar so vaĉarda amende o Rajo.”

¹⁶ E ĉobanura ĉele sigate, thaj arakhlje e Marija thaj e Josife, thaj e ĉhave sar paŝljol ani baliĵa.

¹⁷ Thaj kana dikhlje le, savorende vaĉarde so o meleko lende vaĉarda taro ĉavoro. ¹⁸ Thaj savore save ŝunde e ĉobanuren divisajle. ¹⁹ A i Marija diĵa goĉi tar kala lafura, thaj ĉuta len ane po ilo.^b ²⁰ Thaj

irisajle e ĉobanura thaj slavisade thaj hvalisade e Devle za sa so ŝunde thaj dikhlje, golese so pherdile sa e lafura sar so sasa lende phendo.

²¹ Thaj ohtoto ĉive sar bijandilo o ĉavoro avilo o vreme te ĉeren le suneti,^c thaj diĵe le alav Isus, sar so vaĉarda o meleko angleder so i Marija aĉhili khamni.

I Marija thaj o Isus ko Hram palo Zakono

²² Thaj kana avilo o ĉive o Josif thaj i Marija te ĉan palo adeti e thodimaso e Marijako, palo zakono e Mojsijaso, ande e ĉhave ano Jerusalam ano Hram te preden le e Rajose ²³ (sar so si pisimo ano zakon e Rajoso kaj: “Svako ĉavo murŝ savo putrol e dejako por te posvetil pe e Rajose”)* ²⁴ thaj te anen kurbano (sar e Rajoso zakono phenol, “duj grlice il duj terne golubura”).*

O Simeon pindarda e Mesija

²⁵ Thaj dik, sasa ano Jerusalam manuŝ kaso alav sasa Simeon, thaj gova manuŝ sasa pravedno, thaj poboŝno, savo aĉuĉarda o Mesija

^a 2,13 Ano original aĉhol: Vojska e nebosi. ^b 2,19 I Marija smatrisada gova so sasa phendo tar lako ĉavo sasa dragoceno: “radosno, briŝljivo dola pe goĉi pe gola lafura”.
^c 2,21 suneti Zakonura save o Dol diĵa e Jevrejende te ĉeren suneti murŝe ĉhave thaj gova odreĉeno kurbano savo o dad em i dej trubul te anen (3. Mojs 12,3). * 2,23 2. Mojs 13,2, 12 * 2,24 3. Mojs 12,8

te ikalol o Izrael^a taro ropstvo thaj o Dux Sveti sasa pe leste. ²⁶ Thaj o Dux Sveti sikada lese but angleder kaj ni ka merol sa di kaj ni dičhol e Hristo e Rajoso. ²⁷ Thaj o Duxo vačarda lese te đal ano Hram.^b O Josif thaj i Marija ande e čhave e Isuse ano Hram te čeren okova so si palo adeti ane Mojsijasako zakono, ²⁸ a o Simeon dikhlja e Isuse thaj lija le ke pire vasta, thaj hvalisada e Devle thaj phenda:

²⁹ “Akana muk ano mir man će sluga, Rajo, palo okova sar so phendan.

³⁰ Golese so me jakha dikhlje o spasipe čiro^c

³¹ savo čerdan angle sa e manuša.

³² Vov si svetlo^d savo ka avol pe manuša save ni đanen e Devle,

thaj vov ka avol ki slava pire manušenđe e Izraelese.”

³³ Thaj e Isusesi dej thaj leso dad sesa čudime so vačarda o Simeon

taro Isus. ³⁴ Thaj blagoslovisada len o Simeon, thaj vačarda e Marijaće lese daće: “Dik, o Dol odredisada kale čhavore te peravol buten Izraelcuren thaj te vazdol.^e Vov si odredimo te avol e Devleso znako, al but đene ka odbacin le.

³⁵ Thaj gija ka sikadol so garandoj den an pe gođa. A tut i bari čhurik^f ka pusavol ani duša.”

I Ana zahvalil e Devlese pašo Mesija

³⁶ Thaj sasa i Ana e Devlesi proročica, čhej e Fanuiloši, tari kuštik e Asireso.^g Voj sasa but phuri, ehta berš sasa pe romesa thaj lako rom mulo,^h ³⁷ thaj pale gova sasa udovica ohtovardeš thaj štar berš, savi ni đala taro Hram, kandija e Devlese i rat thaj o đive, thaj postisada thaj molisada. ³⁸ Thaj ane gova sato avili, hvalisada e Devle thaj vačarda taro čhavoro savorende

^a **2,25** Ano original ačhol: “Ađučarda uteha e Izraelese.” ^b **2,27** ano Hram “ani hramsko avlin.” Samo e sveštenikura šajine te den ano Hram. ^c **2,30** o *spasipe čiro* “Spasenje” vačarol taro manuš savo ka anol spasenje (čhavore e Isuse) save o Simeon ičarol: “Spasiteljji savo si bičhaldo” il “kova kas tu bičhaldan te spasil amen”. ^d **2,32** svetlo Kaja metafora značil kaj o čhavoro ka pomožil e manušenđe te dičhen thaj te razumin ko isto sar o svetlo pomožil e manušenđe šukar te dičhen. ^e **2,34** te *peravol* ... te *vazdol* “Te perol” značil te crdol pe taro Dol, te avol osudimo il te avol uništimo, a te vazdol značil te avol po paše e Devlese, te avol blagoslovimo il spasimo. ^f **2,35** Kaja metafora sikavol bari žal savi i Marija ka osetil: “Či žal ka avol gači dukhadi sar i bari šhurik (mač) savi pusavol čo ilo.” ^g **2,36** O Asir sasa jekh tare dešduj čhave e Jakovese. ^h **2,36** Kava šaj te značil (1) voj sasa udovica 84 berš il (2) voj si udovica savi si akana purani 84 berš.

save ađučarde o Dol te ikalol^a o Jerusolim.^b

³⁹Thaj o Josif em i Marija kana čerde sa palo zakono e Rajoso, irisajle ani Galileja ane po foro o Nazaret. ⁴⁰A o čhavo barilo thaj zurajlo, thaj pherdilo butđanglipe, thaj o šukaripe e Devleso sasa ane leste.

O Isus sar čhavoro ano Hram

⁴¹E Isuseso dad thaj lesi dej đele svako berš ano Jerusolim ko baro đive ki Pasha. ⁴²Thaj kana sasa e Isuse dešuduj berš, i vov đelo palo adeti te svetkujil lencar o baro đive i Pasha ano Jerusolim. ⁴³Thaj kana nakhle gola đivesa von irisajle čhere. O čhavoro o Isus ačhilo ano Jerusolim, a gova ni đanglje lesi dej thaj leso dad. ⁴⁴Dije gođi kaj si i vov lencar maškare avera manuša save putujisade lencar. Đele jekh đive phirindoj thaj lije te roden le ki familija thaj ke pire pinda rutne manuša. ⁴⁵Thaj kana ni arakhlje le irisajle ano Jerusolim te roden

le. ⁴⁶O trito đive arakhlje le ano Hram sar bešol maškare učitelja, thaj šunol len, thaj pučol len.

⁴⁷Thaj savore save šunena e Isuse divisajle lese đanglimasa thaj lese irimasa o pučipe.

⁴⁸Thaj kana dikhlje le čudisajle, thaj lesi dej pučlja le: “Čhaveja! So čere amencar kava? Ak me thaj čo dad daraljam thaj rodijam tut!”

⁴⁹Thaj o Isus vačarda lenđe: “Sose rodijen man? Ni li đanen kaj trubul te avav ano čher me Dadeso?”^c ⁵⁰Thaj von ni haljarde so vov manglja te phenol lenđe.

⁵¹Thaj lencar avilo ano Nazaret, thaj sa šunola len. Thaj lesi dej sa kala lafura garada ane piro ilo.^d ⁵²Thaj o Isus barola ano butđanglipe thaj ano baripe^e thaj ano milost ko Dol em ke manuša.^f

O Jovan o Krstitelj čerol o drom

(Mt 3,1–12; Mk 1,2–8; Jn 1,19–28)

3¹ Kana o cezar o Tiberija vladisada po rimsko carstvo

^a 2,38 otkupil ^b 2,38 Jerusolim Kava značil “kova savo ka ikalol o Jerusolim” il “vov ka anol e Devleso blagoslov thaj naklonost palal ano Jerusolim” (dik Is 52,9). ^c 2,49 Ni li đanen kaj trubul te avav ano čher me Dadeso? Leso dad thaj lesi dej trubuje te đanen i svrha zaki savi bičhaldale le leso Dad taro nebo. Ane 12 berš o Isus o Čhavo e Devleso haljarda (razumisada) kaj o Dol leso pravo Dad (na o Josif, e Marijako rom). ^d 2,51 sa kala lafura garada ane piro ilo Tare sa i Marija so šunda, vačarol pe kaj si sar barvalipe savo voj arakhlja thaj vrednujisada: “Ano šukaripe dija gođi tar sa kala buča”. ^e 2,52 barola ano butđanglipe thaj ano baripe “Avola sa po đanglo i po zuralo.” Kava vačharola pe tar leso mentalno thaj fizičko baripe (rast). ^f 2,52 ano milost ko Dol em ke manuša Kava vačarol taro duxovno thaj društveno rast (baripe). Kava šaj bi vačharola pe: “O Dol blagoslovisada le sa po but em po but, thaj e manuša manglje le sa po but thaj po but.”

dešupandšto berš,^a thaj o Pontije o Pilat o upravniko vladisada ani Judeja, thaj o Irod vladisada ani Galileja, thaj o Filip leso phral vladisada ani Itureja thaj ani Trahonitada, thaj o Lisanije vladisada ani Avilina,^b ² a e šorutne sveštenikura sesa o Ana thaj o Kajafa,^c thaj o Dol bičhalda po lafi e Jovanese e Zaharijase čhave ani pustinja. ³ O Jovane delo taro than di ko than tare solduj riga tari len e Jordanesi, vačarindoj kaj e manuša trubul te irin pe tar pe grehura thaj te aven ko Dol te oprostil lenđe, thaj te krstin pe. ⁴ Sar so pisisada o proroko o Isaija, o Jovan sasa:

“O glaso so dol vika ani pustinja:
 ‘Čeren o drom e Rajose!
 Ravnin lese o drom!’^d
⁵ Sa e doline te pherdon,
 thaj sa e gore thaj e bregura nek
 ravnin pe,^e
 thaj sa e bande droma te
 aven prava,
 a e bilače droma te aven
 ravnome.^f
⁶ Thaj sa e manuša ka dičen e
 Devleso spasenje!’”^{*}
⁷ O Jovane vačarda e manušende
 save avena te krstil len: “Tumen
 e sapeso Čhave!^g Ko vačarda
 tumende kaj šaj te našen tare
 Devlesi holi so avol?^h ⁸ Sikaven
 tumare đuvdimasa thaj tumare

^a 3,1 Pale amaro kalendari ano 27 il 28 berš. ^b 3,1 O Irod, o Filip thaj o Lizani je sesa “tetratura”. Lafi “tetrarh” odnosil pe po manuš tari vlada savo vladila pe nesavo kotor taro Rimsko carstvo. Di jekh tetrarh sasa taro autoritet e rimskone caroso. O carstvo e Irodeso o “Baro”, savo sasa caro ko vreme e Isuseso bijandipe, sasa ulado ke štar kotora pale leso meripe, a gole kotorencar vladisade lese čhave sar “tetratura” il “vladarura taro štarto kotor”. Sa jekh kotor sasa le jekh il po but cikne kotora save akhardona provincije, sar so sesa i Galileja thaj i Samarija. ^c 3,2 a e šorutne sveštenikura sesa o Ana thaj o Kajafa “Kana o Ana thaj o Kajafa kandije solduj sar baresveštenkura.” O Ana sasa barosvešteniko, a e jevreja gija pinđarena sa le čak i kana e Rimljanura čute lese đamutre, e Kajafa, te zamenil le sar barosvešteniko. ^d 3,4 E manuša kava čeren gijate so pokajin pe za ke pe grehura: “Pripremin tumen te šunen e Rajoso lafi kana ka avol” il “Pokajin tumen em aven spremna o Rajo te avol.” ^e 3,5 “von ka ravnin svako dolina thaj brego” il “von ka crden sa so si bango ko drom” ^f 3,5 Kana e manuša čeren o drom e carose savo avol, peraven e uče thana thaj pheren e hva te šaj o drom avol lačo. Kava si kotor tar jekh metafora savi počnisada ko stih angleder kalestar. ^{*} 3,6 Is 40,3–5 ^g 3,7 bi šukar manušalen. ^h 3,7 O Jovan ukoril la sa e narodo, golese so rodije te krstil len sar te ni kaznil len o Dol, al von ni ačhile te čeren grehura: “Našti gija te našen tare Devleso gnjev” il “Našti našen tare Devleso gnjev gijate samo so ka aven krstime.”

bućencar kaj irisajljen taro greh
thaj aviljen anglo Dol!^a Ma
hohaven tumen golesa so vačaren:
‘Amaro Dad si o Avraam^b!’ Golese
vačarav tumenđe kaj o Dol šaj
tar kala bara vazdol čhaven e
Avraamese. ⁹ Golese kaj o tover
tare Devleso sudo ačhol ano kaš
karo koreno,^c thaj svako kaš savo
ni bijanol šukar bijandipe ka činol
pe, thaj ani jag ka čhudol pe.”

¹⁰ Thaj e manuša pučhlje e
Jovane: “So te čera?”

¹¹ A o Jovane vačarda lenđe:
“Kas isi duj fistanura nek dol jekh
kolese so najle nijekh, thaj kas isi
hamase nek dol okole kas naj.”

¹² Avile te krstin pe thaj i e
carincura thaj pučhlje le: “So te
čera amen?”

¹³ A o Jovane phenda lenđe: “Ma
manden po but nego so vačardo si
tumenđe taro vlast.”

¹⁴ A e vojnatura pučlje le: “Amen
so te čera?”

Thaj vačarda lenđe o Jovane:
“Khanikastar ma len silasa e pare
thaj ma čeren hohajpe pe nikaste^d
thaj aven bahtale okolesa kobor
počinen tumen.”

¹⁵ E manuša ađučarde e Mesija i
savore pučlje pe ane pe ile naj li o
Jovane o Mesija. ¹⁶ Thaj o Jovane
vačarda savorende: “Me krstiv
tumen pajesa, al avol khoni savo
si po baro mandar, kase naj sem
dostojno lese sandale te putrav.^e
Vov ka krstil tumen e Svetone
Duxosa thaj jagasa.^f ¹⁷ Le isi vila^g
ane vasta, thaj ka čistil o gumno^h

^a **3,8** Ano original ačhol: Bijanen bijandipe savo si dostojno ko obraćenje. Ke akaja metafora o ponašanje e manušeso uporedil pe e bijandimasa. Sar tare luluda so ađučarol pe bijandipe savo si lačo za ki lači vrsta, taro manuš savo vačarol kaj pokajisajlo lestar ađučarol pe te živil sar o Dol so rodol lestar. ^b **3,8** Mislisade kaj o Dol ni ka kaznil len golese so si o Avraam lendi kuštik. ^c **3,9** O tover kate metafora zaki kazna savi sigate ka avol: “O Dol si sar manuš savo čuta po tover po koreno e kaštengo.” ^d **3,14** *ma čeren hohajpe pe nikaste* Il “ma optužin nikas hohavne te bi dobina pare lendar.” ^e **3,16** Te putren pe e pertle tare sandale sasa bući e robosi. O Jovane vačarda kaj okova savo avol si gači baro kaj o Jovane naj vredno ni leso robo te avol. ^f **3,16** *jagasa* “Jag” si metafora il za ko (1) sudo il (2) pročišćenje. ^g **3,17** Kava si alati savesa čhudola pe o div ano vazduho te bi odvojila pe i pleva taro div. E zrnura si po phare pa perena tele, a e pleva em okova so naj div letil e balvaljasa. Kava alati si slično sar e grabulje. ^h **3,17** Gumno si than kaj o div čhuval pe te spremil pe za čistipe. “Čistil pe” gumno značil te završil pe o čistipe e diveso: “te završil piro čistipe taro div”

i ka čidol o điv an po ambari, a i pleva ka phabarol jagasa savi ka phabol thaj ni ka ačhol.”^a ¹⁸Thaj gija but aver lafura^b vačarda o Jovane e narodose sar te teril len te pokajin pe thaj phenda lenđe o Lačho lafi.

¹⁹Thaj o Jovane prekorisada e Irode e vladare tari Galileja golese so lija romnjaće pe phralese romnja e Irodijada,^c thaj zbog but bi lačhe buča so čerda ²⁰pale sa gova o Irod i kava phenda: “Čhuven e Jovane ano phanglipe.”

O Jovane krstil e Isuse

(Mt 1,1–17; 3,13–17; Mk 1,9–11; Jn 1,32–34)

²¹Thaj kana o Jovane krstisada sa e manušen, thaj i o Isus krstisajlo, i dok o Isus molisajlo, putajlo o nebo, ²²thaj o Sveti Dux ulilo pe leste ano oblik sar golubo, thaj šundilo glaso taro nebo: “Tu san

mo čhavo o manglo. Tu san pale mingro manglipe!”

E kuštika e Isuse Hristese

(Mt 1,1–17)

²³Thaj e Isuse sasa le paše tranda berš kana počnisada pi buči^d thaj e manuša smatrisade kaj si o Isus, čhavo e Josifeso.

O Josif sasa čhavo e Ilijaso.

²⁴O Ilija sasa čhavo e Matataso,

O Matat sasa čhavo e Levijaso.

O Levi sasa čhavo e Melhijaso.

O Melhi sasa čhavo e Janejaso.

O Janej sasa čhavo e Josifeso.

²⁵O Josif sasa čhavo e Matatijaso.

O Matatij sasa čhavo e Amoseso.

O Amos sasa čhavo e Naumeso.

O Naum sasa čhavo e Eslijaso.

O Eslija sasa čhavo e Nangejeso.

²⁶O Nangej sasa čhavo e Maateso.

O Maat sasa čhavo e Matatijaso.

O Matatij sasa čhavo e Semeinaso.

O Semein sasa čhavo e Josiheso.

^a 3,17 O Jovane vačarol taro Hrist savo avol te sudil sar te phene kaj si vov zemljoradniko savo si spremno te delil e zrnura taro điv tari pleva: “a vov ičarol i vila golese so si spremno” il “vov si spremno te sudil sar o zemljoradniko spremno te vejil o điv”. ^b 3,18 opomene ^c 3,19 pe phralese romnja e Irodijada O Irod Antipas mukhlja pe prvone romnja thaj lija pe phralese romnja e Irodijada, savi sasa romni lese phrales i Filipesi I (dik Mt 14,3; Mk 6,17). Mojsijaso si zakono ano 3. Mojs 18,16; 20,21

zabranisada manušese te lol romnjaće pe phralese romnja dok si o phral vađi đuvdo. ^d 3,23 pi buči sar Mesija

O Josih sasa čhavo e Jodaso.
²⁷ O Jod sasa čhavo e Joananaso.
 O Joanan sasa čhavo e Risaso.
 O Risa sasa čhavo e Zorovaveleso.
 O Zorovavel sasa čhavo e
 Salatiilaso.
 O Salatiil čhavo e Nirijaso.
²⁸ O Niri sasa čhavo e Melhijaso.
 O Melhije sasa čhavo e Adijeso.
 O Adija sasa čhavo e Kosamaso.
 O Kosam sasa čhavo e
 Elmadameso.
 O Elmadam sasa čhavo e Iroso.
²⁹ O Ir sasa čhavo e Isuseso.
 O Isus sasa čhavo e Eliezereso.
 O Eliezer sasa čhavo e Jorimaso.
 O Jorim sasa čhavo e Matatoso.
 O Matat sasa čhavo e Leviso,
³⁰ O Levi sasa čhavo e Simeoneso,
 O Simeon sasa čhavo e Judaso.
 O Juda sasa čhavo e Josifeso.
 O Josif sasa čhavo e Jonameso.
 O Jonam sasa čhavo e Eliakimeso.
³¹ O Eliakim sasa čhavo e
 Melejeso.
 O Meleja sasa čhavo e Menaso.
 O Mena sasa čhavo e Matateso.
 O Matata čhavo e Nataneso.
 O Natan sasa čhavo e Davideso.
³² O David sasa čhavo e Jesejaso.
 O Jesej sasa čhavo e Jovideso,
 O Jovid sasa čhavo e Voozeso.
 O Vooz sasa čhavo e Salmoneso.
 O Salmon čhavo e Naasoneso.

³³ O Naason sasa čhavo e
 Aminadaveso.
 O Aminadav sasa čhavo e
 Admineso.
 O Admin sasa čhavo e Arinijeso.^a
 O Arni sasa čhavo e Esromeso.
 O Esrom sasa čhavo e Fareseso.
 O Fares sasa čhavo e Judaso.
³⁴ O Juda sasa čhavo e Jakoveso.
 O Jakov sasa čhavo e Isakoso.
 O Isak sasa čhavo e Avraameso.
 O Avraam sasa čhavo e Tarajeso.
 O Tara sasa čhavo e Nahoreso
³⁵ O Nahor sasa čhavo e Seruheso,
 O Seruh sasa čhavo e Ragaveso.
 O Ragav sasa čhavo e Falekoso.
 O Falek sasa čhavo e Evereso.
 O Ever sasa čhavo e Salaso.
³⁶ O Sala sasa čhavo e Kainameso.
 O Kainam sasa čhavo e
 Arfaksadeso.
 O Arfaksad sasa čhavo e Simeso.
 O Sim sasa čhavo e Nojeso.
 O Noje sasa čhavo e Lamehoso.
³⁷ O Lameh sasa čhavo e
 Matusalaso.
 O Matusala sasa čhavo e Enoheso.
 O Enoh sasa čhavo e Jareteso.
 O Jaret sasa čhavo e Maleleileso.
 O Malaleil sasa čhavo e
 Kainameso.
³⁸ O Kainam sasa čhavo e
 Enoseso.
 O Enos sasa čhavo e Siteso.

^a **3,33** Umesto “čhavo e Admineso, čhavo e Arinijeso” nesave grčka rukopisura pisin samo “čhavo e Arameso”.

O Sit sasa čhavo e Adameso.
O Adam sasa čhavo e Devleso.

O beng iskušil e Isuse

(Mt 4,1–11; Mk 1,12–13)

4¹ O Isus pherdo Dux Sveti irisajlo tari len i Jordan, thaj inđarda le o Duxo ani pustinja ² thaj saranda đive o beng iskušisada le. Thaj gola đive khanči ni xalja, thaj kana nakhle e saranda đive, vov bukhajlo.

³ Thaj vačarda lese o beng: “Te san e Devleso Čhavo phen kale barese te avol mangro.”

⁴ Thaj o Isus phenda lese: “Ano Sveto Lil ačhol: ‘O manuš ni ka avol đuvdo samo taro mangro.’”^a

⁵ Thaj ikalda le o beng ko učo than thaj sikada lese sa e carstvura ki phuv tari jekh drom. ⁶ Thaj o beng vačarda lese: “Tuče ka dav sa kava lengo zuralipe thaj i slava, golese kaj mande dija pe, thaj me ka davla kase mangav. ⁷ Tu ako pere angle mingre koča sa čiro ka avol.”

⁸ Thaj o Isus vačarda lese: “Ano Sveto Lil ačhol: ‘Per ke koča e Rajose e Devlese čirese, thaj lese jekhese kande.’”^b

⁹ Thaj inđarda le ano Jerusalm, čuta le najučeste po Hramo, thaj vačarda lese: “Te san e Devleso

Čhavo, čhude tu katar tele,
¹⁰ golese kaj ano Sveto Lil ačhol: ‘Vov ka phenol pe melekurende te aračhen tut.’

¹¹ Thaj: ‘ka lol tut ke vasta te ma čalave tut ko bar će pingresa.’”^c

¹² Thaj o Isus vačarda lese: “Ano Sveto Lil si vačardo:

‘Ma iskuši e Rajo e Devle čire.’”^d

¹³ Thaj kana ačhile sa e iskušenjura, o beng đelo lestar di aver nesavo vreme.

O Isus sikavol ani Galileja

(Mt 4,12–17; Mk 1,14–15)

¹⁴ Thaj irisajlo o Isus ano zuralipe e Duxoso ani Galileja, thaj o lafi lestar đelo pe sa e thana. ¹⁵ Thaj sikada ane lenđe sinagoge, thaj savore šukar lestar vačarde.

E Isuse traden taro Nazaret

(Mt 13,53–58; Mk 6,1–6)

¹⁶ Thaj avilo ano foro Nazaret kaj barilo, ko savato palo adeti piro đala sa ani sinagoga, thaj uštalo te čitil. ¹⁷ Thaj dije le o Lil e prorokoso e Isaijaso, putarda o Lil thaj arakhlja than kaj sasa pisimo:

¹⁸ “O Dux e Rajoso si pe mande, golese kaj pomazisada man thaj bičhalda man

^a 4,4 5. Mojs 8:3

^b 4,8 Pnz 6:13

^c 4,11 Psalam 91,11–12

^d 4,12 Pnz 6,16

te anav o Lačo lafi
e čororende,
te vačarav e phanglende kaj ka
aven oslobodime,
thaj e korende kaj ka dičen,
thaj e mučime ka aven mekhle,
¹⁹ te vačarav taro lačo berš taro
milost e Rajoso.”^a

²⁰ Thaj phanglja o Lil thaj dija
e slugase, pale gova bešlo. Thaj
savore ani sinagoga dikhlje ane
leste: ²¹ Thaj o Isus lija te vačarol
lende: “Avđive, kava so šunden
taro Lil pherdilo”.

²² Savorende sasa šukar, thaj sesa
bahtale kale šukar lafesa so ikילו
andaro leso muj, thaj pučlje pe:
“Naj li kava e Josifeso čhavo?”

²³ Thaj o Isus vačarda lende:
“Čače, tumen mande ka vačaren
kaja poslovica: ‘Lekarona, sastar
korkore tut!’ So šundam kaj čerdan
ano Kafarnaum čher i kate ane
čo than kaj bariljan.” ²⁴ Tegani
vačarda: “Čače vačarav tumende,
nijekh proroko naj manglo ano po
than kaj barilo.”

²⁵ A čače vačarav tumende: “But
đuvlja kase roma mule sesa ano
Izrael ano vreme e Ilijaso kana
o bršind ni pelo^b trin berš thaj
šov čhon thaj sasa baro bukhalipe
pe sa i phuv. ²⁶ A o Ilija ni sasa
bičhald o ni jekhaće lendar, sasa

bičhald o ke abandijengo foro
Sarepta pašo Sidon ki jekh đuvli
kaso rom mulo.* ²⁷ Thaj but sesa
gubava ano Izrael ko vreme e
prorokoso e Jelisijeso, thaj khoni
ni thodilo lendar, nego thodilo o
Neman Sirijančo.”*

²⁸ Thaj savore ani sinagoga
pherdile holi kana kava šunde.

²⁹ Thaj uštile thaj tradije le avral
taro foro, thaj inđarde le ko brego
najuče kaj sasa čerdo lengo foro te
čhuden le odupral natele. ³⁰ A o
Isus nakhlo maškar lende, thaj
đelo pire dromesa.

O Isus ikalol e demone taro manuš

(Mk 1,21–28)

³¹ Pale gova, o Isus ulilo ano
Kafarnaum ano foro Galilejsko,
thaj sikada ko đive e savatoso.

³² Thaj čudisajle lese sikaimasa,
golese kaj leso vačaripe sasa zuralo.

³³ Gothe ani sinagoga sasa manuš
ane kaste sasa e benga, thaj dija
vika: ³⁴ “So mande amendar, Isuse
taro Nazaret? Aviljan li te mudare
amen? Đanav ko san tu: Sveco
e Devleso!”

³⁵ Thaj o Isus dija vika pe leste:
“Phande čo muj, thaj iklji lestar!”
Thaj perada o beng e manuše

^a 4,19 Isaija 58,5–6; 61,1–2
phanglilo”. * 4,26 1. Car 17

^b 4,25 o bršind ni pelo Ano original ačhol: “o nebo
* 4,27 2. Car 5,1–14

angle sa e manuša, thaj o beng iklilo lestar, thaj khanči ni čerda lese bilače.

³⁶Thaj ane savorende avili i dar thaj čudisajle, thaj jekh averese vačarde: “Save si kala lafura! Ano autoritet thaj ano zuralipe vačarol e bengende te ikljon, thaj von ikljen!” ³⁷Thaj đelo o lafi lestar ane sa e pašutne thana.

O Isus sastarol buten

(Mt 8,14–17; Mk 1,29–34)

³⁸O Isus uštilo gothar andari sinagoga thaj avilo ano čher e Simoneze, a e Simoneze sasuja sasa la bari jag, thaj rodi je lestar te vazdol la. ³⁹Thaj o Isus ačhilo paše late, pretisada e jagaće, thaj i jag mukhlja la. Sigate uštili thaj kandija len.

⁴⁰Thaj kana pelo o kham, savoren save sesa len nasvale tare sa đi jekh nasvalipe ande len angle leste, a vov pe savorende čuta pe vasta, thaj sastarda len. ⁴¹Thaj e benga iklile tare pherdo thaj di je vika thaj vačarena: “Tu san o Čhavo e Devleso!” Thaj darada len te ma vačaren khanikase golese kaj đanglje kaj si vov o Hrist.

⁴²Thaj kana iklilo o đive, iklilo thaj đelo ani pustinja, thaj e

manuša rodi je le, thaj avile leste, thaj manglje te ačhaven le te ma đal lendar. ⁴³A o Isus vačarda lende: “Trubul ane avera forura te vačarav o Lačho lafi taro carstvo e Devleso, golese sem bičhald.” ⁴⁴Thaj ni ačhada te vačarol ane sinagoge ani Judeja.

O Isus akharol e anglune sikaden

(Mt 4,18–22; Mk 1,16–20)

5¹O Isus jekh drom kana ačhilo pašo Galilejsko jezero^a, paše leste čidije pe but manuša, te šunen o lafi e Devleso, ²thaj dikhlja duj čamcura kaj ačhen ko than, a e manuša save dolen mače iklile lendar thaj thode e mreže. ³Thaj o Isus di ja ano čamco savo sasa e Simonezo, thaj pučlja le te crden le zala ano paj. Thaj bešlo thaj sikada e manušen taro čamco.^b

⁴Kana ačhilo te vačarol e manušenje, vačarda e Simoneze: “Đa ko hor paj, thaj čhude e mreže čire, thaj dol mačhen”. ⁵Thaj o Simon vačarda lese: “Rajo! Sa i rat čerdam buči, thaj khanči ni doldam, al palo čiro lafi ka čhudav e mreže.” ⁶Thaj čerde gova thaj dolde bute mačhen, thaj e mreže li je te pharadon. ⁷Thaj vastesa di je vika pe amalen save sesa ane aver

^a 5,1 *Galilejsko jezero* aver alav pašo Genisaretsko jezero ^b 5,3 *Thaj bešlo thaj sikada e manušen taro čamco* Taro but narodo savo sasa ki obala, o Isus morajlo te bešol ko čamco i odural te sikavol len.

čamco te ikalen e mreže, thaj avile, thaj pherde solduj čamcura gija so lije te pherdon paj taro pharipe e mačhengo.

⁸ Kana dikhlja o Simon Petar, pelo ke pe koča angle Isusese pingre thaj vačarda: “Đa mandar, Rajo! Me sem grešno manuš.”

⁹ Golese kaj dolda le dar thaj savoren save sesa lesa tare but mačhe so doldepe. ¹⁰ A gija dolda i dar e Jakove thaj e Jovane e čhaven e Zevedejevese, so sesa amala e Simonesa. Thaj o Isus vačarda e Simonese: “Ma dara, od akana ka dole e manušen.”^a

¹¹ Thaj ikalde e čamcura ki phuv, ačhade sa thaj đele pale leste.

O Isus sastarda e gubavco

(Mt 8,1–4; Mk 1,40–45)

¹² Thaj kana sasa o Isus ane jekh foro, thaj dik, manuš sa ani guba (nasvalipe pi koža), kana dikhlja e Isuse pelo angle leste mujesa đi ki phuv, molisada le thaj vačarda: “Rajo! Ako mande šaj te sastarema!”

¹³ O Isus vazdija po va dolda le, thaj phenda: “Mangav. Av thodo!” Thaj o nasvalipe tar lesi koža sigate crdija pe. ¹⁴ Thaj o Isus vačarda

lese ma te vačarol khanikase: “Đa thaj sikado e sveštenikose, thaj inđar kurbano sar so vačarda o Mojsije an po zakono, golese kaj sastiljan te bi avola tu dokaz angle manuša.”^{*}

¹⁵ A taro Isus o lafi sa pobut šundilo thaj e manuša sa pobut čidijepe te šunen le thaj te sastarol len tar lengo nasvalipe. ¹⁶ A vov đelo ke thana kaj naj khoni thaj molisajlo.

O Isus sastarol e manuše savo našti phirol

(Mt 9,1–8; Mk 2,1–12)

¹⁷ O Isus jekh đive sikada ano jekh čher, thaj gothe bešle e fariseja thaj e učitelja taro Mojsijaso zakono save avile tare sa e gava andari Galileja thaj i Judeja thaj andaro Jerusolim. A i zor e Rajosi sasa pe leste te bi vov sastarola.

¹⁸ Thaj dik, e manuša ande ano than e pašljimaso e manuše savo našti phirol, thaj rodije sar te anen le thaj te mučhen le anglo Isus.

¹⁹ Thaj kana ni arakhlje kotar te anen le tare but manuša, uštile po čher thaj taro tavano mukhlje le sa e thanesa kaj pašlilo ko maškar anglo Isus.

^a 5,10 ka dole e manušen simbolično značil: o Petar te inđarol o Lafi e Devleso e manušende. ^{*} 5,14 3. Mojs 14,2–32

²⁰ Thaj kana dikhlja o pačaipe lengo vačarda lese: “Manušeja, oprostin pe će grehura!”

²¹ Thaj lije ane peste te den gođi e fariseja thaj e učitelja taro Mojsijaso zakono: “Savo si kava savo hulil^a po Dol? Ko šaj oprostil e grehura sem jekh Dol?”

²² Thaj kana o Isus haljarda so von den gođi ane peste, vačarda lenđe: “So den gođi ane tumare ile? ²³ So si po lokho te phenol pe: ‘Oprostin pe e grehura ćire’, il te phenol pe e manušese savo našti phirol: ‘Ušti thaj phir?’ ²⁴ A te đanen kaj isi man vlast, me o Čhavo e Manušeso,^b ki phuv te oprostiv e grehura, me ka sikavav tumenđe mi zor.” Irisajlo premalo manuš savo naštine te phirol thaj phenda: “Tuće phenav: ‘Ušti thaj le ćo than kaj pašliljan thaj đa ane ćo čher.’”

²⁵ Thaj sigate uštilo angle lende, thaj lija po than kaj pašlilo, thaj đelo pese čhere hvalindoj e Devle.

²⁶ Thaj savore sesa radosna, thaj hvalisade e Devle, pherdile dar thaj vačarde: “Čudo dikhljam avđive!”

O Isus akharol e Levi (Mateje)

(Mt 9,9–13; Mk 2,13–17)

²⁷ Thaj pale gova iklilo, thaj dikhlja e carinco^c savo akhardola Levi sar bešol ki carina, thaj vačarda lese: “Av pale mande.”

²⁸ Thaj o Levi uštilo, ačhada sa thaj đelo pale leste.

²⁹ E Isusese čerda o Levi ano po čher baro hape, gothe sesa but carincura thaj avera manuša bešle lesa ko astali.

³⁰ E fariseja thaj maškar lende nesave učitelja tare Mojsijaso zakono lije te den vika thaj te vačaren lese sikadenđe: “Sose xan thaj pijen e carincurencar thaj e grešnikurencar?”

³¹ Thaj o Isus vačarda lenđe: “Ni trubul e sastenđe doktora, e nasvalenđe trubul. ³² Me ni aviljem

^a 5,21 hulil značil “vredil” ^b 5,24 O Isus korkoro pes akharol “o Čhavo e Manušeso”.

^c 5,27 E Jevreja mrzisade e poreznikuren golese so e poreznikura sesa Jevreja save čerdile izdajice gijate so sarađujisade e Rimljanurencar save okupirisade o Izrael. Gothe i e poreznikura sesa nepoštena, čorena tare Izraelcura pare.

te akharav e pravednikuren^a
 aviljem te akharav e grešnikuren
 ko pokajipe.”

E Isuse pučen bašo post

(Mt 9,14–17; Mk 2,18–22)

³³ A von vačarde lese: “Sose e
 Jovanese sikade postin thaj molin
 pe e Devlese, gija thaj e farisejska
 sikade, a čire xan thaj pijen?”

³⁴ A o Isus vačarda lenđe: “Šaj li
 čhuve e manušen so avile ko abav
 te postin a lencar si o terno kaso si
 o abav? ³⁵ Ka avol o đive kana ka
 len lendar e terne, tegani i von ka
 postin ane gola đivesa.”

³⁶ Thaj vačarda lenđe i paramič:
 “Khoni ni čhuvol kotor taro nevo
 fostano po purano fostano, golese
 kaj i o nevo ka pharadol, thaj o
 kotor taro nevo fostano ni ačhol
 šukar ko purano. ³⁷ Thaj khoni
 ni čhorol nevi mol ane purane
 morčha, golese kaj i nevi mol ka

pharavol e morčha thaj ka čhordol
 i mol, a e morčha ka pharadon.^b

³⁸ Golese i nevi mol čhuvol pe ane
 neve morčha. ³⁹ Thaj khoni ko
 pilja i purani mol ni mandol nevi
 golese kaj phenol: ‘I purani si po
 šukar.’”^c

O Isus po baro taro savato

(Mt 12,1–8; Mk 2,23–28)

6 ¹ Ke jekh savato o Isus nakhlo
 maškaro điv, lese sikade lije o
 điv, morde vastencar thaj xalje.*

² Nesave fariseja vačarde: “Sose
 čeren okova so ni trubul ko savato
 pale Mojsijaso zakono?”^d

³ Thaj o Isus vačarda lenđe:
 “Ni li čitisaden ano Lil* so čerda
 o David thaj okola so sesa lesa
 kana bukhajlo? ⁴ Dija ano čher e
 Devleso,^e lija e mangre save čute
 pe bašo kurbano, save šajine te xan
 samo e sveštenikura o David xalja,
 thaj dija kolende so sesa lesa.”[”]

^a 5,32 Kola saven o Dol prihvati

^b 5,37 I nevi mol našti čhuvol pe ani purani
 morčhi golese kaj i nevi mol šuvljol thaj buljol i tegani bi pharavola i purani morčhi.

^c 5,39 Kaja metafora razlikujil o purano sikajipe e verskone vođengo taro nevo sikajipe
 e Isuseso. Poenta si ane gova kaj e manuša save siklile ko purano sikajipe naj voljna te
 šunen nevo sikajipe savo o Isus sikavola. ^{*} 6,1 5. Mojs 23,25 ^d 6,2 E fariseja

dikhlje čak i o moripe o điv vastencar sar bari buči ko savato savi ni trubuje te čeren
 pale Mojsijaso zakono. ^{*} 6,3 1. Sam 21,1–6 ^e 6,4 O “Šatori e sastankoso” ^{*} 6,4
 1. Sam 21,1–7

⁵Thaj o Isus vačarda lenđe: “Me o Čhavo e Manušeso^a sem po baro i taro savato.”

O Isus sastarol ko savato

(Mt 12,9–14; Mk 3,1–6)

⁶A ko aver savato, o Isus dija ani sinagoga thaj lija te sikavol. Gothe sasa jekh manuš kaso desno va sasa šuko. ⁷E učitelja tare Mojsijaso zakono thaj e fariseja dikhlje palo Isus na li ko savato ka sastarol, te bi čerena le bande.

⁸Al o Isus đanglja so von den godi, thaj vačarda e manušese so sasa leso va šuko: “Ušti thaj ava akari ko maškar!” O manuš uštilo thaj ačhilo angle savorende.

⁹Thaj o Isus vačarda lenđe: “Te pučav tumen: Ko savato li šaj čerolpe šukar il bilače? Te aračhol pe o đuvdipe il te mudarol pe?” Thaj von khanči ni vačarde.

¹⁰Dikhlja savoren so sesa gothe thaj vačarda e manušese: “Sikav čo va.” Vov gija i čerda, thaj leso va sastilo. ¹¹A e fariseja thaj e učitelja tare Mojsijaso zakono pherdile bari holi, thaj vačarde jekh averese so te čeren e Isusesa.

O Isus akharol e Dešudujen apostoluren

(Mt 10,1–4; Mk 3,13–19)

¹²Gola đivesa, o Isus iklilo ko brego te molil pe e Devlese, thaj sasa sai rat ano molipe e Devlesa. ¹³Thaj kana sasa đive, akharda pe sikaden, thaj lendar birisada Dešudujen thaj akharda len apostolura:

¹⁴e Simone kas akharda Petar, e Andrija lese phrale, e Jakove thaj e Jovane, e Filipe thaj e Vartolomeje, ¹⁵e Mateja thaj e Toma, e Jakove e Alfejeveso čhavo, thaj e Simone savo sasa Pobunjeniko,^b ¹⁶e Juda e Jakoveso, thaj e Juda e Iskariotskone, savo izdajisada le.

O Isus sikavol taro blagoslov thaj taro pharipe

(Mt 4,23–25; 5,1–12)

¹⁷O Isus ulilo taro brego pe Dešudujencar thaj ačhilo ko ravno

^a 6,5 O Isus korkoro pes akharol o “Čhavo e Manušeso”. ^b 6,15 Pobunjeniko (“Zilot”) savo uštilo protiv o rimsko vlast.

than, thaj but sikade lese, thaj but manuša andari sa i Judeja thaj taro Jerusalam, thaj taro foro Tir em taro foro Sidon thaj pašutne thana save si pašo more. ¹⁸ Von avile te šunen le thaj te sastardon taro piro nasvalipe, a sastardile i kola save sesa mučime tare bengi. ¹⁹ Thaj sa e manuša rodije te dolen pe po Isus, golese kaj lestar ikljola zor, thaj sastardona savore.

²⁰ Thaj o Isus dikhlja an pe sikade thaj vačarda:

“Blagoslovime sen tumen save sen čore,
golese kaj si tumaro o Carstvo e Devleso.

²¹ Blagoslovime sen tumen save sen bukhale,
golese kaj ka čaljon.

Blagoslovime sen tumen save roven akana,
golese kaj ka asan.

²² Blagoslovime sen kana e manuša ni manden tumen, thaj kana čhuden tumen thaj lađaren tumen, thaj tumaro alav ni manden sar e bi lačhengo golese so pačan an mande ano Čhavo e Manušeso.^a

²³ Radujin tumen ane gova ðive thaj čhelen, thaj dik, bari si tumari

plata ko Dol. Golese kaj gija čerde e prorokurende lende paradada.

²⁴ Al jao tumende tumen e barvale, golese kaj lijen tumari uteha.

²⁵ Jao tumende save sen akana čale,
kaj ka bukhavon.

Jao tumende save akana asan,
golese so ka aven bibahtale thaj ka roven.

²⁶ Jao tumende kana sa e manuša vačaren sa šukar tumendar,
golese kaj gija vačarde šukar tare hohavne prorokura lende paradada!”

Manden tumaren dušmajen

(Mt 5,38–48; 7,12)

²⁷ “Tumende vačarav save šunen: Manden tumaren dušmajen! Šukar čeren kolende save mrzin tumen!

²⁸ Blagoslovin kolen save den tumen armaja! Molin tumen e Devlese kolende save bilače čeren tumencar. ²⁹ Savo čalavol tut pi čham, iri lese aver, thaj savo mandol tutar o ogrtači, de le čo fostano. ³⁰ De svakone okova so rodol tutar, thaj te lija tutar ma rode palal. ³¹ Gova so manden te čeren e manuša tumende tumen čeren lende!

^a 6,22 Kana phenol Čhavo e Manušeso vačarol korkoro pestar.

³²Thaj ako manden samo okolen save tumen manden, savi si tumari hvala? Golese kaj čak i e grešnikura^a manden okolen ko len mandol. ³³Thaj te čeren šukar kolende save tumende čeren šukar, savi si tumari hvala? Golese kaj i e grešnikura čeren gija. ³⁴Thaj ako den zajam okolende savendar adučaren te irin o zajam, savi si tumari hvala? Golese kaj e grešnikura e grešnikurende den zajam te len palem gači.

³⁵Thaj manden tumare dušmanuren, čeren lende šukar, thaj den zajam te ni manden khanči golese, thaj ka avol tumen bari plata, thaj ka aven čhave^b e Najbare Devlese,^c golese kaj si vov šukar^d e nezahvalnonende thaj e bi lačhende. ³⁶Golese aven milosrdna sar so si tumaro Dad taro nebo milosrdno.^e”

O Isus sikavol te na osudi averen

(Mt 7,1–5)

³⁷“Ma sudin, thaj ni ka aven sudime. Ma osudin, thaj ni ka aven osudime. Oprostin, thaj ka oprostilpe tumende. ³⁸Den, thaj ka dolpe tumende. Pobari mera thaj popherdi ka dodolpe tumende ane tumare vasta. Golese save merasa merin gači ka irilpe tumende.”^f

³⁹Thaj vačarda lende paramič: “Šaj li o koro e kore te inđarol? Na li solduj ka peren ani rupa?

⁴⁰Nijekh sikado naj pobaro tar po učitelji. Kana ka sikljol sa, ka avol sar po učitelji.^g

⁴¹Sose diče i treska ane će phralesi jakh, a o kaš ani čiri jakh ni diče? ⁴²Sar šaj vačare će phralese: ‘Phrala, ač te ikalav i treska andari čiri jakh,’ a čiro kaš ani čiri jakh ni diče?

^a **6,32** Ponekad o lafi “grešnikura” koristisade e religiozna manuša sar e farizeja e manuše save ni ičarde o zakono gija sar e farizeja so mislisade kaj trubul. Izraz “grešniko” koristisada pe baše manuša save smatrisajle po bare grešnikura tare avera manuša. Na primer, gija dena vika e poreznikuren thaj prostitutken. ^b **6,35** *ka aven čhave e Najbare Devlese* so značil te sikava e Devlese osobine thaj e Devleso karakteri. ^c **6,35** *e Najbare Devlese* nazivil pe e Devlese. Sikavol pe lesi veličina i avtoritet. Kava lafi si slično sar “suvereno” il “vrhovno”. Gova značil “Najbaro Dol” il “Najvrhovno deno” il “Dol savo si embaro savorendar” ^d **6,35** *šukar* O Dol dol milost gija so dol šukaripe kolende save ni zaslužin. ^e **6,36** *milosrdno* O Dol dol milosrde gija so ni dol kazna kolende save zaslužin. ^f **6,38** O Dol si sar šukar trgovco e divesa savo čhuvol pobut o div thaj tresil le em čhuvol gači te čhordol tari mera, gači but ka dol tumen. ^g **6,40** Manuš mora te dičhol šukar ko ka avol leso učitelji, golese so ka avol sar leste. Al te o učitelji ni sikavol šukar (golese kaj si duxovno koro), ka avol hohado o sikado.

Dujemujengo! Ikal angleder čiro kaš andari čiri jakh, pa ka diče te ikale će phralese i treska andari jakh.”

Kaš thaj leso bijanipe

(Mt 7,17–20; 12,34–35)

⁴³ “Golese kaj naj šukar kaš savo bijanol bilačo bijanipe, ni bilačo kaš savo bijanol šukar bijanipe.

⁴⁴ Golese sa e kašta pindardon pale lengo bijanipe. Golese kaj i smokve thaj i drakh ni čiden pe tare kangre. ⁴⁵ E šukare manuše isi šukar ano ilo, i gija, lestar ikljol šukar, a bilačo manuš andar po ilo ikalol bi lačhipe, golese kaj andaro muj leso ikljol okova sosa si pherdo leso ilo.”

E Isuseso sikaibe si šukar temelji

(Mt 7,24–27)

⁴⁶ “A sose akharen man: ‘Rajo! Rajo!’, a ni čeren sa so vačarav tumende? ⁴⁷ Ka vačarav tumende savo si kova savo avol ke mande thaj šunol me lafura thaj čerol len: ⁴⁸ Vov si sar manuš savo čerol po čher, pa hunol rupa thaj čalavol

temelji ko bar, thaj kana aven e paja avol i bari len pe gova čher thaj našti peravol le, golese kaj si leso temelji ko bar. ⁴⁹ A savo šunda a ni čerda, vov si sar manuš savo čerol po čher ki phuv bizo temelji, pe savo avol i len, vov sigate perol, thaj gova čher rumil pe sa.”

E kapetaneso zuralo pačaipe

(Mt 8,5–13; Jn 4,43–54)

7 ¹ Kana vačarda o Isus sa kava angle manuša, đelo ano foro o Kafarnaum. ² Jekhe rimskone kapetano^a sasa jekh sluga savo sasa nasvalo đi o meripe, save vov but manglja. ³ Thaj kana o kapetano šunda e Isuseso,^b bičhalda leste e phuredera e Jevrejende^c te molin le te avol te sastarol lese sluga. ⁴ Von avile ko Isus thaj but molisade le vačarindoj: “Trubul gova te čere lese, ⁵ golese kaj mandol amare manušen, thaj vov pestar čerda amende sinagoga.”

⁶ Thaj o Isus đelo lencar. Thaj kana avile pašo čher, bičhalda o kapetano pe amalen te vačaren lese: “Rajo! Ma čhuv tuče gova pharipe golesa so ka de an mo čher,

^a 7,2 *kapetano* manuš savo komanduil pe šel vojnika ^b 7,3 O kapetano (o šoralo e šelengo) šunda so o Isus sastarda bute manušen, thaj kaj si vov paše, kaj irisajlo ano Kafarnaum. ^c 7,3 O Isus si Jevrejo a o kapetano naj, pa o kapetano dija pe gođi kaj o Isus ka šunol len te molisade le e Jevreja. But droma e rimska vojnika sesa dušmanura e Jevrejende.

golese so me naj sem dostojno te ave tali mi streja.^a ⁷ Golese ni mangljem te avav angle tute kaj naj sem dostojno. Vačar jekh lafi gothar thaj sigate ka sastol mo manglo sluga. ⁸ Golese kaj sem i me manuš tale nekaso avtoritet, thaj isi man tale mande vojnikura, pa vačarav jekhese: ‘Đa!’, thaj đal. Vačarav dujtonese: ‘Av!’, thaj avol. Vačarav me mingre slugase: ‘Čher’, thaj čerol gova.”^b

⁹ Thaj kana šunda gova o Isus, čudisajlo, thaj irisajlo e manušenđe save đe le pale leste thaj vačarda lenđe: “Vačarav tumenđe, vađi ni arakhljem Jevreje ano Izrael kas isi gači pačaipe.”^c ¹⁰ Thaj kana irisajle čhere okola so sesa bičhalde, arakhlje e nasvale sluga saste.

O Isus vazdija tare mule e čhave

¹¹ Na but pale gova, o Isus đelo ano foro savo akhardola Nain,^d thaj đe le sa le se sikade thaj pherdo manuša. ¹² Kana avile pašo vudar e foroso, thaj dik, nesave

terne čhave ikalde mule, jekhore čhave ani dej, savako rom mulo. Pherdo manuša andaro foro đana lasa te prahon e čhave. ¹³ Kana dikhlja la o Rajo, pelo lese žal lače, thaj vačarda lače: “Ma rov!” ¹⁴ Avilo paše, dolda pe ko than kaj pašljardo sasa o mulo čhavo, thaj e manuša save indarena le ačhile. Thaj o Isus vačarda: “Čhaveja! Tuče vačarav, ‘Ušti!’” ¹⁵ O mulo čhavo đuvdilo em bešlo thaj lija te vačarol, thaj o Isus dija le lese dače.

¹⁶ Savore darajle, thaj hvalisade e Devle. Vačarde: “Baro proroko maškar amende!”, thaj: “O Dol avilo te pomognil pire manušenđe.”^e ¹⁷ Kava šundilo taro Isus ani sa i Judeja thaj ane pašutne thana.

O Isus si Mesija a o Jovane čerda lese o drom

(Mt 11,2–11)

¹⁸ Thaj vačarde e Jovanese^f lese sikade sa so o Isus čerda. Thaj

^a 7,6 E Jevreja ne bi đana andre ano čher savo naj jevrejsko te ma bi avena duxovno melale. ^b 7,8 Sar o kapetano so isi le avtoritet te phenol e vojnikurenđe, o Isus isi le avtoritet te phenol e nasvalimase te načhol. ^c 7,9 O Isus očekujisada e Jevreja

te avol len gasavo pačaipe, al naj sasa len. Vov ni očekujisada te avol e abandijen gasavo pačaipe, al palem, kale manuše sasa. ^d 7,11 Kava si pašo than kaj o proroko o Jelisije vazdija tare mule e jekhore čhave angleder but šel berša (dik 2. Car 4,8–37).

^e 7,16 E manuša verovatno dije gođi kaj o Isus sasa baro proroko sar o Ilija il o Jelisije, golese kaj samo von vazdije ani Purano Savez nekas tare mule (1. Car 17,17–24; 2. Car 4,18–37). ^f 7,18 O Jovane o Krstitelji sasa ano phanglipe.

akharda o Jovane pire dujen sikaden ¹⁹thaj bičhaldal len ko Rajo te pučen le vačarindoj: “Tu li san gova save obečisada o Dol kaj trubul te avol, il te adučara avere?”^a

²⁰Thaj avile ko Isus gola duj manuša thaj phende lese: “O Jovane Krstitelji bičhaldal amen tute te puča tut: ‘Tu li san gova save obečisada o Dol kaj trubul te avol, il te adučara avere?’”

²¹A ane gova sato o Isus sastarda buten taro lengo nasvalipe, tar lengo pharipe thaj tare benga, thaj bute koren dija dičhipe. ²²Thaj o Isus phenda e Jovanese sikadende: “Dan thaj vačaren e Jovanese so dikhlien thaj so šunden: e kore dičen, e bande phiren, e gubava thodon, e kašuče šunen, e mule ušten, thaj okolende save si ani potreba vačarol pe o Lačo lafi.

^{b23}Thaj vačaren lese i kava: ‘O Dol blagoslovil okole savo naj sablaznimo zbog mande!’”

²⁴Thaj kana dele e sikade e Jovanese, o Isus lija te vačarol taro Jovane e manušenje: “So ikliljen te dičen ki pustinja? I trska, savi bandol ki barval? Na! ²⁵Il so ikliljen te dičen? Manuše ane barvale fostanura urade? Na! Gasave manuša phiraven barvale fostanura, thaj ano šukaripe bešen ane carska palate. ²⁶Il ikliljen te dičen? Proroko? Va, me phenav tumende vov si po but taro proroko. ²⁷Golese so si o Jovane manuš kastar o Dol vačarda ane piro Sveto Lil:

‘Ak me bičhalav me glasniko
angle tute, savo ka čerol
tuče o drom angle tute.’^{*}

²⁸Vačarav tumende, tare sa e manuša save sesa bijande ni sasa^c

^a7,19 E Jevreja očekujisade o Mesija te avol thaj te avol caro savo ka spasilen len taro rimsko vlast. Ni adučarde te avol samo Spasitelj ano duxo. O Jovane pindarda e proročanstvura taro Mesija sar so si o Is 42,7; 61,1–2 (dik gija Lk 4,18–19). Gija adučarda te avol o Isus caro, thaj e Jovane thaj averen pravednonen manušen ikalola taro phanglipe, thaj te sudil te kaznil e manušen save ni manglje e Mesija (dik e Jovaneso vačaripe ano Lk 3; 9; 16–17), al tare gova vađi khanči ni čerdilo. ^b7,22 Kava so čerda o Isus sikadol kaj si vov o Mesija, sar so an po Lil o proroko Isaija pisisada (Is 29,18–19; 35,5–6; 61,1–2). ^{*}7,27 Mal 3,1 ^c7,28 Ano original ačhol: “maškare bijande tare đuvlja” si metafora “tare sa e manuša save sesa đuvde”.

pobaro taro Jovane o Krstitelji, thaj po baro si lestar o em cikno ano Carstvo e Devleso.”^a

**O Isus sikavol e manušen
kaj trubul te prihvatin
le em e Jovane**

(Mt 11,12–19)

²⁹ Sa e manuša so šunde e Isuse, pa i nesave carincura, pindarde kaj si e Develeso sikaibe šukar thaj krstisajle e Jovaneso krstipe.

³⁰ A e fariseja thaj e učitelja tare Mojsijaso zakono čhudije o plan e Devleso savo sasa lenđe. Thaj von ni manglje o Jovane te krstil len.

³¹ A o Isus vačarda: “Kasa te uporediv akale manušen save si akana đuvde? Thaj so te vačarav lendar? ³² Von si sar manuša^b save bešen ko drom thaj akharen jekh avere thaj vačaren:

‘Bašaldam tumende vesela
đilja,^c

a tumen ni čhelden,
bašaldam tumende
žalosna đilja,
a tumen ni rujen.’

³³ Golese, avilo o Jovane o Krstitelji. Savo ni hal ni mangro ni pijol ni mol, a tumen vačaren: ‘O beng ane leste!’ ³⁴ Aviljem me, o Čhavo e Manušeso, savo hav thaj pijav, a tumen vačaren: ‘Dik manuš halano thaj mato, amal e carinconengo thaj e grešnikurengo!’ ³⁵ Al, sa gola so prihvatisade gova sikaibe, phende kaj si e Devleso butđanglipe čačukano!”^d

O Isus šaj te oprostil e grehura

(Mt 26,6–13; Mk
14,3–9; Jn 12,1–8)

³⁶ Jekh fariseji kaso alav sasa Simon dija vika e Isuse te hal mangro ke leste, thaj vov đelo ano čher e farisejeso thaj čuta pe pašo astali.^e ³⁷ Thaj dik, sasa i đuvli ando foro savače đanglja pe kaj si grešnica, šunda kaj si o Isus pašo astali ano čher e farisejeso, i avili andre. Andaf skupo miris ko čaro savo sasa taro alabasteri. ³⁸ Rojindo, peli ke pe koča pale lese pingre. Lače asva pele pe lese

^a 7,28 Duxovno ačhipe e manušengo ano carstvo e Devleso si pobaro taro duxovno ačhipe e manušengo save živisade angleder so čerdilo o carstvo. ^b 7,32 manuša Ano original ačhol “čhavore”. ^c 7,32 Bašaldam ... vesela đilja Ano original “Bašaldam ... flauta”. ^d 7,35 O Isus kala izrekasa manglja te phenol da e manuša trubuje te prihvatin e Isuse em e Jovane. ^e 7,36 Sasa običaj kana e murša đana ke gasave večere, dok xana bešenasa pašljindo, pašo astali. ^f 7,37 Sasa o adeti ane gova vreme e manuša save naj sesa akharde ko hape šajine te aven thaj te dičhen thaj te šunen al ni xana e akhardencar.

pingre thaj lija te thovol len pe jasvencar, thaj pe balencar koslja len thaj čumidija lese pingre, thaj makhlja len e mirisesa.

³⁹ A kana dikhlja o fariseji savo akharda le, vačarda ane peste: “Te avol proroko, bi đanola ko si kaja đuvli savi dolol le^a golese kaj si grešnica!”

⁴⁰ A o Isus phenda lese: “Simone! Isi man khanči te vačarav tuče.”

A vov vačarda: “Učitelju, vačar.”

⁴¹ A o Isus vačarda: “Duj đene sesa borči jekhe manušese. Jekh sasa borči panšel rupune pare^b a o dujto pinda. ⁴²Thaj kana len naj sasa te irin, o manuš ni manglja palal o borči lendar. Vačar tare kala duj savo ka mandol le po but?”

⁴³ A o Simon vačarda lese: “Pa bi phenava kolese kas sasa pobaro borči.” A o Isus vačarda lese: “Gija si, šukar vačardan.”

⁴⁴ Thaj irisajlo premali đuvli em vačarda e Simonese: “Diče li kala đuvlja! Me aviljem ane čo čher, paj ni andan me pingrende,^c a

voj pe jasvencar thoda len, a pe balencar koslja len. ⁴⁵Ni čumidipe ni dijan man, a voj sar aviljem ni ačhili te čumidol me pingre.^d

⁴⁶ Uljesa ni makhljan mo šoro, a voj mirisesa makhlja me pingre.

^{e47} Golese vačarav tuče: ‘Baro manglipe sikada mande, golese so si lače oprostime but bare grehura. Al kase zala oprostime, sikavol zala manglipe.’” ⁴⁸ A lače vačarda: “Oprostime si čire grehura.”

⁴⁹ Thaj ane peste lije te vačaren kola so si lesa pašo astali: “Savo si kava so e grehura šaj oprostil?”

⁵⁰ A e đuvljaće vačarda: “Čo pačaipe ikalda tut. Đa ano mir.”

Đuvlja save sledina e Isuse

8¹ O Isus pale gova đelo ane forura thaj ane gava. Sikada thaj vačarda taro Lačho lafi taro Carstvo e Devleso, thaj e dešuduj apostolura đe le sa ² thaj nesave đuvlja save sesa satarde tare benga thaj nasvalipe: i Marija (savi akhardola Magdalena, kastar iklike efa benga), ³ thaj i Jovana (romni

^a 7,39 *dolol le* O Simon mislisada i đuvli te dolda e Isuse, o Isus ka avol andral melalo. Golese mislisada da o Isus naj proroko. ^b 7,41 *rupune pare* Jekh rupuni para počinolape jekh dnevica. ^c 7,44 E čherutneso adeti sasa te anol paj thaj kotor kosimase paše pire gosturi te šaj thoven thaj te šučaren pire pingre palo phiripe pe melale droma. ^d 7,45 I đuvli čumidija e Isusesa pingre mesto lese čhama te bi sikavola piro čačukano pokajipe thaj po poniznost. ^e 7,46 Kava sasa adeti kana ađučarol pe e gosto. I đuvli but počastisada golesa so čerda e Isusesa. Voj sikada po baro poniznost gija so makhlja lese pingre mesto lesa šoro. O Isus vađi sikavola i razlika maškare Simoneso ađučaripe e gosto thaj goja đuvli so čerda.

e Huzosi savo sasa upravitelji ko Irod), thaj i Suzana, thaj avera but đeja save kandiye pumare parenkar e Isuse thaj lese sikade.

**O Isus vačarol taro manuš savo
čhudol o seme ki phuv**

(Mt 13,1–23; Mk 4,1–20)

⁴Thaj kana čidijepe but manuša tare sa e forura avile pašo Isus, thaj vov vačarda lende paramič:
⁵“Ikילו o manuš savo čhudola o seme pi phuv. Thaj kana sijisada, nesavo seme pelo pašo drom thaj uštade le e manuša, thaj e čiriklja halje le. ⁶Nesavo seme pelo pe bara, barilo thaj šučilo, golese kaj naj sasa paj ani phuv. ⁷A nesavo seme pelo ke kangre, thaj o seme barilo e kangrencar, thaj e kangre tasade le. ⁸A nesavo seme pelo pi šukar phuv, thaj barilo thaj anda šel droma po but.” Kana vačarda kava dija vika: “Šunen šukar so vačarav tumende.”^a

**E manuša si sar lačhi
thaj bilačhi phuv**

(Mt 13,10–23; Mk 4,10–20)

⁹A e sikade lese pučlje e Isuse: “Vačar amende savi si kaja paramič?” ¹⁰A vov vačarda: “O Dol tumende dija te đanen o garajipe tare leso Carstvo, a averende vačarav ane paramiča, te pherdol okova so ačhol ano Sveto lil:

“Te dikhlje
ni ka shvatin,
Thaj te šunde
ni ka haljaren.”*

¹¹Kaja paramič phenol kava: O seme si sar o Lafi e Devleso.

¹²O seme savo pelo po drom si manuša save šunen o lafi e Devleso, thaj avol o beng, lol o lafi andaro lengo ilo, te ma pačan thaj te ni spasin pe. ¹³A o seme savo pelo po bar gola si manuša save šunen radosno thaj len o lafi sar luluda saven naj koreno. Zala

^a 8,8 Ano original ačhol: “Kas isi kana, nek šunol.”

* 8,10 Is 6,9

vreme pačan, a kana avol o vreme tare iskušenjura, tegani prestanin te pačan. ¹⁴ A o seme savo si ane kangre golasi kola manuša save šunen o Lačo lafi, al o pharipe, o barvalipe thaj o guglipe kale svetoso tasavol len thaj ni den šukar bijandipe. ¹⁵ A o seme savo si ki šukar phuv gola si manuša save šunen o lafi, thaj gova lafi ičaren ano šukar thaj iskreno ilo, sa di kaj ni anen šukar bijandipe.”

Savo šunol e Isuseso sikaibe ka barol leso duxovno đanglipe

(Mk 4,21–25)

¹⁶ Khoni ni phabarol i svetiljka te bi učharola la e čaresa, thaj ni čuvola talo than e sojimaso. Čuvol la ke svetiljkako than te šaj okola save den andre dičhen o svetlo savo phabol. ¹⁷ Sa so si garado ka avol pučardo, thaj so si čerdo garandoj ka ikljol ko dičhipe. ¹⁸ Golese pazin sar šunen,

golese kas isi, ka dolpe lese,^a a kas naj, ka lol pe lestar^b i kova zala so dol godi kaj isi le.

E Isusesi čačukani familija

(Mt 12,46–50; Mk 3,31–35)

¹⁹ Avile e Isusesi dej thaj lese phrala,^c thaj naštine tare but manuša te vačaren lesa. ²⁰ Thaj khoni vačarda e Isusesi: “Či dej thaj će phrala ačhen avri, thaj manden te dičhen tut.”

²¹ A o vov vačarda lenđe: “Mi dej thaj me phrala si kola save šunen o lafi e Devleso thaj ičaren le.”

O Isus vačarol e balvaljaće te ačhol

(Mt 8,23–27; Mk 4,35–41)

²² Jekh đive o Isus phenda pe sikadenđe: “Te nakha ki aver rig e pajesi.” Dije ano čamco thaj đe. ²³ Thaj kana pojdisade o Isus zasuta. Thaj uštli bari barval, o

^a **8,18** *kas isi, ka dolpe lese* Taro kontekst dičholpe kaj o Isus phenol taro razumipe thaj taro pačaibe. Kava značil: “Kas isi razumipe ka dolpe lese po but razumipe”, il: “O Dol ka čerol kolende save pačan o čačipe te razumin po but.” ^b **8,18** *kas naj, ka lol pe lestar* Kava značil: “Al kas naj razumipe ka hasarol thaj i okova so dol godi kaj razumi” il: “Al o Dol ka čerol okolende save ni pačan ano čačipe te ni razumin ni kova zala so den godi kaj razumin”. ^c **8,19** Kava sesa e Isusesi po terne phrala, avera čhave e Marijaće thaj e Josifese save sesa bijande palo Isus. Sar so si e Isuseso dad o Dol, a lengo dad o Josif, von sesa lese phrala tari dej.

čamco lija te pherdol paj thaj lije te tason, thaj but darajle so sesa ano baro bilačhipe.

²⁴ Thaj e sikade avile pašo Isus thaj lije te den vika: “Rajo! Rajo! Ka tasiva!”

Thaj o Isus užtilo, thaj vačarda e balvaljaće thaj e bare pajese te ačhen, thaj von ačhile thaj pal gova khanči ni ašundilo.

²⁵ A o Isus vačarda lenđe: “Kaj tumaro pačaipe?”

A e sikade darajle thaj čudisajle thaj jekh averese vačarde: “Savo si kava so e barvaljenđe thaj e pajese vačarol te ačhen, thaj von šunen le?”

O Isus ikalol e melale duxura taro manuš

(Mt 8,28–34; Mk 5,1–20)

²⁶ Thaj resle paši Gerasinsko phuv savi si ki aver rig tari Galileja.

²⁷ Thaj kana iklilo o Isus taro čamco, avilo paše leste jekh manuš andaro foro ane kaste sesa bengas. But berša sasa nango, thaj ni bešlo ano čher, nego bešlo ke limora.

²⁸ Thaj kana dikhlja e Isuse, dija vika thaj pelo angle leste thaj vačarda: “So mande mandar, Isuse Čhaveja embare Devleso? Moliv tut ma mučima.” ²⁹ Golese so o

Isus već vačarda e bengese te ikljol andaro manuš, ane kaste sasa o beng but vreme. E manuša phandena le ane sindira thaj aračhena le, činola e sindira thaj o beng inđarola le ani pustinja.

³⁰ A o Isus pučlja le: “Sar si čo alav?” Vov phenda: “Legija^a (but đene amen)”, golese kaj but bengas sesa ane leste. ³¹ Thaj molisade e Isuse e bengas te ma bičhalol len ano bezdan.^b

³² Paše gotar sasa jekh brego kaj sesa pherdo bale save xana, a e bengas molisade e Isuse te mučhol te đan ane bale. Thaj o Isus mukhlja te đan. ³³ Tegani iklile e bengas andaro manuš thaj đele ane bale, a e bale taro brego čhudiye pe ano paj thaj tasile.

³⁴ Kana dikhlje so sasa e manuša save arakhlje e balen, našle thaj đele te vačaren ano foro thaj ane gava. ³⁵ Thaj iklile vađi manuša te dičhen so sasa. Kana avile pašo Isus, arakhlje e manuše kastar iklile e bengas. A o manuš bešol urado thaj gođaver paše Isuses pingre, thaj von darajle. ³⁶ A kola save gova dikhlje vačarde averenđe sar o Isus sastarda e manuše ane kaste sesa e bengas. ³⁷ Thaj sa e manuša tari Gerasa thaj tare pašutne thana phende e Isuses te đal lendar,

^a 8,30 Legija si grupa vojnika tare 6 milje vojnika. paše bengas (melale duxura).

^b 8,31 bezdan si phanglipe

golese kaj but darajle. A o Isus dija ano čamco thaj irisajlo palal ani Galileja.

³⁸ O manuš kastar o Isus ikalda e bengen molisada e Isuse te đal lesa, a o Isus mukhlja le vačarindoj:

³⁹ “Iri tut ane čo čher, thaj vačar sa so čerda tuče o Dol.” O manuš đelo thaj vačarda maškaro sa o foro so čerda lese o Isus.

O Isus sastarol e đuvlja thaj vazdol tare mule e čhejora

(Mt 9,18–26; Mk 5,22–43)

⁴⁰ Thaj kana irisajlo o Isus tare aver rig e jezerosi, e manuša sesa bahtale kana dikhlje le, golese kaj savore ađučarde le. ⁴¹ Thaj dik, avilo jekh manuš saveso alav sasa Jair, savo si angluno ani sinagoga, avilo thaj pelo ke koča anglo Isus. Thaj molisada le te avol ane leso čher ⁴² Golese kaj sasa le jekhori čhej tare dešuduj berš, thaj voj sasa di o meripe.

Thaj kana pojdisada o Isus e Jaireso ane leso čher, čičidije le e manuša. ⁴³ Thaj maškare manuša sasa jekh nasvali đuvli tare rateso thavdipe dešuduj berš. I đuvli sa po barvalipe so sasa la dija e

sastarutnende thaj ni jekh naštine te sastarol la. ⁴⁴ Voj avili od palal e Isuseso thaj dolda pe tare leso teluno kotor taro fostano, thaj sigate ačhada la o ratvalipe lako.

⁴⁵ Thaj vačarda o Isus: “Ko dolda pe gova pe mande?”

Đi jekh lendar phende da naj von, a o Petar vačarda: “Rajo! But manuša si paše tute čičidije tut, a tu puče: ‘Ko dolda pe pe mande?’”

⁴⁶ A o Isus vačarda: “Neko dolda pe pe mande, golese kaj osetisadem zor kaj iklili mandar. ⁴⁷ Thaj kana dikhlja i đuvli kaj našti garadol, avili darandoj, peli angle leste, thaj vačarda angle sa e manuša sose dolda pe pe leste thaj sar tare jekh drom sastili.” ⁴⁸ Thaj o Isus vačarda lače: “Mi čhej! Čo pačaipe sastarda tut. Đa ano mir.”

⁴⁹ Dok o Isus vačarda e đuvljače, avilo jekh andare Jaireso čher thaj vačarda lese: “Jaire, muli či čhej. Ma muči e učitelje.”

⁵⁰ Kana šunda gova o Isus, vačarda lese: “Ma dara, samo pača. Voj ka uštol.”

⁵¹ A kana o Isus avilo ano čher, ni dija khoni te đal andre sem o Petar, o Jovan thaj o Jakov, thaj e čhejorako dad em dej. ⁵² Thaj

savore ruje andaro ođi pale late, a o Isus vačarda: “Ma roven. Ni muli. Sovol.”^a

⁵³Thaj asaje e Isusese golese kaj đanglje so muli. ⁵⁴Vov dolda e čhejora taro va, thaj dija vika vačarindo: “Čhejorije, ušti!”

⁵⁵Thaj irisajlo lako duxo, thaj uštili sigate, thaj o Isus vačarda lende te den la te hal. ⁵⁶Thaj lako dad thaj lači dej sesa začudime. A vov vačarda lende khanikase te ma vačaren so sasa.

O Isus bičhalol e dešudujen apostoluren

(Mt 10,9–14; Mk 6,7–13)

9¹O Isus dija vika e apostoluren thaj dija len zor thaj vlast pe sa e benga, thaj te sastaren taro nasvalipe. ²Thaj bičhalda len te vačaren taro carstvo e Devleso, thaj te sastaren e nasvalen. ³Thaj vačarda lende: “Khanči ma len dromese, ni rovli, ni trasta, ni so te

xan, ni pare, thaj te ma avol tumen po duj fistanura. ⁴Kana đan an nesavo than, bešen an jekh čher, đi kaj ni pojđin an aver than.^b ⁵Te ni manglje tumen ane gova than, ikljen gothar thaj tresin o praho tar tumare pingre,^c sar svedočanstvo so ni lije o lafi e Devleso.”

⁶Thaj e sikade đeje taro than ko than thaj vačarde o Lačo Lafi thaj sastarde e manušen ke sa e thana.

O Irod si bunimo okolestar so šunda taro Isus

(Mt 14,1–2; Mk 6,14–16)

⁷Thaj kana šunda o Irod o vladari,^d tar sa so o Isus čerda, sasa bunimo golese kaj nesave vačarde kaj o Jovane o Krstitelji uštilo tare mule. ⁸Avera vačarde kaj sikadilo ki phuv o Ilija, a nesave vačarde kaj uštilo tare mule nesavo proroko taro purano vreme.

⁹Thaj vačarda o Irod: “E Jovaneso šoro me čhindem, a savo

^a **8,52** O Isus đanglja kaj i čhej muli. Phenda kaj sovol golese so đanglja kaj ka vazdol la tare mule. O Isus koristisada lafi “sovol” sar te bi phenola tare Lazareso meripe (dik Jov 11,11–14), avere osobaće kas vazdija tare mule. ^b **9,4** Trubul te aven zadovoljna hamase so den len gothe e manuša; ni smin te roden khanči bolje sojmase. Al, šaj đan ke avera čera kaj ka vačaren o Lačo lafi. ^c **9,5** Gova si ani tradicija e Jevrejende. Znako pašo baro odbipe, golesa sikade kaj ni manglje ni i prašina tar gova foro pe lende pingre ^d **9,7** Irod o vladari “tetrarh” kate vačarol pe taro Irod Antipa savo sasa vladari jekh tare štar kotora taro Izrael.

si akana kava kastar gasave čudura šunav?” Thaj manglja te dičhol e Isuse.

O Isus parvarol pobut tare pand milje manušen

(Mt 14,13–21; Mk 6,32–44; Jn 6,1–13)

¹⁰ Kana irisajle e apostolura, vačarde e Isuse sa so čerde. O Isus thaj lese sikade ċele pašo foro savo akhardol Vitsaida te šaj aven zala korkore. ¹¹ Al but manuša šunde kaj ċelo o Isus, thaj lije te đan pale leste. O Isus phenda lenċe kaj šukar avile. Thaj lija te vačarol lenċe taro Carstvo e Devleso thaj sastarda e nasvalen. ¹² Kana lija o ċive te načhol, avile e dešuduj apostolura pašo Isus thaj vačarde: “Te mukha e manušen? Nek đan ane pašutne gava thaj ane thana kaj šaj te aračhen khanči hamase thaj kaj šaj te soven, golese kaj sam ko than kaj naj khanči.”

¹³ A o Isus vačarda lenċe: “Den len tumen te xan.”

Thaj von vačarde lese: “Amen isi samo pand mangre thaj duj mačhe. Amen li te ċa te čina sa kale manušenċe te xan?” ¹⁴ A gothe sesa paše pand milje murša.^a

A o Isus vačarda pe sikadenċe: “Čhuvlen len te bešen po pinda

ċene.” ¹⁵ Thaj čerde gija, thaj bešjarde len savoren. ¹⁶ Thaj o Isus lija gola pand mangre thaj gole dujen mačhen, dikhlja ano nebo, blagoslovisada len thaj phaglja e mangre, thaj dija ke sikade te den e manušen. ¹⁷ Thaj halje thaj čalile savore, thaj čidiċe dešuduj korpe okolestar so ačhilo so halje e manuša.

O Petar dikhlja thaj vačarda kaj si o Isus o Hrist

(Mt 16,13–16; Mk 8,27–29)

¹⁸ Jekh ċive, kana o Isus molisajlo korkoro, thaj lesa sesa lese dešuduj sikade. Vov pučlja len: “So vačaren e manuša, ko sem me?”

¹⁹ A e sikade vačarde lese: “Nesave manuša vačaren kaj san o Jovane o Krstitelji, a avera kaj san o Ilija o proroko, a nesave vačaren kaj san jekh tare purane prorokura savo uštילו tare mule.”

²⁰ A o Isus pučlja len: “A tumen so phenen, ko sem me?”

A o Petar vačarda: “Tu san o Hristos bičhaldar taro Dol.”

O Isus vačarol tare piro meripe

(Mt 16,1–23; Mk 8,31–33)

²¹ A o Isus vačarda e sikadenċe te ma vačaren khanikase kaj si vov

^a 9,14 Gothe sesa 5 milje murša, e ċuvlja em e čhavore ni ċinglje pe.

o Hrist. ²²Thaj phenda: “Golese so me o Čhavo e Manušeso, trubul te avav but mučimo, thaj e phuredera, e šorutne sveštenikura thaj e učitelja tare Mojsijaso zakono,^a ka čhuden ma thaj ka mudaren ma, thaj trito đive me ka uštav.”

So trubul manuš te čerol te šaj avol e Isuseso sikado

(Mt 16,24–28; Mk 8,34–9,1)

²³A o Isus savorende vačarda: “Ko mandol te đal pale mande nek ačhavol korkoro pes thaj nek lol o krsto^b piro svako đive thaj nek đal pale mande. ²⁴Golese ko mandol po džuvdipe te aračhol, ka hasarol le, a ko hasarol po đuvdipe baše mande vov ka aračhol le. ²⁵Thaj savo šukaripe ka avol e manuše ako sa o sveto dobil, a pes hasarol il pese bilače čerol?^c

²⁶Golese ko lađal mandar thaj tare me lafura lestar i me o Čhavo e Manušeso ka lađav kana ka avav ani slava mingri savi si slava me Dadesi thaj e sveta melekurendi. ²⁷Čače vačarav tumende, nesave tumendar save sen kate ni ka meren dok ni dičhen o carstvo e Devleso.”

O Mojsije thaj o Ilija sikadile e Isuseso

(Mt 17,1–13; Mk 9,2–13)

²⁸Thaj kana nakhle ohto đive pale gova, o Isus lija e Petre e Jovane thaj e Jakove thaj iklilo ko brego te molil pe e Devlese. ²⁹Thaj kana molisajlo leso muj čerdilo averčhane, thaj lese šeja čerdile parne thaj sjajna. ³⁰Thaj dik, tar jekh drom iklile duj manuša, thaj lije te vačaren e Isusesa. Gola sesa o Mojsije thaj o Ilija.

^a 9,22 E starešine, e šorutne sveštenikura thaj e učitelja tare Mojsijaso zakono zajedno prestavisade sa e Jevrejende vođen. ^b 9,23 Manuš savo sasa već osudimo te merol raspimo, indarola bi o upruno kotor taro krsto đī ko than kaj ka mudaren le. Kale vačarimasa, o Isus manglja te phenol: 1. te mangljam te ava lese sikade, mora odrekni amen tare amare želje ke kaja phuv, thaj mora te ava spremna te šuna e Isuse; il 2. kaj trubul te ava spremna svako đive te trpi i te mera golese so sam lese sikade; il 3. solduj upruno opcije (rečenice). ^c 9,25 Ano original ačhol: “So o manuš ka postignil ako prelol sa i phuv a hasarol thaj upropastil pes?”

³¹ Sikadile ani slava,^a thaj vačarde tare lesa iklipe^b savo trubuja te avol ano Jerusolim.

³² A o Petar thaj kala so sesa lesa von zasute, čim đungadile dikhlje e Isuse ani slava thaj duje manušen sar lesa ačhen. ³³ Thaj kana lije te crden pe o Mojsije em o Ilija, o Petar phenda e Isuses: “Rajo! Šukar kaj sam kate, thaj te čera trin senice: Jekh tuče, jekh e Mojsijase thaj jekh e Ilijase.” Ni đanglja so te vačarol ³⁴ A dok vov gova vačarda avilo o oblako, thaj von darajle kana učarda len o oblako.

³⁵ Thaj šunde glaso andare oblakura vačarindo: “Kava si mingro čumidimo čhavo save me birisadem, le mangav te šunen.”

³⁶ Thaj kana šundilo o glaso, e sikade dikhlje e Isuse korkore. Thaj von khanči ni vačarde khanikase, tar gova so dikhlje.

O Isus ikalol o melalo duxo taro čhavo

(Mt 17,14–19; Mk 9,14–29)

³⁷ A thearinto đive o Isus em lese sikade sar ulile taro brego,

but manuša avile ko Isus. ³⁸ Thaj dik, tare but manuša akharda le jekh: “Učitelju! Moliv tut dik pe mo čhavo golese kaj si jekhor.”

³⁹ Thaj dik, dolda le o melalo duxo, thaj tari jekh drom lija te dol vika, thaj te ikljol lestar i spuma taro muj, thaj o duxo ni ačhavol le thaj uništil le. ⁴⁰ “Molisadem čire sikaden te ikalen e melale duxo, von naštine.”

⁴¹ Thaj o Isus vačarda lenđe: “O, bipačače thaj bilače manušalen^c! Tumencar sem sa kava vreme, a tumen vađi ni pačan, pučav man vađi kozom trubul te trpiv tumen. An će čhave akari!” ⁴² A dok avola kare leste o beng perada e čhave ki phuv ane grčura, thaj lija te tresil le. A o Isus phenda e bengese te ikljol, thaj sastarda e čhave, thaj dija le lese dadese. ⁴³ Savore sesa divime e Devlese zuralimasa. Thaj savore divisajle sa okolese so o Isus čerola, o Isus vačarda pe sikadende:

⁴⁴ “Šukar šunen e lafura kala: Me o Čhavo e Manušeso trubul te avav dindo ane vasta e manušenje.”

⁴⁵ A e sikade ni haljarde kala

^a 9,31 il sjaj ^b 9,31 Lafi savo si kate irime ki romani čhib si iklipe, a ki grčko čhib si Izlazak, so sikavol ko značaj e Isuseso meripe. Ano Purano savez “Iklipe” odnosilpe po putaripe (oslobodipe) e Izraelsko narodo taro egipatsko phanglipe. E Hristoso meripe ko krsto si “Iklipe”, a gova si, delo taro okupljenje, savesa o Dol ikalol e manušen taro phanglipe tare grehura. ^c 9,41 manušalen Ano original ačhol: “generacija” il “naraštaj”.

lafura, golese kaj sasa lendar garado te našti haljaren, thaj darajle te pučen le kale lafese.

**E ponizna si embare
ane Devlese jakha**

(Mt 18,1–5; Mk 9,33–37)

⁴⁶Thaj e sikade lije te vačaren maškar pumende ko si lendar em baro. ⁴⁷A o Isus đanglja so si ane lengo ilo, vov lija e čhavore čuta le angle peste, ⁴⁸thaj o Isus vačarda lenđe: “Savo primil kale čhavore ane mingro alav, man primil, thaj ko man primil, primil me Dade savo bičhalda man, golese ko si maškare tumende em cikno, len o Dol dičhol embare.”

**Ko naj protiv tumende
tumencar si**

(Mk 9,38–40)

⁴⁹A o Jovane vačarda e Isusesse: “Rajo! Dikhljam jekhe sar će alavesa tradol e bengen, thaj amen vačardam lese te na čerol gova, golese kaj ni đal amencar pale tute.” ⁵⁰Thaj o Isus vačarda lese:

“Mučhen le, golese ko naj protiv tumende tumencar si.”

**E samarijancura
ni manglje e Isuse**

⁵¹Thaj kana sesa paše e đivesa te iril pe ko nebo, o Isus pojdisada ano Jerusalem. ⁵²Thaj bičhalda glasnikuren angle peste, thaj von đe le thaj dije ano gav ani Samarija te lačharen lese kaj te sovol. ⁵³Thaj ni manglje le gothe e manuša, golese kaj dikhlje kaj đal ano Jerusalem.^a ⁵⁴Thaj kana dikhlje e sikade lese o Jakov thaj o Jovane pučlje e Isuse: “Rajo! Mande li te phena te uljol i jag taro nebo thaj sa te phabarol len?”^b ⁵⁵A o Isus irisajlo thaj dija vika pe lende.^c ⁵⁶Thaj đe le ane aver gav.

**O Isus mandol te mekha sa
thaj te đale dromesa**

(Mt 8,19–22)

⁵⁷A sar đe le dromesa nesavo manuš vačarda e Isuse: “Rajo! Me ka đav tusa kaj tu đale.”

⁵⁸Thaj o Isus vačarda: “E lisicen isi len hva thaj e čiriklja isi len

^a **9,53** E Samarijancura em e Jevreja ni manglje pe maškar peste. Golese e Samarijancuri ni manglje te pomognin e Isuse pe leso đajipe ano Jerusalem, glavno foro e Jevrejengo

^b **9,54** O Jakov em o Jovan phende za ke kaja metoda taro sudipe, golese so đanglje kaj e prorokura sar o Ilija sudisade e manušen save čudije e Devle pestar (2. Car 1,10–12).

^c **9,55** An nesave grčka rukopisura ačhol: Thaj vačarda: Ni đanen tar savo duho sen, me o Čhavo e Manušeso ni aviljem te mudarav e manušengo đuvdipe nego te spasiv (ikalav).

gnezdura: Me o Čhavo e Manušeso najma kaj mo šoro te pašljarav.”^a

⁵⁹ A o Isus avere manušese vačarda: “Phir pale mande.”

A o manuš vačarda: “Rajo! Muk ma angleder te đav te prahov me dade.”^b

⁶⁰ A o Isus vačarda lese: “Ačhav e mule, nek prahon e mulen,^c a tu ajde vačar taro carstvo e Devleso.”

⁶¹ A aver vačarda: “Rajo! Me ka đav pale tute, al muk ma te đav te oprostiv man mingre čerutnencar.”

⁶² A o Isus vačarda lese: “Ni jekh naj lačhardo bašo carstvo e Devleso savo čhuvol po va ko plugo te oril a dičhol palal.”^d

O Isus bičhalol eftavardeš thaj dujen sikaden te navestin o Carstvo e Devleso

(Mt 11,21–27; 13,16–17)

10¹ A pale gova odredisada o Rajo averen eftavardeše thaj dujen sikaden,^e thaj bičhalda len duj po duj te đan angle leste ane sa e forura thaj ane thana kaj manglja te đal. ² A o Isus vačarda lende: “O čidipe^f si baro a e bučarne si zala, golese tumen molin e gospodare taro čidipe te bičhalol e bučarnen ki po čidipe.^g ³ Đan, ak bičhalav tumen sar terne bakren maškare ruva. ⁴ Ma indaren šljanpiko ni trasta ni urajimase ke

^a 9,58 O Isus iril e vačarimasa te sikavol e manuše sar si gova kana si leso sikado. O Isus phenol lese golesa te gova manuš đala pale leste, šaj gova manuš ni ka avol le čer.

^b 9,59 Naj jasno dal o dad gole manušeso mulo thaj vov sigate ka prahol le il mandol o manuš nesavo pobaro vreme te ačhol đī kaj leso dad ni merol pa tegani te prahol le. Poenta si ane gova kaj o manuš mandol khanči te čerol angleder so đal palo Isus. ^c 9,60

O Isus baš gija ni dol godi kaj e mule ka prahon averen mulen. O značenje paše “mule” šaj avol: 1. Gova si metafora paše kola save sigate ka meren; il 2. Gola si kola save ni đanen pašo Isus thaj duxovno si mule. Akate si poenta kaj o sikado nisose ni smil te ačhavol le golestar te đal palo Isus. ^d 9,62 Khoni ni dičhol palal kana oril i phuv našti vodil o plugo kaj trubul te đal. Gova manuš trubul leso dičhipe te avol anglal te bi lače orila i phuvSo bi vačharasa manuš savo đal e Devlesa našti iril pe palal an po đuvdipe savo sasa le ano sveto. ^e 10,1 Ane nesave grčka rukopisura ačhol: “eftavardešen” (thaj ano stiho 10:17) ^f 10,2 gađikane “žetva” ^g 10,2 O Isus podrazumil kaj isi but manuša save si spremna te den ane Devleso Carstvo, al naj but sikade te pomožin em te sikaven e manušen.

pingre, thaj dok phiren ma ačhen te vačaren ko drom khanikasa te ma hasaren tumaro vreme.

⁵ Kana den an nesavo čher angleder vačaren: ‘Mir ane kava čher.’ ⁶ Ako gola so bešen ano čher manden o mir, o mir ka avol pe lende, ako ni manden ka iril pe tumende tumaro mir. ⁷ Kana đan an nesavo čher, ma tar gova čher đan ke aver. Ačhen ke gova čher, thaj xan thaj pijen so isi len,^a golese kaj o bučarno dostojno si pe plataće. ⁸ Kana den ane nesavo foro thaj gothe manden tumen, xan so anen angle tumende. ⁹ Sastaren e nasvalen save si ane gova foro, thaj vačaren lende: ‘Kava sikavol tumende kaj si o carstvo e Devleso paše.’ ¹⁰ A kana đan an nesavo foro thaj ni manden tumen gothe, ikljen ko drom lengo thaj vačaren: ¹¹ ‘Thaj o praho taro tumaro foro savo

si pe amende kosa amendar sar znako da o Dol ka sudil tumende.^b Al te đanen paše avilo tumende o Carstvo e Devleso.’ ¹² Vačarav tumende kaj e Sodomaće^c ka avol po lokho ko đive e Sudoso nego gole manušenje tar gova foro!”

Kazne e bipokajime forurende

(Mt 11,20–24)

¹³ “Pharo tumende, manušalen taro Horazin! Pharo tumende, manušalen tari Vitsaida! Golese te bi čerdona e čudura ano foro Tir thaj ano foro Sidon^d sar tumende so čerdile, dumutane bi pokajina pe thaj bi bešena urade ano dorikalo pohtano thaj ano praho.^e ¹⁴ A e manušenje taro Tir thaj e manušenje taro Sidon ka avol položhe ko sudo nego tumende. ¹⁵ A tumen manušalen taro Kafarnaum! Đi o nebo li ka

^a **10,7** O Isus ni vačarda da von trubul te ačhen an gova čher sa e divesa dok bešen ano foro, nego kaj trubul te soven an gova čher sa e raća đi kaj si odori; avere lafurencar, “Ma soven ane avera čhera sa e raća”. ^b **10,11** Gova si simbolično bući savasa sikadol pe kaj čuden e manušen tare gova foro; il: “Gija, sar tumen so čhudijen amen, thaj o Dol gija čhudol tumen.” ^c **10,12** O Dol uništisada e sumporne jagasa e manušen ano foro Sodoma golese so sesa bilače (dik 1. Mojs 19,24–28). ^d **10,13** *Horazin! Pharo tumende, manušalen tari Vitsaida! Golese te bi čerdona e čudura ano foro Tir thaj ano foro Sidon* Manuša save bešle ano Horazin thaj ani Vitsaida si Jevreja pa trubuje te adučaren e Mesija. Manuša save bešle ano Tir thaj ano Sidon naj Jevreja gija da von ne bi adučarena kaj ka avol o Mesija. Okova so o Isus kate vačarol kaj čak i okola so naj Jevreja trubul te pindaren kaj si vov o Mesija golese so čerda sa gola čudura. ^e **10,13** An goja kultura, e manuša bi phiravena šeja čerde taro dorikalo pohtano, savo našti phiravol pe thaj naj udobno, thaj bi bešena ano praho, te bi sikavena da lende žal so grešisade anglo Dol.

ušten? Ka peren di ko than kaj si e mule, Had.”

¹⁶Thaj vačarda pe sikadende: “Ko tumen ašunol, man ašunol, thaj ko tumen čhudol, man čhudol. Ko čhudol man, čhudol e Devle savo bičhaldal man.”

O Isus sikavol e sikaden so si em važno

¹⁷Kana irisajle kola eftavardeš thaj duj sikade radosno vačarde e Isuseso: “Rajo, e benga pokorisajle amende ke čiro alav.”^a

¹⁸A o Isus vačarda lende: “Me dikhljem e Sotona sar pelo taro nebo sar munja.^b ¹⁹Ak dijem tumen zor te ačhen pe sapa thaj pe škorpije^c thaj pe sa o vlast e dušmaneso,^d thaj khanči ni ka avol tumende. ²⁰A golese tumen ma aven radosna so e duxura pokorin pe tumende, nego aven radosna so tumare alava pisime ko lil e Devleso ano nebo.”^e

Blagoslovime si sa okola save prihvatim e Isuseso lafi

(Mt 11,25–27; 13,16–17)

²¹Ane gova sato o Isus pherdilo radost ano Sveto duxo thaj phenda: “Hvaliv tut, Dade, Rajo e phuvako thaj e neboso, so garadan čo čačipe tare but đangle thaj tare razumna a vačardan e ciknende.^f Va, Dade, golese kaj si gova čiri volja.”

²²Thaj irisajlo o Isus ke pe sikade thaj vačarda: “Sa mande dija o Dad mingro, thaj khoni ni đanol ko si o Čhavo sem o Dad, ni ko si o Dad sem o Čhavo, thaj okola kase o Čhavo mandol te vačarol.”^g

²³Thaj irisajlo e sikadende korkore kana sesa thaj vačarda lende: “Blagoslovime si e jakha so dičhen so tumen dičhen. ²⁴Golese vačarav tumende kaj but prorokura thaj carura manglje te dičhen man thaj ni dikhlje, thaj manglje te šunen man thaj ni šunde.”

^a 10,17 Kate o “alav” odnosil pe ke Isuseso moć em autoritet. ^b 10,18 O Isus koristil kaja paramič te bi uporedila sar o Dol pobedisada e Sotona, di kaj lese 72 sikade propovedisade ane forura, odnosno Sotona pelo taro nebo sar i munja savi čalavol premali phuv. ^c 10,19 Verovatno si e sapa thaj e škorpionura metafora za ke bilače duxura. ^d 10,19 O Dušmano si o Sotona. ^e 10,20 O Dol pisisada lende alava, sar građanuri ano nebo, thaj gova značil kaj isi len đuvdipe bizo meripe. ^f 10,21 Kava odnosilpe pe kola save naj len but sikajipe, al si spremna te prihvatim e Isuseso sikajipe sar so e cikne čhavore save si spremna te šunen kolen ane kaste pačan. ^g 10,22 Vlast, autoritet, zor, čačipe, thaj aver.

**O Isus sikavol taro
đuvdipe bizo meripe**

(Mt 22,34–40; Mk 12,28–31)

²⁵Thaj uštilo jekh tare učitelja taro Mojsijaso zakono te iskušil e Isuse thaj pučlja le: “Učitelju! So trubul te čerav te avol ma đuvdipe bizo meripe?”

²⁶A o Isus vačarda lese: “So si pisimo ane Mojsijaso zakono? Sar tu gova haljare?”

²⁷A vov phenda e Isuses: “Čumide e Rajo e Devle čire sa e ilesa čirasa, sa dušasa čirasa, thaj sa e zorasa čirasa, thaj sa e gođasa čirasa,* thaj mang^a će pašutne kozom mande korkore tut.”*

²⁸A o Isus vačarda lese: “Šukar vačardan. Čher gova thaj ka avol tut đuvdipe bizo meripe.”

²⁹A o učitelji taro zakono manglja te opravdil pe, pa pučlja e Isuse: “Ko si mo pašutno?”^b

³⁰A o Isus vačarda lese: “Jekh manuš ulilo taro Jerusalim ano foro savo akhardol Jerihon, thaj dolde le e čora, save uljarde lese

šeja thaj marde le. Dele pese thaj ačhade le opaš mule pašo drom.

³¹Thaj slučajno gole dromesa nakhlo nesavo jevrejsko svešteniko, thaj dikhlja le em crdijape lestar ki aver rig thaj nakhlo. ³²Gija thaj o levito e sveštenikoso sluga kana avilo ke gova than avilo paše, dikhlja le thaj nakhlo. ³³A nesavo Samarijanco^c avilo paše leste, dikhlja le pa pelo lese žal. ³⁴Thaj avilo koslja e manušese rane^d uljesa thaj moljasa, thaj pačarda len, čuta le ke po her thaj inđarda le ani mehana, thaj dikhlja pe leste.

³⁵Thaj theara đive kana lija te đal ikalda duj rupune pare^e dija ko manuš kasi sasa i mehana, thaj phenda lese: ‘Dik pe leste, thaj te trošisadan po but me ka počinav kana ka irima.’”

³⁶“So den gođi akana?” Pučlja o Isus. “Tare kala trin đene ko sikadilo lese thaj sasa pašutno kolese so dolde le e čora?”

³⁷A učitelji e zakoneso phenda lese: “Okova savo čerda milosrđe.”

* **10,27** 5. Mojs 6,5 ^a **10,27** voli, čumide * **10,27** 3. Mojs 19,18 ^b **10,29** Kava manuš manglja te đanol kas trubul te mandol, avere lafurencar: “Kas trubul te dikhav pašutne thaj te mangav sar korkore man?” ^c **10,33** *Samarijanco* E Samarijancura sesa e jevrejende potomkura save lijepe avere narodosa. Von ni slavisade e Devle ko Jerusalim sar e Jevreja so čerde. E Jevreja sesa holjame pe Samarijancura thaj ni pačaje kaj e Samarijancura sesa e Devleso narodo. ^d **10,34** i mol koristisade te čistin e rane, a o ulje verovatno koristisade te sprečil pe infekcija. ^e **10,35** Ko original ačhol: *duj denara* save si duj dnevnice.

A o Isus vačarda lese: “Da, thaj tu čher gija.”

E Isuseso lafi trubul te avol amende ko angluno than

³⁸ A kana đełe premalo Jerusalem, o Isus thaj lese sikade avile ane jekh gav, a jekh đuvli, akhardola Marta, dija len vika ane po čher. ³⁹ Thaj la sasa phen, akhardola Marija, savi bešli paše pingre e Isuseso thaj šunda leso vačaripe. ⁴⁰ A i Marta dikhlija po but ani buči em sar emlačhe te kandol le, thaj avili pašo Isus thaj vačarda lese: “Rajo! Šukar li si kava so mi phen ačhada ma korkora te kandav tut? Vačar lače te pomožil ma.”

⁴¹ A o Isus vačarda lače: “Marto! Marto! Sikiri tut thaj trudi tut butese. ⁴² A samo jekh trubul. I Marija či phen birisada khanči

šukar, te šunol mo lafi savo ni ka lol pe latar.”

O Isus sikavol pe sikaden sar te molin pe

(Mt 6,9–13; 7,7–11)

11 ¹ Kana o Isus molisajlo thaj kana ačhilo e molitvasa, jekh tar lese sikade vačarda lese: “Rajo, sikav amen te moli amen, sar o Jovane o Krstitelji so sikada pire sikaden.”

² O Isus vačarda lende: “Kana molin tumen, vačaren:

‘Dade amareja ko nebo,
te svetilpe čo alav,^a
te avol čo carstvo,^b
te avol čiro mandipe ki phuv
sar ko nebo,

³ Hamase so trubul amen de
amen svako đive,

⁴ thaj oprosti amare grehura,

^a 11,2 Savore nek den će alavese čast tuče Devlese. bi barola e Devlesi vladavina ki phuv.

^b 11,2 Kava značil te širil pe te

sar amen so oprosti okolende
so čeren grehura premal
amende!^a

Thaj crde amen taro iskušenje.”

⁵ Thaj o Isus vačarda:^b “Den
gođi sar bi avola kana bi khoni
tumendar đala ke po amal ki
opaš rat, thaj te roden mangro
lestar, thaj te vačaren lese: ‘Amala,
dema trin mangre, pa ka iriv tuće.
⁶ Golese kaj avilo taro drom mo
amal ke mande, thaj naj so te
čhuvav angle leste.’ ⁷ A vov andral
te phenol: ‘Ačhav ma ko miro! Mo
vudar si phanglo thaj me čhave si
manca ano than e pašljimaso, thaj
našti uštav te dav tut!’ ⁸ Vačarav
tumende: Ako ni uštilo golese kaj si
leso amal, ka uštol te dol le golese
so si bilađutno thaj uporno.”^c

⁹ Vačarav tumende: “Manden
thaj ka dolpe tumende! Roden
thaj ka aračhen! Maren thaj ka
putavol tumende! ¹⁰ Golese kaj
savore save manden, dolpe lende,

save roden aračhen, save maren,
putardol lende.

¹¹ Savo dad tumendar: kana bi o
čhavo rodola mačhe, o dad dol le
ke gova than sape? ¹² Il te manglja
angro te dol le škorpija? ¹³ Kana
tumen, bi šukar manuša, đanen
šukar buča te den tumare čhaven,
kobor pobut tumaro Dad taro nebo
ka dol tumen Duxo Sveto kolende
save molin le?”

E Isuseso zuralipe avol taro Dol

(Mt 12,22–30; Mk 3,22–27)

¹⁴ Jekh drom o Isus tradija e
benge taro manuš savo naštine te
vačarol. Kana ikliło o beng lestar
vov lija te vačarol, thaj zadivime
e manuša sesa. ¹⁵ A nesave lendar
vačarde: “E Veelzevulese^d zorasa
savo si šorutno e bengengo, tradol
e bengeni.” ¹⁶ A avera iskušisade e
Isuse gija so rodije znako te dičhen
dal si bičhaldo taro Dol.

^a 11,4 Gova si poniznost, a ponizno manuš uvek oprostil averende so čerde lese bilačipe. Golese amen o Isus sikavol te phena, “Thaj oprosti amare grehura, sar amen so oprosti okolende so čeren grehura premal amende.” Da sar i amende so si dindo. Oprosti isto gija sar so i oprostimo si amende. ^b 11,5 O Isus vačarol kaja paramič sar te bi ilustririla kaj tumaro amal ne bi odbila te pomožil ako isi tumen bari potreba thaj roden lestar gova po but droma. Ko isto način o Dol ni ka odbil te dol tumen okova so trubul tumende ako uporno roden lestar. ^c 11,8 O Isus vačarol kaja paramič sar te sikavol kroz i usporedba kaj tumaro amal ka pomožil tumende ako isi tumen bari potreba thaj molin le više droma za ko pomoć. Ko gasavo način o Dol ka dol tumen okova so tumende trubul te mangljen lestar uporno. Ako čak i o komšija, savo ni mandol tut, ka dol tut okova so trubul će kana bizi lađ rode, kobor više o Dol, savo si šukar dad thaj kova savo mandol tut, ka dol tut okova so trubul će kana bizi lađ moli tut lese. ^d 11,15 Veelzevul si dujto alav e Sotonaso, vladari e bengengo.

¹⁷Thaj o Isus đanglja so den gođi thaj phenda lende: “Đi jekh carstvo^a savo si ulado ka properol. Čher^b an savo naj sloga ka properol. ¹⁸Gija i o beng^c te ulada pe korkoro pestar, sar ka ačhol leso carstvo? Vačaren kaj e Veelzevulesa tradav e bengen. ¹⁹Ako me e Veelzevulese zorasa tradav e bengen, save zorasa traden len tumare sikade?^d Thaj von korkore ka osudin tumen. ²⁰Thaj ako me e Devlese zorasa^e tradav e bengen, onda avilo tumende o carstvo e Devleso.”

O Isus si po zuralo taro Beng

²¹Thaj o Isus vačarda: “Kana okova savo si zuralo manuš^f naoružilpe, thaj aračhol po čer, leso barvalipe si šukar arakhado. ²²Al kana avol po zuralo lestar,

pobedil le thaj lol sa leso oružije ane savo pačaja, thaj ulavol pirencar so lija taro slabo manuš.^g

²³Savo naj manca, protiv mande si, thaj ko manca ni čidol, vov onda čhorol.”^h

Aračhen tumen te ma iril pe o bilačho duho

(Mt 12,42–45)

²⁴“Kana o beng ikljol andaro manuš, đal ke thana kaj naj khančhiⁱ te rodol than kaj šaj odmoril pe, thaj kana ni aračhol than vačarol: ‘Te irima ano mo manuš kotar ikliljem.’^j ²⁵Thaj kana iril pe o melalo dux aračhol kaj si gova manuš sar čučo čer savo si šulado thaj namestimo andral. ²⁶Tegani đal thaj aračhol efa averen duxuren pobilače

^a 11,17 Akate o “carstvo” vačarol tare manuša an leste: “Kana e manuša tare nesavo carstvo maren pe maškar peste, von ka uništin pumaro carstvo.” ^b 11,17 Akate o “čer” vačarol tari porodica: “Kana e čerutne maškar peste maren pe, ka uništin pumari porodica.” ^c 11,18 o beng Ano original ačhol “Sotona”. Kate “Sotona” vačarol tare demonura save služin e Sotona thaj e Sotonesa: “Kana o Sotona thaj e manuša tar leso carstvo maren pe maškar peste.” ^d 11,19 Kate vačarol pe tare farisejska sikade save traden e demonuren ^e 11,20 Ano original ačhol: “e Devlese najesa” (dik 2. Mojs 8,19) ^f 11,21 Sotona ^g 11,22 Kava vačarol taro Isus savo pobedil e Sotone thaj lese demonen sar te phene o Isus po zuralo manuš savo lol so pripadil e zurale manušese ^h 11,23 ko manca ni čidol, vov onda čhorol O Isus vačarol taro čidipe e sikadengo save đana pale leste: “Ko ni teril e manušen te aven thaj te phiren pal mande, vov teril len te đan dur mandar.” ⁱ 11,24 thana kaj naj khančhi Ano original ačhol: “thana bizo paj” savo vačarol tare “tare thana kaj naj khančhi” kaj e melale duxuri phiren. ^j 11,24 Ano original ačhol: “ano čer tar savo ikliljem”

pestar, thaj aven andre te bešen, thaj avol e manušese po bi lačhe nego angleder.”

Čačukano blagoslov

²⁷ A kana gova vačarda o Isus, jekh đuvli savi šunda le dija vika zurale: “Blagoslovimi i dej savi inđarda tut an po vođi, thaj dija tut čuči!”

²⁸ A o Isus vačarda: “Vađi po blagoslovime si kola save šunen o Lafi e Devleso thaj čeren le.”

E Jonaso znako

(Mt 12,38–42; Mk 8,12)

²⁹ Po but manuša lije te čiden pe, a o Isus lija te vačarol lenđe: “Tumen e manuša so živin ke kava vreme sen bi lačhe manuša. Tumen roden o znako,^a thaj ni ka dolpe tumenđe znako sem e čudura so čerde pe e Jonase e prorokose.^b

³⁰ Gova so sasa e Jonase, sasa znako kaj o Dol bičhalda le e manušenđe save živisade ani

Niniva.^c Gija mancar so ka avol, ka avol znako kaj me o Čhavo e Manušeso, o Dol bičhalda man kale manušenđe.

³¹ Ko đive kana ka avol e Devleso sudo, i carica so angleder vladisada e južnone^d phuvasa ka uštol thaj ka osudil manušen tar kava bijandipe, golese kaj odural avili tare em palune phuva te šunol e caro e Solomone savo sasa but mudro, a ake, kate si khoni po baro taro Solomon, a tumen ni manden te šunen le. ³² Ko đive kana ka avol e Devleso sudo, e manuša so bešle ano purano foro Niniva ka ušten i ka osudin kale manušen tar kava bijandipe, golese kaj kajisajle kana o Jona sikada len, a ake kate si khoni po baro taro Jona, a tumen ni pokajisaljen!”

O svetlo em i tama ano telo

³³ “Khoni ni phabarol i svetiljka pa te čuvol la talo garado than, ni talo čaro, nego čuvol la ko than e svetiljkako te šaj dičhen o svetlost

^a 11,29 *znako* Avere lafurencar: “Mandol mandar te čerav čudo sar znako kaj aviljem taro Dol.” ^b 11,29 *čudura so čerde pe e Jonase e prorokose* O Jona sasa proroko ano Stari zavet (dik Jona 1,7; 2,10; Mt 12,40). Pale trin dive đuvdo iklilo tare bare mačheso vođi, sar o Isus so ka ikljol tar o trito dive taro grobo. ^c 11,30 Manuša kase o Jona vačarda taro Dol sesa but bilačhe manuša. Živisade ani Niniva, glavno foro e Asirijako, thaj sesa dušmaja e Izraelese (dik Jona 3). ^d 11,31 I Carica tari Saba (ko današnje Jemen) putujisada prekale 1500 kilometra te šunol e Solomoneso mudrost. Živisada 1.000 berš angleder o Hrist (dik 1. Car 10,1–13; 2. Dnev 9,1–12).

okola so den ano čher.^a ³⁴ Čiri jakh si sar svetiljka e telose. Ako gija čiri jakh si sasti, sa čo telo ka avol osvetlimo. Ako si čiri jakh bi lački, čo telo ka avol ani tama. ³⁵ Golese vodi redo ma gova svetlost sosi ane tute te avol tama. ³⁶ Golese ako si sa čo telo osvetlimo thaj naj nisavo deo ani tama, ka avol sa osvetlimo sar kana i svetiljka osvetlil tut.”

O Isus ukoril e jevrejskone šorutnen

(Mt 23,1–36)

³⁷ Thaj kana o Isus vačarola, jekh tare fariseja akharda le te hal mangro ke leste. Thaj o Isus đelo ke leste thaj bešlo ki sinija. ³⁸ A o farisej čudisajlo kana dikhlja so o Isus bešlo a angleder golestar ni thoda pe vasta^b anglo hape. ³⁹ A o Rajo o Isus vačarda lese: “Akana tumen e fariseja thoven od avral o tahtaj thaj o čaro, a andral si pherde pohlepa thaj bilačhipe.

⁴⁰ Bigodače! Naj li o Dol kova savo čerda e manuše od andral thaj od

avral? ^{c41} A kava si po šukar: den e čororende okova so isi tumen andre, so halaneste garaven ane tahtaja em ane čare, thaj ka aven thode od andral em od avral.

⁴² Pharo tumende e farisejende so den dešto kotor tare začinura^d thaj taro sa o povrće, a ni marin te čeren averende okova so si šukar thaj te manden e Devle. Trubul te den dešto kotor e Devlese, al ma te bistren te čeren okova so pobut trubul.

⁴³ Pharo tumende e farisejende! So volin te bešen ke anglune thana ane sinagoge thaj kana dičhen tumen e manuša, pherde poštujipe premal tumende, te pozdravin tumen ke trgura.

⁴⁴ Pharo tumende! Tumen sen opasnost sar e neprimetna limora pe save e manuša uštaven a ni đanen kaj uštaven len.”^e

⁴⁵ Phenda e Isusesese nesavo učitelji tare Mojsijaso zakono: “Učitelju, kava so phene i amen lađare!”

⁴⁶ A o Isus vačarda lende: “Pharo i tumende e učitelja tare Mojsijaso

^a **11,33** Stihura 33-36 si metafora savasa o Isus vačarol tar po sikajipe kaj o “svetlo” za savo mandol lese sikade te aven poslušna thaj te delin le averencar. Vov vačarol tare manuša save ni đanen il ni prihvatin leso sikaipе kaj si gola manuša ani “tama”.

^b **11,38** Pale Jevrejengo adeti trubuja te čerol obredno thojipe pe vasta te bi avena čista anglo Dol. ^c **11,40** O Isus pučol kava te ukoril e farisejen so ni haljaren kaj gova so isi len ane ile si važno e Devlese. ^d **11,42** začinura ano original ačhol: “nana thaj ruta”.

^e **11,44** Kala limora sesa hunde rupe ko than kaj e muleso telo sasa prahome. Ni sasa len parne bara save e manuša čhuvеna pe limora te šaj dičhen pe. Kana e Jevreja phirena prekale limora, teg avena melale palo adeti. Kala neprimetna limora čeren len ne namerno te aven duxovno melale.

zakono! So čhuven pharipe but phare inđarimase, a tumen tumaro naj ni manden te crden te pomožin nekase. ⁴⁷Pharo tumende! So čeren limora e prorokurende, saven tumare kuštika mudarde. ⁴⁸Golese sikaven kaj odobrin gova so čerde tumare kuštika: von mudarde len, a tumen vazden lenđe limora.^a ⁴⁹Golese so o Dol an po mudrost vačarol tumendar: ‘Ka bičhalav lenđe prorokuren thaj apostolen, a khonik lendar ka mudarol len, a e dujtonen ka progonin.’

⁵⁰Tumari generacija ka avol bandi za ko rat e prorokurengo savo thavdija taro čeripe o sveto, ⁵¹taro Aveljeso rat di e Zaharijaso rat,^b savo mudardo maškaro žrtveniko thaj o sveto than e Hrameso. Va, phenav tumende, ka rodol pe tari tumari generacija.^c

⁵²Pharo tumende učiteljuralen tare Mojsijaso zakono! Golese so garaden i klidi taro đanglipe e Devlese carstvose.^d Korkore ni den andre ano carstvo, a save manglje te den andre, tumen ni dijen len.”

⁵³A kana o Isus ikילו gothar, lije e učitelja tare Mojsijaso zakono thaj e fariseja te holjavon thaj te pučen le but khanči, ⁵⁴thaj rodi je so te phenol sosa bi bandarena le posle.

O Isus sikavol te na ava dujemujende

(Mt 10,26–27)

12¹ Kana čidije pe but milja manuša, gači kaj lije te uštaven jekh avere, o Isus angleder golestar lija te vačarol pe sikadende: “Aračhen tumen taro kvasaco o farisejsko, so si

^a **11,48** O Isus ukoril e farisejen thaj e učiteljen tare Mojsijaso zakono. Von đanen za ko mudaripe e prorokunengo, al ni osudin pe kuštika golese so von mudarde e prorokuren. Avere lafurencar: “Umesto te osudin len, tumen potvrdin thaj složin tumen lencar. Thaj najsen poslušna baše proroštvara sar von so ni sesa poslušna e prorokurende.”

^b **11,51** O Avelj sasa prvo manuš mudardo ano Stari zavet (1. Mojs 4,1–16) thaj o Zaharija emposlednjo manuš mudardo ano Stari zavet (2. Dnev 24,20–22). ^c **11,51**

Jekhore prorokura saven poštuvin si e mule prorokura! Baš sar lenđe kuštika so ni šunde e prorokuren ano Stari zavet, gija kala fariseja thaj e učitelja tare Mojsijaso zakono ni šunen e Isuse thaj ni ka šunen e apostoluren saven o Isus ka bičhalol. Ka avol krajo za ko strpljenje e Devleso thaj vov ka sudil e Izraele paše sa e berša so čhudije leso lafi.

^d **11,52** O Isus vačarol tare Devleso čačipe sar te phene kaj si ano čher ke savo e učitelja ni manden te den, al ni mučhen ni averen te avol len klidi (ključo) te šaj den. Akava značil kaj e učitelja ni đanen e Devlese, al ni mučhen ni averen te upoznajin e Isuse.

dujemujengo.^a ² Golese kaj naj khanči garado so ni ka pučardol, thaj sa so si garado ka šundol angle savorende. ³ Golese so si vačardo ki tomina ka šundol ko svetlo, thaj sa so vačarden čorale ane phangle sobe, ke krovura ka šundol!”

Ma daran, tumen sen dragocena e Devlese

*(Mt 10,28–33; 12,31–32;
Mk 3,28–29)*

⁴ “Al vačarav tumenđe amalalen, ma daran tare kola so šaj mudaren samo o telo, golestar aver khanči našti čeren tumenđe! ⁵ Ka vačarav tumenđe kastar te daran. Daran taro Dol savo šaj mudarol thaj čhudol ani jag savi ni ačhol. Va, phenav tumenđe, Lestar daran!

⁶ Ni li bičindon pand čiriklja baše duj pare? Thaj ni jekha ni zabistrol o Dol. ⁷ A tumenđe i tumare bala ko šoro si đinde.^b Golese ma daran. Tumen sen po vredna tare pherdo čiriklja.”

Trubul te priznaji e Isuse angle manuša

(Mt 10,32–33; 12,32; 10,19–20)

⁸ “Gija vačarav tumenđe: ‘Savo kate ki phuv priznajil kaj pripadil mande, le me, o Čhavo e Manušeso angle melekura ka priznajiv.

⁹ A savo man čhudol ke kaja phuv me lestar ka odreknama angle Devlese melekura. ¹⁰ Thaj savo vačarol protiv mande, protiv o Čhavo e Manušeso ka oprostilpe lese, a savo vačarol bilače taro Sveti Dux ni ka oprostilpe lese.

¹¹ Thaj kana ka anen tumen anglo sudo ke sinagoge thaj angle šorutne, thaj anglo vlast ma daran sar thaj so ka vačaren il so ka phenen. ¹² Golese kaj ka sikavol tumen o Dux Sveti ane gova sato so trubul te vačaren.”

Paramič taro barvalo bigođako manuš

¹³ Thaj vačarda khoni tare manuša e Isuses: “Učitelju,

^a **12,1** Sar so o kvasaco so širil pe maškar sa o humer, gija lengo licemerje širisajlo maškar sa i zajednica. “Aračhen tumen taro licemerje e farisejengo, savo si sar kvasaco” il “Pazin te na aven licemerna sar o fariseja.” Lengo bi šukar ponašanje utičil pe savorende isto gija sar so o kvasaco utičil po humer. ^b **12,7** Šaj pouzdaji amen ano Dol. Vov đanol po but nego amen so đana. Ni đana ni kobor bala isi amen ko šoro, al o Dol gova đanol thaj vađi po but amendar.

vačar me phralese te ulavol mancar okova so ačhada amende amaro dad.”

¹⁴Thaj o Isus vačarda lese: “Manuša, ko man čuta sudija il delioc pe tumende?” ¹⁵Thaj vačarda savorende o Isus: “Dičhen thaj aračhen tumen tari pohlepa. I sa gači barvalipe te avol manuše, leso đuvdipe ni avol golestar so isi le.”

¹⁶Thaj o Isus vačarda lende jekh paramič: “Nesave barvale manušesi phuv bijanda but bijandipe. ¹⁷Thaj dija gođi ane peste vačarindoj: ‘So ka čerav? Naj ane soste te čidav e milajeso čidipe.’ ¹⁸Thaj vačarda: ‘Đanav! Ak kava ka čerav! Ka rumiv me thana taro điv thaj ka čerav po bare, thaj gothe ka čidav mo điv thaj sa mo šukaripe. ¹⁹Thaj ka vačarav korkoro mande kaj isi man baro barvalipe bute beršende. Ka šaj odmoriv, ka hav, ka pijav, ka veseli man!’

²⁰A o Dol lese vačarda: ‘Bigođaleja! Kaja rat ka lav čo ođi^a tutar. Thaj kase ka ačhol sa gova so čerdan buči?’

²¹Gija si kolesa savo čidol pese barvalipe ki phuv, a ni čidol

barvalipe savo si šukar e Devlese ane jakha.”

Ma daran nisose

(Mt 6,25–34)

²²A o Isus pe sikadende phenda: “Golese vačarav tumende: Ma daran za sa e đivesa tumare dal ka avol tumen so te xan, ni tumare telose so ka uraven!^b ²³Golese kaj si o đuvdipe po but taro hape thaj tumaro telo po but taro urajipe.

²⁴Dičhen e gavranen!^c Sar ni sejin, ni ti čiden, save naj len niti podrumo ni kaj čjuven o điv, thaj o Dol parvarol len, a kozom sen tumen po vredna lendar? ²⁵A šaj li neko tumendar golesa so brinil pe barol leso đuvdipe za jekh đive?

²⁶Kana našti ni gova zala te čeren, sose brinin tumen za ko sa aver?

²⁷Dičhen e luluda ki livada sar baron! Ni čeren buči, niti suven pese šėja, a me phenav tumende kaj ni o caro o Solomon ane pire barvale šėja naj sasa urado sar jekh lendar. ²⁸A ako o Dol dol e čaraće gija laće šėja ko polje, savi si avđive, a theara čhudol pe ani jag, dal ni ka brinil pe tumende vađi pobut? Sose gači zala pačan?

^a 12,20 “Ođi” (duša) odnosil pe ko đuvdipe e manušeso. Avere lafurenar: “Ka mere erat!” ^b 12,22 O Dol dija tumen i tumaro đuvdipe thaj tumaro telo, sigurno šaj pačan lese kaj ka dol tumen i okova so trubul tumende za ko đuvdipe. ^c 12,24 E manuša so šunena e Isuse, smatrina sar so e gavranura naj korisna golese so e Jevreja naštime te xan goja vrsta tare čiriklja.

²⁹ A tumen ma brinin tumen isi tumen li so te xan il so te pijen. Ma daran golese! ³⁰ Gija čeren e manuša save ni đanen e Devlese ke kava sveto. Tumaro Dad ano nebo đanol kaj sa gova trubul tumenđe.

³¹ Nego roden o carstvo e Devleso,^a thaj aver ka dodol pe tumenđe.

³² Ma daran, me cikne bakre!^b Tumaro Dad gova manglja te dol tumen te aven ano carstvo.

³³ Bičinen so isi tumen thaj den e čororende! Čeren tumenđe traste za ke pare save ni phuravon thaj barvalipe ko nebo savo ni ka ciknjol. Khoni nakašti avol odori te čorol tumaro barvalipe thaj ni jekh moljco ni ka xal len. ³⁴ Golese kaj si tumaro barvalipe, gothe ka avol i tumaro ilo.”

Aven đungade bašo dujto avipe e Rajoso

(Mt 24,45–51)

³⁵ Thaj o Isus vačarda lenđe: “Aven spremna thaj urade zaki bući,^c thaj tumare svetiljke te

aven phabarde, ³⁶ sar manuša save ađučaren pe gospodare savo iril pe taro abav, te aven spremna te putren lese kana resol thaj marol ko udar. ³⁷ E sluge save si spremna thaj ađučaren pe gospodare te iril pe, ka aven blagoslovime. Čače vačarav tumenđe o gospodari korkoro ka uravol pe sar sluga, thaj ka phenol lenđe te bešen thaj ka avol te kandol len thaj ka dol len te xan. ³⁸ O gospodari šaj ka avol ki opaš rat il anglo uštipe taro sojipe.^d Blagoslovime si e sluge save ađučaren.

³⁹ A kava đanen: kana bi đanola o čherutno ke savo sato ka avol o čor, ne bi dola te avol leso čher phago. ⁴⁰ Thaj tumen aven spremna, golese so me o Čhavo e Manušeso ka avav kana ni ka den gođi an savo sato.”

⁴¹ A o Petar pučlja e Isuse: “Rajo! Vačare li amende e sikadende kaja paramiç il savorende?”

⁴² A o Isus vačarda lese: “Savo si pobožno thaj đanglo sluga kas leso gospodari ka čhuvol upreder

^a **12,31** roden o Carstvo e Devleso Kava značil “diçhen šukar an leso carstvo” il “but roden e Devleso carstvo”. ^b **12,32** me cikne bakre Ano original açhol: Mo cikno stado. O Isus dol vika pe sikaden sar bakren. Sar o çobano so brinil pe pe bakrende, o Dol brinil pe e Isuseso sikadende. Avere lafurencar, “Ma brinin tumen. Iako sen zala thaj slaba, sar cikne bakre, tumaro Dad ano nebo mandol te dol tumen te živin ano leso carstvo.” ^c **12,35** Ano original açhol: “Tumare glega šeja nek aven phangle ke tumaro kaiši”. E manuša indarde glega fistanura thaj phandena len ko kaiši te ma bi smetina len dok čerena buçi. Avere lafurencar: “Čhuvon tumare šeja ke tumaro kaiši te šaj te aven spremna te kanden”. Il “Aven urade thaj spremna te kanden.” ^d **12,38** Ano original açhol: “dujto araçhipe (straža), thaj ko trito araçhipe.”

pe čherese sluge te dol len te xan ko vreme? ⁴³ Blagoslovimo si gova sluga kas o gospodari kana avol aračhol le sar čerol gijate! ⁴⁴ Čače vačarav tumenđe, o gospodari pe po sa o barvalipe ka čhuvol e sluga. ⁴⁵ Ako vačarol o sluga ane po ilo: ‘O gospodari ni ka avol sigate’, thaj lol te marol avere slugen thaj e sluškinjen, thaj hal em pijol, thaj matol. ⁴⁶ O gospodari ka avol ano đive kana vov ni ađučarol, thaj ano sato kana ni dol gođi, ka čhinol e sluga ke kotora, thaj ka čhuvol le maškar okola save ni pačan ano Dol.

⁴⁷ A kova sluga savo đanglja so leso gospodari mandol, thaj naj spremno, thaj ni čerda pal leso manglipe ka avol but mardo. ⁴⁸ A okova sluga savo ni đanglja e gospodaresi volja, a čerda khanči sose ka avol mardo, ka marol pe le

zala. Kase dija pe but, but ka rodol pe lestar. Kase poverimo but, po but ka rodol pe lestar.”

E Isuseso vačaripe ka anol maškare manuša ulaipe

(Mt 10,34–36)

⁴⁹ Thaj o Isus vačarda: “Me aviljem te čhudav i jag^a e sudosi ki phuv. So bi mangava te avol već phabardi! ⁵⁰ Al me trubul te krstima^b mučimasa, thaj but mande pharo sa dok ni čerdol gova! ⁵¹ Dal den gođi kaj me aviljem te anav mir ki phuv? Na, me aviljem te anav ulaipe maškare manuša. ⁵² Golese od akana ka aven ulade e čherutne: trin manuša ka aven ke mingri rig, a protiv avera duj gola avera trin. ⁵³ Ka uštol o dad protiv o čhavo, thaj o čhavo protiv o dad, i dej

^a **12,49** *Me aviljem te čhudav i jag* Šaj te značil: 1. O Isus avilo te sudil e manušen, il 2. O Isus avilo te pročistil e vernikuren, il 3. O Isus avilo te čerol podela maškar e manuša.

^b **12,50** *krstima* Kate o “krštenje” odnosil pe okova so o Isus trubul te trpil. Sar o paj so učarol manuše kana krstil pe, gija e Isuse ka učaren e muke.

protiv i čhej thaj i čhej protiv i dej, i sasuj protiv i bori thaj i bori protiv piri sasuj.”*

O Isus vačarol e manuše te spremin pe baše okova so ka avol

(Mt 16,2–3; 5,25–26)

⁵⁴Thaj o Isus vačarda e manuše: “Kana dičen kaj e kale oblakura čiden pe nakaro zapad tumen phenen: ‘Ka dolpese bršind’, i gija avol. ⁵⁵Kana dičen taro jug phurdol vačaren: ‘Ka avol tatipe’, thaj gija avol. ⁵⁶Dujemujende!^a O muj e phuvako thaj neboso pindaren, a sar ni pindaren akala znakura so čerdon akana?^b

⁵⁷Tumen korkore trubul te đanen so si šukar! ⁵⁸Te khoni tužil tumen zbog o dugo savo ni irisaden thaj inđarol tumen ko sudo, odrumal miri tut lesa, te na vucil tut ko sudo, golese so o sudija šaj osudil tut thaj te dol tut ke piro manuš te phandol tut ano phanglipe.

⁵⁹A ako phandol tut vačarav tuče: Ni ka iklje gothar dok ni počine đi i paluni para.”^c

**Savore mora te iri
amen e Devlese**

13¹Ane gova vreme avile nesave manuša thaj vačarde e Isusese kaj o Pilat o rimsko upravniko bičhalda te mudaren nesave Galilejcuren. Thaj mudarde len dok prinosisade kurbanen ano jerusalemsko Hram.^d ²Thaj o Isus vačarda lende: “Tumen li den gođi kaj gola Galilejcura so sesa mudarde si po grešna tare avera Galilejcura? ³Na! Phenav tumende, i tumen gija ka mudardon ako ni irin tumen e Devlese. ⁴Il, so si kole dešohtonecar pe kaste pelo o toranj o Siloamsko thaj mudarda len? Tumen li den gođi kaj von sesa po grešna tare avera Jerusalcimcura? ⁵Na! Phenav tumende, i tumen gija ka mudardon^e ako ni irin tumen e Devlese.”

* **12,53** Mih 7,6 ^a **12,56** *Dujemujende* Gola manuša sesa đangle te pindaren e znakura kaj avol o bršind il o tato vreme. Al odbisade te priznajin kaj e Isusese čudura sesa znakura save sikaven kaj si vov kova save o Dol bičhalda te spasil o sveto. ^b **12,56** Avere lafurencar: “Trubul te đanen o značenje so o Dol čerda kroz mande kala đivesa!”

^c **12,59** O Isus vačarda e manuše kaja paramič te upozoril len kaj trubul te mirin pe e Devlesa angleder nego so avol o vreme te osudil len. ^d **13,1** Ano original ačhol: “o Pilat mešisada e Galilejcurengo rat thaj e kurbanengo”. ^e **13,5** *mudardon* Kate vačarol pe taro duxovno meripe.

O kaš savo ni anol bijandipe: ni ačhilo but vreme bašo pokajipe

⁶ O Isus vačarda lenđe kaja paramič: “Jekhe manuše sasa smokva sadime an po vinograd. Thaj avilo te dičhol dal anda bijandipe, al ni arakhlja pe late khanči. ⁷ Tegani vačarda e manušese savo čerda buči ko vinograd: ‘Ak trito berš sar avav thaj rodav bijandipe pi kaja smokva, thaj ni arakhav. Čhin la! Sose te šučarol i phuv?’

⁸ A o manuš so čerol buči ko vinograd vačarda lese: ‘Barutneja! Ačhav la vađi kava berš te hunav paše late thaj te čhudav gunoj paše late. ⁹ Šaj ka bijanol aver berš. Ako na, ka čhine la.’”

O Isus sastarol ko savato

¹⁰ Thaj kana o Isus sikavola ani jekh sinagoga ko savato, ¹¹ thaj dik, sasa gothe jekh đuvli savi sasa bandarde dumesa thaj sasa nasvali taro bilačho duxo dešohto berš, thaj naštine te ačhol šukar. ¹² Thaj kana dikhlja la, dija la vika o Isus thaj phenda lače: “Đuvlije! Oslobodimi san tar čo nasvalipe!” ¹³ Thaj čuta pe late pe vasta. Thaj

i đuvli sigate ispravisašli thaj hvalisada e Devle.

¹⁴ A o vođa tari sinagoga holajlo but sose o Isus sastarda ko savato, thaj vačarda e narodose: “Isi šov đive ano kurko ke save šaj čerol pe buči! Aven ke gola đive te sastardon, a na ko savato!”

¹⁵ A o Rajo o Isus tegani vačarda lenđe: “Dujemujenđe! I tumen čeren buči ko savato. Tumen li ni putren tumare guruve il e here tari baliya, thaj ni inđaren le te pijol paj? ¹⁶ A kala čheja tare Avraamesi kuštik sava o Sotona phanglja ak dešohto berš, sose te na putrol pe ko savato?” ¹⁷ A kana kava šunde lađajle savore save sesa protiv leste, a sa aver narodo sesa bahtale baše sa e šukar buča o Isus so čerda.

E Devleso carstvo si sar cikno seme savo barol

(Mt 13,31–32; Mk 4,30–32)

¹⁸ A o Isus vačarda lenđe: “Savo si o carstvo e Devleso? Thaj sosa te uporediv le? ¹⁹ Vov si sar seme e goruščikako, savo lol o manuš thaj čhudol le ano po vrt. Thaj barol thaj čerdol baro kaš, thaj e čiriklja

avena te čeren pese thana kaj ka bešen pe leste.”

E Devleso carstvo si sar humer savo uštol

(Mt 13,33)

²⁰Thaj pale vačarda: “Savo si o carstvo e Devleso? Thaj sosa te uporediv le? ²¹Vov si sar kvasaco savo i đuvli dospil ani bari vangla areša,^a sa đi kaj ni šukljol.”

Okola savesi palal ka aven anglal

²²Thaj o Isus, dok phirda pe dromesa ano Jerusalim, nakhlo maškare forura thaj e gava thaj sikavola e manušen. ²³Thaj khoni pučlja le: “Rajo, dal samo zala ka aven spasime?”

Thaj o Isus vačarda lenđe: ²⁴“Trudin tumen te den ko tesno vudar e nebeskoneso, golese kaj but đene ka manden te den, al nakašti. ²⁵Kana o čerutno phandol e vudara tar po čer, ka avol tumenđe but kasno. Ka ačhen avral, ka čalaven ko vudar thaj ka phenen: ‘Rajo! Putar amende

e vudara!’ Thaj vov ka vačarol tumenđe: ‘Ni pindarav tumen katar sen.’

²⁶Tegani ka vačaren: ‘Amen xaljam thaj piljam tusa, thaj pe amare droma sikadan!’

²⁷A vov ka vačarol lenđe: ‘Vačarav tumenđe: Ni pindarav tumen katar sen.^b Crden tumen mandar save bilačhipe čeren!’

²⁸Gothe ka roven thaj ka aven but holjame,^c kana ka dičhen e Avraame e Isako thaj e Jakove thaj sa e prorokuren ano carstvo e Devleso, a tumen ka aven ikalde avral. ²⁹Thaj but đene ka aven taro istok, thaj taro zapad thaj taro sever thaj taro jug thaj ka bešen ko astali ano carstvo e Devleso.^d ³⁰Thaj dik, kola sosi akana anglal odori ka aven empalal, a okola save si empalal odori ka aven embare.”^e

O Isus rovol e Jerusalmese

(Mt 23,37–39)

³¹Ane gova đive avile nesave fariseja te phenen e Isusese: “Iklji

^a 13,21 Ano original ačhol: “trin mere” (otprilike 40 kile aro). ^b 13,27 *Ni pindarav tumen katar sen* Avere lafurencar: “Najsen me amala niti me pašutne thaj najsen akharde ko hape thaj ko pijipe mande.” ^c 13,28 *but holjame* ko original ačhol: “ka tresin dandencar” ^d 13,29 But Jevreja save pretpostavisade kaj si kotor tare Devleso carstvo ni ka aven an leste. Al but save naj Jevreja tar e sa e krajura tar o sveto ka aven ano carstvo e Devleso. ^e 13,30 Ko original ačhol: “But anglune ka aven poslednja, a e poslednja ka aven anglune.” Te ave “angluno” sasa but važno. Avere lafurencar: “ka aven em važna ... ka aven em zala važna,” il: “O Dol ka vazdol ... O Dol ka lađarol.”

thaj đ̌a akatar, golese so o caro o Irod manďol te mudarol tut!”

³²Thaj o Isus vačarda lenđe: “Đ̌an thaj vačaren gole lisicaće:^a ‘Ak ikalav e bengen thaj sastarav avđive thaj theara, a trito đive ka završiv.’³³ Avđive thaj theara thaj prektheara trubul te đ̌av, golese kaj o proroko našti mudardol avral taro Jerusolim.^b

³⁴Jerusalime, Jerusalime, tu savo mudare e prorokuren thaj gađi barencar okolen manušen saven o Dol bičhalda! Kozom droma mangljem te garavav e čhavoren čiren sar i khanji pe pujoren tari pi phak, thaj ni mangljen!³⁵ Ak, ka avol tumaro čher pusto,^c a me vačarav tumenđe: Ni ka dičhen ma sa dok ni vačaren: ‘Blagoslovimo si kova savo avol ano alav e Rajoso.’”^{*d}

O Isus palem sastarol ko savato

14¹Thaj ke jekh savato o Isus đelo ko jekh šorutno e farisejengo te hal mangro ke leste, thaj savore so sesa gothe dikhlje

an leste so ka čerol.²Thaj dik, avilo nesavo manuš anglo Isus kase vasta em pingre šuvlile taro paj.^e

³Thaj o Isus pučlja e učiteljen taro Mojsijaso zakono thaj e farisejen: “Premale Mojsijaso zakono šaj li te sastara ko savato il našti?”

⁴Von khanči ni vačarde. Thaj o Isus dolda e nasvale manuše, sastarda le thaj phenda lese kaj šaj đal.⁵Thaj vačarda lenđe: “Savo tumendar ni čerol buči ko savatno đive? Te perol čo čhavo il čo guruv ano bunari ni li ka ikale le sigate ano savatno đive?”⁶Thaj ni sasa len so te phenen ke lese lafura.

O Isus sikavol taro poniznost

⁷Kana o Isus dikhlja sa e manušen save avile te xan, sar roden pese šukar thana kaj te bešen anglal, vov vačarda lenđe kaja paramič:⁸“Kana akharen tumen ko abav, ma bešen ke lačhe anglune thana. So ako si akhardo po baro manuš tutar?⁹Te okova manuš so akharda tut te avol thaj te vačarol: ‘De gova than kalese.’

^a 13,32 *lisicaće* Sar lisica, o Irod sasa lukavo thaj štetno, ali kukavica thaj beznačajno.

^b 13,33 E jevrejska šorutne mudarena e manušen save vačarena tar o Dol ano Jerusolim.

^c 13,35 E Jerusalimska manuša odbacisade e Isuse sar Mesija. O Dol akana odbacil len i ni ka štitil len više. Pal gova i rimsko vojska uništisada o Jerusolim (70 berš palo Hrist).^{*} 13,35 Ps 118,26 ^d 13,35 O Isus palem ka avol ki phuv. Tegani e manuša taro Jerusolim ka pindaren le kaj si vov Mesija. ^e 14,2 *kase vasta em pingre šuvlile taro paj* Il: “kas sasa pajalo nasvalipe”

Thaj ka lađare tut i ka crde tut ko bilo savo than savo ačhilo savo si em palal.

¹⁰ Gija kana khoni akharol tut ko abav, kana ave beš ko poslednjo than, te vačarol tuče kova so akharda tut: ‘Amala! Arakhljam tuče po šukar than.’ Tegani ka aven tusa ko baripe kola save bešen tusa ko astali. ¹¹ Golese savo pes vazdol, ka peravol pe, a e perade ka aven vazdime.”

¹² Thaj o Isus vačarda okolese so akharda le: “Kana de hamase il račako hape, ma akhar će amalen niti čire phralen, ni će familija, ni će barvalen pašečerutnen, golese so i von tut ka den vika ko hape. ¹³ Gija kana čere abav,^a akhar e čororen, e banden, e langalen, e koren. ¹⁴ Len najlen sar te irin tuče. Gija ka ave blagoslovimo, golese so o Dol ka nagradil tut kana ka vazdol e pravednikuren taro meripe.”

**Savore si akharde ke Devleso
hape thaj pijipe, al zala
lendar prihvatisade**

(Mt 22,1–14)

¹⁵ A kana kava šunda jekh tare manuša savo bešlo pašo astali vačarda e Isusese: “Blagoslovimo si kova savo ka hal mangro ano carstvo e Devleso!”

¹⁶ A o Isus vačarda lese: “Jekh manuš čerda baro abav,^b thaj akharda pherdonen. ¹⁷ Thaj kana sasa o vreme e hamaso, bičhaldal pe sluga te vačarol pe akhardende: ‘Sa si postavimo ko astali. Aven!’

¹⁸ Thaj savore lije te vačaren kaj našti te aven, thaj jekh vačarda lese: ‘Čindem njiva, thaj đav te dikhav savi si. Moliv tut vačar odori e manušese kaj golese našti te avav.’ ¹⁹ Thaj aver phenda: ‘Čindem pađ jarmura guruven^c thaj đav te probiv len sar orin. Moliv tut vačar odori e manušese

^a 14,13 abav Ano original ačhol: “gozba” (kaj hal pe thaj pijol pe). ^b 14,16 abav Ano original ačhol: “gozba” (kaj hal pe thaj pijol pe). ^c 14,19 pađ jarmura guruven “10 guruva”

kaj golese našti avav.’²⁰ Trito vačarda: ‘Andem mande romnja. Golese našti avav.’^a

²¹ Thaj avilo o sluga thaj phenda pe rajose so phende lese. O rajo holajlo thaj vačarda pe slugase: ‘Da sigate ke droma e forose, thaj an akari e čororen, e banden, e sakaten, thaj e koren.’²² Kana gova čerda vačarda o sluga pe rajose: ‘Čerdem sar so vačardan, thaj isi vađi thana.’²³ A o rajo vačarda e slugase: ‘Iklji ke droma thaj pale ograde thaj čhuv len te aven te pherdol o čher.’²⁴ Golese vačarav tumende kaj ni jekh okolendar anglunendar kas akhardem ni ka xal tare abaveso hape.’^b

So trubul te čere te ave e Isuseso sikado

(Mt 10,37–38; 5,13; Mk 9,50)

²⁵ Ďele e Isusesa but manuša. Vov irisajlo dikhlja len thaj vačarda lende: ²⁶ “Ako neko mandol te avol mo sikado, trubul te mandol po but man nego^c pe da em pe dade, pe romnja thaj pe čhaven, pe phralen, pe phejen, po but nego čak i po đuvdipe. Savo ni čerol gija našti avol mo sikado. ²⁷ Thaj ako khoni mandol te avol mo sikado, mora phiravol po krsto thaj te đal pale mande.”^d

²⁸ Thaj ko mandol te čerol kula na li angleder ka đinol kozom ka

^a **14,20** Gola manuša save sesa akharde ko hajipe uvredisade e caro. Taro hape thaj pijipe đangle vađi angleder, a akana, kana trubuje te đan, von hohaven thaj ikalen pese lafura. Sose bi neko činola polje savo nikad ni dikhlja il te činol guruven saven ni dikhlja, il te ačhol čhere te bi avola stalno pe romnjasa? Dičhen piro barvalipe thaj pe familija sar po važno nego e gospodare. O Isus upozorisada ke pare, barvalipe thaj ki familija nikad ne bi trubula te avol amende po važno taro Dol (dik: 25-33 po tele). ^b **14,24** Nesave grčka rukopisura dodajin: “Golese but si akharde, a zala odabirime” (dik Mt 22,14). ^c **14,26** Ano original ačhol: “mora mrzin pe...” Kana o Isus phenol kaj mora “mrzi”, vov koristil hiperbola. Vov phenol kaj Le mora više te manga, nego korkoren amen thaj amare čerutnen. ^d **14,27** Kaja metafora značil da trubul te pokorin pe e Devlese thaj te aven spremna te patin ko bilo savo način sar te šaj aven e Isuseso sikade. O Isus ni mislil kaj đī jekh hrišćanino bi trubula te avol kovimo ko krsto. E Rimljanura često terisade e manušen te indaren pe krstura angleder nego so kovisade len pe lende sar znako da pokorin pe za ko Rim.

trubul lese, thaj ka dičhol šaj li te završil la?^a ²⁹ Te čerda samo o temelji, thaj te ni ačhilo le pare te završil la, savore save ka dičhen gova ka maren muj lesa ³⁰ thaj ka vačaren: ‘Kava manuš lija te vazdol i kula, thaj naštine sa čerol la.’

³¹ Il savo caro kana đal te marol pe avere carosa, a angleder golestar ni bešol i ni dičhol dal ka šaj pe deše miljenca te marol pe okolesa so inđarol pesa biš milje? ³² Thaj te našti, vov bičhalol manušen ko aver caro, dok si kava dur thaj molil le te mirin pe. ³³ Gija akana khoni tumendar savo ni mučhol sa so isi le našti avol mo sikado.”^b

E Isusesse sikade si sar lon

(Mt 5,13; Mk 9,50)

³⁴ Thaj o Isus vačarda: “O lon si šukar, a kana hasarol po londipe, sosa ka lonđarol pe? ³⁵ Naj lačho e phuvaće niti gunojese, gijate

čhudol pe avral. Šunen šukar so vačarav tumende!”^c

Paramič tari hasardi bakri

(Mt 18,12–14)

15 ¹ Thaj pašo Isus čidi jepe pherdo carincura thaj but grešnikura te šunen le so sikavol. ² A e fariseja thaj e učitelja tare Mojsijaso zakono vačarena maškar peste: “Kava đal e grešnikurencar thaj hal lencar.”^d

³ A o Isus vačarda lende kaja paramič: ⁴ “Ako e manuše isi šel bakre thaj jekh lendar hasardol, so vov ka čerol? Ni li ka ačhavol e enjavardeš thaj enja ki pustinja^e thaj te đal te rodol gola jekha so hasajli sa dok ni aračhol la? ⁵ Thaj kana aračhol la, čhuvo la radosno ke po piko thaj inđarol la čhere. ⁶ Thaj kana avol čhere dol vika pe amalen thaj e pašutnen vačarindoj: ‘Aven radosna mancar! Arakhljem me hasarde bakra!’

^a **14,28** Averčhände: Dok ni đanen kobor gova ka koštil tumen thaj dok najsen spremna, ma aven pal mande. ^b **14,33** Šukar si te mandol pe te avol pe e Isuseso sikado, al ako khoni mandol te đal palo Isus a te na inđarol po krsto i odreknil pe tar sa so isi le, vov si beskorisno sar graditelj i savo naštine te završil i kula il o caro savo đelo ko maripe ke savo naštine te pobil. ^c **14,35** Ano original ačhol: “Kas isi kana, nek šunol.” ^d **15,2** *hal lencar* E fariseja ni halje ane čhera e manušende save ni poštujisade lende stroga zakonura bašo thojipe, thaj dešto kotor thaj hape tari nesavi hrana, golese so darajle kaj ka čerdon e fariseja duxovno melale thaj taro Dol ni ka aven prihvatime.

^e **15,4** *ka ačhavol e enjavardeš thaj enja ki pustinja* Gova verovatno sasa pašnjako ke savo halje čar. A paše sesa verovatno i avera čobanura save dikhlje pe gola bakre.

⁷ Vačarav tumende kaj savore ano nebo ka radujin pe po but bašo jekh grešniko savo iril pe e Devlese nego baše enjavardeš thaj enja čačutne savende ni trubul pokajipe.”^a

Paramič tari rupuni parava

⁸ O Isus vačharda thaj kava: “Savi goja đuvli sava isi la deš rupune pare^b, i kana hasarol jekh rupuni parava, ni phabarol i svetiljka, thaj ni šulavol o čher, thaj ni rodol šukar sa dok ni aračhol la? ⁹Thaj kana aračhol la, akharol pe amalinjen thaj e pašečerutnjen: I phenol lende ‘Radujin tumen mancar! Me arakhljem i rupuni parava so hasardem!’ ¹⁰Gija, vačarav tumende kaj i e melekura e Devlese ano nebo ka radujin pe jekhe grešnikose savo iril pe ko Dol.”

Paramič taro hasardo čhavo

¹¹ Thaj o Isus vačarol: “Jekhe manuše sesa duj čhave. ¹²Thaj o cikneder vačarda e dadese: ‘Dade!

Dema kobor si mingro taro amaro barvalipe savo preperol mande.’ Thaj o dad ulada lende o barvalipe.

¹³ Thaj pale nesavo đive, čidiya o cikneder čhavo sa piro, đelo ani durutni phuv, odori xalja sa o barvalipe thaj živisada dilikane.

¹⁴ Thaj kana xalja sa e pare, sasa but baro bukhalipe ane goja phuv, thaj ni sasa le so te xal. ¹⁵ Thaj đelo ke jekh manuš thaj rodija bući, thaj gova manuš bičhalda le ane piro polje te aračhol e balen.^c

¹⁶ Thaj o čhavo sasa gija bokhalo kaj bi xala i gova so^d xan e bale, al khoni ni dija le ni gova.

¹⁷ Thaj kana avilo ane peste, vačarda: Kobor e bučarne ke mo dad isi len so te xan, a me kate merav bukhalo! ¹⁸ Ka đav mande čhere, ke mo dad, pa ka vačarav lese: ‘Dade, grešisadem angle tute thaj anglo Dol. ¹⁹Našti te akhardivav čiro čhavo. Lama sar jekhe tar čire bučarne.’

²⁰ Tegani uštalo em đelo ke po dad. A kana sasa po dur tar po čher, dikhlja le leso dad, thaj pelo lese

^a **15,7** enjavardeš thaj enja čačutne savende ni trubul pokajipe O Isus vačarol kaj e fariseja hohadon kaj den gođi kaj lende ni trubul pokajipe. Avere lafurencar: “Enjavardeš thaj enja manuša sar e fariseja save den gođi kaj si pravedna thaj ni trubun len pokajipe.”

^b **15,8** deš rupune pare Ano original ačhol: “deš drahme.” Teg jekh drahma sasa jekhe divesesi dnevnic. ^c **15,15** O Jevrejsko zakono vačarda kaj si e bale melale životinje. Premal kava zakono, e Jevreja ni smisade te xan balano (dik 2. Mojs 11,7). Golese so o jevrejsko narodo mrzisada e balen em e manušen save arakhlje e balen. ^d **15,16** gova so Ano original vačarol: “Ijuske tare mahune”, gova sesa Ijuske tare mahune save baron ko kaš tari rogača.

žal, thaj prastija lija le ani angali thaj čumidija le. ²¹ A o čhavo vačarda lese: ‘Dade, grešisadem angle tute thaj anglo Dol! Našti te akhardivav čiro čhavo.’

²² A o dad phenda e slugende pirende: ‘Ikalen emšukar fostano thaj uraven le, thaj den le angrustik ko va^a thaj podipe ke pingre!’^b

²³ Thaj anen okole terne thule guruve činen le, te ha thaj te raduji amen. ²⁴ Golese kaj mingro čhavo sasa mulo thaj irisajlo ko đuvdipe, sasa hasardo thaj akana arakhadilo!’ Thaj lije te radujin pe.

²⁵ A leso čhavo o phureder sasa ano polje, thaj kana avilo pašo čher šunda čhelipe thaj bašalipe.

²⁶ Thaj dija vika jekhe sluga thaj pučlja le: ‘Sosi gova?’ ²⁷ A vov vačarda lese: ‘Čiro phral avilo, thaj čo dad čhinda terne thule guruve, so dikhlja le đuvde thaj saste.’

²⁸ Thaj o phureder phral holajlo thaj ni manglja te avol andre. Tegani ikילו leso dad thaj molisada le te dol ano čher.

²⁹ A vov vačarda pe dadese: ‘Ak kandav tut sar robo gači berša, thaj nikad ni phagljem čo lafi, thaj mande ni jekh drom ni dijan ni buzore te radujima me amalencar.

³⁰ A kana avilo čo čhavo savo čo

barvalipe čhorda e kurvencar, čhingan lese terne thule guruve.’

³¹ A o dad vačarda lese: ‘Mo čhavo! Kaj đav manca san, thaj sa mingro čiro si. ³² Trubul te ave radosno thaj bahtalo, golese kaj čo phral sasa mulo thaj irisajlo ko đuvdipe, sasa hasardo thaj arakhadilo.’”

Okola save si verna ane cikne buča ka aven nagradime

16 ¹ O Isus vačarda kaja paramič pe sikadende: “Jekhe barvale manuše sasa jekh upravitelji savo vodila leso barvalipe, save se phende kaj xalja leso barvalipe. ² Thaj akharda le o barvalo thaj vačarda e upraviteljese: ‘So šunav kava tutar? Sikav mande o đinipe tar či buči pe mo barvalipe, golese kaj našti pe mo barvalipe te ave upravitelji.’

³ A o upravitelji vačarda ane peste: ‘So ka čerav? O barvalo barutno mingro ka lol mandar i buči. Te hunav našti. Te mangav lađo mande. ⁴ Đanav so ka čerav! Kana ka čerav sa gova ka manden ma savore ane pire čhera^c kana ka ačhav bizi buči.’

⁵ Thaj dija vika sa kolen save sesa lese barutnese borči thaj

^a 15,22 *angrustik* Angrustik sasa znako taro čast thaj autoritet. ^b 15,22 *podipe ke pingre* Okova savo phiravola sandale sikadola kaj sasa slobodno manuš a na robo. ^c 16,4 *ka manden ma savore ane pire čhera* Vov nadil pe kaj gola manuša ka den le buči il aver khanči so lese trubul pašo đuvdipe.

pučlja e prvone: ‘Kobor san borči me barutnese e barvalese?’

⁶ A vov phenda: ‘Šel bačve^a taro maslinsko ulje.’ Thaj vačarda lese o upravitelji: ‘An o lil čiro thaj sigate le thaj pisi pinda.’

⁷ A pale gova e dujtone pučlja: ‘Kobor san borči?’ A vov vačarda: ‘Šel mere div.’^b Thaj vačarda lese: ‘Le čiro lil thaj pisi ohtovardeš.’

⁸ Thaj o barvalo hvalisada pe bičačutne upravitelje, kobor si đanglo so gija čerda. Golese kaj e čhave tar kava sveto^c si po snalažljiva ane buča slična e manušencar save si sar von, nego e čhave e svetlose.^d ⁹ Thaj me vačarav tumende: so isi tumen barvalipe kale svetoso den averende te čeren tumende amalen. Kana ni ka avol tumende više korisno o barvalipe kale svetoso, ka aven primime ane čhera sa e divesende ano nebo.^e

¹⁰ Savo si verno ane cikne buča vov ka avol ke po bare buča verno, thaj ko naj verno ano cikne buča, ane po bare buča ni ka avol verno.

¹¹ Gijate te naj sen verna ane kale svetoso barvalipe, ko ka dol tumen nebesko barvalipe?^f ¹² Thaj ako ane avereso barvalipe naj san verno, ko ka dol tumen tumaro?

¹³ Ni jekh sluga našti kandol tar jekh drom dujen barutnen. Il jekhe ni ka mande, a dujtone ka mande, il jekhe ka šune, a e dujtone ni ka šune. Našti kanden e Devle thaj o barvalipe.”

¹⁴ A kava so šunde e fariseja, save sesa pohlepna parende, marde muj e Isusesa. ¹⁵ Thaj o Isus phenda lende: “Tumen čeren tumen pravedna angle manuša, al o Dol đanol tumare ile. So si baro ane manušende jakha, ane Devlese jakha si gadno.”

E Devleso zakono vađi važil

(Mt 11,12–13; 5,18, 31–32)

¹⁶ O Isus vačarda: “Sikljona sa e Mojsijaso zakono thaj e lila save pisade e prorokura, sa đī kaj o Jovane o krstitelji ni avilo. Od teg vačara o Lačho lafi taro carstvo e

^a 16,6 *Šel bačve* Ano original ačhol: “Šel bate”. Kava sasa sar 3.000 litre. ^b 16,7 *Šel mere* Ano original ačhol: “Šel korova”. Kava sasa sar 20.000 kila. ^c 16,8 *e čhave tar kava sveto* Kate vačarol pe paše nepravedna upravitelja save ni pindaren il ni daran taro Dol. Avere lafurencar: “manuša tar kava sveto”. ^d 16,8 *čhave e svetlose* “Svetlo” kate mandol te vačarol kana sen šukar premale čorore em pomožin lende, von (il o Dol thaj lese anđelura) ka primin tumen an po čher ko nebo. ^e 16,9 *ka aven primime ane čhera sa e divesende ano nebo*. Kava značil kaj: 1. o Dol, savo si zadovoljno so e parencar pomognin e manušen, il 2. e amalen, kas pomognisaden tumare parencar, ka ađučaren tumen ano nebo. ^f 16,11 *nebesko barvalipe* Ano original ačhol: “čačukano barvalipe”.

Devleso, thaj phena savorende te den ane leste. ¹⁷ Al gova ni značil kaj o Zakono više ni vredil, golese so po loče si te načnen o nebo thaj i phuv nego nesavo slovo andar o zakono te perol.

¹⁸ Sar savo mučhol pe romnja thaj lol avera, preljuba čerol, savo lol ačhade đuvlja, preljuba čerol.”^a

O barvalo thaj o Lazar

¹⁹ O Isus vačarda vađi jekh paramič: “Nesavo manuš sasa barvalo, savo urado sasa ane barvale šėja, thaj živisada ano barvalipe xalja thaj pilja sa e đivesa. ²⁰ A sasa jekh čororo, leso alav sasa Lazar, savo pašljola angle leso vudar phumbalo. ²¹ Thaj čeznila te čaljol e troškendar so perena tare barvaleso astali, thaj e đukle avena thaj čarena e phumba lese. ²² A kana mulo o čoro, e melekura inđarde le ani angali e Avraamese.^b Thaj posle i o barvalo mulo, thaj prahosade le. ²³ Thaj o barvalo sasa ano than kaj sesa e mule^c ane muke thaj vazdija pe jakha thaj odural dikhlja e Lazare ani angali e Avraamese.

²⁴ Thaj dija vika: ‘Dade Avraame!^d Dik pe mande thaj bičhal e Lazare te čuvol po naj ano paj, te šudarol mi čhib, golese kaj mučima ane kaja jag.’

²⁵ O Avraam vačarda lese: ‘Čhaveja! Detu gođi kaj ane čo đuvdipe sa sasa tut šukar, a e Lazare sa bilačhipe, thaj akana lese kate šukar, a tu muči tut. ²⁶ Thaj prekale sa gova maškare amende si bari provalija. Kola save manden te načnen katar odori tumende, našti, ni gothar amende te načnen.’

²⁷ Tegani vačarda: ‘Moliv tut, dade Avraame, te bičhale e Lazare ano čher me dadeso. ²⁸ Golese kaj isi man pand phrala. Nek vačarol lende te ne bi i von avena ke kava than e mučimaso.’

²⁹ Thaj vačarda lese o Avraam: ‘Len isi okova so pisada o Mojsija thaj e prorokura. Len nek šunen.’

³⁰ A vov vačarda lese: ‘Na, dade Avraame! Te avilo lende neko tare mule ka pokajin pe.’

³¹ A o Avraam vačarda lese: “Te ni šunde e Mojsija thaj e prorokuren, ni ka šunen ni te uštilo neko tare mule.”

^a 16,18 I di kaj phena e manušenje taro carstvo e Devleso, o stiho si primer kaj o Zakono e Mojsijaso vađi vredil. ^b 16,22 ani angali e Avraamese Kava phenol kaj o Avraam thaj o Lazar pašlile jekh paš avereste ki gozba, o pašljipe si grčko način sar xan mangro ki svečano gozba. Ano lafi e Devleso o radost ko nebo but droma sikavol pe kala slikasa.

^c 16,23 Ano original ačhol “Had”. Nazivura “Had” i “šeoł” koristin pe ani Biblija za ko than kaj e mule manušenje duše đan kana meren. ^d 16,24 Akharda le “dade” golese so o Avraam sasa osnivači Jevrejskone nacijako.

**O Isus vačarol taro oprostipe
thaj taro kandipe**

(Mt 18,6–7; 15; 21–22; Mk 9,42)

17 ¹A o Isus e sikadende vačarda: “O iskušenje mora te avol, al pharo okole manušese prekal kaste avol o iskušenje. ²Pošukar ka avol lese te umlaval pe e baresa tari vodenica, thaj te čhudol pe ano more, nego te navodil ko greh jekhe tare kala cikne.” ³Aračhen tumen!” Te čerda bilačipe čo phral o pobožno, vačar lese kaj gova naj šukar, pa ako pokajil pe, oprosti lese. ⁴Thaj ako ehta droma ko đive grešil premal tute, thaj ehta droma avol tute thaj vačarol: “Kajima”, oprosti lese.

⁵Thaj vačarde e apostolura e Rajose: “Pher amen pačaimasa.”

⁶A o Rajo vačarda: “Kana bi avola tumen pačaipe gači cikno sar e gorušicako seme, bi vačarena kale dudinkaće: ‘Ikal tut taro koreno thaj sadi tut ano more!’ Ka šunola tumen.

⁷Savo tumendar ka phenol pe slugase, savo hunol i phuv il aračhol e bakren, kana iril pe andaro polje: ‘Av akari, beš te ha mangro?’ Na, nijekh tumendar.

⁸Mesto gova ka vačaren: ‘Čer mande te hav! Čhuv tuče i kecelja thaj kande ma dok hav thaj pijav! A pale gova šaj i tu te ha thaj te pije.’ ⁹E slugase ni zahvalil pe o barutno, golese so si gova lesi buči. ¹⁰Gija i tumen kana šunen e Devle vačaren: ‘Naj sam vredna hvalaće. Samo sam sluga save čera amari buči.’”

**O Isus sastarol
dešen gubavcuren**

¹¹Thaj kana đele ano Jerusalam, o Isus nakhlo maškari granica ki phuv Samarija thaj i phuv Galileja. ¹²Thaj kana dija ane jekh foro, arakhlje le deš phumbale (gubavci), save ačena dur. ¹³Thaj vazdije po glaso vačarindoj: “Isuse, Rajo! Smiluji tut pe amende!”

¹⁴Kana o Isus dikhlja len vačarda: “Đan thaj sikaven tumen e sveštenikurende.”^b I gija phirindoj sastile.

¹⁵A jekh lendar dikhlja kaj sastilo, irisajlo thaj hvalisada e Devle andaro sa o glaso.

¹⁶Thaj pelo angle Isusesa pingre, thaj zahvalisajlo. Thaj gova sasa Samarijanco.

¹⁷A o Isus pučlja le: “Na li sastiljen deš đene? Kaj si kola

^a 17,2 Kava odnosilpe pe manuša save si vađi cikne ane po pačaipe. ^b 17,14 *sikaven tumen e sveštenikurende* E gubavcura trubuje te roden potvrda taro svešteniko kaj sastile tari guba.

enja? ¹⁸ Sar maškar lende ni arakhlja pe nijekh te iril pe te zahvalil e Devlese, nego samo kava manuš andari aver phuv?”
¹⁹ Thaj vačarda lese: “Ušti thaj đā! Sastarda tut čo pačaipe ane mande.”

**O Isus upozoril pe sikaden
 te aven spremna
 baše leso dujto avipe
 (Mt 24,23–28, 37–41)**

²⁰ Pučlje e Isuse e fariseja: “Kana ka avol o carstvo e Devleso?”

A o Isus vačarda lende: “O carstvo e Devleso ni ka avol te dičhol pe jakhencar. ²¹ Ni ka vačarol pe: ‘Aktalo kate si!’, il: ‘Odori si!’ O carstvo e Devleso si maškar tumende.”

²² A e sikadende phenda: “Ka avol o vreme kana ka manden te dičhen ma barem jekh đive kana me, o Čhavo e Manušeso, ka vladiv sar caro, al nakašti. ²³ E manuša ka vačaren tumende: ‘Ak kate si!’, il: ‘Ek odoring!’ Al ma ikljen, thaj ma prasten te roden ma. ²⁴ Golese so me o Čhavo e Manušeso kana ka avav sar i munja so strefil andaro nebo, thaj ka svetliv sa so si talo nebo. ²⁵ Al angleder trubul but te

avav mučimo, thaj kala kuštika mora čhuden ma pestar.

²⁶ Thaj sar sasa ano vreme e Nojaso* gija i ka avol ane đivesa kana me o Čhavo e Manušeso ka avav. ²⁷ Halje, pilje, lijepe, dijepe đī kova đive đī kana o Noj dija ani barka, thaj avilo o baro paj thaj tasile sa okola save ni sesa ani barka.

²⁸ Gija sasa i ane Loteso vreme kana sasa vov đuvdo.* E manuša ano foro i Sodoma halje pilje, činde, bičinde, sadisade, vazdije čhera. ²⁹ A o đive kana iklilo o Lot andari Sodoma, čalada i jag thaj pele žuta bara save phabon^a taro nebo thaj mudarda sa okolen so ačhile ano foro. ³⁰ Gija tar jekh drom kana ka avav me o Čhavo e Manušeso. ³¹ Ane gova đive savo ka avol ko krovo,^b a lese šeja ano čher andre, ma te uljol te lol len! Savo si ano polje, ma te iril pe ano foro pal pe šeja. ³² Den tumen gođi sar muli e Lotesi romni!^{c*} ³³ Golese savo dičhol te aračhol po đuvdipe, ka hasarol le, a ko hasarol po đuvdipe, ka aračhol le. ³⁴ Vačarav tumende, ane goja rat kana ka avav, tare duj manuša save pašljon ko than e pašljimaso, jekh ka lol pe, a dujto ka ačhol ko than e

* **17,26** 1. Mojs 7,6–24 * **17,28** 1. Mojs 19,1–29 ^a **17,29** žuta bara save phabon sumpor ^b **17,31** Lende krovura sesa ravna thaj e manuša šajine te phiren pe lende il te bešen. ^c **17,32** Voj okrenisajli thaj dikhlja premali Sodoma thaj o Dol kaznisada la thaj e manušen tari Sodoma. * **17,32** 1. Mojs 19,16

pašljimaso. ³⁵ Tare duj đuvlja save meljin ano mlin, jekha ka lol pe, a i dujto ka ačhol. ³⁶ Duj ka aven ki njiva, jekh ka lol pe, dujto ka ačhol.”^{a*}

³⁷ Thaj e sikade pučlje e Isuse: “A kaj gova, Rajo?”

A vov vačarda lenđe kaja paramič: “Kaj si mulikano, odori čiden pe e čiriklja save xan mulikano mas.”^{b*}

O Isus sikavol te ava ustrajna ani molitva

18 ¹ O Isus vačarda pe sikadende paramič te sikavol len sar trubul te molin pe thaj te ačhen ane gova. ² Vačarda: “Ane jekh foro sasa jekh sudija savo ni darajlo e Devlestar thaj ni marisada e manušenje. ³ Ane gova foro sasa jekh romni savako rom mulo thaj avola stalno leste thaj vačarola: ‘Dema pravda angle kova savo tužil man!’ ⁴ Vov jekh vreme ni manglja te pomožil laće, al kana nakhlo nesavo vreme vačarda korkoro pese: ‘I ako ni darav taro Dol, thaj ni mariv e manušenje, ka pomoživ laće. ⁵ Ka braniv kala udovica golese so avol but

droma ke mande, te ma avol te dosadil man!’”

⁶ Tegani vačarda o Rajo o Isus: “Šunen so vačarda o bičačutno sudija!^c ⁷ A so ka čerol o Dol? Ni li ka branil okolen kas vov birisada save vopin lese rat em đive? Vov li ka ačhavol len te ađučaren? ⁸ Vačarav tumende, kaj ka aračhol len. Al me o Čhavo e Manušeso kana ka avav ki phuv ka arakhav li gasavo pačaipe?”

O Isus sikavol te moli ano poniznost

⁹ Teg o Isus vačarda jekh paramič okolende save dije gođi pese kaj si čačutne, thaj korkore pes dikhlje po baren averendar: ¹⁰ “Duj manuša đele ano Hram te molin pe e Devlese: Jekh fariseji, a dujto carinco. ¹¹ O farisejo ačhilo thaj molisada pestar: ‘Devla! Hvaliv tut kaj najsem sar kala avera manuša: čora, bičačutne, preljubnikura il sar kava o carinco. ¹² Postiv duj droma ko kurko, dav tu dešto kotor tare sa so isi man.’

¹³ A o carinco odural ačhilo, ni manglja ni pe jakha te vazdol ano nebo, thaj čalada pe ano kolin

^a 17,36 Ane pherdo rukopisura naj kava stih. ^{*} 17,36 Mt 24,40 ^b 17,37 Kana e manuša dičhen kaj e lešinara čiden pe ko jekh than, đanen kaj odori isi khanči mulo. Ko isto način, savorende ka avol očito kana e Devleso sudo avol. ^{*} 17,37 Jov 39,30
^c 18,6 Avere lafurencar: “Kava sudija sasa nepravedano, al obratin pažnja ke okova so vov odlučisada te čerol!”

te sikavol kobor lese pharo thaj vačarda: ‘Devla, av milostivno pe mande grešnikose!’¹⁴ Vačarav tumende: o carinco delo čhere opravdimo anglo Dol, a na kava o farisejo. Golese savo pes vazdol, ka peravol pe, a e perade ka aven vazdime.”

O Isus blagoslovil e čhavoren

(Mt 19,13–15; Mk 10,13–16)

¹⁵ Ande anglo Isus thaj e cikne čhavoren te čhuvol pe vasta pe lende thaj te blagoslovil len. A kana dikhlje gova e sikade vačarde lende te ni čeren gova. ¹⁶ A o Isus vačarda pe sikadende: “Mučhen e čhavoren ke mande thaj ma ačhaven len, golese so gasavende preperol o carstvo e Devleso!

¹⁷ Čače vačarav tumende, savo

ni primil o carstvo e Devleso sar čhavoro, ni ka dol ane leste!”^a

Pharo e barvalende te den ano Carstvo e Devleso

(Mt 19,1–30; Mk 10,17–31)

¹⁸ Thaj pučlja e Isuse jekh šorutno: “Učitelju šukareja, so te čerav te avol ma đuvdipe bizo meripe?”

¹⁹ A o Isus phenda lese: “Sose akhare man šukareja?^b Khoni naj šukar samo o Dol. ²⁰ E Devlese zapovestura dane: ‘Ma čher preljuba’, ‘Ma mudar’, ‘Ma čor’, ‘Ma svedoči hohavne’, ‘Poštuji će dade thaj će da!’”^{*}

²¹ A o šerutno vačarda: “Sa kava čerdem taro mo ternipe.”

²² A kana šunda kava o Isus vačarda lese: “Vađi jekh trubul

^a **18,17** O Dol zahteval tare manuša te prihvatin leso vlast pe lende sa pouzdanje i poniznost. Avere lafurencar: “ko mandol te dol ano e Devleso carstvo mora te prihvatil le sa pouzdanje i poniznost sar cikno čhavoro.” ^b **18,19** šukareja O Isus pučlja e manuše te dičhol da li šukar haljarol e Isuseso identitet, odnosno kaj si o Isus Dol. Ako o manuš prihvatil le sar Devle, vov onda ka prihvatil e Isuseso poziv te biknol sa so isi le i te dal pale leste. ^{*} **18,20** 2. Mojs 20,12–16; 5. Mojs 5,16–20

tut: bičin sa so isi tut thaj de e čororende, thaj ka avol tu barvalipe ko nebo. Thaj posle ava pale mande!”²³ A kana gova šunda sasa bibahtalo, golese kaj sasa but barvalo i ni manglja te bičinol sa.

²⁴ A kana dikhlja le o Isus kaj sasa bibahtalo, vačarda: “Kobor si pharo te đal pe ano carstvo e Devleso kolende so si barvale!

²⁵ Poloche e kamilaće te načol maškare kana e suvaće nego o barvalo te dol ano carstvo e Devleso!”

²⁶ A kola save šunde le, pučhlje le: “A ko šaj te spasil pe?”^a

²⁷ A o Isus vačarda: “So o manuš dol gođi kaj našti čerol, o Dol šaj čerol.”^b

²⁸ Thaj o Petar phenda: “Ak, amen sa ačhadam amaro thaj pale tute đa.”

²⁹ A o Isus vačarda lende: “Čaće vačarav tumende: ‘Sa jekh savo ačhada po čer, il e romnja, il e

phralen, il e dade thaj pe deja, il e čhaven bašo carstvo e Devleso³⁰ ka primil akana po but ke akava sveto okolestar so ačhada thaj ka primil đuvdipe bizo meripe ko sveto savo avol.”

O Isus vačarol vađi jekh drom tar po meripe

(Mt 20,17–19; Mk 10,32–34)

³¹ Čidija o Isus e dešudujen apostoluren thaj vačarda lende: “Ake đa upre ano Jerusalim. Odori ka čerdol sa okova so e prorokura pisisade ano Sveto lil mandar taro Čhavo e Manušeso.³² Kaj ka den ma ke manuša save ni đanen e Devlese,^c thaj ka maren muj mancar, ka lađaren ma thaj ka čhungaren ma.³³ Thaj ka šibin ma thaj ka mudaren ma a o trito đive ka uštav tare mule.”

³⁴ Thaj e sikade khanči ni haljarde tar gova so vačarda o Isus.

^a 18,26 E Jevreja mislisade kaj o manuš čerdilo barvalo golese so o Dol blagoslovisada le golese sosi gova manuš pravedno. Mislisade kaj e čorore manuša verovatno ni sesa pravedna. I kana e manuša, save šunde e Isuse, šunde kaj naj moguće e barvale manušese te dol ano carstvo e Devleso, predpostavise kaj e čorore manuša našti te nadin pe kaj o Dol ka spasil len taro sudo. ^b 18,27 So o manuš dol gođi kaj našti čerol, o Dol šaj čerol. Ano original ačhol: “So si nemoguće e manušende, e Devlese si moguće.” ^c 18,32 Ke Rimljanura

O značenje tar kala lafura sasa lendar garado thaj ni đanglje so sasa lende vačardo.

O Isus sastarol e kore manuše

(Mt 20,29–34; Mk 10,46–52)

³⁵ A kana o Isus reslo pašo foro Jerihon, jekh koro manuš savo bešindoj mangljarola ko drom. ³⁶ Thaj kana o koro šunda kaj pherdo manuša načhen, pučlja: “So si gova?” ³⁷ Thaj vačarde lese kaj načhol o Isus taro foro Nazaret. ³⁸ Thaj o koro dija vika: “Isuse, Čhaveja e Davideso,^a smiluji tut pe mande.” ³⁹ Thaj nesave manuša save đele anglo Isus phende lese te na dol vika gači, thaj vov pozurale dija vika: “Čhaveja e Davideso, smiluji tut pe mande!”

⁴⁰ O Isus šunda le thaj ačhilo thaj vačarda te anen e kore manuše paše leste. Kana ande le pučlja le o Isus: ⁴¹ “So mande te čerav tuče?”

A vov vačarda: “Rajo! Mangav te dikhav!”

⁴² A o Isus phenda lese: “Ćo pačaipe sastarda tut. Ake, dik!”

⁴³ Thaj sigate dikhlja, đelo palo Isus thaj hvalisada e Devle. Thaj savore save dikhlje kava hvalisade e Devle.

O Zakej o carinco prihvatisada e Isuse

19 ¹ Thaj kana dija o Isus ano foro Jerihon, dok nakhlo gothar, ² avilo nesavo manuš so akhardola Zakej, savo sasa šerutno e carincurengo, thaj sasa barvalo. ³ Thaj manglja te dičhol e Isuse, te dičhol ko si vov, thaj naštine tare but manuša, golese kaj o Zakej sasa cikno. ⁴ Thaj prastaja po anglal, uštilo pi divljo smokva te dičhol le, golese kaj đanglja kaj o Isus ka načhol gothar.

⁵ Thaj kana avilo o Isus ke gova than, dikhlja le upre, thaj vačarda lese: “Zakej! Ulji sigate! Avđive trubul te avav gosto ane ćo čher.”

⁶ Thaj o Zakej sigate ulilo taro kaš, thaj anda le an po čher radosno. ⁷ Thaj savore, kana dikhlje kava, vačarde maškar peste kaj ne bi trubula te avol ano čher e grešnikose.^b

⁸ A o Zakej ačhilo thaj vačarda e Rajose: “Rajo! Ak opaš mo barvalipe ka dav e čororende, thaj ako nekas phabardem ka iriv lese štar droma po but.”

⁹ A o Isus vačarda lese: “Avilo avđive spasenje kale čherese,^c golese kaj si i kava čhavo e

^a 18,38 O Isus sasa potomko e Davideso, o izraelsko emvažno caro. “Čhavo e Davideso” sasa titula/naziv za ko Mesija. ^b 19,7 E Jevreja mrzisade e carinikuren thaj dije gođi kaj nijekh manuš ne bi trubula te družil pe lencar. ^c 19,9 Avilo avđive spasenje kale čherese Avere lafurencar: “O Dol spasisada e manušen save živin an kava čher.”

Avraameso!^a ¹⁰ Golese kaj me o Čhavo e Manušeso aviljem te rodav thaj te spasiv so si hasardo.”^b

**Kas isi ka dol pe lese,
kas naj ka lol pe lestar**

(Mt 25,14–30)

¹¹ But manuša gova šunde thaj o Isus vačarda lenđe jekh paramič, golese kaj sesa pašo Jerusalam, thaj dije gođi kaj akana ka avol o carstvo e Devleso.^c ¹² Thaj o Isus vačarda gijate: “Jekh manuš tari prešundi familija đelo ani durutni phuv te postavin le za ko caro,^d thaj te iril pe. ¹³ Angleder so đelo akharda dešen piren slugen thaj dija len po opaš kila rupuno,^e thaj vačarda lenđe: ‘Trgujin sa đi kaj ni avav.’ ¹⁴ A e manuša tar lesi phuv mrzisade le thaj bičhalde pe manušen te vačaren e po bare carose: ‘Ni manga vov te caruil pe amende.’

¹⁵ Thaj kana irisajlo sar caro, vačarda te akharen okolen slugen

kase dija e rupune, te dičhol so čerde. ¹⁶ Tegani avilo o angluno thaj vačarda: ‘Barutneja! Čerdem deš droma po but nego so dijan ma.’ ¹⁷ Thaj vačarda lese o caro: ‘But šukar. Tu san šukar sluga! Kana sana mande šukar ko cikno ak dav tut te ave pe deš forura embaro.’

¹⁸ Thaj avilo o dujto thaj vačarda: ‘Barutneja! Čerdem pand droma po but nego so dijan ma.’ ¹⁹ O caro vačarda: ‘Šukar! Tu av embaro pe pand forura.’

²⁰ O trito avilo thaj vačarda: ‘Barutneja! Ake čo rupunipe. Garadem le ano kotor e šejengo ²¹ golese kaj daraljem tutar. Golese kaj san zuralo manuš. Le so naj čiro, thaj čide so ni sejisadan.”^f

²² A o caro vačarda lese: ‘Pal će lafura ka sudiv tut, bi lačheja slugo! Đangljan kaj sem zuralo manuš, kaj lav okova so naj mingro, thaj čidav so ni sijisadem? ²³ Pa sose ni dijan mo rupuno e trgovcurende, thaj me kana ka

^a 19,9 kava čhavo e Avraameso Avere lafurencar: “manuš savo isi le pačaipe savo sasa e Avraame.” ^b 19,10 so si hasardo Kava značil: “golese so grešisade e manuša crdijepe taro Dol”. ^c 19,11 akana ka avol o carstvo e Devleso E Jevreji pačaje kaj o Mesija ka uspostavil o carstvo čim resol ano Jerusalam. Avere lafurencar: “kaj o Isus ka počnil te vladil pe Devleso carstvo”. ^d 19,12 Kava si slika taro po cikno caro savo đal ko po baro caro. O po baro caro ka dol e po cikne carose autoritet te vladil pe lesi phuv. ^e 19,13 Ano original ačhol: 10 mine (svakonese jekh mina, so ke goja doba sasa otprilike trine čhonendi plata). ^f 19,21 le so naj čiro, thaj čide so ni sejisadan Kava sasa verovatno izreka. Manuš savo lol taro than kaj garavol il tari banka okova so garada, il savo lol okova savo khoni aver sadisada si metafora nekase ko koristil e manušen save čeren phare buča.

avav ka čidav gova kamatencar?’

²⁴ Thaj vačarda averende so ačhile angle leste: ‘Len gova rupunipe lestar thaj den le okolese so isi le pand kile rupune.’

²⁵ Thaj vačarde lese: ‘Barutneja! Le isi le pand kile rupuno.’^a

²⁶ A o caro vačarda lende: ‘Golese kaj vačarav tumende kole so isi ka dolpe lese, a kole so naj ka lol pe lestar i okova zala so isi le.

^{b27} A kolen me dušmajen, save ni manglje te avav lengo caro pe lende, anen len akari, thaj čhinen len angle mande.’”

O Isus avol ano Jerusalim sar Mesija

*(Mt 21,1–11; Mk
11,1–11; Jn 12,12–19)*

²⁸ Thaj kana vačarda lende gova o Isus delo anglal, thaj delo upre ano foro Jerusalem. ²⁹ Kana avile pašo gav Vitfaga thaj o gav Vitanija pašo brego savo akhardola Maslinsko, bičhaldal pe dujen sikaden. ³⁰ Thaj vačarda lende: “Dan ane gova gav angle tumende, thaj ka aračhen cikne here phanglo pe savo nijekh

manuš ni uklilo.^c Putren le thaj anen le. ³¹ Thaj ako khoni pučol tumen: ‘Sose putren le?’, gija vačaren lese: ‘E Rajose trubul.’”

³² Kana dele, arakhlje sar so vačarda lende o Isus. ³³ A kana putarde e cikne here pučlje len e manuša kaso sasa o cikno her: “Sose putren e cikne here?”

³⁴ A von vačarde: “E Rajose trubul.” ³⁵ Thaj ande le ko Isus, thaj čhute pe fistanura po cikno her, thaj bešljarde e Isuse pe leste.

³⁶ Thaj kana delo o Isus nakaro Jerusalem, e manuša čute pe fistanura ko drom te den čast e Isuses. ³⁷ Kana avilo pašo than kaj počnil o brego o Maslinsko, lije but sikade te radujin pe thaj te hvalin e Devle tare sa o glaso baše čudesura so dikhlje. ³⁸ Vačarde:

“Blagoslovimo o caro
savo avol ano alav e Rajoso!
Mir ko nebo
thaj slava e Devlese ko
učipe!”^{*}

³⁹ Thaj nesave fariseja save sesa maškare manuša vačarde lese: “Učitelju! Vačar će sikadende te na phenen gova!”

^a 19,25 Ano original ačhol: deš mine. ^b 19,26 Avere lafurencar: “Sa okola save koristin ko šukar okova so dolpe lende, ka dolpe lende po but ... taro manuš savo ni koristil šukar okova so dol pe lese, ka lol pe lestar ...”. ^c 19,30 *savo nijekh manuš ni uklilo* Ponekad rodije pe životinje pe savende khoni ni uklilo golese kaj von si prikladna e Devlese il e carose (dik 4. Mojs 19,2; 5. Mojs 21,3; 1. Sam 6,7). ^{*} 19,38 Ps 118,25–26; 148,1

⁴⁰Thaj o Isus vačarda lende:
“Phenav tumende, ako von ni
vačaren, e bara ka vačaren!”

O Isus rovol e Jerusalemesa kaj ni pindarda le

⁴¹Thaj kana avilo o Isus pašo
Jerusalim dikhla o foro thaj ruja
lese. ⁴²Vačarda: “O, so bi mangava
i tu avdive te dane so ka anol
će mir!^a Akana si kasno i o mir
garado tutar. ⁴³Golese kaj ka
aven e đivesa kana e dušmanura
ka vazden tuće bare duvara, ka
opkolin tut thaj ka čičiden tut tare
sa e riga. ⁴⁴Ka peraven tut thaj
ka mudaren kolen save bešen ane
tute. Thaj ni ka ačhaven nijekh bar
ko leso than, golese kaj ni đangljan
o vreme kana avilo tute o Dol.”^b

O Isus ni dol te bičinen ano Hram

(Mt 21,12–17; Mk
11,15–19; Jn 2,13–22)

⁴⁵Thaj kana dija ano Hramo
o Isus lija te tradol okolen save
bičinena ane leste. ⁴⁶Vačarda:

“Ano Sveto Lil ačhol: ‘Mo čher ka
avol čher e molitvako’, *a tumen
čerden le ‘čher kaj garaven pe e
čora.’”^c

⁴⁷Thaj o Isus sikada ano Hram
sa jekh đive. Thaj e šorutne
e sveštenikurende, e učitelja
tare Mojsijaso zakono katane e
manušenje šerutnencar dikhle
sar te mudaren e Isuse. ⁴⁸Al ni
arakhle so te čeren lese, golese kaj
sa e manuša đana pale leste, thaj
šunde sa lese lafura.

E Isuseso vlast

(Mt 21,23–27; Mk 11,27–33)

20¹Jekh đive kana o Isus ano
Hramo sikada e manušen
thaj vačarda o Lačo Lafi, avile
e šorutne sveštenikura, e učitelja
tare Mojsijaso zakono, thaj e
phuredera. ²Thaj pučlje le: “Vačar
amende kotar tuće pravo kava te
čere? Ko dija tut kava pravo?”

³A o Isus vačarda lende: “I me
tumen ka pučav. Vačaren mande:
⁴O Dol li vačarda e Jovanese te

^a **19,42** O Isus sikavol pi žal kaj e manuša taro Jerusalim propustisade i prilika te aven mirime e Devlesa. ^b **19,44** Kala stihura opisin i opsada, kaj i vojska opkolil o foro savo isi le duvara. Kana i vojska opkolil o foro, e manuša našti ikljen lestar i khoni našti pomožil lende. O Isus predvidisada kaj gova ka avol ano Jerusalim ano budućnost, thaj gija i sasa. Ke 70. berš. palo Hrist, i rimsko vojska opkolisada o Jerusalim thaj mudarda buten manušen. * **19,46** Is 56,7 * **19,46** Jer 7,11 ^c **19,46** O Isus ukorisada e manušen save bičinena golese so uniština i svrha tar e Devleso hram. O Dol manglja e manuša te molin pe an leso Hram, al e manuša so bičinena koristisade le sar pijaco. Von hohavena sa e manušen gija so rodona lendar više pare e stvarurende so trubula lende paši kurbano.

krstil e manušen, il e manuša vačarde lese gova te čerol?”

⁵Thaj von vačarde maškar peste: “Te vačardam kaj si taro Dol, ka vačarol sose ni pačajam e Jovane. ⁶A te vačardam kaj si tare manuša, savore ka čhuden bara pe amende, golese kaj savore pačaje kaj o Jovane o krstitelji sasa proroko.” ⁷Thaj von vačarde e Isuse: “Ni đana ko dija pravo e Jovane te krstil.”

⁸A o Isus vačarda lende: “Ni me ni ka vačarav tumende kotar mande kava pravo.”

O Isus barabil e jevrejskone vođen e bilače manušenar saven isi reza

(Mt 21,33–46; Mk 12,1–12)

⁹Thaj o Isus lija te vačarol kaja paramič: “Jekh manuš sadisada drakha ane reza, thaj iznajmisada e manušenje i phuv te čeren buči gothe, a vov đelo ko foro te bešol pherdo berša. ¹⁰Thaj kana barili i drakh, bičhalda pe sluga ke gola manuša te čiden o kotor taro bijandipe e drakhako so lese preperol. A e manuša save čerde buči ki drakh marde le, thaj bičhalde le čuče vastencar. ¹¹Thaj bičhalda avere sluga, a i gole marde thaj lađarde thaj

bičhalde le čuče vastencar. ¹²Thaj bičhalda tritone; a le ratvarde le, thaj tradije le.

¹³Tegani o manuš kasi sasa i drakh vačarda: ‘So te čerav? Te bičhalav me mangle čhave, šaj le ka poštujin.’

¹⁴A e manuša save čerde buči ki drakh kana dikhlje lese čhave, vačarde jekh averese: ‘Kava si leso čhavo. Aven te mudara le te ačhol gova amende so si leso!’ ¹⁵Thaj ikalde le avral tare drakha thaj mudarde le.

So den gođi so ka čerol o manuš so si lesi drak kale manušenje kana ka šunol so čerde? ¹⁶Ka avol thaj sa ka mudarol e bučarnen, thaj i drakh ka iznajmil averende.”

A kala save šunde vačarde e Isuse: “Ma te dol o Dol gova te avol!”

¹⁷A o Isus dikhlja ane lende thaj vačarda: “A so ačhol ano Sveto Lil:

‘O bar so čhudije e manuša save vazden e duvara čerdilo em glavno bar taro ugao?’”

¹⁸Savo perol pe gova bar, o bar ka phađol le ke kotora, a ako perol gova bar pe nekaste ka mudarol le.”

¹⁹Thaj dikhlje e šorutne e sveštenikurende thaj e učitelja tare Mojsijaso zakono ane gova

* 20,17 Ps 118,22

sato te vazden po va pe leste, al darajle tare but manuša, golese kaj haljarde kaj o Isus kaja paramič vačarol lendar.

**E sveštenikura manglje
te bunin e Isuse gija so
pučlje le taro porez**

(Mt 22,15–22; Mk 12,13–17)

²⁰ E učitelja tare Mojsijaso zakono thaj e šorutne sveštenikura dikhlje po Isus thaj bičhalde ke leste špijunuren, save čerde pe čačutne, te bi dolen e Isuse kaj vačarol khanči bilače te bi dena le ko rimsko upravitelji. ²¹ Thaj pučlje e Isuse: “Učitelju! Đana kaj šukar vačare thaj sikave, thaj ni diče ko si ko, nego čače sikave o drom e Devleso. ²² Vačar amende trubul li te da o porezi e carose il na?”^a

²³ A o Isus dikhlja lengo lukavstvo thaj vačarda lenđe: ²⁴ “Sikaven mande jekh rupuni para^b savesa počinen o porezi. Kaso muj si kate ke pare thaj kaso alav?”

A von savore vačarde: “E caroso.”

²⁵ A vov vačarda lenđe: “Den so si e caroso e carose, a so si e Devleso den e Devlese.” ²⁶ Thaj naštine te aračhen khanči bilače ane lese lafura angle manuša, thaj divisajle bašo leso vačaripe, thaj khanči ni vačarde.

**E manuša saven o Dol dičhol sar
dostojna, ka ušten tare mule**

(Mt 22,23–33; Mk 12,18–27)

²⁷ Gija avile nesave sadukejura^c save vačarena kaj khoni ni ka uštol tare mule, thaj pučhlje e Isuse: ²⁸ “Učitelju! O Mojsije amende dija zakono kana merol nekaso phral, thaj ačhavol romnja a ni sasa len čhave. Gova manuš trubul te lol pe phralese romnja te šaj bijanol čhave saveše ka preperol sa o barvalipe e muleso thaj te phiravol leso alav.^{d*} ²⁹ Sesa eŧta phrala, a angluno lija romnja thaj mulo bize čhave, ³⁰ thaj o dujto lija la, thaj vov mulo, ³¹ thaj o trito lija la, i gija so eŧta. Thaj

^a 20,22 Nadisajle kaj o Isus ka vačarol il “va” il “na.” Te vačarda “va,” onda e Jevreja ka aven holjame pe leste so vačarol lenđe te počinen o porezi za ko strano vlast. A te vačarda “na,” onda e verska anglune šajine vačaren e Rimljanurende kaj o Isus sikavol e manušen te phađen e rimska zakonura. ^b 20,24 Ano original ačhol “denar”, rimska rupune pare.

^c 20,27 sadukejura Glavno jevrejsko versko thaj političko grupa. Prihvatisade samo anglune pand knjiŧe tari Purani Sovli (Stari Zavet) i ni veruisade ano đuvdipe palo meripe. ^d 20,28 te šaj bijanol čhave saveše ka preperol sa o barvalipe e muleso thaj te phiravol leso alav Ano original ačhol: “vazdija porod pe phralese.”

^{*} 20,28 5. Mojs 25,5–6

ni ačhade čhaven pal peste, thaj savore mule. ³²Thaj empalal muli i romni. ³³Kana ka ušten e mule, kasi romni ka avol golese kaj sasa so eftanendi romni?”

³⁴Thaj o Isus vačarda lende: “Manuša kale svetose len pe thaj den pe. ³⁵A okolen saven o Dol dičhol sar dostojna te ušten tare mule, thaj ka aven đuvde an kova sveto savo avol, ni ka len pe thaj ni ka den pe. ³⁶Golese kaj nakašti ni meren, golese kaj ka aven sar melekura. Von si e Devlese čhave, golese so o Dol ka vazdol len tare mule. ³⁷A kaj e mule ka ušten, thaj i o Mojsije vačarda ando Sveto Lil so pisil taro grmo savo phabol. Gothe vov e Rajo dol vika sar Devle e Avraameso thaj Devle e Isakoso thaj Devle e Jakoveso.* ³⁸A o Dol naj Dol e mulengo nego e đuvdengo, golese so si lese savore đuvde.”^a

³⁹A nesave učitelja tare Mojsijaso zakono vačarde e Isusese: “Učitelju! Šukar vačardan.” ⁴⁰Darajle thaj khoni ni tromaja te pučol le khanči.

O Hristo si po baro taro caro o David

(Mt 22,41–46; Mk 12,35–37)

⁴¹Thaj o Isus pučlja len: “Sar gova šaj vačaren kaj si o Hristos čhavo e caroso e Davideso? ⁴²Kana korkoro o David vačarol ane po psalmo savo ačhol ano Sveto Lil:

‘Vačarda o Rajo e
Rajose mingrese:

Beš ko počasno than paše
mande^b

⁴³đi kaj ni pašljara v e dušmanen
tale pingre čire.”^{*}

⁴⁴O David akharda e Hriste Rajo, pa sar šajine te avol leso čhavo?”^c

O Isus upozoril pe sikaden te aračhen pe tare učitelja tare Mojsijaso zakono

(Mt 23,1–36; Mk 12,38–40; Lk 11,37–54)

⁴⁵Thaj angle sa e manuša, o Isus vačarda pe sikadende: ⁴⁶“Aračhen tumen tare učitelja tare Mojsijaso zakono save manden te đan ane bare fostanura, thaj roden e

* **20,37** 2. Mojs 3,6 ^a **20,38** Sar kala manuša fizički mule, von mora te aven vadi uvek duhovno đuvde. Avere lafurencar: “nego o Dol okolende kaso duho si vadi đuvdo, iako šaj lengo telo si mulo golese so lengo dux vadi živil ane Devleso prisutnost.” ^b **20,42** Beš ko počasno than paše mande Ano original ačhol: “ki desno strana mandar”. * **20,43** Ps 110,1 ^c **20,44** Sar o David akharda e Mesija “Gospod”, gova značil kaj o Hrist si po baro taro David i naj samo e Davideso potomko.

manuša te pozdravin len thaj te den len poštujipe ke trgura thaj te ačhaven lende anglune thana te bešen ke sinagoge thaj ke abava, ⁴⁷ save ko hohajpe len o imanje e udovicengo, hohavne thaj dugačko molin pe e Devlese. Von ka aven but osudime.”

**I udovica dija sa
so isi la e Devlese**

(Mk 12,41–44)

21 ¹ Thaj ano Hramo o Isus dičhola sa e barvalen sar čhuven daro e Devlese ani hramsko riznica. ² Thaj dikhlja jekha čora udovica sar čuta duj em cikne pare.^a ³ Thaj vačarda: “Čače, vačarav tumende, kaja čorori udovica čuta po but e Devlese savorendar! ⁴ Golese kaj savore lendar čute so sasa len pobut, a voj gija čorori, sa dija so sasa la.”

**O Isus vačarol tar okova
so ka avol e Hramesa**

(Mt 24,1–22; Mk 13,1–20)

⁵ Thaj kana nesave sikade lije te vačaren taro Hramo kaj si lačhardo lače barencar thaj ukrasurencar save e manuša dije e Devlese, a o Isus vačarda: ⁶ “Ka avol o đive tare

sa kava so dičhen ni ka ačhol ni bar po bar. Sa ka avol crdim.”

⁷ A e sikade pučhlje le: “Učitelju, kana ka avol gova? Save znakosa ka sikadol gova so ka avol?”

⁸ A o Isus vačarda lende: “Aračhen tumen ma te hohaven tumen! Golese kaj but ka aven ane mingro alav i ka phenen pese da si Mesija^b vačarindo: ‘Avilo o vreme!’ Ma pačan an lende.

⁹ A kana šunen za ko maripe thaj pobune, ma daran. Golese so sa gova trubul te avol, al o krajo ni ka avol sigate.”

**Znakura thaj progonstvo
save ka aven**

¹⁰ Tegani o Isus vačarda lende: “Ka maren pe e manuša e manušencar thaj o carstvo po carstvo ka uštol. ¹¹ Thaj i phuv ka tresil pe, thaj ka avol bukhalipe thaj nasvalipe ke but thana ki phuv. Ka aven bare znakura ko nebo savendar e manuša ka pherdon dar.

¹² A angleder sa golestar ka dolen tumen, thaj ka traden tumen, thaj ka den tumen ke sudije e sinagogene thaj ka phanden tumen ano phanglipe. Ka inđaren tumen angle carura thaj angle vladara golese so sen me

^a 21,2 Ano original ačhol “lepton”. Lepton sesa pare tare em cikno vrednost. Ano original ačhol: “...ke mo alav i ka phenen ‘Me sem’”

^b 21,8

sikade. ¹³ A gova ka avol tumende te bi vačarena lende mandar.

¹⁴ Ma daran so ka phenen kana ka trubul te branin tumen. ¹⁵ Golese so ka dav tumen lafura thaj mudrost savače nakašti te protivil pe nijekh manuš. ¹⁶ A ka izden tumen i tumare dada, tumare deja thaj phrala thaj tumare pašutne thaj amala. Nesave tumendar ka mudaren. ¹⁷ Thaj savore ni ka manden tumen golese so sen me sikade. ¹⁸ Al o bal tumare šorestar ni ka perol.^a ¹⁹ Ako ni ačhon te pačan an mande, ka avol tumen đuvdipe bizo meripe.”

O uništipe e Jerusalemeso

(Mt 24,15–21; Mk 13,14–19)

²⁰ O Isus vađi vačarda: “A kana dičhen kaj o Jerusalem opkolimo e vojskasa te đanen kaj avilo o vreme te avol pusto. ²¹ Tegani e manuša save si tari Judeja nek našen ke bregura. Thaj e manuša save si taro Jerusalem nek ikljen avral, thaj save si avral ma te irin pe an leste. ²² Golese kaj gola đivesa ka avol e Devlesi kazna, savasa ka pherdol

sa okova so si pisimo ano Sveto Lil. ²³ Al pharo e khamnjende thaj kolende save den čuč i ane gola đivesa! Golese kaj ka avol baro bilačhipe ki phuv, thaj bari holi pe kala manuša. ²⁴ Von ka mudarden kalen manušen e oštrone mačosa, thaj ka indaren len ano phanglipe maškare sa e manuša ki phuv. Thaj o Jerusalem ka uštaven e manuša save ni đanen e Devlese sa dok ni načhol o vreme lengo.”

O Isus vačarol kaj ka iril pe ki phuv

(Mt 24,23–35; Mk 13,21–31)

²⁵ Vađi o Isus vačarda: “Thaj ka aven e znakura ano kham thaj ano čhon thaj ane čerenja, a ki phuv e manuša ni ka đanen so te čeren tari dar golese so o more ka šundol but thaj e talasura. ²⁶ E manuša ka meren tari dar thaj taro ađučaripe so ka avol e svetosa, golese kaj e nebosozuralipe ka tresil pe. ²⁷ Tegani me, o Čhavo e Manušeso, von ka dičhen man sar avav pe oblakura* e zuralimasa thaj ani bari slava. ²⁸ A kana ka

^a **21,18** Al o bal tumare šorestar ni ka perol O Isus vačarol taro emcikno kotor ko telo e manušeso. Ke gova način naglasil pe kaj ni trubul te brinin pe pašo lengo sigurnost. I te nesave lendar ka meren, golese kaj si lese sledbenukura, lende telura palem sigurno ka ušten tare mule ko dive bizo meripe ko buduće sveto. Golese paše lese sledbenukura o meripe nak khanči sostar te daran. * **21,27** Dan 7,13

lol te avol gova, ušten thaj vazden tumare šore, golese kaj tumaro Osloboditelji avol tumende.”

Paramič tari smokva

(Mt 24,32; Mk 13,28)

²⁹Thaj o Isus vačarda lenđe i paramič: “Dičhen pi smokva thaj sa e kašta. ³⁰Kana dičhen kaj ikljen e luluda lenđe đanen kaj paše si o milaj. ³¹Gijate tumen kana dičhen kaj sa avol gija sar so phendem, đanen kaj si paše o carstvo e Devleso. ³²Čače vačarav tumende, kaj kaja generacija ni ka načhol dok sa kava ni avol.^a ³³O nebo thaj i phuv ka načhen, a mo lafi ni ka načhol.”

Aven đungade

(Mt 24,36–51; Mk 13,32–37)

³⁴Pal gova o Isus vačarda: “Al aračhen tumen ma tumare ile te aven opteretite ano halanipe

thaj matipe thaj e brigenca kale svetose, thaj ma gova đive te resol tumen tari jekh drom. ³⁵Golese so ka avol sar zamka pe sa e manuša so živin pi kaja phuv. ³⁶Golese aven đungade sa o vreme thaj molin tumen te bi šaj crdena tumen taro sa o bilačhipe so akana avol, thaj te ačhen bizi lađ ano radujipe angle mande, anglo Čhavo e Manušeso.”

³⁷O Isus svako đive sikada ano Hram a i rat suta ko brego e Maslinako. ³⁸Thaj sa e manuša avena sabalin ke leste te šunen le ano Hram.

O Juda mandol te izdol e Isuse

(Mt 26,1–5, 14–16; Mk

14,1–2, 10–11; Jn 11,45–53)

22 ¹Paše sasa e bare đivesa tare bikvasacoso mangro savo akhardol Pasha. ²Thaj e šorutne e sveštenikurende thaj e učitelja tare Mojsijaso zakono

^a **21,32 kaja generacija** Isi različita načinura te razumin kava: 1. kaja generacija značil okola save sesa ano vreme dok o Isus vačarda, a gova značil kaj o uništipe o Jerusolim thaj avera znakura save ka anen ova generacija znači one koji su bili živi u vrijeme dok je Isus govorio, a to znači da će se uništenje Jerusalem thaj avera znakura save ka anen di e Hristeso iripe ka počnin te avol di kaj si đuvde. 2. kaja generacija značil manuša save si bi šukar thaj suprostavin pe e Isusesa, a gova značil kaj uvek isi manuša save ni pačan ano Dol save ka suprostavin pe e Isusesa sa di kaj vov irilpe ki phuv; 3. kaja generacija značil “kaja rasa” thaj odnosilpe pe Jevreja, so značil kaj i jevrejsko rasa ni ka načhol angleder so o Isus irilpe, il 4. kaja generacija značin manuša save ka živin ano vreme taro krajura, i gova značil kaj, kana ka aven kala događajura save si spomenutime ane stihura 25-26, o Isus ka irilpe pi phuv pašo đuvdipe kale genaracijako.

vačarde maškar peste sar te mudaren e Isuse, al darajle e manuša te na bunin pe.

³ Tegani o Sotona dija ano Juda Iskariotsko, savo sasa jekh tare dešuduj apostolura. ⁴ Delo thaj vačarda e šorutnencar e sveštenikurencar thaj e hramese zapovednikurencar sar ka izdajil e Isuse. ⁵ Thaj von radujisajle, thaj vačarde e Judase kaj ka počinen lese gova. ⁶ Thaj o Juda dija po lafi. Thaj vov rodija šukar vreme te predol e Isuse dok ni sesa gothe but manuša.

Angluno đive tare bikvasacose mangre

(Mt 26,17–19; Mk 14,12–16)

⁷ Thaj avilo o angluno đive e bikvasacose mangrengo, ke savo trubuja te čhinolpe o pashalno bakroro, ⁸ o Isus vačarda e Petrese thaj e Jovanese: “Đan thaj čeren amende Pasha te šaj te xa.”

⁹ A von pučlje le: “Kaj mande te čera la?”

¹⁰ A o Isus vačarda: “Kana ka den ano foro, ka aračhen manuše savo inđarol ano khoro paj. Đan pal leste ane savo čher vov đal,

¹¹ thaj pučen gole čherutne: ‘O učitelji pučol an savi soba šaj hal i Pasha pe sikadencar?’ ¹² Thaj vov ka sikavol tumende bari upruni soba savi si postavimi. Gothe čeren i Pasha.” ¹³ Thaj o Jovane thaj o Petar đeje ano foro i arakhlje sar so vačarda lenđe o Isus, thaj gothe čerde i Pasha.

Poslednjo večera kaj o Isus čerol Nevo Savezo

(Mt 26,20–30; Mk 14,17–26; Jn 13,21–30; 1. Kor 11,23–25)

¹⁴ Thaj kana avilo o sato, o Isus bešlo ki sinija, pe dešudujen apostolurencar. ¹⁵ Thaj vačarda lenđe: “But mangljem te hav kaja Pasha tumencar angleder so ka avav mudardo. ¹⁶ Golese vačarav tumende kaj od akana ni ka hav i Pasha dok ni pherdol ano carstvo e Devleso.”^a

¹⁷ Thaj lija o tahtaj e moljasa thaj dija hvala e Devlese, thaj vačarda: “Len thaj ulaven la maškare tumende. ¹⁸ Vačarav tumende, od akana ni ka pijav i mol sa dok ni avol o carstvo e Devleso.”

¹⁹ Thaj lija o mangro, dija hvala, thaj phaglja le thaj ulada e

^a 22,16 I Pasha dola godi e izraelskone narodo pe gova sar o Dol ikalda len andaro ropstvo andaro Egipto kana dije kurbano cikne bakrore thaj čute leso rat ke vudara pire čerende. Ko slično način, o Isus si e Devleso cikno bakrore thaj e Isuses ratesa oslobodil pire narodo taro ropstvo e grehoso. O Isus palem ka avol thaj ka vladil sar caro, a pale gova e vernikura ka čeren baro hape thaj ka slavin e Devle savo ikalda len.

sikadende vačarindoj: “Kava si o telo mingro savo dolpe tumende. Kava čeren te den tumen godi mandar.” ²⁰ A palo hajipe lija o tahtaj e moljasa thaj vačarda: “Kava tahtaj si mo rat, rat taro nevo savez savo čhordol tumende.

²¹ A ak mo izdajniko bešol mancar kate ki sinija. ²² Thaj me o Čhavo e Manušeso mora te merav sar so si phendo, al pharo e manušese savo ka izdol man!” ²³ Thaj e sikade lije maškar peste te pučen pe ko bi čerola gova lendar.

Savo si em baro ano carstvo e Devleso trubul te kandel

*(Mt 20,25–28; 19,28;
Mk 10,42–45)*

²⁴ Thaj lije te čeren čingara maškare peste ko lendar bi avola em baro. ²⁵ A o Isus vačarda lende: “E carura tar kaja phuv gospodarin pe pire manuša thaj isi len vlast pe lende. Von korkore pese vačaren kaj si ‘manuša save but den šukaripe’. ²⁶ A tumen ma čeren gijate! Nego ko si tumendar em baro te avol em cikno, thaj savo si vođa nek avol kova savo kandel. ²⁷ Golese ko si embaro? Kova savo bešol ko astali il savo kandel? Naj

li kova savo bešol ko astali? A me sem maškar tumende okova so kandel. ²⁸ A tumen sen gola save ačhile mancar ane mo bilačhipe. ²⁹ Thaj ačhavav tumende o carstvo sar mo Dad so ačhada mande ³⁰ te xan thaj te pijen ko astali mingro ane mingro carstvo, thaj te bešen ko tron thaj te sudin pe dešuduj plemenura e Izraelese.”

Ispunil pe ano Sveto Lil so si pisimo taro Isus

*(Mt 26,31–35; Mk
14,27–31; Jn 13,36–38)*

³¹ Thaj vačarda o Isus: “Simone! Simone! Ak o Sotona mandol te sejil tumen sar so sejil pe o điv.^a ³² A me molisaljem tuče čo pačaipe ma te ačhol. A tu kana ka iri tut ke mande, te zurave će phralen!”

³³ A o Petar vačarda lese: “Rajo! Spremno sem ano phanglipe thaj ano meripe tusa ka đav!”

³⁴ A o Isus vačarda lese: “Vačarav tuče, Petre! Avđive ni ka đilabol o bašno dok tu trin droma ni vačare kaj ni pindare man.”

³⁵ Thaj vačarda lende: “Kana bičhaldem tumen bize kese parencar, thaj bize traste thaj bizo pođipe, so naj sasa tumen?”

^a **22,31** O beng manglja te crdol len taro Isus, sar o gavutno manuš so crdol o điv tari ljuska.

A von vačarde lese: “Khanči.”

³⁶ A o Isus vačarda lende: “A akana kas isi kesa te lol la! Gijate i pi trasta! A kas naj mačo nek biknol po fostano thaj nek činol pese.^a ³⁷ Golese vačarav tumende kaj trubul te pherdol okova so ačhol ano Sveto Lil mandar: “Thaj e manuša dikhlje le sar jekhe manuše lendar save phađen o zakono.”^{*} Golese sa so pisisade e prorokura mandar ka avol sa čače.”

³⁸ A von vačarde lese: “Rajo! Ak isi amen duj mačura.”

A vov vačarda lende: “Šukar si!”^b

O Isus molil pe ki Maslinsko gora

(Mt 26,36–46; Mk 14,32–42)

³⁹ Thaj iklindoj gothar, pal po adeti, delo ko Maslinsko brego. A pale leste dele e sikade lese.

⁴⁰ Thaj kana resle o Isus vačarda lende: “Molin tumen te ma peren ano iskušenje!”

⁴¹ Thaj crdijape lendar gači kobor šaj te čhudol pe bar, thaj

pelo ke pe koča em molisajlo e Devlese: ⁴² “Dade! Te mangljan le mandar te ma pijav tar kava tahtaj e bilačhimaso. Al nek avol sar tu so mande, a na sar so me mangav.” ⁴³ Teg sikadilo lese o meleko taro nebo thaj zurada le. ⁴⁴ A kana dolda le bari muka, but pozurale molisajlo, a znoj leso sasa sar kaplje taro rat save perena ki phuv.^c ⁴⁵ Pali molitva uštilo thaj avilo ke pe sikade, thaj arakhlja len sar soven taro pharipe kobor sasa lende. ⁴⁶ Thaj o Isus vačarda lende: “Sose soven? Ušten, molin tumen e Devlese te ma peren ano iskušenje!”

O Juda izdol e Isuse

(Mt 26,47–56; Mk 14,43–50; Jn 18,3–11)

⁴⁷ Thaj dok o Isus vačarda, e manuša, thaj o Juda, jekh tare dešuduj sikade, avena kare leste. Avilo o Juda pašo Isus thaj čumidija le.^d ⁴⁸ A o Isus vačarda

^a **22,36** Kana e sikade lije te vačaren o Lafi e Devleso, o Isus sasa popularno, thaj e manuša pherde ilesa čerena gostoprimstvo kolende save vačarena e Isuseso haberi. E buča akana promenisajle akana but manuša suprostavin pe e Isuseso thaj lese haberese, pa e sikade mora te aračhen pe thaj te aven spremna paše pire potrebe thaj i zaštita.

^b **22,37** Is 53,12 ^c **22,38** Šukar si Značenjura save šaj te aven si: 1. von isi len dovoljno mačura, avere lafurencar: “Akana isi amen dovoljno mačura”, il 2. O Isus mandol te prestanin te vačaren golestar kaj isi len mačura: “Dosta vačarden tare mačura.” Kana o Isus vačarda lende kaj trubul te činen pese mačura, vov vačarda lende tare opasnostura savencar ka aračhen pe. Vov ni manglja čače von te činen mačura em te maren pe.

^c **22,44** An nesave purane grčka rukopisura naj 43. i 44. retka. ^d **22,47** Nekobor purane rukopisura dodajin: “Golese kaj gija dija znako: ‘Kas čumidav gova si.’”

lese: “Judo! Čumidimasa li izdaji man, e Čhave e Manušese?”

⁴⁹ A kana e sikade dikhlje so čerdol, vačarde “Rajo! Te maramen li? Isi amen mačura.” ⁵⁰ Thaj čalada jekh tare sikade e sluga e šorutnese e sveštenikurende, thaj činda lesa desno kan.

⁵¹ A o Isus vačarda: “Mučhen len! Nek čeren gova!” Thaj dolda lesa kan thaj sastarda le. ⁵² A o Isus vačarda e manušenđe so avile pale leste, e šorutne sveštenikurende, e zapovednikurende e hramese thaj e phurederende: “Aviljen pal mande sar po čor čurenca thaj kaštencar te dolen ma! ⁵³ Sose ni dolden ma dok sema ano Hram? Svako đive sema tumencar odori. Al akana si tumaro sato, kana i sila e kalimasi vladil.”^a

O Petar odreknil pe taro Isus

(Mt 26,67–75; Mk 14,66–72; Jn 18,15–18, 25–27)

⁵⁴ Kana dolde e Isuse, inđarde le ke šorutne sveštenikoso čher. A o Petar odural đelo pale lende. ⁵⁵ A e stražara phabarde jag ani avlin, bešle savore katane, thaj o Petar bešlo lencar. ⁵⁶ Dikhlja le jekh sluškinja sar bešol paši jag, thaj dikhlja nakar leste thaj vačarda: “Kava sasa lesa!”

⁵⁷ A vov hohada vačarindoj: “Đuvlije! Me ni pindarav le!”

⁵⁸ Nekobor pale gova pindarda le aver thaj vačarda: “Tu san jekh lendar!”

A o Petar vačarda: “Manušeja, naj sem.”

⁵⁹ Thaj kana nakhlo paše jekh sato nesavo manuš uporno vačarda taro Petar: “Čače thaj kava manuš sasa lesa. Galilejco si!”

⁶⁰ A o Petar vačarda: “Manušeja! Ni đanav so tu phene!” Thaj sigate dok vov vačarda o bašno đilabija.

⁶¹ Thaj irisajlo o Rajo thaj dikhlja e Petre, thaj o Petar dija pe gođi so vačarda lese: “Avđive ni ka đilabol o bašno dok tu trin droma ni vačare kaj ni pindare man.” ⁶² Thaj o Petar iklilo avral thaj čerće ruja.

⁶³ A e čuvara lije te maren e Isuse thaj te maren lesa muj. ⁶⁴ Thaj učharde lese jakha thaj marde le thaj pučhlje le: “Prorokuji ko čalada tut?” ⁶⁵ Thaj but avera bilače buča vačarde pe leste.

O Isus angle jevrejska vođe

(Mt 26,59–66; Mk 14,55–64; Jn 18,19–24)

⁶⁶ Thaj kana sasa sabalin, čidijepe e narodna phuredera, thaj e šorutne e sveštenikurende thaj e učitelja tare Mojsijaso zakono.

^a 22,53 sila e kalimasi vladil značil “vreme kaj o Sotona delujil”.

Ande e Isuse angle bare manuša
⁶⁷ vačarindoj: “Tu li san o Hristo?
 Vačar amende.”

A o Isus vačarda lende: “Ako i
 vačarav tumende, ni ka pačan ma.
⁶⁸ Te pučljem tumen khanči, ni ka
 vačaren mande. ⁶⁹ Al od akana me,
 o Čhavo e Manušeso, ka bešav ko
 časno than pašo Zuralo Dol.”*

⁷⁰ Savore vačarde: “Tu li san o
 Čhavo e Devleso?”

A o Isus vačarda lende: “Korkore
 vačarden kaj sem me.”

⁷¹ A von vačarde: “So trubul
 amen po but dokazura? Golese
 kaj korkore amen šundam tare
 leso muj.”

Indarde e Isuse ko Pilat thaj ko Irod

(Mt 27,11–14; Mk
 15,1–5; Jn 18,28–37)

23 ¹ Tegani sa e bare manuša
 e jevrejska uštile thaj
 indarde e Isuse ko Pilat, o rimsko
 upravniko. ² Thaj lije te vačaren
 bilačhe e Isusestar: “Arakhljam
 le sar hohavol amare manušen,
 thaj ni dol te počinen o porezi
 e carose, a pese vačarol kaj si o
 Hristo, caro.”

³ A o Pilat pučlja le: “Tu li san o
 caro e Jevrejengo?”

A o Isus irindoj vačarda lese:
 “Gija si sar so tu vačare.”

⁴ A o Pilat vačarda e šorutne
 sveštenikurende thaj e manušende:
 “Me ni arakhav nisavo bandipe
 ane kava manuš.”

⁵ A von dije zori vačarindoj: “Vov
 pire sikaimasa e manušen bunil ki
 sa i phuv e jevrejendi. Počnisada
 ki Galileja thaj avilo sa đi kate
 ano Jerusalem!”

⁶ Thaj kana šunda o Pilat, pučlja:
 “Vov li si tari Galileja?” ⁷ Thaj
 kana šunda o Pilat kaj si o Isus
 tari Galileja bičhalda le ko Irod,
 golese so o Irod vladisada ani
 Galileja. A vov sasa an gola đivesa
 ano Jerusalem.

⁸ Kana dikhlja o Irod e Isuse sasa
 but radujimo, golese kaj odavno
 manglja te dičhol le, golese kaj
 but šunda lestar, thaj dija gođi
 kaj o Isus ka čerol nesavo čudo
 angle leste. ⁹ Thaj o Irod pučlja
 baše but buča, a o Isus khanči
 ni vačarda lese. ¹⁰ A e šorutne e
 sveštenikurende thaj e učitelja tare
 Mojsijaso zakono ačhile, thaj baro
 bilačhipe vačarde lestar. ¹¹ A o
 Irod thaj lese vojnika lađarde
 le thaj asaje e Isusesse, urade le
 ano carsko fostano, thaj bičhalda
 le palal ko Pilat. ¹² Thaj ane gova
 đive mirisajle o Pilat thaj o Irodo

* 22,69 Ps 110,1

maškare peste, a angleder golestar sesa ane čingara.

E Isuse osudin ko meripe

(Mt 27,15–26; Mk 15,6–15; Jn 18,39–19,16)

¹³ A o Pilat čidija e šorutnen e sveštenikurende thaj e barutnen thaj e manušen thaj ¹⁴ vačarda: “Anden mande kale manuše thaj phenen kaj e manušen bunil. Ake me angle tumende pučljem le, thaj ni arakhav ni jekh bandipe so tumen čhuven pe leste. ¹⁵ A i o Irod ni arakhlja bandipe pe leste, golese bičhalda le palal amende, thaj ak khanči ni čerda te mudardol. ¹⁶ Golese ka šibi le thaj ka mukha le.” ¹⁷ a

¹⁸ A e manuša sa dije vika vačarindoj: “Le kale a muk amende e Varava!” ¹⁹ (O Varnava sasa čhudimo ano phanglipe golese so čerda pobuna ano Jerusalem thaj mudarda nekas.) ²⁰ A o Pilat vađi jekh drom vačarda kaj bi vov mučhola e Isuse. ²¹ A von dije vika: “Čhu le ko krsto, čhu le ko krsto!”

²² Thaj o Pilat trito drom vačarda: “Savo bilačipe vov čerda? Me

khanči ni dikhav sose bi mudardol, gija ka šibiv le thaj ka mukhav le.”

²³ A e manuša ni ačhile te vazden po glaso thaj manglje te čhuven e Isuse ko krsto. I lendi vika sasa po zurali thaj po zurali. ²⁴ Thaj golese o Pilat vačarda te avol sar so e manuša manden. ²⁵ Thaj mukhlja e Varnava, savo sasa ano phanglipe paši pobuna thaj bašo mudaripe, a e Isuse dija lende sar so manglje.

E Isuse čhuven ko krsto

(Mt 27,32–44; Mk 15,21–32; Jn 19,17–27)

²⁶ Thaj kana inčarde e vojnatura e Isuse, dolde nesave Simone tari Kirina^b savo avola taro polje, thaj čute pe leste o krsto te phiravol le palo Isus. ²⁷ A palo Isus đele pherdo manuša, thaj đuvlja save ruje thaj žalisade le. ²⁸ A o Isus okrenisajlo premal lende thaj vačarda: “Čhejalen taro Jerusalem! Ma roven pale mande. Roven pale tumende thaj pale tumare čhave. ²⁹ Golese dik, aven e đivesa^c ane save ka vačaren: ‘Blagoslovime kola đuvlja save našti bijanen, thaj e vođa save ni

^a 23,17 An nesave purane grčka rukopisura ačhol: “A trubuja ko prazniko te mečen jekhe phangle manuše” (dik Mt 27,15; Mk 15,6). ^b 23,26 Foro ani severno Afrika

^c 23,29 Gasavo vreme avilo 70 berš palo Hrist. I Rimsko vojska opkolisada thaj uništisada o Jerusalem thaj mudarda buten.

bijande, thaj e čučende save ni dije čučil!^a ³⁰ Tegani ka vačaren e planinende: ‘Peren pe amende!’, thaj e bregurende: ‘Učharen amen!’

³¹ Golese kaj ako akana čerolpe kava e zelenone kaštesa, so ka avol e šuče kaštesa?”^b

³² Inđarde duje bilače manušen katane e Isusesa te aven mudare.

³³ Thaj kana avile ke kova than savo akhardola kokalo e šoreso,^c gothe čute ko krsto e Isuse thaj e duje bilače manušen, jekhe tari desno rig e Isusesi a avere ki levo rig.

³⁴ A o Isus vačarda: “Dade! Oprosti lenđe, golese kaj ni đanen so čeren.”^d Thaj e vojnatura čhudije o barbuto thaj ulade maškar peste leso fostano.*

³⁵ But manuša ačhile thaj dikhlje sa gova, a e barutne marde muj thaj vačarde: “Averen spasisada,

so ni spasil korkoro pes akana, te si vov o Hristo, birimo e Devleso.”

³⁶ A e vojnatura marde muj lesa, thaj avile paše leste thaj dije le šut.^{e*} ³⁷ Thaj vačarde e Isuses: “Te san tu caro e Judejako, spasi korkoro tut.” ³⁸ A sasa pe leste upre pisimo^f kala lafura: “Kava si caro e Jevrejengo.”

³⁹ A jekh tare bilače manuša so sesa ko krsto e Isusesa marda muj thaj vačarda lese: “Te san tu o Hristo spasi tut thaj amen!”

⁴⁰ A o dujto ko krsto so sasa dija vika pe leste thaj vačarda: “Tu li ni dara taro Dol? Kana san i tu korkoro gija osudimo? ⁴¹ Amen sam čače osudime, golese sam kate amare bučende, a vov nisavo greh ni čerda.” ⁴² Thaj vačarda e Isuses: “Isuse, detu gođi pe mande thaj av mande milostivno kana ka vladi sar caro.”^g

^a **23,29** An gova buduće vreme čhavore ano Jerusolim ka trpin ke strašna načinura. Tegani o narodo ka mislin kaj si bolje e manušende save najlen čhave. Naj len tuga kana dičhen sar lenđe čhave patin il meren. * **23,30** Os 10,8 ^b **23,31** Šuko kaš phabol po sigate taro zeleno kaš. Phabaripe si metafora zaki patnja il i kazna. O Isus sasa sar zeleno kaš golese so ni zaslužisada te phabol (trpil). Manuša save odbacisade e Isuse sesa sar šuče kašta. Zaslužisade te phabaren pe (patin) zbog pe grehura. ^c **23,33** Golgota ^d **23,34** A o Isus vačarda: “Dade! Oprosti lenđe, golese kaj ni đanen so čeren.” Ane nesave purane grčka rukopisura ni ačhol kaja rečenica. * **23,34** Ps 22,18 ^e **23,36** dije le šut O šut sasa jeftino pijipe savo e obična manuša pilje. E vojnatura asaje e Isuses gija so dije le jeftino pijipe nekase ko vačarol pese kaj si caro. * **23,36** Ps 69,21 ^f **23,38** Ane nesave rukopisura ačhol: kaj si pisimo ko grčki, latinski thaj jevrejski ^g **23,42** Ano original ačhol: “Detu gođi mande, Isuse, kana ka ave ane čo carstvo”

⁴³Thaj vačarda lese o Isus:
“Čače vačarav tuče: avđive ka ave
mancar ano raj.”

E Isuseso meripe

(Mt 27,45–56; Mk
15,33–41; Jn 19,28–30)

⁴⁴A sasa popodne kana peli i rat
ki sa i phuv di ke trin popodne,
⁴⁵golese so kalilo o kham. A i
hramsko fironga^a pharadili ke
opaš. ⁴⁶Thaj o Isus dija vika ande
sa o glaso: “Dade! Ane čire vasta
mukhav mo duxo.”* Thaj gole
lafurencar mulo.

⁴⁷A kana dikhlja o kapetano so
sasa, lija te hvalil e Devle thaj
vačarda: “Čače kava manuš sasa
čačukano pobožno manuš!” ⁴⁸Thaj
sa e manuša save čidijepe te dičhen
kava, kana dikhlje so sasa, irisajle
thaj mardepe ane pire kolina tari
žal. ⁴⁹A kola so đanglje e Isuse thaj

e đuvlja so avile lesa tari Galileja
ačhile po dur thaj dikhlje kava.

E Isuse čhuven ani limori

(Mt 27,57–61; Mk
15,42–47; Jn 19,38–42)

⁵⁰Sasa jekh manuš palo alav
Josif, savo sasa jekh tare bare
manuša e jevrejende. Sasa šukar
manuš thaj čače pobožno ⁵¹tari
Arimateja, foro e Judejako. Vov
ni složisajlo golesa so čerde e
Isuseso, thaj ađučarda o carstvo e
Devleso. ⁵²Đelo ko Pilat thaj rodije
o telo e Isuseso. ⁵³Thaj o Josif
uljarda e Isuseso telo taro krsto
thaj pačarda le pohtanosa, thaj
čuta le ano limori savo sasa hundo
ano bar,^b ane savo khoni naj sasa
čuto. ⁵⁴Čerda gova jekh đive anglo
savato,^c a o savato lija te ikljol.

⁵⁵A e đuvlja save avile e Isusesa
andari Galileja, đe le palo Josif i

^a 23,45 *fironga*Kaja fironga sasa bari prekale 25 metra visoko thaj odbisada o sveto than
taro avera thana ano hram. * 23,46 Ps 31,5 ^b 23,53 E jevreja ponekad koristisade
e stene sar limora, čerena sa rupe andral i phandena o limori bare baresa. ^c 23,54
đive kana e manuša spremina pe za ko jevrejsko đive te odmorin pe, đive e savatoso.

dikhlje o limori i sar čute e Isuseso telo. ⁵⁶ Irisajle čhere te čeren o miris thaj so te mačhen e Isuseso telo. Kana sa čerde, već avilo o savato i naštime čeren khanči gova đive pale Mojsijaso zakono.

E Isuseso uštipe tare mule

(Mt 28,1–10; Mk 16,1–8; Jn 20,1–9)

24 ¹ Ko angluno đive palo savato, rano sabalin avile e đuvlja ko limori, thaj ande mirisura save čerde ² thaj arakhlje o bar^a crdim taro limori. ³ Dije andre thaj ni arakhlje o telo e Rajoso e Isuseso. ⁴ Thaj dok pučlje pe so sasa gova, dik, duj manuša ačhile angle lende ane sjajna fistanura. ⁵ E đuvlja but darajle thaj perade pe šore tele nakari phuv. Thaj e duj manuša pučlje e đuvljen: “Sose roden e đuvde maškar e mule? ⁶ Naj kate. Uštalo tare mule! Den tumen gođi so vačarda tumende dok vađi sasa ani Galileja: ⁷ ‘Me o Čhavo e Manušeso trubul te avav dindo ane vasta e manušenje e grešnonende thaj ka čhuyen ma ko krsto thaj trito đive ka uštav.’” *

⁸ Thaj dijepe gođi so vačarda lende o Isus. ⁹ Thaj irisajle taro limori thaj vačarde sa e dešujekhe apostolurende thaj savorende averende. ¹⁰ A gola đuvlja sesa i Marija taro foro Magdala, i Jovana, i Marija e Jakovesi dej thaj avera save vačarde kava e apostolurende. ¹¹ Thaj e apostolurende kala lafura sesa sar hohaibe thaj ni pačaje e đuvljende. ¹² Al o Petar uštalo thaj prastaja ko limori. Kana telilo, dikhlja samo o pohtano savo ačhilo, thaj đelo thaj čudisajlo ane peste so sasa gova.

O Isus sikadilo e sikadende ko drom ano Emaus

¹³ Ane gova đive duj e Isuseso sikade đele ano gav savo akhardola Emaus thaj vov sasa dur taro Jerusolim dešujekh kilometra.^b

¹⁴ Thaj phirindoj vačarde maškar peste sa okova so sasa. ¹⁵ Thaj dok vačarde maškar peste thaj pučlje khanči jekh avere, korkoro o Isus avilo paše lende, thaj đelo lencar. ¹⁶ Al lende jakhende ni sasa mukhlo te pindaren le.

¹⁷ A o Isus pučlja len: “Sostar gova vačaren maškar tumende phirindoj?” Ačhile i tužnisajle.

^a 24,2 o bar Kava sasa baro, isklesimo, okruglo bar gači baro kaj šajine te phandol o limori. Kana bi crdena le, but murša bi trubuna te bi crden le taro than. * 24,7 Lk 9,22 ^b 24,13 Ano original ačhol: “šovardeš stadijumura”

¹⁸ A jekh ko alav o Kleopa, vačarda e Isusesa: “Tu li san jedino abandija ano Jerusolim savo ni šunda so sasa kala đivesa odori?”

¹⁹ Thaj o Isus pučlja len: “So sasa gova?”

Thaj von phende lese: “Gova so čerdilo e Isusesa taro Nazaret. Vov sasa zuralo proroko ano vačaripe thaj ano čeripe anglo Dol thaj angle manuša. ²⁰ Amare šorutne sveštenikura thaj amare avera vladara dije le te avol osudimo ko meripe thaj čute le ko krsto. ²¹ Amen nadisajljam kaj vov ka ikalol^a o Izrael. Ake trito đive sar sasa sa gova. ²² Thaj bunisade amen nesave đuvlja maškar amende. Save sesa sabalje ko limori, ²³ al ni arakhlje e Isuseso telo odori. Avile thaj phende amende kaj dikhlje e melekuren save phende lenđe kaj si o Isus đuvdo. ²⁴ Tegani nesave amendar đele ko limori thaj dikhlje kaj si o limori čučo, sar so vačarde e đuvlja, al ni dikhlje e Isuse.”

²⁵ A o Isus vačarda lenđe: “O bigodače manušalen! Pharo tumende te pačan so vačarde e prorokura ano Sveto Lil! ²⁶ Ni li

von vačarde kaj o Hristos ka načhol sa gova bilačhipe angleder so o Dol ka proslavil le?”^b ²⁷ Thaj lija te objasn timer lenđe o Isus sosi pisimo taro Hrist, so pisada o Mojsije thaj sa e prorokura ano Sveto Lil.

²⁸ Thaj kana avile pašo gav ane savo đele, o Isus čerda pe kaj mandol te đal po dur lendar.

²⁹ Thaj von ačhade le vačarindoj: “Ač amencar! Nakhlo o đive, thaj i rat lija te perol!” Ačhilo thaj dija lencar ano čher. ³⁰ Thaj kana sasa lencar ko astali, o Isus lija o mangro, blagoslovisada le thaj phaglja le thaj dija len. ³¹ Tegani lenđe jakha putajle, thaj pindarde le. Thaj sigate hasajlo.

³² Thaj von vačarde jekh averese: “Ni li phabile amare ile kana o Isus phirindoj vačarda amende ko drom thaj kana objasn timer amende o Sveto Lil?” ³³ Thaj ušt看 ane gova sato thaj irisajle ano Jerusolim. Arakhlje e dešujekhen apostoluren sar bešen savore thaj save sesa lencar. ³⁴ Thaj e dešujekh sikade vačarde lenđe: “Čače ušt看 o Rajo, thaj sikada pe e Simonese!” ³⁵ Thaj kala duj sikade so sesa ko drom

^a **24,21** *ikalol* oslobodil il otkupil il izbavil il spasil. (Dik “otkupipe, te otkupil pe” ano rečnik.) ^b **24,26** Kava odnosil pe ke Isuseso početak te vladil i te primil o čast thaj i slava.

pašo Emaus vačarde so sasa, thaj sar pindarde e Isuse kana phaglja o mangro.

O Isus sikadol pe sikadende

(Jn 20,19–23)

³⁶ A kana von gova vačarde, o Isus tar jekh drom ačhilo maškare lende thaj vačarda lende: “Mir tumende.” ³⁷ A von darajle thaj sesa bunime golese kaj dije gođi kaj dičhen duxo. ³⁸ Thaj vačarda lende: “Sose daran? Thaj sose ni pačan? ³⁹ Dičhen me vasta thaj me pingre! Me sem gova! Dolen man thaj ka dičhen! Golese kaj e duxo naj telo thaj kokala sar so dičhen man isi!” ⁴⁰ Thaj dok vačarola sa gova sikada pe vasta thaj pe pingre save sesa kovime ko krsto.^a

⁴¹ Sesa gija začudime em radosna kaj naštime pačan thaj pučlja len: “Isi li tumen khanči hamase?”

⁴² A von dije le kotor peće mačhe.

⁴³ Thaj lija o Isus em xalja angle lende.^b

⁴⁴ Thaj vačarda lende: “Kava si okova sostar vačardem tumende kana sema tumencar, kaj trubul te avol sa so pisime mandar ano

zakono e Mojsijaso thaj ane Lila save pisade e prorokura thaj ane psalmura.” ⁴⁵ Tegani putarda lende jakha te haljaren o Sveto Lil. ⁴⁶ Thaj vačarda lende: “Gija si pisimo ano Sveto Lil, kaj trubul o Hristos te mudardol thaj te uštol tare mule ko trito đive. ⁴⁷ Thaj an leso alav ka vačarol pe sa e manušende, počnindo taro Jerusalem, kaj trubul te pokajin pe te bi o Dol oprostila lende grehura. ⁴⁸ A tumen sen kola save dikhle sa kava so sasa.

⁴⁹ Thaj dik, me ka bičhalav o Sveto Duxo pe tumende sar mo Dad so obećisada. A tumen ačhen ano foro ko Jerusalem sa dok o Dol ni bičhalol pe tumende pi zor!”^c

O Isus iril pe ano nebo

(Mk 16,19–20; Buča 1,9–11)

⁵⁰ Thaj o Isus inđarda len đī ko gav i Vitaniya. Gothe vazdija pe vasta thaj blagoslovisada len.

⁵¹ Thaj sar blagoslovisada len lija te crdol pe lendar, thaj lija te uštol ko nebo. ⁵² Thaj von pele ke pire koča anglo Isus, tegani irisajle ano Jerusalem radosna. ⁵³ Thaj sesa

^a 24,40 *sikada pe vasta thaj pe pingre save sesa kovime ko krsto* Ano original ačhol: “sikada pe vasta thaj pe pingre”. Ke vasta thaj ke pingre vađi ačhile lese ožilkura tare eksera save čute le ko krsto. ^b 24,43 *Gova čerda te sikavol lende kaj naj duxo, golese kaj e duxura ni xan.* ^c 24,49 Ano original ačhol: “dok naj sen urade e silasa”. Devlesi sila ka učarol len ko isto način sar e šėja so učaren e manuše. Goleša ka dobin sila taro Sveti Dux sar bi šajine te svedočin averende taro Isus.

stalno ano Hram thaj slavisade e
Devle. Amin.

Rečnik - Alavari

1

¹ **abandija, poganino** O lafi “abandija” mislil pe pe bilo kaste savo naj Jevrejo. Abandije si manuša ko naj e Jakovese potomkura. Ani Biblija, o lafi “bisunetime” koristil pe pašo prenesimo značenje kana mislilpe pe abandije golese so but lendar ni čerde suneti e murše čhave sar so e Izraelcura so čerena. Golese so o Dol izabirisada e Jevrejen te aven leso posebno narodo, von mislisade e abandije sar kola save nikad našti te aven e Devleso narodo. O Jevreja savoren averen akharde abandije. Abandija šaj te prevodil pe thaj sar “naj Jevrejo” il “naj Izraelco”. Pali tradicija, e Jevreja ni xana sa e abandijencar thaj ni sesa amala lencar, so ko angluno vreme čerda problemura e prvona khandiraće.

2

akharipe, te akhare, akhardo, te akharol Lafura “te akhare” thaj “te akharol” doslovno značin te vačare khanikase glasno ko naj paše. Isi nekobor prenesime značenjura. “Te akhare” nekas značil te de vika il glasno te vačare khanikase ko si dur. Gija šaj značil

te moli khanika pašo pomoć, posebno e Devle. Često ani Biblija, “akharipe” isi značenje “te čide” il “naredi te avol” il “mandipe te avol”. O Dol akharol e manušen te avol leso narodo. Gova si lengo “akharipe”. Lafi “akhardo” koristil pe ani Biblija ano značenju kaj o Dol odredisada il birisada e manušen te aven lese čhave, te aven lese sluge thaj navestitelja lese haberese pašo spasenje palo Isus. Te ava “akharde pale nekas alav” značil te da nekas alav avereso. O Dol vačarol kaj pire narodo akharda pale peste. Aver izraz “palo alav akhardem tut” značil kaj o Dol đanol o alav e manušeso thaj kaj posebno birisada le. Lafi “akharda tut” šaj prevedil pe sar “te zamolil tut pašo pomoć” il “te moli tut sigate”. Kana i Biblija phenol kaj amen o Dol “akharda” te ava lese sluge, gova šaj prevodil pe “posebno amen birisada” il “odredisada amen” te ava lese sluge. Lafi “čiro poziv” šaj prevodil pe sar “čiri namera” il “e Devlesi namera paše tute” il “posebno buči e Devlesi tuće”. “Te akhara o alav e Rajoso” šaj prevodil pe sar “te roda e Rajo

thaj te ovisi lestar” il “te pouzdaji amen ano Rajo thaj te šuna le”. “Akhara le pašo” šaj prevodil pe sar “te rodol pe” il “Te zahtevil pe” il “te zapovedil pe”. Lafi “akharen tumen mingre alavesa” šaj prevodil pe sar “dijem tumen mingro alav, sikadem gija kaj mande preperen”. Kana o Dol vačarol “đanav čiro alav” šaj prevodil pe sar “đanav čo alav i me akhardem tut”.

3

alav Ani Biblija, o lafi “alav” isi le nekobor značenjura. Ane nesave kontekstura, o “alav” šaj te mislil pe po nekaso ugled, sar ano vačaripe “te čera amende alav”. O “alav” šaj te mislil pe po svetipe pe khanči. Jekh primer, “te uništin pe e alava e idolende” značil te uništil pe gole idolen gija kaj khoni više ni ka setin pe lendar thaj ni ka slavin len. Te vačarol pe “ano alav e Devleso” značil te vačarol pe lese zuralimasa thaj ane leso avtoritet, il sar leso predstavniko. O “alav” nekaso šaj te mislil pe po manuš, sar so si vačaripe “naj aver alav talo nebo prekal savo šaj te spasi amen”. O vačaripe sar so si “leso šukar alav” šaj te prevodil pe sar “leso šukar ugled”. Te čerol pe khanči “ano alav” nekaso šaj te prevodil pe sar “ano avtoritet” nekaso il “palo dopuštenje” nekaso il “sar

predstavniko” gole manušeso. O vačaripe “te čera amende alav” šaj te prevodil pe sar “te čeren pe but manuša te šunen amen” il “te čeren pe o manuša te mislin kaj sam but bitna”. O vačaripe “kola save manden čo alav” šaj te prevodil pe sar “okola save manden tut”. O vačaripe “te uništil pe o alava e idolengo” šaj te prevodil pe sar “te uništil pe e poganende idolen gija da khoni ni ka setin pe lendar” il “te čerdon e manuša te ačhaven pe taro slavipe e xovavne devlen” il “đi o zadnjo kotor te uništil pe sa e idolen gija kaj e manuša više nikad na ka razmislin lendar”.

4

amen, čače “Amen” si o lafi savo koristil pe te bi naglasila pe il te privlačil pažnja pe khanči so o manuš vačarda. But droma koristil pe ki kraj i molitva tegani gova šaj prevedil pe “nek avol gijate”, “te avol gova”, il “gija si”, so značil kaj složil pe e molitvasa il sikavol želja i molitva te uslišil pe. Ane piro sikajipe, o Isus koristisada “amen” te bi naglasila o čačipe savo vačarda. Često pale gova bi phenola “vačarav tumende” te bi počnila sa avere sikaimasa savo bi avola povezimo anglune sikaimasa, thaj šaj prevedil pe sar “Čače, iskreno vačarav tumende” il “Gova si čače thaj me phenav

tumende”. O vačaripe “čače, čače vačarav tumende” šaj prevodil pe sar “kava iskreno vačarav tumende” il “kava so vačarav tumende si čači”.
5

apostol, apostolstvo E “apostola” sesa manuša saven o Isus bičhalda te vačaren taro Dol thaj tare leso carstvo. O lafi odnosilpe po položaj thaj o autoritet kolen save si birime sar apostolura. Lafi “apostolstvo” odnosil pe po položaj thaj autoritet kolengo save si birime sar apostolura. Lafi “apostol” značil “khoni savo bičhaldo nesave svrhasa”. O apostoli isi le isto autoritet sar kova savo vov bičhalda le. E Isuses dešuduj em paše sikade postanisade anglune apostolura. Avera manuša, sar o Pavle il o Jakov, i von postanisade apostolura. Pale Develeso zuralipe, e apostolura šajine zurale te vačaren o Lačo Lafi thaj te sastaren e manušen, pa čak te ikalen e demonuren tare manuša. Lafi “apostol” šaj prevedil pe lafesa il izrazesa so značil “neko savo si bičhaldo” il “manuš savo si akhardo te đal thaj te vačarol e Devleso haberi e manušenje”.
6

barka, arka “Arka” doslovno odnosilpe pi četvrtasto kaštunali kutija savi si čerdi ane late te

ičarola pe il garavola pe. I arka šaj avol bari il cikni, zavisil sose koristil pe. Lafi “arka” angleder koristisajlo pašo but baro kaštunalo brodo, savo o Noja čerda sar te našol taro baro potop. E arka sasa ravno podo, krovo thaj duvara. Šaj prevedil pe sar “barka”, “but baro brodo”, “lađa”, “čamco”, il “teretno brodo”, il “baro brodo ano oblik sar kutija”. Jevrejsko lafi kate koristil pe gova baro brodo isto lafi sar so koristisajlo paši korpa il kutija ane savi e Mojsija sar beba lesi dej čuta le ani len o Nil sar te bi garavola le. Obično prevedil pe sar “korpa”. Ano izraz “sanduko e savezeso” koristil pe sar aver lafi. Kava šaj prevedil pe sar “korpa” il “sanduko” il “čaro”.
7

Baro svešteniko Lafi “baro svešteniko” odnosil pe po posebno svešteniko savo sasa odredimo paše jekhe beršeso kandipe sar vođa sa e izraelskone sveštenikurengo. O baro svešteniko sasa le posebna odgovornostura. Vov sasa jedino ko šajine te đal ano em sveto kotor e hrameso te bi inđarol la posebno kurbano jekh drom ano berš. E Izraelcuren sesa but sveštenikura, al samo jekhe bare svešteniko tare jekh drom. Kana o Isus sasa doldo, o Kajfa sasa službeno baro svešteniko. E Kajafeso sastro o

Ana ponekad i vov spominjil pe golese kaj sasa bivšo baro svešteniko savo sigurno sasa le vađi moć thaj vlast pe manuša. “baro svešteniko” šaj prevedil pe sar “vrhovni svešteniko” il “em baro rangirimo svešteniko”.

8

bilačo, opako, bilačhipe Lafi “bilačo” thaj “opako” odnosil pe bilo so suprotstavil pe e Devlese svetone karakterese thaj e Devlese manglimase. Dok “bilačo” šaj opisil o karakteri e manušeso, “opako” šaj odnosil pe ke po but ponašanjura e manušeso. Al, sol duj lafura si slična ane pire značenjura. Lafi “bilačhipe” odnosil pe po stanje savo postojil kana e manuša čeren bilače buča. E rezultatura taro bilačhipe dičhen pe ane gova so e manuš bilače ponašin pe jekh premal avereste gija so mudaren, čhoren, klevetin, thaj naj len ljubazno ponašipe. Zavisno taro kontekstu, lafura “bilačo” thaj “opako” šaj prevedil pe sar “radosno” il “grešno” il “bezehalo” il “nemoralano”.

9

biporočno, bi prorokoso O lafi “biporočno” značil “bize prorokura”, il “bizo nisavo bilačhipe”. Koristil pe pašo manuš savo sa e vilesa šunol e Devle, al ni značil da gova manuš naj

grešno. O Avraam thaj o Noja sesa dikhlje sar bize prorokura anglo Dol. O manuš kase đangljol pe kaj si bize prorokura ponašil pe ko način savo anol čast e Devlese. Premalo jekh stih, o manuš savo si bize prorokura “kova savo daral e Devlestar thaj crdol pe taro bilačhipe”. Kava šaj te prevodil pe thaj sar “bizi mana ano karakteri” il “ko si sa poslušno e Devlese” il “kova crdol pe taro greh” il “kova ičarol pe dur taro bilačhipe”.

10

blagoslovipe, blagoslovimo, blagoslov, blago Te “blagoslovi” nekas il khanči si te čere khanči šukar thaj korisno nesave manušese il pašo nesavo stvar savo blagoslovil pe. Te blagoslovi nekas gija značil te izrazil želja paše pozitivna thaj korisna buča te aven gole osobaće. Kana e manuša “blagoslovin” e Devle izrazil želju o Dol te avol blagoslovimo, gova značil te hvalin le thaj te slavin le. O Izraz “blagoslovipe” ponekad koristil pe pašo posveti pe thaj o hape angleder so halpe il zahvalipe thaj slavipe e Devlese pašo hape. “Blagoslovipe” šaj prevedil pe sar “but te brinil pe pašo” il “te avol pe but ljubazno thaj naklonimo premal nekaste”. “O Dol but blagoslovisada” šaj prevedil pe sar “o Dol dija pherdo

šukar buča” il “o Dol obilno brinisajlo paše” il “o Dol čerda te aven but šukar buča”. “Vov si blagoslovimo” šaj prevedil pe sar “le ka avol baro korist” il “vov ka iskusi šukar buča” il “o Dol ka čerol te napreduil”. “Blagoslovimi manuš savi” (“blažime kova savo”) šaj prevedil pe sar “sosi šukar e osobaće savi!” E izrazura sar “blagoslovimo te avol o Rajo” šaj prevedil pe sar “o Rajo nek avol blagoslovimo” il “slava e Rajose” il “me slaviv e Rajo”. Ano kontekst o blagoslovi pe o hape, kava šaj te prevedil pe sar “Zahvalisajlo e Devlese pašo hape” il “slavisada e Devle so dija len hape” il “posvetisada o hape thaj te slavi e Devle paše leste”.

11

carstvo e Devleso, carstvo o nebesko O vačaripe “carstvo e Devleso” thaj “carstvo o nebesko” mislil pe pe Devlesi vladavina thaj autoritet pe leso narodo thaj pe sa so si čerdo. E Jevreja but droma koristin lafi “nebo” kana mislisade po Dol, kana vačaren leso alav. Ano Nevo zavet o lil savo pisisada o Matej, e Devlesoro carstvo akhardol “carstvo e neboso” verovatno golese so pisisada naj angle e Jevrejende. O carstvo e Devleso mislil pe po Dol kova savo vladil e manušencar duhovno thaj

sar po Dol kova vladil e phuvasa. E Purane zavetese prorokura phende kaj o Dol ka bičhalol e Mesija te vladil pravedno. O Isus, o Čhavo e Devleso, vov si Mesija savo zauvek ka vladil e Devlese carstvosa. Zavisno taro kontekst, “o carstvo e Devleso” šaj te prevodil pe sar “e Devlesi vladavina (sar caro)” il “kana o Dol vladil sar caro” il “e Devlesi vladavina pe sa”. Thaj o vačaripe “carstvo e neboso” šaj te prevodil pe sar “e Devlesi vladavina taro nebo sar caro” il “o Dol vladil ko nebo” il “i vladavina e nebosi” il “i vladavina e nebosi pe sa”.

12

čhavo, čhavoro, čhave, čhavere

Ki Biblija, o lafi “čhavo/ro” but droma koristil pe sar te vačarol pe nekastar savo si terno, đī e čhavore save tek bijandon, thaj gija isi nekobor načinura ke save upotrebin pe. Ani Biblija, e sikade il e sledbenikura nekad akhardon “čhave”. But droma o lafi “čhave” koristil pe kana mislil pe pe potomkura nesave manušese. O lafi “čhave + genitiv” šaj te mislil pe po karakteri e manušeso, savo si khoni. Nesave primera golestar šaj te aven kala: čhave e svetlose, čhave taro poslušnost thaj čhave e bengese. Kava lafi šaj te dolpe gođi pe manuša save

si sar e duxovna čhave. Jekh primer, “čhave e Devlese” dolpe gođi pe manuša save preperen e Devlese palo pačaipe ano Isus. O lafi “čhave” šaj te prevodil pe sar “potomkura” kana dolpe gođi pe para unukura il para-para unukura nesave manušese. Zavisno taro kontekst, “čhave + genitiv” trubul te prevodil pe sar “manuša kas isi osobina + genitiv” il “manuša save ponašin pe sar”. Te šaj, o vačarol pe “čhave e Devlese” trubul te prevodil pe doslovno golese so si bitno tema e Biblijači kaj si o Dol dad. Šaj thaj te prevodil pe sar “manuša save preperen e Devlese” il “E Devlese duxovna čhave”. Kana o Isus akharol pe sikaden “čhave”, gova šaj te prevodil pe thaj sar “mangle amala” il “mingre mangle sikade”. Kana o Pavle thaj o Jovan vačaren tare vernikura sar tare “čhave”, gova šaj te prevodil pe sar “mangle phrala thaj pheja e vernikura”. E spojime lafura “čhave taro obećanje” šaj te prevodil pe sar “manuša save primisade kova so o Dol obećisada lenđe”.

13

Čhavo e Manušeso, čhavo e manušeso O alav “Čhavo e Manušeso” o Isus koristisada kana mislisada pe peste. But droma koristisada gova vačeripe mesto

te phenol “me” il “man.” Ani Biblija “o čhavo e manušeso” šaj te avol način taro vačeripe il obratipe e manušese. Šaj te značil “manuš.” Ke but thana ano lil e Jezekijaso o Dol but droma obratil pe e Jezekijase sar e “čhave e manušese.” Jekh primer, phenol: “Tu, čhaveja manušeso, mora te prorokuji.” E proroko e Danilo sasa dičhipe “e čhave e manušeso” sar avol pe oblakura, so mislil pe po Mesija savo trubul te avol. O Isus phenda thaj so o Čhavo e Manušeso jekh đive ka iril pe ke oblakura. Gova vačeripe kaj o Čhavo e Manušeso jekh đive ka iril pe pe oblakura sikaven kai o Mesija o Isus Dol. Kana o Isus koristil o vačeripe “Čhavo e Manušeso”, gova šaj te prevodil pe sar “Sar kova čerdilo manuš” il “Manuš taro nebo.” Nesave prevodiocura nesavo drom uključin “me” il “man” gole vačarimasa.

14

demono, bilačo duxo, melalo duxo Sa kala alava den gođi pe demonura, save si duxovna bićura save protivin pe e Devlese voljaće. O Dol ćerda e melekuren sar te kanden le. Kana o beng pobunisajlo protiv o Dol, thaj nesave melekura pobunisajle thaj o Dol čhudija len taro nebo. Verujil pe kaj si o demonura thaj o bilače

duxura gola “perade melekura”. Nesavo drom gola demonura akhardon “melale duxura”. O lafi “melale” značil “bilačhe” il “kola save naj sveta”.

15

dujemujengo, licemerstvo O lafi “dujemujengo” mislil pe po manuš savo čerola buča save dičhona sar but šukar, ali kova garandoj čerol bilačhe buča. o lafi “licemerstvo” mislil pe po ponašipe savo inđarol e manušen te mislin kaj si pravedno khoni savo naj gasavo. E dujemujenđe manuša mandena te aven dikhlje sar čerena šukar buča sar te mislin avera manuša kaj si von šukar. But droma e dujemujenđe manuša kritikujina avere manušen so čerena ista grešna buča save thaj on korkore čerena. O Isus e farisejen dija vika dujemujenđe golese so čeren religiozna buča sar so inđaren pe odredime šėja thaj odredime xape, al ni sesa ljubazna ni pravedna premale manuša. E dujemujengo but vačarol taro bilačhipe savo si ane avera manuša, al ni priznajin len korkoren isi gova. Aver načinura pašo prevodipe “dujemujengo” šaj te uključin “kova savo xoxavol averen” il “kova savo si barikano” il “xoxavno manuš”. O lafi

“licemerstvo” šaj te prevodin pe sar “xoxavipe” il “xoxavne buča”.

16

duša I duša si andralutno, nevidljivo kotor e manušeso savo si večno. Mislil pe po kotor e manušeso savo naj fizičko. E lafija “duša” thaj “duxo” šaj te aven duj avera buča il šaj te aven duj alava save mislin pe pe jekh stvar. Kana o manuš merol, lesi duša crdol pe e telostar. O lafi “duša” nesavo drom koristil pe ano prenesimo značenje kana mislil pe po manuš. Jekh primer, “i duša savi grešil” značil “o manuš savo grešil” thaj “mingri duša si umorno” značil “me sem umorno”. Ano isto kontekst, “mi duša” šaj te prevodil pe sar “me” il “man”. Ano Lil e Jevrejengo 4,12, o vačaripe ano prenesimo značenje “kana crdolpe i duša thaj duxo” šaj te značil “šukar te dičhol pe ano manuš il te dičhol pe leso andralipe”.

17

dux, duxovno O lafi “duxo” dolpe gođi po kotor e manušeso savo naj fizičko, savo našti te dičhol pe. Kana o manuš merol, leso duxo crdolpe pe telostar. “Duxo” šaj te dolpe gođi thaj po stav il po emocionalno stanje. O lafi “duxo” šaj te mislil pe po biće save naj fizičko telo, posebno po

bi šukar duxo. O duxo e manušeso si leso kotor savo šaj te pindarol e Devle thaj te pačal ane leste. O lafi “duxovno” vačarol taro bilo so savo naj ano fizičko sveto. Ani Biblija posebno mislil pe po bilo so savo si povezimo e Devlesa, a posebno po Sveto Duxo. Jekh primer, “duxovno xape” dolpe gođi pe Devleso sikajipe savo dol xape e manušese duxose, “duxovno đanglipe” dolpe gođi po đanglipe thaj po pravedno ponašanje save avena palo zuralipe e Svetone Duxoso. O Dol si duxo thaj vov čerda avera duxovna bića kolen naj fizička tela. O melekura si duxovna bićura, thaj kola save pobunisajle protiv o Dol postanisade bilače duxura. O vačaripe “duxo (nesostar il nekaso)” šaj te značil thaj “okolen isi osobine (nesostar il nekase)” sar so si ano vačaripe “duxo taro đanglipe” il “ano duxo e Ilijaso”. Primeri za ko “duxo” sar stav il emocije uključime sasa “duxo taro dar” il “duxo tari ljubomora”. Zavisno taro kontekst, nesave načinura taro prevod za ko “duxo” šaj te uključil pe “biće savo naj fizičko” il “kotor andral” il “biće andral”. Ane nesave kontekstura, o lafi “duxo” šaj te prevodil pe sar “bi šukar duxo” il “bi šukar duxovno biće”. Nesavo drom o

lafi “duxo” koristil pe te vačaren pe o osećanja e manušese sar ko slučaj “mingro duxo žalostisajlo ane mande”. Gova šaj te prevodil pe sar “sema žalosno ane mingro duxo” il “osetisadem bari žal”. O vačaripe “duxo (nesostar il nekaso)” šaj te prevodil pe sar “karakter (nesostar il nekaso)” il “uticaj (nesostar il nekaso)” il “stav (nesostar il nekaso)” il “razmišljanje (nesostar il nekaso)”.

18

đuvdipe, te ava đuvde, đuvdimasa, đuvdo Sa kala lafura si pašo stanje ko fizičko đuvdipe, savo ačhol suprotno taro meripe. Gija koristil pe ko prenesimo značenje ano odnos ko stanje taro duxovno đuvdipe. Sledeće raspravil pe gova so podrazumil pe tale izrazura “fizičko đuvdipe” thaj “duxovno đuvdipe”. Zavisno taro kontekst, “đuvdipe” šaj prevodil pe sar “postoji pe” il “manuš” il “duša” il “biće” il “iskustvo”. Lafi “te ava đuvde” šaj prevedil pe sar “te beše” il “te postoji”. Lafi “kraj lese đuvdimaso” šaj prevodil pe sar “kana ačhilo o leso đuvdipe”. Lafi “poštedisada lengo đuvdinipe” šaj prevodil pe sar “mukhlja te aven đuvde” il “ni mudarda len”. Lafura “reskirisade po đuvdipe” šaj prevodil pe sar “izložisade pe

ano opasnost” il “čerde khanči so šajine te mudarol len”. Kana i Biblija vačarol taro duxovno đuvdipe, “đuvdipe” šaj prevedil pe sar “duxovno đuvdipe” il “večni đuvdipe” il “đuvdipe bizo meripe” zavisno taro kontekst. Koncept taro “duxovno đuvdipe” šaj prevodil pe sar “O Dol iril amen ano đuvdipe” il “nevo đuvdipe pale Devleso Duxo” il “đuvdipe ane amaro andral o manuš”. Zavisno taro kontekst, lafi “te dol pe đuvdipe” šaj prevodil pe sar “te čerol pe te avol đuvdo” il “te dol pe večno životo” il “te čerol pe te avol pe đuvdo večno”.

19

farisej E fariseja sesa važna thaj zurali grupa verska jevrejske vođe ande Isuseso vreme. But maškar lende sesa bučarne manuša save ni sesa ni čore ni barvale, a nesave sesa sveštenikura. Tare sa e jevrejske vođe, e fariseja sesa em stroža ando pačaipe e Mojsijasno zakono thaj avera jevrejska zakonura thaj e adetura. Sasa lende but važno e Jevreja te ačhen odvojime taro abandisko uticaj save sesa paše lende. Alav “farisej” avol taro alav “odvojime”. E fariseja paćan ando životo palo meripe, a isto gija paćan kaj postojin melekura thaj avera duxovna bićura. E

fariseja thaj e sadukeja aktivno suprostavin pe e Isuseso thaj e prvone hrišćanurende.

20

greh, grešno, grešniko, te griješil pe O lafi “greh” mislil pe po čeripe, pe mislura thaj pe lafura save si protiv i volja thaj o zakon e Devleso. O greh šaj te mislil pe thaj pe kova so ni čera, a o Dol mandol amendar te čera. O greh si bilo savo čeripe savo naj šukar e Devlese, đe e buča save avera khanči ni đanen. E mislura thaj e buča save naj pali volja e Devlesi akhardon “grešna”. Golese so o Adam grešisada, sa e manuša bijandon gija so isi len grešno priroda savi kontrolišil len. “Grešniko si” neko savo grešil, golese đe jekh manuš si grešniko. Nesavo drom o lafi “grešniko” koristisade e religiozna manuša sar so si e fariseja kana mislil pe pe manuša save ni ićarena pe po zakono gija sar so e fariseja mislisade kaj trubul. O lafi “grešniko” koristisajlo paše manuša save dikhle pe sar po bare grešnikura averendar. Jekh primer, vačarda pe paše carincura thaj paše bludnice. O lafi “greh” šaj te prevodil pe lafesa il vačarimasa savo značil “neposlušnost e Devlese” il “te đal pe protiv e Devlesi volja” il

“bilačho ponašanje thaj mislura” il “čerdo bilačhipe”. “Te grešil pe” šaj te prevodil pe thaj sar “te ma šunol pe o Dol” il “te čerol pe bilačhipe”. Zavisno taro kontekst, “grešno” šaj te prevodil pe sar “pherdo čerde bilačhimasa” il “bi šukar” il “kova savo bunil pe protiv o Dol”. Zavisno taro kontekst, o lafi “grešniko” šaj te prevodil pe lafesa il vačarimasa so značil “manuš savo grešil” il “manuš savo čerol bišukaripe” il “manuš savo naj poslušno e Devlese” il “manuš savo naj poslušno e zakonese”. O lafi “grešnikura” šaj te prevodil pe lafesa il vačarimasa, so značil “but grešna manuša” il “manuša kolende mandol pe kaj si but grešna” il “nemoralna manuša”. E načinura pašo prevodipe “carincura thaj grešnikura” šaj te vključin “manuša save čiden pare pašo vlast thaj paše avera but grešna manuša” il “but grešna manuša, thaj e carincura”. Ano vačaripe sar so si “robura e grehese” il “kola savencar vladil o greh”, o lafi “greh” šaj te prevodil pe sar “neposlušnost” il “bi šukar želje thaj buča”.

21

guba, phumbalipe Kaja fraza prevodil o grčko lafi savo koristil pe te označipe nekobor različita vrste e morčhaće nasvalipe.

Tradicionalno podrazumila pe kaj gova odnosila pe pi guba. Manuš kas sasa jekh taro gasavo nasvalipe ki morči smatrisajlo kaj si ritualno melalo. E manuše trubula te ičarol pe odvojime tare aver manuša sar te ne bi nakhavola pe o nasvalipe thaj te ma bi avola ano kontakt avere manušencar te ma bi čerola avere manuše ritualno melalo (dik 3. Mojs 13,45–46).

22

Hram O Hram sasa zgrada okružime duvarencar zgradime avlijasa kaj o Izraelci avena te bi molin pe thaj te den kurbano e Devlese. O Hram sasa ko brego Morija ano foro Jerusalem. But droma o lafi “Hram” mislil pe po sa gova so sasa odori, so vključisade i avlin savi okružisada i glavno zgrada. Nesavo drom mislil pe samo pi zgrada. E Hramesi zgrada sasa la duj sobe: Svetinja pi Svetinja upreder sa e svetinje. O Solomon pašo vreme tari piri vladavina čerda o Hram, savo sasa trajno than pašo slavipe ano Jerusalem. Ko Nevo zavet, o lafi “Hram e Svetone Duxo” koristil pe kana mislil pe pe kola save pačana ano Isus golese so si ande lende o Sveto Duxo. But droma kana o tekst vačarol kaj e manuša sesa “ano Hram”, vačarol pe paši avlin paši zgrada. Kava šaj te prevodil

pe sar “ani avlin e Hramesi” il “ano than kaj si o Hram”. Kana mislil pe pi zgrada, nesave prevodura ka prevodin “o Hram” sar “e Hramesi zgrada”, sar te avol jasno sostar vačarol pe. E načinura pašo prevodipe o “Hram” šaj te uključi “e Devleso sveto čher” il “sveto than pašo slavipe”. O Hram but droma ani Biblija akharol pe “čher e Jahveso”.

23

Hrist, Mesija O lafi “Mesija” thaj “Hrist” značil “Pomazaniko” thaj mislil pe po Isus, e Devleso Čhavo. “Mesija” thaj “Hrist” koristil pe ano Nevo zavet kana mislil pe po Čhavo e Devlesoro, save o Dol o Dad čuta te vladil sar caro pe piro narodo thaj sar te spasil len taro greh thaj taro meripe. Ano Purano zavet, e prorokura pisisade proroštvara taro Mesija po but tare šel berš angleder so avilo ki phuv. But droma o lafi savo značini “pomazaniko” koristisada pe ano Purano zavet sar te vačarol pe tare Mesijaso avipe. O Isus pherda but gola proroštvara thaj čerda but čudura save vačarde kaj si vov o Mesija, a e proroštvara save ni pherdile ka pherdon kana vov ka iril pe. O lafi “Hrist” but droma koristil pe sar naslov, sar “Hrist Isus”. Pale nesavo vreme o lafi “Hrist” lija

te koristil pe sar kotor tare leso alav: “Isus Hrist”. Kava lafi šaj te prevodil pe gija so ka koristil pe leso značenje “Pomazaniko” il “e Devleso Pomazime Spasitelj”.

24

hula, te hulil pe, hulimo Ani Biblija o lafi “hula” mislil pe po vačaripe savo vačarol zuralo bipoštujipe e Devle il premalo manuš. “Te hulil pe” pe nekaste značil te vačarol pe protiv leste gija te šaj avera pačan ano khanči so si xoxaipe il bilačhe lestar. But droma te hulil pe po Dol značil xoxavne te vačarol pe leste il te vređil pe le, vačarimasa buča save naj čače lestar il ponašindoj ko nemoralno način savo lađarol leso alav. Hula si pašo manuš te vačarol pe kaj si Dol il te vačarol pe da isi nesavo aver Dol sem o čačukano Dol. Nesave prevodura prevodin kava lafi sar “xovavne te vačarol pe nekastar kaj čerda bilačhipe” kana mislil pe pi hula po manuš. “Te hulil pe” šaj te prevodil pe sar “te vačarol pe bilačhe buča protiv” il “te lađarol pe o Dol” il “xovavne te vačarol pe nekastar kaj čerda bilačhipe”. Načinura pašo prevodipe i “hula” šaj te uključil “te vačare xovavne averendar” il “xovavne te vačarol pe nekastar kaj čerda bilačhipe” il “te šunjaren pe xovavne lafura”.

25

ilo Ani Biblija, lafi “ilo” but droma koristil pe ano prenesimo značenje i odnosil pe ne nekase, osećajura, želje thaj i volju. Te avol “zuralo ilo” si lafi so značil kaj o manuš odbil te šunol e Devle. Lafi “sa će ilesa” il “sa e ilesa” značil te čere khanči bizi rezerva, potpuno predime thaj spremno. Lafi “le khanči ko ilo” značil ozbiljno odnosi tut premal khanči thaj gova te koristi ane čo đuvdipe. Lafi “phađe ilesa” sikavol manuše savo si but tužna. Voj si emocionalno but povredime. Nesave čhiba koristin različita kotora taro telo sar “ođi” il “jetra” il “buče” kana vačaren tare neve ideje. Te o “ilo” il aver kotor taro telo naj kava značenje, nesave čhiba šaj is len lafura save si nefigurativno, lafura sar “misli” il “osećajura” il “želje”. Zavisil taro kontekst, fraza “sa će ilesa” il “sa e ilesa” šaj prevedil pe sar “sa me zorasa” il “sa predajimo” il “sasvim” il “sa posvetimo”. Lafi “te lol pe pašo ilo” šaj prevodil pe sar “te bavi tut golesa ozbiljno” il “pažljivo te razmisli golestar”. Lafi “zurale ilesa” šaj bi prevodila pe “zurale šoresa buntovniko” il “savo ni mandol te šunol” il “savo stalno ni šunol e Devle”. Način te prevodil pe “phago ilo” šajine te

uključil “but tužno” il “savo osetil pe but povredimo”.

26

iskušenje, kušil, te iskušil pe

Te inđarol pe ko iskušenje nekas značil te inđarol pe khanika ko nesavo bilačipe. Iskušenje si khanči so čerol e manuše te čerol khanči pogrešno. E manušen kušil lendi grešno priroda thaj avera manuša. O Sotona kušil e manušen te aven neposlušna e Devlese thaj te grešinen protiv leste čerindoj bilače. O Sotona kušisada e Isuse thaj pokušisada te čerol le te bi čerol khanči bilače, al o Isus ni pelo ke lese kušnje thaj nikad ni grešisada. O vačeripe “te iskušil pe” koristil pe thaj kana mislil pe po iskušipe e Devle, so značil zuralešoresa te avol pe leste neposlušno gači kaj mora te kaznil kolen save si neposlušna. O vačeripe “te iskušil pe” šaj te prevodil pe sar “te pokušil pe te inđarol pe ano greh” il “te čerol pe nekas te čerol” il “te čhuvol pe želja pašo greh”. E načinura pašo prevodipe e “iskušenjura” šaj te uključin “buča save iskušin” il “buča save nekas čeren te grešin” il “buča save čhuvana želja pašo khanči bilače”. Ano kontekst kana kušil pe e Devle, kava šaj te prevodil pe sar “te čhuvol pe e Devle ko iskušenje” il “te testiril pe

e Devle” il “te kušil pe e Devleso strpljivost” il “te čerol pe o Dol mora te kaznil” il “zuralešorasa te ačhol pe ano neposlušnost e Devlese”.

27

Isus, Isus Hrist, Hrist Isus O Isus si e Devleso Čhavo. O alav “Isus” značil “O Jahve spasil”. O lafi “Hrist” značil “pomazaniko” thaj gova si aver lafi pašo Mesija. Gola duj alava but droma đan katane “Isus Hrist” il “Hrist Isus”. Kala alava vačaren kaj si e Devleso Čhavo o Mesija savo avilo te spasil e manušen tari večno kazna paše lenđe grehura. Ko čudesno način, o Sveto Duxo čerda o večno Čhavo e Devleso te bijandol sar manuš. Le sasa ki phuv dad thaj dej savende o meleko phenda te den le anav “Isus” golese so sasa predodredime te spasil e manušen tare lenđe grehura. O Isus čerda but čudesura, save vačarde kaj si vov Dol thaj kaj si Hrist, o Mesija.

28

izabraniko, te biril pe, odabirimo narodo, Izabirimo, izabranime O lafi “izbirime” značil “kola save si birime” thaj mislil pe kolende saven o Dol čuta il birisada te aven leso narodo. “Izabraniko” il “birimo” il “Izabraniko e Devleso” gova si titula savi mislil pe po Isus, savo si odabirimo Mesija.

O vačaripe “te biril pe” značil te biril pe khanči il nekas il te odlučil pe khanči. But droma koristil pe kana mislil pe pe Devlesi odredba e manuša te preperen lese thaj te kanden le. Te ava “izabirime” značil te ave “čhuto” te ove il te čere khanči. O Dol izabirisada e manušen te aven sveta, te aven odvojime paši svrha, te anen škar duxovno bijandipe. Golese akharen pe “izabirimo” il “birime”. O lafi “izabraniko” nesavo drom ani Biblija koristil pe pašo odredime manuša sar so si o Mojsije thaj o caro o David saven o Dol čuta te aven vođe pe leso narodo. Gija kaj koristil pe kana mislil pe pe Izraelcura sar e Devleso birimo narodo. O lafi “izabirimo” si purano lafi savo značil “izabranikura” il “birime narodo”. Kava vačaripe ki originalno čhib aračhol pe ani množina kana mislil pe vernikura ano Hrist. O vačaripe “kola sesa odabirime” šaj te prevodil pe vađi sar “kola save si čhute” il “kola sesa birime” il “saven o Dol birisada”. “Izabirisadem tut” šaj te prevodil pe sar “čhutem tut” il “birisadem tut”. Kana mislil pe po Hrist, “Izabraniko” šaj te prevodil pe thaj sar “E Devlesoro izabraniko” il “E Devlestar posebno čhuto Mesija” il “Kova kas o Dol čuta”.

29

Judeja Gova šaj posebno te odnosilpe pi rimsko provincija ani južno Palestina, il baše celo phuvane savi živina e Jevreja.

30

kandipe, služiti, služba Ani Biblija, lafura “kandipe” thaj “služba” odnosil pe po kandipe averen gija so sikavol pe len taro Dol thaj brini tut paše lende duhovne potrebe. Lafi “kandipe” šaj odnosilpe kana pomožil pe po manuš savo kandol avere manušen ke kava način. Ano Purano zavet, e sveštenikuri bi “kandena” e Devle ano Hram kana anena kurbanura. Lengo “kandipe” sasa thaj i briga pašo Hram thaj anena pe molitve e Devlese ko alav e manušengo. Ano Nevo zaveto, “službeniko” taro evanđelje si khoni savo sikavol averen taro haberi e spasenjeso pali pačajipe ano Isus. Nesavo drom o službeniko akhardola “kandino”. I buči te kande e manušen šaj uključil duxovno kandipe taro sikajipe e Devle. Gova šaj odnosilpe po kandipe e manušen ko fizičko način, sar so si briga paše nasvale aračhipe hamase paše čore. Ano kontekst e kandimase e manušen, “kandipe” gija šaj prevodil pe sar “te brinil pe taro” il “te phere i potreba”. Kana vačarol pe taro kandipe ano

Hramo, o lafi o “kandipe” šaj prevedil pe sar “kandipe e Devle ano Hram” il “anol pe kurbanuren e Devlese paše manuša”. Ano kontekst kandipe e Devle, kava šaj prevedil pe sar “kandipe” il “čere buči e Devlese”. Lafi “kandija” šaj prevodil pe sar “brinisajlo paše” il “brinisajlo pašo” il “pomožisada”.

31

kostret, šeja taro kanapco, dorikalo pohtano “Kostret” sasa grubo, rapavo vrsta pohtano savo čerola pe tar e buznjaće bala il tare kamilaće bala. E šeja čerde taro kostret sasa neudobno pašo manuš savo phiravola. Inđarda pe sar znako paši žal i tuga il pašo ponizno kajanja. O lafi “kostret thaj praho” običajno lafi pašo tradicionalno izrazi pe tari dukh thaj pokajanje. Kava lafi šaj prevedil pe sar “grubo pohtano tare životinjska morčha” il “šeja čerdi tare buznjaće bala” il “grubo, rapave šeja” Dujto način pašo prevodipe kale lafese šaj avol “grubo rapave šeja pašo žali pe”. Fraza “bešen ano kostreti thaj ano praho” šaj prevedil pe sar “sikavol pe i žal thaj poniznost inđarimasa gruba šeja thaj bešimasa ano praho”.

32

krstipe, te krsti, thodipe, bolipe Ano Nevo zavet, lafura “te krsti”

thaj “krstipe” obično odnosil pe po obredno thoipe e hršičane ano paj sar te bi sikavola pe kaj si thodo tare grehura thaj jekh e Hristesa. Sem e pajesu krštenje, i Biblija vačarol taro “krštenje e Svetone Duxosa” thaj “krštenje jagasa”. Lafi “krstipe” gija koristil pe ani Biblija sar kana načhe ani bari patnja. E hriščanura isi len različito dičhipe pal gova ko trubul te krstil pe pajesu. Taro kontekst zavisil savo si o lafi “krstipe” šaj prevodil pe sar “thoipe”, “te čhorol pe”, “bolol pe”, “thodol pe” il “duxovno najipe.” Primer, “krstiv tumen pajesu” šaj prevedil pe sar “bolav tumen ano paj”. Lafi “krstipe” šaj prevedil pe “thodipe”, “čhoripe”, “bolipe”, il “duxovno thoipe”. Kana odnosilpe pi patnja, lafi “krstipe” šaj prevodil pe sar “vreme taro baro bilačhipe” il “thoipe ane bare patnje”.

33

Lačho lafi, evanđelje, radosno lafi O lafi “evanđelje” značil “Lačho lafi” thaj dolpe gođi po lafi il vačaripe savo phenol e manuše khanči so si lende šukar thaj so radujil len. Ani Biblija, akale vačarimasa but droma dolpe gođi po lafi tare Devleso spasenje paše manuša taro e Isuseso kurbanluko ko krsto. Razna načinura pašo prevodiše

gole vačarimasa šaj te uključil “Šukar lafi” il “Šukar vačaripe” il “E Devleso lafi taro spasenje” il “Šukar buča save o Dol sikavol e Isusestar” il “Šukar buča save o Dol vačarol e” il “So o Dol vačarol golestar sar spasil e manušen”.

34

levito, levitura, o Levi O Levi sasa jekh tare dešuduj čhave e Jakovese, il e Izraelese. Alav “Levijanco” odnosil pe po savo si manuš člano taro izraelsko pleme kaso predko sasa o Levi. E Levitura sesa zadužime te brinin taro Hramo thaj te čeren e verska obredura, gova uključil te anen e kurbanuren thaj i molitva. Sa e Jevrejska sveštenikura sesa Levitura, potomkura e Levis thaj kotor taro Levitsko pleme. (Al, savore e Levitura naj sesa sveštenikura.) E Levitska sveštenikura sesa odvojime thaj posvetime paši posebno buči pašo kandipe e Devle ano Hram. Duj avera murša kaso alav sasa “Levi” sesa e Isuseso pretkura thaj lende alava si ano redo taro bijandipe ko Lačho Lafi palo Luka. E Isuseso sikado o Matej vov da akhardola Levi.

35

meleko, baro meleko O “meleko” si zuralo duhovno biće kas čerda o Dol. E melekura postojin te bi kandena e Devle thaj te čeren so

vov vačarol. O lafi “baro meleko” vačarol pe pašo meleko savo vladil il vodil avere melekuren. O lafi “meleko” doslovno značil “glasniko” thaj šaj vađi prevedil pe sar “glasniko taro Dol”, “e Devleso nebesko kandino” il “e Devleso duhovno glasniko”. Posebno lafi, “meleko e Jahveso” isi po but značenjura: 1. šaj značil “meleko savo predstavil e Jahve” il “glasniko savo kandol e Jahve”; 2. šaj odnosilpe po Jahve, savo dičhilo sar meleko kana vačarda e manušencar.

36

milosrđe, milosrdno, te smilujil pe E lafura “milosrđe” thaj “milosrdno” mislil pe po pomožipe e manušen save si ani potreba, posebno kana si perade. O lafi “milosrđe” šaj te uključil thaj značenje te ma kaznin pe e manuša paše khanči so ni čerde šukar. O caro sasa manuš kas sasa zuralipe thaj lese vačarol pe kaj si “milosrdno” kana ponašil pe premale manuša kovle umesto te sikavol lenđe po zuralipe. Te avel pe milosrdno značil te oprostil pe nekase kova so čera amende bilačhipe. Vačara milosrđe kana pomoži e manušenđe save si ani potreba. O Dol si milosrdno premalo amende thaj mandol i amen te ava milosrdna premale

avera. Zavisno taro kontekst, o “milosrđe” šaj te prevodil pe sar “šukaripe” il “saosetipe” il “smiluipe”. O lafi “milosrdno” šaj te prevodil pe sar “kova savo sikavol milost” il “kova savo si šukar premalo” il “kova savo oprostil”. “Te sikavol pe milosrđe” il “te smilujil pe” šaj te prevodil pe sar “te ponašil pe ljubazno” il “te avel pe saosečajno premalo”.

37

miris, smirna Smirna si ulje il začin savo čerdol tari smola e kaštasi e smirnako savo barol ani Afrika thaj Azija. Povezime e tamjanesa. Smirna gija koristila pe paši sung-miris, parfem thaj lekura, thaj te spremin pe e mule prahomase. I smirna sasa jekh tare darura save e učenjakura ande kana o Isus bijandilo. E Isusese nudisade mol mešimo e smirnasa te bi ublažina i dukh kana čute le ko krsto.

38

nada, nadipe, te nadi tut, ađučaripe O lafi “nada” mislil pe po ađučaripe il zurali želja khanči te avol. Ani Biblija, o lafi “nada” isi le značenje “pouzdiipe” sar so si ano vačaripe “i nada mingri si ano Rajo”. Mislil pe po sigurno ađučaripe kova so o Dol obečisada pire narodose. O vačaripe “te čuvol pe i nada

ano” šaj te prevodil pe thaj sar “te čuvol pe o pouzdanje ano”. O vačaripe “arakhav nada an čo lafi” šaj te prevodil pe sar “sigurno sem kaj čo lafi si čače” il “čo lafi pomožil mande te čuvav mingro pouzdanje ane tute” il “kana ičarav čo lafi, sigurno ka avav blagoslovimo”. O vačaripe sar so si “i nada ano Dol” šaj te prevodil pe thaj sar “pouzdanje ano Dol” il “čače te đanol pe kaj o Dol ka čerol kova so obečisada” il “te avol pe sigurno kaj si o Dol verno”.

39

opsednutimo demonurencar, kova savo ane peste isi le bilačo duxo O manuš savo si opsednutimo demonurencar ana peste isi le demono il bilačo duxo savo upravit lese mislenca lese čerimasa. O Isus sasljarde e manušen ane save sesa demonura naredimasa e demonende te ikljon lendar. Gova but droma akharola pe “isteripe” tare demonura. Aver način pašo prevodipe šaj te vačarol pe “kolencar savencar upravit o demono” il “kolencar upravit o bilačo duxo” il “kova savo ane peste isi le bilačo duxo”.

40

otkupipe, te otkupil pe, otkupitelji, te činol pe palal O vačaripe “te otkupil pe” thaj “otkupipe” mislil pe po platipe

thaj po iripe pe peste savo sasa angleder zarobimo il ke avereste. O “otkupitelji” manuš savo otkupil nekas il khanči. O Dol e Izraelcurengo dija zakonura golestar sar te otkupin e manušen il o stvarura. Jekh primer, neko šaj te otkupil e manuše savo sasa ano ropstvo počinimasa i cena sar te bi o robo avola mukhlo. O lafi “otkupnina” gija mislil pe pi kaja praksa. Te sasa nekasi phuv bičindi, o pašutno gole manušeso šaj te “otkupil le” il “te počinol la te bi iril la palal” sar te šaj i phuv te ačhol maškari porodica. Gasave prakse vačaren sar o Dol otkupil e manušen save robujina e grehose. Kana mulo ko krsto, o Isus platisada pherdi cena paše manušese grehura thaj otkupisada savoren kolen kaso si pouzdanje ane leste paše pumaro spasenje. E manuša saven o Dol otkupisada von si slobodna taro greh tare lesi kazna. Zavisno taro kontekst, o lafi “te otkupil pe” šaj te prevodil pe thaj sar “te činol pe palal” il “te platil pe te šaj oslobodil pe”.

41

otkupnina, ikalimaso, te počinol pe, te platil pe O lafi “otkupnina” mislil pe pi količina e parendar il averestar, savencar šaj te platil pe, savi rodol pe il platil pe pašo oslobodipe e manuša savo si

zarobimo. Sar čeripe, “te otkupil pe” značil te platil pe il te čerol pe khanči sar kurbano te bi spasil pe nekas ko sasa zarobimo il phanglo. Kava značenje “te činol pe palal” slično si pašo značenje “te otkupil pe”. O Isus mukhlja te mudaren le sar otkupnina pašo oslobodipe e grešnone manušen tare lengo robujipe e grehose. Goja čeripe savesa o Dol činola palal pire narodo počinimasa i kazna paše lende grehura ani Biblija akharol pe “otkupipe”. O vačeripe “te otkupil pe” šaj te prevodil pe thaj sar “te platil pe pašo oslobodipe” il “te platil pe i cena pašo oslobodipe” il “te činol pe palal” nekas. O vačeripe “te platil pe i otkupnina” šaj te prevodil pe sar “te platil pe i cena”.

42

pačaipe, te pača, te veruji, te veruji ane, uverenje Lafura “veruji” thaj “te veruji ane” paše si povezimo, al isi len donekle različita značenjura. “Te pača” šaj prevedil pe sar “đanol kaj si čačukano” il “đanol kaj si tačno”. “Te pača ano” šaj prevedil pe sar “potpuno te pouzde tut” il “te pouzdaji tut thaj te ave poslušno” il “sasvim te osloni tut i te sledi.”

43

pačaipe, vera, pač Uopšte, lafi “vera” il “pač” odnosil pe po

verovanje-pačaipe, pouzdanje il sigurnost ane nekaste il khanči. “Te avol vera” ane nekaste značil te pača ane kova so vačarol pe thaj čerol pe čačukane thaj vredno ano pouzdipe. “Te avol vera ano Isus” značil te pača ane sa e Devleso sikaibe taro Isus. Gova posebno značil e manuša te pouzdajin pe ano Isus thaj paše leso kurbano kaj ka thovol tare lende grehura thaj te ikalol len tari kazna savi zaslužin paše lende grehura. Pravo vera il pačaipe ano Isus ka čerol o manuš te čerol lače duxovna plodura il ponašanjura golese so ane lende bešol o Sveti Duxo. Ponekad i “vera” odnosilpe uopšte po sikajipe ano Isus, sar ano izraz, “čačipe ani vera”. Ane kontekstura sar so si “aračipe ani vera” il “ačhaipe i vera”, lafi “vera” odnosil pe po stanje pačaimaso ane sa o sikajipe taro Isus. Ane nesave kontekstura, “vera” šaj prevodil pe sar “pačaipe” il “uveripe” il “pouzdipe” il “sigurnost”.

44

pakao, o jagalo jezero, jag savi ni ačhol O pakao si konačno than paši večno dukh thaj patnja kaj o Dol ka kaznil savoren kola save bunin pe protiv leste thaj ni len leso plan e spasimaso tare gova so o Isus dija pes sar kurbano. Gija vačarol pe sar “jagalo jezero”.

Taro pakao vačarol pe sar than e jagako thaj e phare patnjengo. O Sotona thaj e bilače duxura save si lesa ka aven čhudime ano pakao, kaj ka primin i večno kazna. E manuša save ni verujin ane Isusesi kurbano pašo lenđe grehura thaj naj len pouzdanje ano leste pašo spasenje, zauvek ka aven kaznime ano pakao. O lafi “pakao” šaj te prevodil pe sar “than e patnjengo” il “konačno than e tamninako thaj e dukhako”. O vačaripe “jagalo jezero” šaj te prevodil pe thaj sar “more tari jag” il “bari jag (patnje)” il “than tari jag”.

45

paramič, usporedba, poredba, poslovica O lafi “usporedba” mislil pe pi paramič savi naj bari il pi lekcija savi koristisajli pe te pojasnil pe il te sikljol pe o moralno čačipe. O Isus koristisada o usporedbe sar te sikavol pire sikaden. I kana vačarola ane usporedbe thaj bute avere manušenđe save phirde pale leste, ni objasnisada lenđe uvek lengo značenje. I usporedba šajine te koristil pe te dičhol o čačipe lese učenikorengo, a goja isto usporedba te ačhol garadi e manušendar save sesa fariseja, save ni pačaje ano Isus. O proroko o Natan phenda e Davidese usporedba sar te vačarol lese

kaj čerda baro greh. I paramič taro Šukar Samarijanco si primer paši usporedba savi si paramič. E Isusesi usporedba tare purane thaj neve morča primer si paši usporedba savi sasa sar lekcija prekale savatura e sikade šajine te razumin e Isusesoro sikajipe.

46

Pasha, Nakhipe I “Pasha” si alav pašo prazniko tari vera save o Jevreja slavina di jekh berš, te setin pe sar o Dol spasisada lenđe paradaden e Izraelconen taro robujipe ano Egipat. O alav kale praznikoso avol golestar kaj o Dol “nakhlo” paše čera e Izraelcurenđe thaj ni mudarda lenđe čhaven kana mudarda e egipćanurenđe čhaven save sesa prva bijande. O pashalno slavipe uključil posebno xape taro bakro bizi mana save činde thaj pekle, thaj mangro savo si čerdo bizo kvasaco. Gova xape podsetil len po xape savo e Izraelcura xale jekh rat angleder so našle taro Egipat. O Dol phenda e Izraelcurenđe te xan gova xape di jekh berš sar te setin pe thaj te slavin e Devleso “nakhaipe pašo” lenđe čera thaj sar oslobodisada len taro robujipe ano Egipat.

47

pherdipe, te pherdol, pherdol pe Lafi “pherdol” značil te dovršil pe il

te postignil pe khanči so ađučarda pe. Kana pherdol o proročanstvo, gova značil kaj o Dol čerda kova so trubul te pherdol o proročanstvo. Te i manuš pherda o obečanje il zavet il i sovli, gova značil kaj čerol so obečisada kaj ka čerol. Te pherol o odgovornost značil te čerolpe o dodelimo il rodimo zadatko. Ovisno taro kontekst, “pherdipe” šaj prevodil pe sar te “postignil pe” il “dovršil pe” il “te čerolpe te avol” il “te šune” il “te obavi”. Fraza “pherdilo” šaj prevedil pe sar “čerdilo” il “dogodisajlo” il “gova sasa”. Način pašo prevodipe “pherdipe” sar izraz “pheripe i služba” šaj vključil il “dovršil” il “prakticiril” il “te kande avere manušen sar o Dol akharda tut te čere”. Lafi “pherdo Duxosa” figurativno si lafi savo značil kaj o Sveto Duxo čerol i manuš sposobno te čerol e Devlesi volja. Lafi “pherdo” si izraz savo često značil “tari kontrola”. E manuša “pherde Duxosa” kana sledin o vodstvo e Svetone Duxoso thaj sa oslonin pe pe leste te pomognil o Dol so mandol. Kava izraz šaj te prevedil pe sar “zurajle e Duxone Svetosa” il “taro kontrola e Svetone Duxosa”. I rečenica sar “sasa pherdo e Svetone Duxosa” šaj prevedil pe sar “vov živisada ano potpunost pali sila e Svetone

Duxosa” il “ano potpunost inđarda le o Sveti Dux”. Kava izraz slično si sar značenje sar izraz “đuvdipe palo Duxo”, il “pherdo Duxosa” naglasil pe ano potpunost e osobasa savi mučhol o Sveti Duxo te upravit lese đuvdimasa il uticil pe leste.

48

phral Lafi “phral” obično odnosil pe pi muršani manuš savi ulavol bar jekhe biološko dade il deja avere osobasa. Ano Purano zavet, lafi “phral” gija koristila pe sar opšto referenca pašo rođako, sar paše članura taro isto pleme, klano il narodo. Ano Nevo zavet e apostolura koristin o lafi “phrala” i odnosil pe paše avera hrišćanura, gothe uključin pe i e murša i e đuvlja, a sar si e hristese vernikura jekh duxovno familija, e Devlesa sar pire nebeskone Dadesa. Nekobor droma e apostola koristisade lafi “pheja” kana vačarde baš paše nesavi specifično hrišćanka il sar te bi naglasina kaj si uključime i e murša i e đuvlja. Primer, o Jakov naglasil kaj vačarol paše sa e vernikura kana spominjin pe “e phrala thaj e pheja kase trubun šeja uraimase”. Ano Purano zavet posebno, kana koristil pe lafi “phrala” koristil pe kana mislil pe ke ista članura tari familija, klano il narodo,

nesave prevodura šaj uključin pe “rođakura” il “članura e klanese” il “e zemljakura e Izraelska”. Ano kontekst ko vačaripe sar vernikura ano Hrist, kava izraz šaj prevedil pe sar “phral ano Hristo” il “duxovno phral”. A te vačarda pe tare murša il đuvlja, o lafi “phral” bi prevedil pe sar pogrešno značenje, tegani šaj korostila pe opšto lafi pašo rođako ke savo bi koristila pe kana bi uključin pe i e murša i e đuvlja. Dujto način pašo prevod kale izrazesa bi odnosila pe i pe muršane i pe đuvljane vernikura i šajine te vačarol pe sar “suvernatura” il “hrišćanska phrala thaj pheja”.

49

pokajipe, te pokajil pe, te iril pe taro greh, te iril pe e Devlese
O vačaripe “te pokajil pe” thaj “pokajipe” mislil pe po iripe taro greh premal o Dol. Ani Biblija, “te pokajil pe” značil te iril pe taro grešno, manuškano način taro razmislipe thaj ponašipe, a premale e Devleso način taro razmislipe thaj ponašipe. Kana o manuš čače pokajil pe tare pumare grehura, o Dol oprostil lenđe thaj pomožil lenđe te te aven poslušna. O vačaripe “te pokajil pe” šaj te prevodil pe lafesa il vačarimasa so značil “te iril pe taro greh”.

50

pomazaipе, te pomazin pe O vačaripe “te pomazil pe” značil te mačhol pe il te čhorol pe ulje po manuš il po predmeti. Nesavo drom o ulje mešil pe začinencar, sostar čerda pe guglo miris. O vačaripe koristil pe thaj ano prenesime značenje kana mislil pe po baripe thaj zuralipe nekas palo Sveto Duho. Ano Purano zavet, e sveštenikura, e carura thaj e prorokura sesa pomazime uljesa sar te aven crdime pašo posebno služba e Devlese. Thaj e predmetura sar so si o žrtveniko il o šatori taro sastanko pomazisade pe uljesa sar te vačarol pe te bi koristin pe pašo slavipe thaj veličipe e Devle. Ano Nevo zavet, e nasvalen pomazisade uljesa pašo sastaripe. Ano Nevo zavet duj droma ačhol kaj e Isuse i đuvli pomazisada uljesa savo šukar mirišila sar znako pašo slavipe. Jekh drom o Isus phenda kaj voj le gija pripremisada pašo leso prahope savo ađučarol le. Pale gova o Isus mulo, lese amala pripremisade leso telo pašo prahope, makhimasa le uljesa thaj začinurencar. O vačaripe “Mesija” (jevrejski) thaj “Hrist” (grčki) značil “Pomazaniko”. O Mesija o Isus gova savo sasa izaberimo thaj pomazimo te avel Proroko, Baro svešteniko thaj Caro. Zavisno

taro kontekst, o lafi “te pomazil pe” šaj te prevodil pe sar “te čhorol pe ulje po” il “te čhuvol pe ulje ko” il “te posvetil pe čhorimasa ulje savo šukar mirišil po”. “Te avol pe pomazimo” šaj te prevodil pe sar “te avel pe posvetime uljesa” il “te avol pe čhuto” il “te avol pe posvetimo”. Ane nesave kontekstura o vačaripe “te pomazil pe” šaj te prevodil pe sar “te čhuvol pe sar”. Ane nesave kontekstura izraz “te pomazil pe” šaj te prevodil pe sar “postaviti”. Lafi sar “pomazimo svešteniko” šaj prevodil pe sar “svešteniko savo si posvetimo uljesa” il “svešteniko savo si odvojime pašo izlivipe e uljesa”.

51

pouzdiipe, pouzdano, pouzdime, te pouzdajil pe O vačaripe “te pouzdajil pe” mislil pe pi vera kaj si khanči il khoni čačimaso il kaj pe leste šaj te računil pe. Po “pouzdiime” manuš šaj te računil pe kaj ka čerol il ka vačarol kova so si šukar thaj čačipe. O pouzdanje si but povezime e verasa. Te pouzdajisadam amen ane nekaste, isi amen vera ane gova manuš da ka čerol so obečisada. Te avol tut pouzdanje ane nekaste značil thaj te zavisil gole manušestar. “Te avol amen pouzdanje ano” Isus značil te veruji kaj si vov o Dol thaj da

mulo ko krsto sar te počinol amare grehura thaj te računi pe leste kaj ka spasil amen. “Pouzdiime lafi” mislil pe po khanči so si phendo, a pe savo šaj te računil pe kaj si čačipe. E načinura paše prevodipe “te pouzdajil pe” šaj te uključin “te verujil pe” il “te avol le vera” il “te avol le sigurnost” il “te zavisil e”. O vačaripe “te čhuvol po pouzdanje ano” but si slično ano značenje “te pouzdajil pe”. O lafi “pouzdiime” šaj te prevodil pe sar “pe kaste šaj te računil pe” il “kas uvek šaj te verujil pe”.

52

pravedno, pravda, pravednost

E lafura “pravedno” thaj “pravednost” mislil pe pe Devleso apsolutno šukaripe, pravda, vernost thaj manglipe. Golese so si o Dol pravedno, vov mora te osudil o greh. Gola lafura but droma koristin pe thaj kana opisin pe e manuše save si poslušna e Devlese kova si moralno šukar. Al, golese so sa e manuša grešisade, khoni sem o Dol naj potpuno pravedna. Kala si primera tare manuša savendar i Biblija vačarol kaj si pravedna: o Noje, o Jov, o Avraam, o Zaharija thaj i Jelisaveta. Kana e manuša čhuven pumaro pouzdanje ano Isus pašo spasenje, o Dol kosol lendar lende grehura thaj vačarol lende kaj si pravedna zbog e Isuseso

pravednost. Kana vačarol pe e Devlestar, o lafi “pravedno” šaj te prevodil pe sar “but šukar” il “kova savo čerol ispravno”. E Devleso “pravednost” šaj te prevodil pe thaj sar “savršeno vernost thaj šukaripe”. Kana vačarol pe e manušendar save si poslušna e Devlese, o lafi “pravedno” šaj te prevodil pe sar “moralno šukar” il “kova savo živil gija sar so si e Devlese šukar”. O lafi “pravedna” šaj te prevodil pe sar “pravedna manuša” il “manuša save daran e Devlestar”. Zavisno taro kontekst, “pravednost” šaj te prevodil pe e lafesa il vačarimasa ano značenje “šukaripe” il “te avol pe savršeno anglo Dol” il “ponašimasa ko ispravno način gija so si poslušno e Devlese” il “te čerol pe but šukar”. Nesavo drom “pravedna” koristil pe ano prenesimo značenje thaj mislil pe pe “manuša kola save mislin kaj si šukar” il “manuša kola save dičhon sar pravedna”.

53

preljuba, preljubničko, preljubniko, preljubnica O lafi “preljuba” mislil pe po greh saveste o manuš ano brak sovol nekastar savo naj leso rom il romni. O lafi “preljubničko” opisil gasavo ponašipe il e manuše savo čerol gova greh. O lafi “preljubniko” mislil pe po bilo savo manuš savo

čerol preljuba. Nesavo drom o lafi “preljubnica” koristil pe sar te opisil pe e đuvlja savi čerda preljuba. I preljuba phadol e obećanja save o rom thaj i romni den jekh averese ano bračno savez. O Dol naredisada e Izraelconende te ma čeren preljuba. O lafi “preljubničko” but droma koristil pe ano prenesimo značenje pašo opisipe e izraelskone narodo sar neverna e Devlese, posebno kana slavina e xovavne devlen. Kava lafi šaj te prevodil pe gija: “te sovol pe averese romnjasa” il “te avol pe neverno pire romnjaće”.

54

prorok, proročanstvo, te prorokuji, savo dičhol, proročica O “proroko” si manuš savo vačarol e Devlese lafura e narodose. I đuvli savi gova čerol akhardol pe “proročica”. But droma e prorokura upozorina e manušen te irin pe tar pumare grehura thaj te šunen e Devle. “Proroštvo” si lafi savo o proroko vačarol. “Te prorokujil pe” značil te vačaren pe e Devlese lafura. But droma o lafi taro proroštvo vačarola pe khančestar so ka avol ko vreme savo avol. But proroštvara ano Purano zavet već pherdile. Ani Biblija e grupa tare lila save pisisade e prorokura nesavo drom akharen pe “Prorokura”. Jekh

primer, o vačaripe “o zakono thaj e prorokura” gova si način pašo vačaripe tare sa o Sveto lil e jevrejengo, savo si pindarutno sar “Purano zavet”. Purano alav pašo proroko sasa “kova savo dičhola”. Nesavo drom o vačaripe “kova savo dičhol” mislil pe po xoxavno proroko il neko savo čerol mađije. O lafi “proroko” šaj te prevodil pe sar “manuš savo vačarol ko than e Devlese” il “manuš savo vačarol e Devlese lafura”. “Kova savo dičhol” šaj te prevodil pe sar “manuš kova savo dičhol dičhipe” il “manuš kolese o Dol dija te dičhol o vreme savo avol”. O lafi “proročica” šaj te prevodil pe sar “đuveli savi vačarol ko than e Devlese” il “đuveli savi vačarol e Devleso lafi”. O način pašo prevodipe “proroštvara” šaj te uključin “lafi taro Dol” il “o proročko lafi”. O vačaripe “te prorokujil pe” šaj te prevodil pe sar “te vačarol pe o lafi taro Dol” il “te vačarol pe e Devleso lafi”. O vačaripe ano prenesimo značenje “e zakonura thaj e prorokura” šaj te prevodin pe thaj sar “lila e zakonese thaj e prorokurende” il “sa so si pisime e Devlestar thaj lese narodostar, di e Devlese zakonura thaj kova so lese prorokura propovedin pe”.

55

sadukejura E sadukeja sesa grupa tari politika tare jevrejende sveštenikura e Isuseso ano vreme save podržina o rimsko vlast thaj ni verujisade ano uštipe tare mule. But sadukeja sesa barvale Jevreja save sesa ke važna thana, sar bare sveštenikura il šorutne sveštenikura. Buči e sadukejendi sasa te brinin pe pašo Hram sa e avlijasa thaj te čeren buči sar sveštenikura, sar so si žrtvuipe. E sadukejura thaj e fariseja zurale utičisade pe rimese vođe te čhuyen e Isuse ko krsto. O Isus vačarola protiv gola đuj verska grupe golese so sesa sebična thaj sesa dujemujende. Prihvati samo e anglune pand lila taro Purano zavet thaj ni verujina ano đuvdipe bizo meripe.

56

Samarija Samarija sasa foro thaj područe trujal leste ko severno kotor e Izraeleso. Goja regija si maškar i nalazila dolina Šaron ko zapad thaj i len o Jordan ko istok. Ano Purano zavet, i Samarija sasa glavno foro taro severno carstvo e Izraeleso. Pale gova i o krajo trujal leste akhardola Samarija. Kana e Asircura osvojisade o severno carstvo o Izrael, zarobisade o foro i Samarija thaj čute po but e severne Izraelcuren te ačhaven gova područe i preselisade len dur ane

but forura ani Asirija. E Asircura ande bute abandijen ko područje e Samarijako te bi pherena o than e Izraelconengo save selisajle. Nesave Izraelcura save ačhile gothe lije pe e abandijencar save gothe avile thaj lenđe čhave akhardona Samarijancura. E Judejcura ni mandena e Samarijancuren golese kaj sesa zala Judejcura thaj lenđe purane pele ke koča paše paganska devela. Ano Nevo zavetno vreme, i regija Samarije graničisajli e regijasa i Galileja ko sever thaj i regija Judeja ko jug.

57

saosećanje, žalipe, milosrđe Lafi “saosećanje” odnosil pe po osećaj paši briga e manušenje, posebno paše kola save patin. “Saosećajna” manuša vodin računa tare manuša thaj pomožin len. Lafi “saosećanje” obično uključil briga tare manuša ani potreba, thaj te čerolpe kханči sar bi pomognila pe. I Biblija phenol kaj si o Dol saosećajno, kaj si pherdo manglipe thaj milosrđe. Ane Pavleso lil e Kološanurende, vov vačarol te “uraven pe ano saosjećanje”. Vačarol lenđe te brinin pe tare manuša thaj te pomožin kolende so si ani potreba. Doslovno o lafi “saosećanje” šaj phenol pe “đi taro milosrđe”. Kava si lafi savo značil “milosrđe” il “žalipe”. Načinura ke savo o lafi

“saosećanje” šaj prevedil pe šaj uključil pe “duboko briga pašo” il “blagotvorno milosrđe”. Lafi “saosjećajno” gija šaj prevodil pe sar “brižno thaj mandol te pomognil” il “duboko phanglo thaj milosrdno”.

58

savato, subota, Šabat lafi “Šabat” odnosil pe po eftato đive ano kurko, paše savo o Dol vačarda e Izraelconende te crden sar đive pašo odmor thaj ma te čeren buči. Pale šov đive o Dol kana čerda o sveto eftato đive odmorisada. Gija isto o Dol vačarda e Izraelconende te crden o eftato đive sar đive pašo odmor thaj pašo slavipe e Devle. Vačaripe “Aračhen o Šabat sveto” jekh si tare deš zapovedura save o Dol pisisada ke ploče tare bara save o Mojsije dija e Izraelconende. A sar e Jevreja đinen e đivesa, o Šabat počnil ki paraštuji kana perol o kham, a trail đđ ko savato kana perol o kham. Kava bi šajine te prevodil pe sar “đive taro odmor” il “đive odmorimase” il “đive bi bučako” il “E Devleso đive odmorimaso”.

59

savez O savez si službeno, phanglo lafi, dogovor maškare duj đene, savo jekh il solduj strane mora te ispunin. Kava dogovor šaj te avol maškare duj manuša,

maškare grupe il maškar o Dol thaj e manuša. Kana e manuša ćeren savez jekh averesa, obećin khanči te ćeren gova mora te ćeren. Primera tare manušengo savez uključil o bračno savez, bućarne dogovora thaj ugovora maškare phuva. Ke but thana ani Biblija, o Dol ćerda nekobor razna savezura pire narodosa. Ke nesave savezura, o Dol obećisada kaj bizo uslov ka ispunil kova so lestar ađučarol pe. Jekh primer, kana o Dol ćerda piro savez e manušesa, obećindoj da više ni ka uništil i phuv bare pajesa, e manuša ni morajle te ispunin nisave uslovura sar te šaj pherdol gova obećanje. Ke avera savezura, o Dol obećisada kova so lestar te ađučarol pe samo te si e manuša lese poslušna thaj te ispunisade kova so lendar ađučarol pe. Zavisno taro kontekst, e načinura pašo prevodipe kalestar šaj te uključi “phanglo lafi” il “službeno obaveza” il “sovli” il “ugovor.”

60

sikavno O lafi “sikavno” mislil pe po manuš savo si but vreme pire učiteljesa, sikljol taro leso karakteri thaj sikajipe. E manuša save phirena palo Isus, šunena leso sikajipe thaj pokorina pe lese, akharena pe “sikavne”. E Jovane e Krstitelje sesa učenikura. Kana o

Isus ćerola piri služba, tegani sesa but učenikura save phirde pale leste thaj šunde leso sikajipe. O Isus birisada dešuduje učenikuren te aven lese em pašutne manuša save phirena pale leste. Gola manuša sesa pindarde sar “apostolura.” E Isusesa dešuduj apostolura nastavisade te aven pindarde sar lese “učenici” il “sikavne” il “o dešuduj.” Angleder so o Isus inđardilo ko nebo, naredisada pire učenikurende te sikaven avere manušen golestar sar von te aven e Isusesa učenikura. Ći jekh savo pačal ano Isus thaj pokoril pe lese sikajimase akharol pe sikavno e Isuseso. O lafi “sikavno” šaj te prevodil pe lafesa il vačarimasa ano značenje “kova savo phirol palo” il “studento” il “kova savo sikljola nekastar.”

61

sinagoga I sinagoga si zgrada kaj e Jevreja čidena pe te slavin e Devle. Vađi taro purano vreme e službe ane sinagoge uključina o vreme paši molitva, čitipe o Sveto lil thaj sikajpe tare Sveta lila. E Jevreja e mangle lije te vazden sinagoge sar thana paši molitva thaj slavipe e Devle ano pumare forura, golese so but đene živisade dur taro Hram ano Jerusalim. O Isus but droma sikavola ane sinagoge thaj sastarola e manušen

gothe. O lafi “sinagoga” šaj te koristil pe ano prenesimo značenje kana mislil pe nesave manuša save odori aračhena pe.

62

te slavil pe, te perol pe ke koča “Te slavil pe” značil te dol pe čast, te slavil pe thaj te šunol pe nekas, posebno e Devle. Kava lafi but droma značil “te pokloni tut” il “te perol pe ke koča” te bi khanikase dol pe čast. Amen slavi e Devle kana kanda le thaj da le čast, slavi le thaj pokori amen lese. Kana e Izraelcura slavina e Devle, gova but droma uključil la te žrtvujin pe e kurbanura ko žrtveniko. Lafi “te slavi” šaj bi prevodila pe sar “te pokloni tut” il “te dol pe čast thaj te kande” il “te poštuji thaj te pokori tut”. Ane nesave kontekstura, šaj prevedil pe sar “ponizno te slavi” il “te dol pe čast thaj slava”.

63

Sotona, beng, Bilačo O beng si duxovno biće kas o Dol save stvorisada, al pobunisajlo protiv o Dol thaj postanisada e Devleso dušmano. O beng gija akhardol “Sotona” il “Bilačo”. O beng mrzil e Devle thaj sa so o Dol čerda, golese mandol te lol e Devleso than thaj mandol te poštuji le sar Devle. O Dol bičhalda pe Čhave, e Isuse, te spasil e manušen tare

Sotonasi kontrola. Alav “Sotona” značil “protivniko” il “dušmano”. Lafi “beng” značil “optužitelj” il “bilačo” il “caro bilače duxurengo” il “glavno bilačo dux”. “Sotona” šaj prevedil pe sar “Protivniko” il “Dušmano” il avera alavencar kaj vov sikadol sar beng. Kala lafura šajine te prevedin pe drugačije tare demonura bilače duxura.

64

spasil pe, siguran O vačaripe “te spasil pe” mislil pe po aračhipe nekas nesostar so si bi lače. “Te avol pe sigurno” značil te avol pe zaštitimo taro bišukaripe il taro opasnost. Ano fizičko smislo, e manuša šaj te spasin pe il te ikalen pe taro pharipe, opasnost il meripe. Ano duxovno smisao, te si o manuš “spasimo”, gova značil kaj prekalo e Isuseso meripe ko krsto o Dol oprostisada lese thaj spasisada le tari kazna ano pakao paše leso greh. E manuša šaj te spasin il te ikalen e manušen taro opasnost, al samo o Dol šaj te spasil e manušen tari večno kazna paše lende grehura. E načinura pašo prevodipe “te spasil pe” šaj te uključin “te ikalol pe” il “te aračhol pe taro bilačhipe” il “te crdol pe taro opasnost” il “te aračhol pe taro meripe.” Ano vačaripe “ko mandol te spasil piro đuvdipe”,

o vačaripe “te spasil pe” šaj te prevodil pe sar “te aračhol pe” il “te zaštitil pe.” O lafi “sigurno” šaj te prevodil pe sar “zaštitime taro opasnost” il “ko than kaj khoni našti te čerol će bilačhipe”.

65

sudi, sudo Lafura “te sudi” thaj “o sudo” često odnosin pe pe odluke save anen pe oko gija dal li si khanči moralno ispravno il pogrešno. “E Devleso sudo” često odnosil pe pe lesi odluka te osudil khanči il nekas savo si grešno. E Devleso sudo obično uključujil o kazni e manušen za ke lenđe bezeha. Lafi “te sudi” šaj isto gija te značil “te osudi”. O Dol uputil pire manušen te ni osudin jekh averen pe gova način. Aver značenje si “presudipe maškar nekaste” il “sudipe maškar nekas”, sar kana odlučil pe golear savo manuš ane nesavo spor si u pravu. Ane nesave kontekstura, e Devlese “sudura” si gova so vov odlučil kaj si šukar thaj pravedno. Von si slična lese odlukende, zakonurende il propisurende. “Sudo” šaj odnosil pe po sposobnost taro godaver anipe e odluke. Manuš savo isi le bilačo “sudo” naj le mudrosti te anol godaver odluke. Zavisno taro kontekst, e načinura taro prevodipe “te sudi” šaj uključil “te odlučil” il “te osudi” il “te kazni”

il “te odredi”. Lafi “sudo” šaj prevedil pe sar “kazna” il “odluka” il “presuda” il “odredba” il “osuda”. Ane nesave kontekstura, lafi “ko sudo” šaj prevodil pe sar “ko dive e sudoso” il “ano vreme kana o Dol ka sudil e manušen”.

66

suneti, sunetipe O vačaripe “te sunetil pe” značil te činol pe i kožica e muršesi il e murše čhavoresi. O adeti e sunetimaso šaj te čerol pe kana povezimo kalesa: o Dol naredisada e Avraamese te sunetil di jekhe murše pese taro čher thaj maškare sluge sar znako e Devleso savez lencar. O Dol naredisada e Avraamese thaj lese potomkurende te nastavin te čeren gova paše di jekh muršese savo bijandol lenđe ano čher. O vačaripe “suneti e ileso” mislil pe ano prenosimo značenje po “rezi” il crdipe o greh e manušestar. Ano duhovno, “suneti” mislil pe pe manuša saven o Dol kosljarda e grehonendar e Isuses ratesa kola si leso narodo. O lafi “bisunetime” mislil pe pe kola save vađi sesa telesno obrezime. Gija šaj te odnosil pe thaj, ano prenesimo značenje, pe kola save vađi naj duxovno sunetime, kola saven vađi naj odnos e Devlesa.

67

svedočanstvo, te svedoči Lafi “svedočanstvo” thaj “te svedoči” odnosil pe te dol pe izjave tare khanči so si sigurna kaj si tačno. Često o manuš “svedočil” tare khanči so iskusisada taro angluno va. Svedoko savo dija “xoxavno svedočanstvo” ni vačarol čačipe tare kova so e Isusesse sledbenikura vačarena so sasa. Ponekad o lafi “svedočanstvo” odnosil pe po proročanstvo savo vačarda o proroko. Ano Nevo zavet, kava lafi često koristila pe sar e Isusesse sledbenikura vačarena tare Isuseso đuvdipe, meripe, thaj uštipe tare mule. Lafi “te svedočil pe” il “te dol pe svjedočanstvo” šaj bi prevedil pe sar “lafura tari činjenica” il “lafura save dikhlja thaj šunda” il “lafura taro lično iskustvo” il “te dol pe svedočanstvo” il “vačaripe so sasa”. Načinura pašo prevodipe “svedočanstvura” šaj uključin pe “izvještaj tare gova so sasa” il “izjava tare gova so si čačipe” il “dokaz” il “so sasa vačardo” il “proročanstvo”. Fraza “lenđe pašo svedočanstvo” šaj te prevodil pe sar “te sikavol pe lenđe so si čačipe” il “te dokažil pe lenđe so si čačipe”. Fraza “sar svedočanstvo protiv lenđe” šaj prevedil pe sar “so ka sikavol len lengo greh” il “putardam lenđe dujmuja-licemjerstvo” il

“so ka dokažil kaj si bande”. “Te dol pe hohavno svedočanstvo” šaj prevedil pe sar “te vačarol pe hohaipe” il “te vačarol pe so si hohaipe”.

68

svešteniko, sveštenstvo Ani Biblija, svešteniko si kova savo si birimo te anol e kurbano e Devlese ano o alav e Devleso narodo. “Sveštenstvo” sasa alav paši buči il pašo položaj e sveštenikoso. Ano Purano zaveto, o Dol odabirisada e Aarone thaj lese potomkuren te aven sveštenikura pašo izraelsko narodo. “Sveštenstvo” sasa pravo thaj o odgovornost savo načhola taro dad ko čhavo ano levitsko klano. E Izraelska sveštenikura sesa odgovorna pašo anipe e kurbanuren e manušenđe, katane sa avera buča ano Hramo. E sveštenikura anena redovna molitve e Devlese ko alav lese narodose thaj čerena avera verska obredura. O svešteniko vačarola službena blagoslovura po narodo thaj sikavena len tare Devlese zakonura. Ane Isuseso vreme, postojisade različita razine sveštenikura, gothe uključi e šorutnen e sveštenikurenđe thaj o baro svešteniko. O Isus si amaro “baro svešteniko” savo posredujil amende ane Devleso prisustvo. Vov dija pes sar konačno

kurbanu pašo greh, savo značil kaj e kurbanura save anena e manuškane sveštenikura akana ni trubun. Ano Nevo zaveto, sa jekh pačavno ano Isus akhardol “svešteniko” savo šaj avol pašo Dol ani molitva te zastupil pese thaj avere manušenđe. Ane purane vremenura, sesa poganska sveštenikura save anena kurbanuren e hohavne sar savo sasa o Vaal. Zavisno taro kontekst, lafi “svešteniko” šaj prevedil pe sar “manuš paše kurbanura” il “e Devleso posredniko” il “kurbanengo posredniko” il “manuš kas o Dol čuta te predstavil le”. Nesave prevodura možda lenđe pošukar te vačaren sar “izraelsko svešteniko” il “judejsko svešteniko” il “e Jahveso svešteniko” il “e Vaaleso sveštenikura” te bi avol la jasno kaj ni odnosilpe pa sveštenikura save si ađive.

69

svetinja, Svetinja pe svetinje Ani Biblija, lafi “svetinja” thaj “svetinja pe svetinje” odnosil pe duj kotora taro šatori e sastankoso il e hramskone zgradaće. I “Svetinja” sasa angluni soba, ane savi sasa o žrtvenik e kadimaso thaj o astali e posebnone “mangrencar taro prisutstvo”. I “Svetinja pe svetinje” sasa dujto, soba savi sasa andre,

i gothe sasa o kovčeg taro savez. Thuli, phari fironga odvojila e duj sobe. O baro sveštenik sasa jekhoru manuš savo šajine te đal ani Svetinju pe svetinje. Nesavo drom o lafi “svetinja” odnosila pe i pi zgrada thaj pi avlin taro šatori e sastankoso il e hrameso. Gija šaj te takoder odnosil pe pe bilo savo than savo si odvojime e Devlese. Lafi “svetinja” šaj prevedil pe “soba odvojimi e Devlese” il “posebno soba pašo susret e Devlesa” il “than rezervišimo e Devlese”. Lafi “Svetinja pe svetinje” šaj prevedil pe sar “soba savi si najviše odvojimi pašo Dol” il “em posebno soba pašo susret e Devlesa”. Zavisno taro kontekst, ko prevod o lafi “svetinja” šaj uključil pe “posvetimo than” il “than savo o Dol birisada” il “than ano hramsko kompleks savo si sveto”.

70

svetište Lafi “svetište” doslovno značil “sveto than” i odnosil pe po than savo o Dol čerda sveto il posvetisada. Gija da šaj odnosilpe po than savo dol zaštita thaj sigurnost. Ano Purano zavet, lafi “svetište” but droma koristil pe pašo šatori e sastankoso il hramsko zgrada kaj sasa “sveto than” il “Svetinja pe svetinje”. O Dol vačarda taro svetište sar than kaj vov bešola maškar piro

narodo, e Izraelcura. O Dol gija akharda “svetište” il sigurno than paše piro narodo kaj šaj aračen zaštita. Kava lafi isi le osnovno značenje “sveto than” il “than savo si odvojimo”. Zavisno taro kontekst, lafi “svetište” šajine bi te prevedil pe sar “sveto than” il “sveto zgrada” il “e Devleso sveto boravište” il “sveto than paši zaštita” il “sveto than pašo sigurnost”. Fraza “šekeli e svetišteso” šaj prevedil pe sar “šekeli savo dolpe pašo šatori e sastankoso” il “šekel savo koristila pe sar porez pašo održipe o Hram”.

71

Sveto Duxo, Duxo e Devleso, Duxo e Rajoso Sa kala lafura odnosin pe po Sveto Duxo, so si o Dol. Jekh čačukano Dol postojil večno sar Dad, Čhavo thaj Sveto Duxo. O Sveto Duxo akhardol thaj “Duxo” thaj “Duxo e Jahveso” thaj “Duxo čačimaso”. Sar so si o Sveto Duxo Dol, vov si apsolutno sveto, beskonačno čisto thaj moralno savršeno ane piri narav thaj ane sa so čerol. Katane e Dadesa thaj e Čhavesa, o Sveto Duxo sasa aktivno ano čeripe e svetoso. Kana e Devleso Čhavo o Isus irisajlo ano nebo, o Dol bičhaldal e Svetone Duxo ke piro narodo te bi vodila len, tešila len, thaj osposobila len te čeren e Devleso manglipe. O

Sveto Duxo inđarola e Isuse thaj vov inđarol la sa kolen ko pačan ano Isus.

72

svet, svetost Lafura “svet” thaj “svetost” odnosil pe pe Devleso karakteri. O Dol si totalno ulado thaj razdvojimo tare sa so si grešno thaj naj savršeno. Samo o Dol si apsolutno sveto. Vov čerol e manušen thaj e stvara sveta. Manuš savo si sveto preperol e Devlese thaj vov si odvojimo te bi kandola e Devle thaj te ano lese slava. Objekto savo o Dol proglasil sveto si kova savo si odvojimo paše lesi slava thaj upotreba, sar so si o žrtveniko savo služil te anol pe kurbanu pe leste. A sar si o Dol sveto, e manuša našti aven paše leste sem ako vov ni mučhol, golese kaj si von obična manuša, grešna thaj nesavršena. Ano Purano zavet, o Dol odvojisada sveštenikuren sar sveta paše nesave službe lese. Morajle obredno te aven thode taro greh te bi avena paše e Devlese. O Dol gijate odvojisada nesave sveta thana thaj e stvara save lese preperena il ane save objavila pe, sar so sasa leso Hram. Način te prevodil pe “svet” šaj uključil “odvojimo pašo Dol” il “kova savo preperol e Devlese” il “savršeno thodo” il “savršeno bi grešno” il “odvojimo taro greh”. “Te čerol

pe sveto” često prevodil pe sar “posvetimo”. Šaj gija te prevodil pe sar “te odvoji (khanika) paše Devlesi slava”.

73

svet, svetsko, e svetoso Lafi “o sveto” obično odnosil pe po kotor taro svemir kaj bešen e manuša: ki Phuv. Lafi “e svetoso” opisil bilače vrednostura thaj o ponašanje e manušengo save bešen ke gova sveto. Ane piro em baro smislo, lafi “sveto” odnosil pe po nebo thaj pi phuv, thaj sa so si pe lende. Ane but kontekstura, “sveto” značil “manuša ano sveto”. Ponekad gova podrazumil pe kaj gova odnosil pe pe bilače manuša ke kava sveto il pe manuša save naj poslušna e Devlese. E apostolura koristili “sveto” kana vačarena taro sebično ponašanje thaj rumime vrednostura e manušenđe save živina ke kava sveto. Gova šaj uključin pe samopravedno religijsko praksa savi temeljil pe po manuškano trud. Manuša thaj e stvarura save karakterisime gole vrednosturencar akhardon “e svetose”. Zavisno taro kontekst, “sveto” šaj prevedil pe sar “svemir” il “manuša kale svetose” il “rumime buča ko sveto” il “bilače stavura e manušenđe ko sveto”. Lafi “sa o sveto” but droma značil “but manuša”, a odnosil

pe pe manuša save bešen ke jekh područje. Primer, “sa o sveto avile ano Egipat” šaj prevedil pe sar “but manuša tare trujale phuva avile ano Egipat” il “manuša tare sa e phuva trujal o Egipat avile odori”. Vađi jekh način sar šaj prevedil pe “sa o sveto đelo ano po bijando foro te upisin pe ano rimsko popis” šaj avol “but manuša save bešle ane thana kaj vladisada o Rimsko carstvo đele...” Zavisno taro kontekst, lafi “e svetoso” šaj prevedil pe “bilačo” il “grešno” il “sebično” il “bi e Devleso” il “rumime” il “talo uticaj rumime manušendar ke kava sveto”. Lafi “vačaripe gole bučendar e svetose” šaj prevodil pe “vačaripe gole bučendar e manušenđe ane kava sveto”. Ane avera kontekstura, “ko sveto” šaj prevedil pe sar “bešlo pe maškar e manuša e svetose” il “bešlo pe maškar bi pačavne manuša”.

74

than kaj si e mule, Had, Šeol E alava “Had” thaj “Šeol” koristin pe ani Biblija kana mislil pe po meripe thaj po than kaj e duše e manušenđe đan kana meren. Lenđe značenjura si slična. O jevrejsko lafi “Šeol” but droma koristil pe ano Purano zavet kana vačarol pe taro than pašo meripe. Ano Nevo zavet, o grčko lafi “Had”

misllil pe po than paše duše e manušenđe save bunisajle protiv o Dol. Paše kala duše vačarol pe kaj đan “tele” ano Had. Gova nesavo drom čhuvol pe ko kontrast kana đal pe “upre” ko nebo, kaj živin e duše save verujin ano Isus. O lafi “Had” povezime si e lafesa “meripe” ano Otkrivenje. Ko kraj e vremeso, o meripe thaj o Had ka aven čhudime ano jezero savo si tari jag, savo si pakao. O lafi “Šeol” taro Purano zavet šaj te prevodil pe sar “than e mulengo” il “than paše mule duše”. Nesave prevodura kava prevodin sar “jama” il “meripe”, zavisno taro kontekst. O lafi “Had” taro Nevo zavet šaj te prevodil pe sar “than paše mule duše save naj verna” il “than e mukengo paše mule” il “than paše duše e manušenđe save ni pačan”.

75

thodipe, thodo, te thodol pe, bimelalo O lafi “thodo” značil kaj naj nisavi mrlja il melalipe. Ani Biblija, but droma koristil pe ano prenesimo značenje sar “sveto” il “slobodno taro greh”. “Te thodol pe” gova si proces kana khanči čerolpe pe te avol “thodo”. Šaj te prevodil pe thaj sar “te thovol pe” il “te kosol pe”. Ano Purano zavet, o Devel phenda e Izraelconenđe save životinjen čuta te aven

obredno “thode” thaj saven čuta te aven “bithode, melale”. Samo e thode životinje šaj te koristin pe za ko xape il paši kurbano. Ke kava kontekst, o lafi “thodo” značil kaj i životinja e Devlese si prihvatljivo pašo koristil pe sar kurbano. O manuš kas sasa određeno nasvalipe ki morčhi-koža sasa bithodo, melalo, đi kaj i morčhi ni sastol šukar thaj naj više zarazno. Sasa khanči odredimo so o manuš trubuja te čerol pašo thodipe e morčhako-kožako sar te šaj palem te phenol pe lese kaj si “thodo”. Nesavo drom o lafi “thodo” koristil pe ano prenesimo značenje kana phenol pe tari moralno thodipe. Kava lafi šaj te prevodil pe sar “bimelalo”. Kala si avera načinura ke save šaj te prevodil pe gova lafi: “obredno thodo” il “ritualno thodo” il “prihvatljivo e Devlese”.

76

thojipe, thodipe, thodo, thojimaso, te thovol pe Te avol o manuš “thodo” značil te ni avol le mana il te ni avol le khanči so ni trubul te avol le. Te thovol pe značil te thodol gova thaj te crdolpe pe sa so si zarazno thaj so naj šukar. Ano kontekst tare zakonura taro Purano zavet, “te thodol pe” thaj “thodipe” misllil pe najviše po thoipe tare buča save čerol o stvaru il o manuš te

avol obredno bimelelo, sar so si o nasvalipe, bijanipe il kana thavdola khanči taro telo. Ko Purano zavet sesa thaj zakonura save vačeren a e manušenđe sar te thodon pe taro greh, najviše palo kurbanu nesave životinjako. Gova sasa samo privremeno thaj kurbanura trubuje stalno te ponovin pe. Ano Nevo zavet, te avol pe thodo but droma dolpe gođi po thojipe taro greh. Jedino način ke savo e manuša šaj pherdeste thaj trajno te očistin pe taro greh gova si prekalo pokajipe thaj primi e Devleso oprost, prekalo pouzdanje ano Isus ane leso kurbanluko. O vačaripe “te thodol pe” šaj te prevodil pe sar “te čeren pe te aven thode” il “te thoven pe” il “te thoven pe tari đi jekh zaraza” il “te ačhavol pe taro po greh”. O vačaripe sar so si “kana o vreme e thojimaso avilo đi o kraj” šaj te prevodil pe sar “kana o thojipe ađučarimaso odredimo e đinimasa e đivesengo”. O vačaripe “dija thodipe taro greh” šaj te prevodil pe sar “dija način ke savo o manuša šaj pherdeste te thodol pe tare piro greh”. Avera načinura za ko prevodipe “thoipe” šaj te uključin “thodipe” il “duhovno thodipe” il “kana avol pe obredno thodo”.

77

učitelja tare Mojsijaso zakon, lilarno, stručnjako pašo jevrejsko zakono E lilarne sesa službenikura kaso odgovornost sasa vastesa te pisil il te prepisil e bitna dokumentura e phuvaće il e veraće. Aver alav jevrejska lilarno sesa “kola save đanen o zakono” il “stručnjakura pašo zakono e jevrejengo”. E lilarnengo odgovornost sasa te prepisinen thaj te aračhen šukar e lila taro Purano zavet. Von prepisina, aračhena thaj tumačina e veraće mišljenjura thaj e komentara tare Devleso zakon. Nesavo drom e lilarne sesa bitna bučarne e vladaće. Bitna lilarne e Biblijaće uključin e Varuhe thaj e Jezdra. Ano Nevo zavet, o lafi “lilarne” prevodil pe thaj sar “učitelja tare Mojsijaso zakon”. Ano Nevo zavet, e lilarne sesa kotor e veraće grupatar savi akhardola pe “fariseja” thaj gola duj grupe but droma spominjina pe katane.

78

uštipe tare mule, uskrsnipe Izraz “uštipe tare mule” odnosil pe ko čin te avol pe đuvdo palo meripe. Te vazde tare mule nekas značil te iri gole manuše palem ano đuvdipe. Samo o Dol isi le zuralipe te čerol gija nešto. Lafi “uštipe tare mule” često odnosil pe pe Isuseso

iripe tare mule ane đuvde. Kana o Isus vačarda: “Me sem uštipe tare mule thaj đuvdipe”, dija gođi kaj si vov izvor taro uštipe tare mule thaj kova savo čerol e manuša te irin pe ano đuvdipe. Lafi “uštipe tare mule” šaj te prevedil pe sar “iripe ano đuvdipe” il “te avol palem đuvdo” il “te avol đuvdo pale gova so sasa mulo”. Doslovno kava značin kala lafura “uštipe” il “čino vazdimaso”.

79

večan, večit, sa e đivesa, večnost

Lafi “večno” thaj “večito” thaj “sa e đivesengo” isi len but slična značenjura thaj odnosil pe pe khanči so uvek ka postojil i so ka trajil zauvijek. Lafi “večnost” odnosil pe po stanje taro postojanje savo naj ni početko ni svršetko. Gija šaj odnosil pe po đuvdipe savo nikad ni ačhol. Pale kava trenutno đuvdipe ki phuv, e manuša ka provedin o večnost il ano nebo e Devlesa il ano pakao crdime taro Dol. Lafura “večno đuvdipe” thaj “večito đuvdipe” koristin pe ano Nevo zavet ano odnos po večno đuvdipe e Devlesa ko nebo. Lafi “ano veko e vekurengo” dol pe gođi po vreme save ni ačhol thaj sikavol so vov si o večnost il kova so si večno. Dujto način te prevodil pe “večno” il “večito” šaj uključil pe sar “bi krajoso” il “bi

ačhipe” il “savo uvek ka nastavil pe”. Lafura “večni đuvdipe” thaj “večito đuvdipe” šaj prevedin pe sar “đuvdipe savo ni ačhol” il “đuvdipe bizo meripe” il “vazdipe amare telura te aven đuvde večno”. Zavisno taro kontekst, averčhone prevodime “večnostura” šaj uključin “save postojin avral o vreme” il “đuvdipe savo ni ačhol” il “đuvdipe ano nebu”.

80

večno, večit, sa e đivesa, večnost

Lafi “večno” thaj “večito” thaj “sa e đivesengo” isi len but slična značenjura thaj odnosil pe pe khanči so uvek ka postojil i so ka trajil zauvijek. Lafi “večnost” odnosil pe po stanje taro postojanje savo naj ni početko ni svršetko. Gija šaj odnosil pe po đuvdipe savo nikad ni ačhol. Pale kava trenutno đuvdipe ki phuv, e manuša ka provedin o večnost il ano nebo e Devlesa il ano pakao crdime taro Dol. Lafura “večno đuvdipe” thaj “večito đuvdipe” koristin pe ano Nevo zavet ano odnos po večno đuvdipe e Devlesa ko nebo. Lafi “ano veko e vekurengo” dol pe gođi po vremena savo nikad ni ačhol thaj sikavol so si večnost il si večno. Dujto način pašo prevodipe “večno” il “večito” šaj uključin “beskonačno” il “bi ačhipe” il “savo uvek ka nastavil

pe”. Lafura “večno đuvdipe” thaj “večito đuvdipe” šaj prevedin pe sar “đuvdipe savo ni ačhol” il “đuvdipe bizo meripe” il “vazdipe amare telura te aven đuvde večno”. Zavisno taro kontekst, averčhone prevodime “večno theara” šaj uključin “save postojin avral o vreme” il “đuvdipe savo ni ačhol” il “đuvdipe ano nebu”.

81

Veelzevul O Veelzevul si dujto alav bašo Sotona il o beng. Ponekad pisil pe “Vaal-Zevuv”. Kava alav značil “rajo e mačhijengo”, so značil “vladari pe demonura”. Kava alav si povezimo e hohavne devlesa “Vaal-zevuva” andaro Ekrona (dik 2. Car 1,2, 3, 6).

82

verno, vernost, pač, pačaipe “Te pača” ano Dol značil dosledno te živi e Devlese sikaimasa. Gova značil te ave lese odano thaj te pokori tut lese. Stanje e manušeso savo si pačavno dolpe vika “vernost”. Manušese savo pačal šaj pačal pe kaj ka ispunil sa pe obećanjura thaj pe dužnostura premale avera manuša. Pačavno manuš ustrajil an nesavo zadatko, čak i kana baro thaj pharo. Pačaipe ano Dol si dosledno te čera okova so o Dol mandol amendar te čera. An but kontekstura, “verno” šaj prevodil pe “odano” il “predano” il

“pouzđano”. An avera kontekstura, “veran” šaj prevedil pe lafurencar il frazencar ano značenje “savo nastavil te pačal” il “savo ustrajil ani pač thaj ano poslušnost e Devlese.” Načinura ke save šaj prevedil pe “vernost” uključil “ustrajnost ani vera” il “odanost” il “pouzđanost” il “vera thaj poslušnost e Devlese”.

83

vlast, te vladil, autoritet, zuralipe, pravo Lafi “vlast” odnosil pe po moć, kontrola il autoritet pe manuša, pe životinje il pi phuv. E Isuses e Hristese phenol pe kaj isi le vlast pi sa i phuv sar proroko thaj svešteniko thaj caro. E Sotoneso vlast zauvek si poražimo e merimasa e Isuseso e Hristeso ko krsto. Kana stvorisada o Dol i phuv, vačarda kaj o manuš ka avol le vlast pe mače, pe čiriklja i pe sa e stvorenjura ki phuv. Zavisno tar o kontekst, aver načinura za ko prevodipe za kava lafi šaj uključil “autoritet” il “moć” il “kontrola”. Lafi “te avol tut vlast po” bi šaj te prevedil pe sar “te vladil pe po” il “te upravitel pe”.

84

zakono, e Mojsijaso zakono, e Devleso zakono, e Jahveso zakono Sa kala lafura odnosin pe zapovedura thaj uputura save o Dol dija e Mojsijase, a

savende e Izraelcura morajle te pokorin pe. Lafura “o zakono” thaj “e Devleso zakono” koristil pe uopšte ke sa kaj o Dol mandol leso narodo te pokoril pe lese. Ovisno taro kontekst, “o zakono” šaj odnosil pe: Deš zapovestura save o Dol pisada ke barese ploče e Izraelcurende; sa e zakonura save o Mojsije primisada; pañ anglune knjige taro Purano zavet; celo Purano zavet (savo spominjil pe takođe ane “lila” ano Nevo zavet); il sa e Devlese uputura thaj volja. O Lafi “zakono thaj e prorokura” koristil pe ano Nevo zavet ko hebrejsko sveto lil (il “Purano zavet”). Kala lafura šaj te prevedin pe te koristil pe množina, sar “zakonura” a sar koristin pe ke but uputura. “E Mojsijaso zakono” bi šaj te prevodil pe sar “zakono za savo o Dol phenda e Mojsijase te dol e Izraelconende”. Zavisno taro kontekst, “e Mojsijaso zakono” bi šaj te prevodila pe sar “zakono savo phenda o Dol e Mojsijase” il “e Devlese zakonura save o Mojsije pisada” il “zakonura save o Dol phenda e Mojsijase te dol e Izraelcurende”. Načinura taro prevodipe “zakono” il “e Devlese zakonura” šaj uključin: “zakonura taro Dol” il “e Devlese zapovestura” il “zakonura save o Dol dija” il “sa so o Dol zapovedil”

il “sa e Devlese uputura”. Izraz “e Jahveso zakono” bi šaj te prevodil pe isto sar “e Jahvese zakonura” il “zakonura save o Jahve zapovedisada te šunen pe” il “zakonura taro Jahve” il “stvara save je Jahve zapovjedio”.

85

znako, čudo, dokaz, podsetniko

Znako si predmet, događaj il buči savi komuniciril ko posebno značenje. E znakura šaj aven podsetnikura pe khanči so sasa obećimo. I duga savi o Dol čerda ko nebo sasa znako savo posetil e manušen kaj ka uništil sa o đuvdipe ki phuv bare potopesa. O Dol vačarda e Izraelcurende te čeren suneti pe čhaven sar znako kaj si ano savez lesa. E znakura šaj khanči otkrijin il te uputil tut. O meleko phenda e pastirende o znako savo trubuja te pomognil te đanen savi beba ano Vitlejem bijandol sar Mesija. O Juda čhumidija e Isuse sar znako e verskone vođende kaj o Isus si kova kas trubun te dolen. E znakura šaj dokazin kaj si khanči čače. E čudura save čerena e prorokura thaj e apostolura sesa znakura kaj vačarenasa e Devlese habera. E čudura save čerola o Isus sesa znakura save dokažisade kaj si vov čače pravo Mesija. Zavisno taro kontekstu, “znako”

šaj prevedil pe sar “signali” il “simboli” il “oznaka” il “dokaz” il “pokazatelj” il “gest”.

86

znako, dokaz, podsetniko Znako si predmet, događaj il buči savi komuniciril ko posebno značenje. E znakura šaj aven podsetnikura pe khanči so sasa obećimo. I duga savi o Dol čerda ko nebo sasa znako savo posetil e manušen kaj ka uništil sa o đuvdipe ki phuv bare potopesa. O Dol vačarda e Izraelcurende te čeren suneti pe čhaven sar znako kaj si ano savez lesa. E znakura šaj khanči otkrijin il te uputil tut. O Meleko phenda e pastirende o znako savo trubuja te pomognil te đanen savi beba ano Vitlejem bijandol sar Mesija. O Juda čhumidija e Isuse sar znako e verskone vođende kaj o Isus si kova kas trubun te dole. E znakura šaj dokažin kaj si

khanči čače. E čudura save čerena e prorokura thaj e apostolura sesa znakura kaj vačarenasa e Devlese habera. E čudura save čerola o Isus sesa znakura save dokažisade kaj si vov čače pravo Mesija. Zavisno taro kontekstu, “znako” šaj prevedil pe sar “signali” il “simboli” il “oznaka” il “dokaz” il “pokazatelj” il “gest”.

87

žrtveniko “Žrtveniko” sasa vazdimi struktura kaj e Izraelcura phabarena e životinjen thaj e žitarice sar prinosura e Devlese. Ane biblijska vremenura, čerdile prosta žrtvenikura oblikuisade i hv tari phuv il pažljivo čute bare bara jekh paše avereste čerde gija stabilne gomile. Avera manuša save bešena paše Izraelcura von da čerena žrtvenikura sar bi anena kurbanuren paše pire devela.

CC BY-SA

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0)

50 BIBLIJSKA PARAMIČA

openbiblestories.org

LAČHO LAFI TARO LUKA

rombib.com

